

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ МАТЕРІАЛІВ
LXI МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ - КОНФЕРЕНЦІЇ**

el-conf.com.ua

***«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ
НАУКИ XXI СТОЛІТТЯ»***

15 ЛЮТОГО 2021 РОКУ

М. ХАРКІВ

Сучасні виклики науки XXI століття, LXI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Харків, 15 лютого 2021 року. – 280 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей LXI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Сучасні виклики науки XXI століття», 15 лютого 2021 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

<i>Архипенко Я.О.</i> ОБЛІК ОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ «ГАЛАКТИКА».....	8
<i>Баб'як А.О.,</i> науковий керівник <i>Примаченко В.Ф.</i> ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ.....	14
<i>Вакалюк В.М.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ФІЗИЧНИХ ПРОЦЕСІВ	18
<i>Вакалюк В.М.,</i> <i>Вакалюк А.В.</i> МЕТОД ЗМЕНШЕННЯ НАПРУГ У КОМПОЗИЦІЙНИХ МАТЕРІАЛАХ.....	21
<i>Вікторська Я.В.</i> ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ ВІЙСЬКОВОГО БУДІВНИЦТВА.....	23
<i>Воценко В.Ю.</i> ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ЯК КАТАЛІЗАТОР ЛОКАЛІЗАЦІЇ ЦИВІЛІЗАЦІЙ	27
<i>Галушка В. Ю.</i> ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	30
<i>Ганченко А.О.,</i> <i>Войтюк Л.І.,</i> <i>Ковальчук Н.В.</i> ФОРМУВАННЯ ПРИЙОМІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ.....	33
<i>Гарматюк Р.Т.,</i> <i>Шабаса С.Б.</i> Більчук В., <i>Кеба А.,</i> <i>Феишук В.</i> ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО СКЛАДУ ПОЛІМЕРНОЇ МАТРИЦІ ЗАХИСНОГО ПОЛІМЕРКОМПОЗИТНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ДЕРЕВООБРОБНОГО УСТАТКУВАННЯ.....	37
<i>Гладкіх А.М.,</i> <i>Комісова Т.Є.</i> НЕФЕРМЕНТАТИВНИЙ (ВІТАМІННИЙ) АНТИОКСИДАНТНИЙ СТАН ЩУРІВ НА ТЛІ ТЮТІУНОВОЇ ІНТОКСИКАЦІЇ	41
<i>Ghranyina H.</i> MORPHOFUNCTIONAL FEATURES OF PATHOLOGICAL DEFECTS OF THE UTERUS DURING INSTRUMENTAL DIAGNOSIS	46
<i>Гринькова Н.М.</i> МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ.....	49
<i>Симонець Є.М.,</i> <i>Гришков М.М.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПЕРІОД КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ.....	55

<i>Грішагіна Г.М.</i> СИНАНТРОПНА ФАУНА ПАВУКІВ (ARANEAE, ARACHNIDA, ARTHROPODA) НА ПРИКЛАДІ м. ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	60
<i>Гуменна Я.М.</i> МІКРОЗЕЛЕНЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ВІТАМІНІВ	63
<i>Динник О.М., науковий керівник Бичківський О.О.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	66
<i>Динник О.М., науковий керівник Бичківський О.О.</i> СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	68
<i>Захарчишин О.О.</i> ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ НА ПЕВНИЙ СТРОК В УКРАЇНІ ТА КАНАДІ	70
<i>Іваничко І.І.</i> ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ВИМОГА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	76
<i>Карнаух О.А., науковий керівник Пирожкова Ю.В.</i> ІНСТИТУТ ОСВІТНЬОГО ОМБУДСМЕНА В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	82
<i>Касьян А.М.</i> ЯК НАВЧИТИ ДІТЕЙ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСТОСОВУВАТИ КОМПЕТЕНТНОСТІ НУШ В ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ (НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ)?.....	86
<i>Коваленко Т.О, Запасна А.В.</i> ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ НА ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ ...	92
<i>Колотай К.О.</i> КОМПЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ.....	96
<i>Кольченко С.П.</i> БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ ЗА ВІДНОВЛЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ УКРАЇНИ	100
<i>Костенко О.В.</i> ПАЛПАТИВНА МЕДИЦИНА НА СЕЛІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	106

<i>Крюченко Н.О., Жовинський Е.Я., Сєдов А.О.</i> ВІД'ЄМНІ ТЕХНОГЕННІ ЛІТОХІМІЧНІ АНОМАЛІЇ ФОНОВИХ ТЕРИТОРІЙ.....	108
<i>Мавдюк М.Р.</i> ВИШНІВЕЦЬКИЙ ПАЛАЦОВО-ПАР- КОВИЙ КОМПЛЕКС: ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВИКОРИС- ТАННЯ У МЕЖАХ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА «ЗАМКИ ТЕРНОПІЛЛЯ».....	111
<i>Майданенко С.В.</i> ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ	117
<i>Макашов В.В.</i> ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ МІСЬКОЇ ВЛАДИ МЕГАПОЛІСУ: АНАЛІЗ ЗМІН.....	119
<i>Мілентсєва Є.О., Новікова Н.В.</i> МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕ- ЛЮВАННЯ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ.....	121
<i>Мілославська О.М., науковий керівник Бернадський Б.В.</i> КОМПРОМІС ЯК ДІЄВИЙ МЕТОД ВРЕГУЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ	126
<i>Міщенко А.О.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ МУЛЬТИ- МЕДІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛА- ДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	131
<i>Moiseienko S.M.</i> SUGGESTION IN MODERN ENGLISH MASS COMMUNICATION.....	135
<i>Глюзіцька В., Науменко Л.</i> ПОДАТКОВА СИСТЕМА – ДИСЦИПЛІНА СУЧАСНОГО СЬОГОДЕННЯ, НОВО- ВВЕДЕННЯ 2021	137
<i>Надейко М.М.</i> ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕ- ЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПО- ВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	140
<i>Найвер І.Л., Заяць Я.І., Ковальова Д.І.</i> ТВАРИНИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ	145
<i>Ніколаєвська Є.О., Гриневич І.В., Симонець Є.М., Гришков М.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ COVID-19 У ДІТЕЙ	153
<i>Островська М.Я.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙ- БУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	157

<i>Пилипчук І.С.</i> ВРОДЖЕНА ЦИТОМЕГАЛОВІРУСНА ІНФЕКЦІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ НА МАЙБУТНЄ ПОКОЛІННЯ.....	166
<i>Писанко С.В., Романюк Р.В.</i> РЕФОРМУВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКІВ В РЕГІОНАХ ДЕРЖАВИ: РИЗИКИ ТА СТРАТЕГІЯ.....	171
<i>Подлесна І.О.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	176
<i>Пойда О.М.</i> ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ - ЯК СИСТЕМА МАСОВОГО БЕЗПЕРЕРВНОГО САМОНАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	179
<i>Полторацька А.О.</i> СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ СЕРА УІНСТОНА ЧЕРЧИЛЛЯ	183
<i>Рішан Т.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ.....	192
<i>Рудан І.В.</i> ТРИВАЛІСТЬ ЛІКУВАННЯ ПРИ РАННІЙ СТАДІЇ ЛАЙМ-БОРЕЛІОЗУ	195
<i>Румпа Я.С.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МАЙНОВИХ ДОГОВОРІВ ПОДРУЖЖЯ.....	198
<i>Сендзюк В.В., науковий керівник Баранюк І.Г.</i> ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО НА ГРУ ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	204
<i>Супрунова М.П., Довгопола Л.І.</i> ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ ШЕСТИКЛАСНИКІВ	209
<i>Тимошенко С.О.</i> ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	215
<i>Ткачук В.В., Ткачук О.В.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ Е-HEALTH В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО	220

Федоришин Г.М. ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ В ОСІБ, ЯКІ ВІДБУВАЮТЬ ПОКАРАННЯ У СІЗО ТА УВК	226
Фесенко В.О. ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ ОДНОВАЛЬНОЇ ГРЕБНОЇ УСТАНОВКИ З ДВОМА ГРЕБНИМИ ЕЛЕКТРОДВИГУНАМИ	232
Харченко А.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ	237
Христинець Н.А. ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ГРАДІЄНТНИХ ПОРОШКОВИХ ФІЛЬТРІВ МЕТОДАМИ МІКРОСКОПІЧНОГО АНАЛІЗУ	242
Цициу В.Д., Мазуряк У.О., Сорокман Т.В. ВАДИ РОЗВИТКУ НИРОК ТА ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ ЯК ПРЕДИКТОРИ СИНДРОМУ ПОДРАЗНЕНОГО КИШЕЧНИКА В ДІТЕЙ	245
Черней Н.Я. ПОКАЗНИКИ ЕНДОТЕЛІНУ-1 ТА NO В СЛИНІ ДІТЕЙ, ХВОРИХ НА ДЕСТРУКТИВНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ВЕРХНІХ ВІДДІЛІВ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ	248
Shamaida D. MULTIPLE IMPUTATION FOR DEALING WITH MISSING DATA IN CLINICAL TRIALS.....	251
Шахова О.В. ЯКЩО У ЛІТАКА ЗАБРАТИ КРИЛА	258
Shilina L. THE IMPORTANCE OF COMMUNICATION EXERCISES IN OVERCOMING CERTAIN DIFFICULTIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS DURING THE GLOBAL TRANSITION TO A DISTANCE LEARNING METHOD	262
Шило С.Л. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ	265
Яценко В.К. КВАЗІПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФОРМА ОВОЛОДІННЯ ПРОФЕСІЙНИМИ КОМПЕТЕНТНОСТЯМИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ	273

ОБЛІК ОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ «ГАЛАКТИКА»

*Архипенко Я.О.,**викладач фінансово-облікових дисциплін
ВСП КФКЕУ ДВНЗ КНЕУ ІМ. В. ГЕТЬМАНА
м. Кривий Ріг, Україна*

Економічний механізм формування та ефективного використання оборотних активів викликає інтерес як у теоретиків, так і практиків. В умовах трансформаційної економіки відбувається перехід до ринкових методів господарювання та переосмислюється роль оборотних активів в управлінні промисловістю. Облік відіграє важливу роль в інформаційному забезпеченні процесу управління, оскільки є базою для формування управлінської звітності, іншими словами він є підґрунтям для прийняття управлінських рішень.

Оборотні активи підприємства набули нових істотних змін у формуванні джерел їх фінансування і, в першу чергу, за рахунок нових фінансових інструментів, що найбільш сильно вплинули на процес прийняття тактичних та стратегічних управлінських рішень. Все це і ускладнює відображення в обліку господарських операцій та пошук практичних рішень, які впливають на умови і фактори руху оборотних активів.

З впровадженням сучасної обчислювальної техніки можливості бухгалтерського обліку оборотних активів значно розширюються. Застосування комп'ютерів змінює зміст та організацію праці облікового персоналу: зменшується кількість рутинних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення регістрів та звітних форм. Облікова праця стає більш творчою, спрямованою на організацію та удосконалення обліку.

Швидкі темпи розвитку інформаційних технологій призводять до змін нормативних документів, які регламентують порядок ведення бухгалтерського обліку та наближення основних вимог обліку до загальноєвропейського та міжнародного рівня.

В умовах автоматизованої обробки інформації бухгалтерський облік і бухгалтерська інформація використовуються більш широко, ніж при ручній обробці даних, що обумовлено рядом факторів, основними з яких є: обробка і зберігання великої кількості однакових в структурному плані одиниць облікової інформації; здійснення вибірки інформації з великої кількості даних; виконання складних математичних розрахунків; одержання в лічені хвилини паперових копій будь-якого документу (первинних документів, форм звітності); багаторазове відтворення будь-яких дій.

Правильний вибір автоматизації та програмного забезпечення дозволяє легко і миттєво адаптувати роботу бухгалтерії до правових норм, які часто змінюються.

Кожна програма бухгалтерського обліку містить певний набір інструментів, необхідний для роботи користувача з програмою. До них належать довідники, що застосовуються для збереження однотипної інформації. Відповідно до класу програми використовуються у різних її модулях та програмою в цілому при здійсненні операцій з елементами довідника.

Значна кількість промислових підприємств в своїй діяльності використовує універсальну комп'ютерну програму «Галактика». Програмний комплекс «Галактика» працює на платформі мережесовместимих ОС UNIX, Novell NetWare, Windows NT Server і клієнтських ОС Windows NT Workstation Windows 98/2000. Використовує сервери баз даних Btrieve, Oracle, MS SQL, систему управління базою даних «Атлантик».

Програма «Галактика» є комплексною системою автоматизації управління підприємством, яка охоплює всі аспекти його внутрішньої і зовнішньої господарської діяльності. Значною відмінністю програми «Галактика» від інших програм є комплексний підхід до проблеми автоматизації підприємства, що охоплює всі сфери управління сучасним підприємством, включаючи фінансове і господарське планування, управління кадрами, бухгалтерський облік, оперативне управління. Вирішення перерахованого комплексу задач забезпечується контурами.

Контур - це сукупність програмних модулів для виконання однорідних задач. В програмі «Галактика» їх є чотири:

- 1) «Контур адміністративного управління»;
- 2) «Контур оперативного управління»;
- 3) «Контур управління виробництвом»;
- 4) «Контур бухгалтерського учета».

Використання програми «Галактика» може забезпечуватися різними способами:

- розробкою спеціалізованою фірмою на замовлення управлінської інформаційної системи підприємства (в тому числі й інформаційної системи обліку);
- придбанням універсального програмного комплексу (або його окремого модулю) на ринку програмного забезпечення;
- автоматизацією облікового процесу силами фахівців підрозділу з автоматизованої обробки даних підприємства;
- використанням табличних процесорів обліковими працівниками для забезпечення автоматизованого вирішення окремих задач конкретної ділянки обліку.

При цьому враховується, що облік виробничих запасів на промислових підприємствах здійснюється на складах та в бухгалтерії.

Після придбання у відповідності до виписаних документів виробничі запаси доставляються на склад підприємства або матеріально-відповідальній особі (МВО). На складі здійснюється документоване оформлення операцій і первинна обробка даних з обліку виробничих запасів, ведеться аналітичний облік в місцях зберігання матеріальних цінностей. Інформаційна база на цьому рівні являє собою складську картотеку, в якій відображається рух і залишки на конкретну дату або за конкретний період часу.

Облік матеріалів в бухгалтерії ведеться в кількісному та вартісному виразі за МВО на балансових рахунках, субрахунках та облікових групах на підставі зданих первинних документів зі складів та підрозділів підприємства. Здійснює розрахунок і формування вихідної інформації регламентного,

контрольного і довідкового характеру. Виконується аналіз, прогноз, аудит і прийняття управлінських рішень у цілому по підприємству або структурному підрозділу.

Технологічний процес автоматизованої обробки даних з обліку виробничих запасів полягає у виконанні всіх необхідних операцій по введенню, обробці, збереженню і видачі необхідної інформації, групуванню даних на рахунках, з метою контролю за наявністю і витратою матеріальних засобів зі своєчасним складанням звітності.

Тому для забезпечення обліку виробничих запасів можуть використовуватися окремі програмні модулі, які обслуговують їх облік в місцях зберігання та в бухгалтерії, або створенням різних рівнів робочих місць автоматизованої ділянки обліку виробничих запасів. Останній спосіб передбачає використання комплексної системи організації первинної та вихідної інформації. Єдина база бухгалтерських записів забезпечує необхідною інформацією аналітичний, синтетичний та управлінський облік, формування конкретної звітності.

Спільна інформаційна база уможливорює спільне використання такої нормативно-довідкової інформації, як довідники: зовнішніх організацій; прізвищ працюючих; структурних підрозділів; статей обліку; припустимої кореспонденції рахунків; номенклатура-цінник виробничих запасів; типових господарських операцій; постійних даних; груп матеріалів тощо.

Контур бухгалтерського обліку управлінської інформаційної системи «Галактика» складається з модулів, які забезпечують зв'язок бухгалтерського і оперативного обліку; ведення касових і розрахунково-бухгалтерських операцій; облік матеріальних цінностей та МШП; розрахунок зарплати, облік основних засобів і нематеріальних активів; ведення Головної книги і формування балансу; проектування бухгалтерської та економічної звітності довільної форми.

Модуль «Матеріальні цінності» забезпечує: облік їх наявності і руху; оформлення прибуткових (видаткових) ордерів; оформлення накладних на внутрішнє переміщення; розрахунок

поточних залишків: інвентаризацію і дооцінку; складання звітів про наявність і рух; виконання контролю прострочених партій, неліквідованих дефіцитів.

Основними функціями цього модуля є: документи (прибутковий ордер, видатковий ордер, картка складського обліку, накладна на внутрішнє переміщення, акти); операції (формування накладних на внутрішнє переміщення, інвентаризація, дооцінка, поточні залишки, розрахунок початкових залишків, інші); звіти (складська відомість, наявність, рух).

Окремою категорією МШП є спеціальний та формений одяг, для автоматизації обліку якого в програмі «Галактика» пропонується спеціальний модуль. Він призначений для автоматизованого ведення обліку наявності та видачі спецодягу працівникам підприємства.

Модуль «Спецодяг» є складовою частиною контура «Бухгалтерський облік» і функціональним доповненням до модуля «Облік МШП» («Малоцінка»). Цей модуль доцільно використовувати на підприємстві, коли в програмі працюють одночасно кілька бухгалтерів і потрібно забезпечувати їх тісну інформаційну взаємодію.

Модулі «Малоцінка» та «Спецодяг» мають спільну картотеку МШП (СФО) і їх облік часто виконується за допомогою однакових господарських операцій. Засобами модуля «Малоцінка» проводяться операції з їх оприбуткування, внутрішнього переміщення.

Модуль «Матеріальні цінності» забезпечує контроль залишків МЦ і формування витратних складських ордерів. Після передачі МЦ в «Малоцінку (СФО)» усі операції з обліку МШП (СФО) виконуються модулем «Малоцінка (СФО)». Дані про операції із модуля «Малоцінка (СФО)» надходять до модуля «Господарські операції», де на їх основі формуються бухгалтерські проводки. На підставі відомостей із модуля «ГоспОперації» засобами модуля «Баланс, бухгалтерська звітність» формуються єдиний баланс та конкретна бухгалтерська звітність.

Усі операції модуля «Спецодяг» умовно розділяють на дві

частини: МШП-операції – загальні операції для МШП та СФО; СФО-операції – застосовуються тільки для СФО.

До загальних для МШП та СФО операцій відносять: оприбуткування; переведення МШП з категорії МЦ; внутрішнє переміщення. Спеціальні операції модуля «Спецодяг» дозволяють вести персоніфікований облік: видача СФО працівнику (з оформленням вимоги); повернення СФО; планове і позапланове списання СФО з працівника; переведення працівника в інший підрозділ; звільнення працівника і розрахунки з ним.

Записи про оприбуткування та витрати в результаті операцій з СФО заносяться в картку обліку СФО. За кожним оприбуткуванням формується окремий запис.

Операції з СФО класифікують за такими ознаками: приходні операції: приход СФО від постачальника, приход з передачею МЦ в СФО; витратні операції: нарахування зносу, списання та вибуття СФО, переміщення (прибутково-видаткові операції): внутрішнє переміщення, повернення СФО, переведення працівника, передавання в експлуатацію, видача СФО, переоцінка.

Нарахування зносу та переоцінка виконуються тільки засобами модуля «Малоцінка». В системі використовуються такі класифікатори та довідники: норми видачі спецодягу (довідник, який містить перелік норм, які регулюють отримання працівником спецодягу); групи спецодягу (довідник, який містить класифікатор груп СФО); індекс споживацьких цін (реєстр, в якому зберігаються значення індексу цін на зазначену дату). Предмети СФО розрізняються за найменуванням, за кодом групи МЦ та номенклатурним номером. Групи (предмети) СФО із своїми кодами утворюють Довідник груп СФО, який має таку структуру: одяг формений; засоби захисту: каски, чоботи, жилети, рукавиці; одяг сезонний.

Модуль «Спецодяг» дозволяє формувати чотири види звітів: наявність спецодягу; рух спецодягу; реєстри виданого СФО.

Отже, використання засобів автоматизації дозволяє практично повністю вирішити проблему точності та оперативності інформації. Адже завдяки програмі протягом декількох хвилин

можуть бути підготовлені різноманітні та деталізовані дані, які необхідні для прийняття ефективних управлінських рішень.

Література:

1. Галузинский Г. П. Сучасні технологічні засоби обробки інформації: Навчальний посібник. – Київ: КНЕУ, 2011. – 325 с.
2. Маслов В.П. Інформаційні системи і технології в економіці: Навчальний посібник. – Київ: «Слово», 2010. – 287 с.

УДК 34

Юридичні науки

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

Баб'як А.О.,
*курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань
Науковий керівник: **Примаченко В.Ф.**
«Кандидат юридичних наук, доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
м.Дніпро, Україна*

Кримінально-правова політика – це спрямована діяльність держави щодо обмеження злочинності засобами кримінально-правового впливу.

З наведеного можна сказати, що по-перше кримінально-правова політика являє собою цілеспрямовану діяльність. Держава, в принципі, відповідає за розробку такої стратегії боротьби зі злочинністю, яка б забезпечувала належну ефективність загального попередження злочинних посягань та високу активність застосування заходів спеціального попередження.

По-друге, кримінально-правова політика відноситься до компетенції держави (в особі його правомочних органів). Інші інститути (наприклад, громадськість) не можуть бути її безпосередніми суб'єктами в силу високого рівня репресивності

кримінально-правових заходів та їх значимості для долі людини. Недержавні інститути відіграють допоміжну роль (наприклад, консультативну), надаючи допомогу державі у вирішенні відповідних завдань (частіше за дорученням державних органів, рідше – в ініціативному порядку).

По-третє, кримінально-правова політика має справу зі специфічною групою норм, яка не тільки відрізняється гостротою соціального реагування на поведінку, що відхиляється, а й характеризується найбільш значимою відповідальністю – як в плані обов'язків держави перед світовою спільнотою, так і по відношенню до громадян, що потрапили в коло кримінально-правового впливу. [1]

Цілями кримінально-правової політики є:

1. Визначення концептуальних засад кримінально-правової боротьби зі злочинністю. Тут велике значення має опрацювання питань ідеології боротьби зі злочинністю, оскільки саме концепція втілює собою ідеологічну основу кримінально-правової політики, несе на собі печатку сучасної політичної ідеології. В ході розробки кримінально-правової концепції боротьби зі злочинністю слід мати на увазі динаміку легітимності, яку розуміють як значимість кримінально-правових норм для населення, правопорушників, потерпілих і правників.

2. Обґрунтування меж кримінально-правового регулювання. Необхідно враховувати ідею обмеженості кримінально-правового регулювання як в кількісному, так і в якісному аспектах. Межі існують всюди, є вони і в області кримінально-правового впливу. Ці межі задаються комплексом різних обставин, серед яких доцільно назвати:

- неприпустимість переслідування за образ думок;
- наявність альтернативи кримінально-правового впливу;
- стан соціально-правової обстановки. Кримінальне право завершує процес соціально-правового регулювання конфліктних відносин, є його логічним кінцем;
- потенціал організаційної структури. Така структура

пронизує всі сфери і стадії кримінально-правової діяльності, серйозні успіхи в цій галузі гарантує тільки професійний підхід;

- можливості ресурсного забезпечення;
- рівень суспільної свідомості і психології;
- ставлення правопорушників до кримінальних проявів та караності.[2]

3. Виділення пріоритетних напрямків боротьби зі злочинністю. Пріоритетність окремих напрямків боротьби зі злочинністю – об'єктивна реальність. Умовно можна виділити два типи формування кримінально-правової політики: рефлексивний і нормативний. Рефлексивний тип складається шляхом спонтанного реагування на кримінологічну ситуацію. Цілі кримінально-правової боротьби, їх послідовність (черговість) визначаються стихійно, під тиском обставин, що склалися. Інша особливість рефлексивного підходу полягає в його орієнтації на «доступність» об'єктів кримінально-правового впливу.

На протигагу цьому нормативний тип формування кримінально-правової політики характеризується раціональністю та обґрунтованістю. Його відрізняє знання реальної обстановки.

4. Узгодження з іншими видами політики: кримінологічної, судової, кримінально-виконавчої, адміністративно-правової. Якщо, наприклад, кримінологічна політика характеризується наявністю низки негативних тенденцій (в суспільстві поширюються алкоголізм і наркоманія, аморальність, байдужість, безвідповідальність, соціальні програми щодо попередження правопорушень не виконуються), то серйозно послаблюються і позиції кримінально-правової політики: вона втрачає своє функціональне значення і перетворюється із засобу регулювання суспільних відносин в знаряддя помсти і залякування.

Сильна кримінально-правова політика характеризується забезпеченням свободи (приймати рішення) і відповідальності (за їх наслідки, що знаходяться в причинному зв'язку з рішеннями). Якщо прийняти за аксіому, що влада і фінансовий ріст збільшують число ступенів свободи в процесі вироблення і

прийняття рішень, то так само повинна зростати і міра відповідальності.

Цілі кримінально-правової політики знаходять своє вираження у визначенні її завдань і основних принципів. Ці завдання і принципи сформульовані в кримінальному законодавстві.

Зміст кримінально-правової політики включає в себе, по-перше, встановлення кола суспільно небезпечних діянь, визнаних злочинами. Це коло, з одного боку, містить групу злочинів, визнаних такими в кримінальному законодавстві практично будь-якої держави (так звані загальнолюдські кримінальні правопорушення: вбивства, зґвалтування, крадіжки). З іншого боку, соціальна динаміка виявляє посягання, суспільна небезпека яких стає все більш помітною разом з розвитком певних процесів (наприклад, тероризм). Кримінально-правова політика в своїй змістовній частині якраз і повинна адекватно відобразити і виразити суспільну небезпеку тих чи інших явищ.

Деякі кримінальні правопорушення можуть характеризуватися з тих чи інших причин втратою суспільної небезпечності. В цьому випадку кримінально-правова політика здійснює декриміналізацію відповідних діянь. Це третій елемент змістовної її частини.

Література:

1. Борисов В. І. Поняття кримінально-правової політики / В. І. Борисов, П. Л. Фріс // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2013
2. Козич І. В. Місце кримінальноправової політики в сфері боротьби зі злочинами, що вчиняються із застосуванням насильства, у політиці в сфері боротьби зі злочинністю / І. В. Козич // Університетські наукові записки. – 2011

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ФІЗИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Вакалюк В.М.,

*доцент кафедри загальної та прикладної фізики
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна*

Бурхливий розвиток інформаційних технологій обумовлює появу нових методів дослідження в різних галузях науки і техніки. Одним із таких потужних методів дослідження, що застосовується в фізиці є комп'ютерне моделювання фізичних явищ і процесів. Комп'ютерне моделювання дозволяє змінювати часовий масштаб, варіювати в широких межах параметри і умови експериментів, а також моделювати ситуації, недоступні в реальних експериментах. Тут необхідно виокремити три напрямки застосування комп'ютерного моделювання в фізиці.

Перший, найбільш простий в реалізації, напрямок – це застосування комп'ютерного моделювання фізичних явищ і процесів в навчальному процесі. У сучасних умовах без перервного збільшення об'єму знань спеціалісту треба підвищувати свій кваліфікаційний рівень у процесі професійної діяльності. Тому не випадково зростає актуальність проблеми підвищення ефективності навчання, розробки нових методів, які різко підвищують ефективність навчального процесу. При використанні моделей комп'ютер надає унікальну, таку, що не реалізовується в реальному фізичному експерименті, можливість візуалізації не реального явища природи, а його спрощеної теоретичної моделі з поетапним включенням в розгляд додаткових ускладнюючих чинників, що поступово наближають цю модель до реального явища. Деякі моделі дозволяють виводити на екран графіки часової залежності величин, що описують експерименти, причому графіки виводяться на екран одночасно з відображенням

самих експериментів, що додає їм особливу наочність і полегшує розуміння загальних закономірностей процесів, що вивчаються. В цьому випадку графічний спосіб відображення результатів моделювання полегшує засвоєння великих об'ємів одержуваної інформації.

Викладачами кафедри загальної та прикладної фізики нашого університету розроблені та використовуються в навчальному процесі віртуальні лабораторні роботи майже з усіх розділів загальної фізики [1,2].

Другий напрямок полягає в застосуванні комп'ютерного моделювання для аналізу експериментальних залежностей, отриманих при дослідженні структури і фізичних властивостей різних матеріалів. В цьому плані набув широкого застосування метод імпедансної спектроскопії. Він дає можливість досліджувати властивості фізичних і електрохімічних систем шляхом спостереження за поведінкою системи, що перебуває під дією зовнішнього впливу, і ґрунтується на класичному методі передаточних функцій, видозмінених відповідно до специфіки фізичних та електрохімічних систем як об'єктів дослідження. Суть цього методу полягає в тому, що стан досліджуваної системи збурюється синусоїдальним сигналом і при цьому вимірюється викликаний ним сигнал відгуку на виході.

Якщо система лінійна, то сигнал на виході має таку ж частоту, що і на вході, але відрізняється за амплітудою і фазою. Відношення між сигналами на виході і вході визначає комплексний передаточний коефіцієнт системи для відповідної частоти. Залежність цього коефіцієнта від частоти формує передавальну функцію системи.

Аналіз даних базується на можливості представлення комплексного імпедансу як еквівалентного електричного кола. Представлення компонент кола є пов'язаним з параметрами фізичних компонент в матеріалах.

Структурні імпедансні моделі є гнучкими та оперативними робочими моделями, що, крім повної кількісної інформації про поведінку досліджуваного об'єкту в частотній області, вони

повинні містити інформацію про фізику процесів, що протікають в даному об'єкті. Тому такі моделі будуються з елементів, які за своїм фізичним змістом відповідають процесам, що моделюються з їх допомогою.

Поява сучасних потужних комп'ютерів з великим об'ємом оперативної пам'яті і високою швидкістю створює можливість для реалізації третього напрямку комп'ютерного моделювання, який є дуже складним в реалізації і поки що існує на рівні ідеї. Ця ідея полягає в тому, щоб, використовуючи засоби об'єктно-орієнтованих мов програмування, створювати віртуальні образи реальних частинок (атомів, молекул), наділяючи їх основними фізичними характеристиками реальних частинок і здатністю створювати навколо себе електромагнітні поля завдяки яким вони могли б взаємодіяти між собою і створювати зв'язані конденсовані стани.

В ідеалі, це допоможе більш ефективно проводити дослідження по створенню нових матеріалів з наперед заданими властивостями, проводячи на першому етапі дослідження віртуальні комп'ютерні досліди по синтезу віртуальних матеріалів, утворених із віртуальних частинок. Для досягнення мети необхідно поєднувати знання фундаментальних законів фізики із засобами математичного програмування і пройти довгий і складний шлях від моделювання простих систем, складених із кількох віртуальних частинок, до систем, що складаються із великої їх кількості, звіряючись на кожному етапі з результатами реальних експериментів.

Література:

1. Галушак М.О., Лучицький Р.М., Нижникевич В.В., Рувінський Б.М., Солоничний Я.В. Моделювання фізичних явищ і процесів: Лабораторний практикум. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, - 2009, 200 с

2. Галушак М.О., Солоничний Я.В., Вакалюк В.М. Загальна фізика. Комп'ютерне моделювання та дослідження фізичних явищ і процесів: Лабораторний практикум . – Івано-Франківськ:ІФНТУНГ, - 2012,64 с

МЕТОД ЗМЕНШЕННЯ НАПРУГ У КОМПОЗИЦІЙНИХ МАТЕРІАЛАХ

Вакалюк В.М.,

*доцент кафедри загальної та прикладної фізики
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу,*

Вакалюк А.В.,

*аспірант кафедри матеріалознавства
та новітніх технологій*

*Прикарпатського національного
університету ім.В.Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Під час буріння свердловин породоруйнуючий інструмент, який використовується для руйнування гірських порід земної кори повинен поєднувати в собі високу твердість, що забезпечить достатню зносостійкість в абразивному середовищі, та пластичність, яка буде запобігати появі тріщин і руйнуванню складових частин інструменту при ударах і великих змінних навантаженнях. Однофазних конструкційних матеріалів з поєднанням таких властивостей практично не існує. Якщо матеріал достатньо твердий, то він, як правило є крихкий. Пластичні ж матеріали є досить м'якими. Тому для високопродуктивного бурового інструменту вигідно використовувати двохфазні композиційні матеріали, компоненти якого мають вищезгадані експлуатаційні характеристики. Суть одного із таких методів отримання робочих частин бурового інструменту із композиційного матеріалу полягає в наступному. Ливарну форму обертають із необхідною кутовою швидкістю відносно її вісі симетрії. При цьому в струмину розплавленого металу, який заливають в обертову ливарну форму, засипають твердосплавні гранули. Оскільки їх густина значно більша від густини металу, то завдяки відцентровим силам твердосплавні гранули переміщуються в розплавленій металевій матриці до зовнішньої поверхні деталі. При її охолодженні від температури кристалізації металу до кімнат-

них температур в об'ємі отриманого виробу виникає напружений стан внаслідок різниці термічних коефіцієнтів лінійного розширення матеріалів матриці та твердосплавних гранул.

Дослідження в роботі [1] напруженого стану композиційних матеріалів, отриманих вищезгаданим технологічним методом показали, що для існуючих промислових марок сталі і в металозв'язці і в гранулі можуть виникати значні напруження. Зменшити величину цих напружень можна завдяки покриттю гранул плакуючим (захисним) шаром із відповідними коефіцієнтами термічного лінійного розширення, Пуассона і модулем Юнга. В роботі [2] запропоновано метод розрахунку механічних напруг системи “металозв'язка – плакуючий шар – сферична гранула армітора” і отримані формули для обчислення нормальних і тангенціальних напруг у всіх компонентах системи.

Користуючись таблицями фізичних величин і проводячи розрахунки за отриманими формулами можна підібрати для заданих матеріалів із яких виготовлені гранули і металозв'язка такий матеріал захисного шару і його товщину, щоб тиски на межах захисного шару із гранулою і металозв'язкою були набагато меншими від тиску на межі металозв'язки і гранули без захисного шару. Із аналізу цих формул випливає, що чим менші значення межових тисків, тим менші напруження в гранулах та металозв'язці. Таким чином, наявність захисного шару в гранулі приводить до зменшення радіальних і тангенціальних напруг в гранулах і металозв'язці.

Література:

1. Солоничний Я.В. Напружено-деформований стан композиційних матеріалів/ Я.В. Солоничний, В.М. Вакалюк, Ю.М. Лях, Д.Ю. Журавльов //Науковий вісник ІФНТУНГ – 2011. – №2(28). – С. 28-30.
2. Вакалюк В.М. Метод розрахунку напруженого стану композиційних матеріалів / В.М. Вакалюк, Ю.М. Лях, Я.В. Солоничний, А.В. Вакалюк // ISSN 1993-9973 Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ, № 4 (61), 2016, С.51-54.

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ ВІЙСЬКОВОГО БУДІВНИЦТВА

Вікторська Ярослава Володимирівна,
аспірант університету
економіки та права «КРОК»,
м. Київ, Україна

Україна перебуваючи у сучасних та непростих умовах для неї, все ж проходить шлях становлення та розвитку як держава. А тому незважаючи на виконані і впроваджені заходи, все ще є актуальним складне завдання розбудови ефективного інституту, який захищає та буде у майбутньому захищати державу від зовнішніх і внутрішніх загроз воєнного характеру, враховуючи економічні, політичні, моральні чинники, національні та світові військові традиції, а також міжнародні правові вимоги до застосування військових формувань.

Метою дослідження є оволодіння розумінням поняття «військове будівництво», визначення його основних ознак, та доведення до читача суті та значимості для України Збройних сил в цілому.

Характеризуючи військову сторону формування України, можна зауважити що досвід військового будівництва в нашій державі проходить дуже складно через вплив багатьох чинників, чи не найважливішим з яких є політичний. Для чіткого розуміння, що являється військовим будівництвом в Україні, розглянемо термінологію та його розуміння в цілому. Для цього звернемося до інтернет ресурсу [6], отже, військове будівництво або будівництво Збройних Сил — частина військової справи, пов'язана військовими, соціально-політичними та економічними заходами, спрямована на будівництво та організацію збройних сил держави, а також зміцнення та вдосконалення обороноздатності країни в цілому; система знань про сутність, закономірності, принципи, форми та способи формування збройних сил. Досить

довго науковці формували визначення «Збройні сили» проте найбільшого успіху досягли в 80-ті роки минулого сторіччя. Згідно цим, склалася думка, що Збройні Сили - це «озброєна організація держави або групи держав» (вживалося також словосполучення «воєнна організація»), яка складається з «різних видів Збройних Сил і деяких воєнних організацій держави». [4-5] Якщо характеризувати Збройних Сил СРСР, то науковці дотримувалися думки, що вони являють собою воєнну організацію держави, яка включає в себе «вищі органи воєнного управління. Серцевиною військового будівництва у державі є створення військової організації будівництво й зміцнення Збройних сил. До воєнної організації держави відносять:

1. Збройні сили України – як основа воєнної організації;
2. Прикордонні війська України;
3. Служба безпеки України;
4. Міністерство внутрішніх справ;
5. Інші військові формування утворенні відповідно до законів України;
6. Правоохоронні органи.

Прийнято вважати, що історію будівництва та розвитку Збройних Сил України можна умовно поділити на чотири основні етапи, а саме: перший – формування основ Збройних Сил (1991–1996 рр.); другий – подальше будівництво Збройних Сил (1997–2000 рр.); третій – реформування Збройних Сил (2001–2005 рр.); четвертий – розвиток Збройних Сил (з 2006 р.) [7] Необхідно сказати про те, що створення Збройних Сил України здійснюється в процесі підготовки і удосконалення правової бази, відпрацювання механізму реалізації законів та інших рішень з оборонних питань і організації органів адміністративно воєнного управління. Аналізуючи деякі нормативно – правові акти (Концепцію оборони та будівництва Збройних Сил України, Воєнну Доктрину, Закон України “Про Збройні Сили України”) [2-3] можна виокремити особливості військового будівництва:

1. Військове будівництво є напрямком військової діяльності, у якій втілюються функції оборони держави;

2. Військове будівництво є централізованим напрямком державної діяльності;

3. Військове будівництво тісно пов'язано з усіма галузями національного господарства;

4. Військове будівництво визначається факторами зовнішнього порядку, тобто ступенем воєнної загрози для держави.

Значення Збройних сил для України, а також вся сутність та значимість їх відображена у соціально – політичних принципах військового будівництва, так зокрема: вірність конституційному обов'язку та військовій присязі; верховенство права, законність та гуманність, повага до людини, її конституційних прав і свобод; гласність, відкритість для демократичного цивільного контролю; забезпечення державного соціально – економічного та соціально – правового захисту громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України, а також членів їх сімей; заборона створення і діяльності організаційних структур політичних партій.

Характеризуючи специфіку, термінологію та сутність військового будівництва, слід виокремити основні ознаки притаманні всіх часів (включаючи і теперішній) - найбільш чітко вони виявляються в централізації, єдиноначальстві і військовій дисципліні. Проте, не слід обмежуватися лише ними, деякі науковці окремо наголошують, що для визначення достатності, ефективності та відповідності збройних сил будь-якої демократичної країни умовам, що склалися, потрібно застосувати: організованість, підготовленість та оснащеність які б протидіяли реальним нинішнім і майбутнім внутрішнім та зовнішнім загрозам; військове будівництво повинно відповідати суспільним потребам, бути ефективними, дієвими у використанні та достатньо гнучкими для адаптації до нових вимог безпеки. Ну як на мене українці самі повинні визначатися які Збройні сили їм імпонують краще.

Отже, на військове будівництво в Україні покладено чимало завдань, основними з яких є: визначення кількісного складу збройних сил (ЗС); розробка та вдосконалення організаційної

структури ЗС; технічне оснащення ЗС; комплектування ЗС військовими кадрами; забезпечення ЗС матеріальними ресурсами. [5] Отже, Збройні Сили - являються найважливішим або основним елементом забезпечення безпеки держави від зовнішніх і внутрішніх загроз воєнного характеру; - воєнною (озброєною) організацією, яка складається з воєнних організацій нижчого організаційного рівня, відповідальних за окремі конкретно визначені завдання (напрями діяльності); - складною організацією, схильною до змін і включення до свого складу інших структурних елементів; - об'єктом наукового дослідження. Військове будівництво в свою чергу – це діяльність держави по будівництву ЗС та правового регулювання громадських відношень в цій області. [7] Військове будівництво ЗС, як складова частина державної діяльності визначається державною політикою.

Література:

1. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 №2011-ХІІ //Відомості Верховної Ради України. – 1992.- N 15.
2. Закон України «Про Збройні Сили України» від 06.12.1991 №1934-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992.- N 9
3. Постанова Верховної Ради України від 16.01.1997 р. №3/97-ВР «Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України». Київ. Відомості Верховної Ради. 1997, № 10.
4. Військове будівництво в Україні у ХХ столітті: історичний нарис, події, портрети. За заг. ред. Кузьмука О.І. Київ. Видавничий дім «Ін Юре», 2001.
5. Єрмоленко А. Збройні Сили України як базовий компонент воєнної організації держави. Політичний менеджмент. 2005. № 3 (12). С.16-27.
6. <http://www.uk.wikipedia.org>
7. Скиба П. «Будівництво і розвиток» Збройних Сил України або як пройти шлях від воєнної організації держави до з'єднання. Славута. 2013 – 269 с.

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ЯК КАТАЛІЗАТОР ЛОКАЛІЗАЦІЇ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

Воценко В.Ю.,

*доцент кафедри українознавства,
культури та документознавства*

*Національного університету «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»*

м. Полтава, Україна

Глобалізаційні процеси в сучасному світі призводять до кардинальних масштабних трансформацій, які впливають на розвиток цивілізацій. Глобалізація як процес інтенсифікації економічних, фінансових, політичних, військових, культурних, ідеологічних зв'язків між соціокультурними спільнотами приводить до уніфікації світу і виявляється у формуванні зв'язків, солідарності і ідентичності в наднаціональному масштабі. Зміни відбуваються на глобальному, регіональному та локальному рівнях і залишають свій відбиток на всіх сферах буття: від соціально-економічної до культурно-духовної, що, в свою чергу, сприяє, з одного боку, посиленню міжцивілізаційної взаємодії, а з іншого, – посилює прагнення до збереження соціокультурної ідентичності. Тому можемо констатувати, що глобалізація певним чином здатна породити процеси, які їй суперечать: окремі народи або країни прагнуть протистояти уніфікації та входженню в єдиний глобальний простір, відчуваючи загрозу для національної культури, традицій, способу життя тощо.

Глибинні, іноді зовні непомітні зміни в культурі, стосуються найважливіших компонентів цивілізації: її базових мотивацій, ментальності, норм і цінностей. Процес соціальної трансформації пов'язаний з наявністю суперечливих явищ кризи та прогресу, сплеску традиціоналізму й модернізації, соціального протесту і підтримки; в той же час некоректно абсолютизувати конфлікт сучасного і традиційного, адже реальні культурологічні явища свідчать про парадоксальне сприйняття традиційного як модернізації, і навпаки.

Сьогодні більшість науковців у своїх дослідженнях акцентують увагу на кризових явищах сучасної епохи, що викликані глобалізаційними зрушеннями. Тому можна говорити про явище глокалізації, яке показує проникнення (вростання) елементів глобальної культури в місцеву, локальну.

Глокалізація – це розвиток локальних культур в умовах глобалізації, що є відповіддю на явища, які відбуваються в адміністративній, політичній та економічній системах і несуть загрозу ідентифікації локальної суспільноти, а в майбутньому – і політичній суверенності. Глокалізація характеризується входженням локальної культури в систему глобальних взаємозв'язків. Це стосується не лише культурних явищ загалом і глобальних елементів культури, але й глобалізації «продуктів» культури. Його наслідком є зміцнення позицій локальної культури. Входження цього культурного локального устрою в систему глобального простору зміцнює можливості розвитку окремої соціокультурної спільноти. Як зазначає дослідник Т. Возняк, локальна культура, яка належить до мережі глобальних культурних зв'язків, залишається одночасно і частиною крайової культури і накладає на неї певні зобов'язання щодо тих культур [1].

Глокалізація ілюструє, як глобалізаційні процеси перетворюють локальні культури, звичаї, ритуали, церемонії, форми поведінки, які раніше зберігали етнографічну своєрідність, проте, в міру того, як основна частина суспільства засвоює нові стандартні форми життя, поступово зникають. З одного боку, входження локальної культури в глобальний цивілізаційний простір є важливим елементом прогресу та своєрідною гарантією безпеки, з іншого – призводить до протистояння глобалізаційним явищам та прагнення до збереження культурної ідентичності від різного роду загроз [2, с. 17].

Таким шляхом відбувається міжкультурна комунікація, або сучасний діалог культур, який здійснюється внаслідок взаємодії представників різних культур. При цьому соціокультурний досвід людей збагачується або, навпаки, виникає небезпека втрати різними культурами своєї індивідуальності та ідентичності, що

може призвести до загострення етнокультурних протиріч. У ході міжкультурної комунікації постає процес акультурації, під час якої одна культурна система перебирає на себе властивості іншої. Акультурація може відбуватися як при добровільному запозиченні контактуючими культурами елементів один одного, так і при насильницькій культурній експансії та асиміляції, внаслідок військово-політичного домінування однієї соціальної спільноти над іншою [2, с. 19]. Конструктивною формою міжкультурної комунікації стає тоді, коли взаємовплив культур відбувається на добровільній основі. При таких відносинах культури взаємозбагачуються, доповнюють одна одну, часто відбувається обмін не лише матеріальною культурою, але й науково-технологічними ідеями, цінностями та нормами життя. При цьому суспільство, яке зазнає культурного впливу, зберігає власну основу та самобутність, збагачуючи її надбаннями іншої культури, забезпечується таким чином стабільність та розвиток локальних цивілізацій [3, с. 4].

Отже, посилення міжкультурної комунікації народів може стати, в одному випадку, джерелом загострення етнокультурних суперечностей, а в іншому – проявом закономірного зближення культур. Глобалізаційні процеси сучасного світу спрямовані на уніфікацію та створення єдиного соціокультурного простору, проте самі ці тенденції виявляються каталізатором локалізації та збереження соціокультурної ідентичності.

Література:

1. Возняк Т. Глобалізація як виклик людству. Електронний ресурс: Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/Vozniak/polit-kuchma/globalizac.htm#1>
2. Красівський О. Глобалізація та ідентичність національної культури : Ефективність державного управління. 2017. Вип. 4 (53). Ч. 1 С.13-20
3. М'язова І. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. наук. ступеня канд. філос. наук. К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2008. 24 с.

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

*Галушка В. Ю.**к. наук з держ. упр., старший викладач кафедри
керівництва військами (силами) в мирний час
Національний університет оборони України
ім. Івана Черняховського*

В історичному контексті проблематика державної служби відображена у працях багатьох філософів стародавнього світу – Конфуція, Сократа, Платона, Аристотеля, Цицерона; у середні віки - Д. Аліг'єрі, М. Лютера, Н. Макіавеллі, Т. Гоббса, Дж. Локка; у період Реформації, Відродження та буржуазної революції – Ш. Монтеск'є, Ж. Руссо, І. Канта, Г. Гегеля та ін.

Феномену державної служби присвячені наукові праці багатьох вітчизняних науковців та практиків різних галузь знань, а також управління і права. У своєму розвитку державна служба в тому вигляді, який вона має в теперішні часи, пройшла чотири етапи:

I етап - виникнення державної служби у Давньоруській державі та становлення державної служби на українських землях у складі Литви та Польщі.

II етап - державна служба в Українській козацькій державі.

III етап - функціонування державної служби в Радянській Україні.

IV етап – сучасний етап (з моменту здобуття Україною незалежності).

Зародження державності у східних слов'ян у середині IX ст. і необхідність реалізації політичної влади та функцій держави обумовили виникнення державної служби. В період існування ранньої Київської Русі до XII століття слід вважати першим етапом виникнення державної служби. В цей період відбувається саме виникнення державної служби, а не розвиток чи становлення. Посади державних службовців не були чітко

визначені і їхнє заміщення відбувалося на засадах правонаступництва, призначення або обрання.

Період існування Галицько-Волинської держави також не відзначився становленням державної служби. Звісно були зроблені певні зрушення та зміни, але і надалі продовжували використання засад державного управління часів Київської Русі. Однак за часів Галицько – Волинського Князівства державна служба отримала певні ознаки самостійності, зокрема такі посадові особи, як воєводи, волостелі виконували свої функції на постійній основі і отримували за це винагороду.

Наступним етапом державної служби був період існування Козацької держави – Запорізької Січі. Оскільки Запорізька Січ представляла з себе повноцінну державу, а саме в цей період відбувається прослідковується ієрархічність посад, підпорядкованість не на основі особистої залежності, а відповідно займаної посади, а також сплачуваність.

Історія розвитку державної служби в Україні радянського періоду характеризується низкою особливостей. По-перше, з 1917 до 1991 року відбувалися зміни як в системі державного управління, так і у підходах вищого керівництва держави до праці людей, на яких покладалося виконання завдань та функцій держави. По-друге, центром влади були не державні органи, а правляча комуністична партія. По-третє, підхід до державної влади будувався на жорстких ідеологічних догмах радянського комунізму.

За складних умов а Україні розпочато створення власної системи державної служби. В 1993 році Україна була першою країною з країн колишнього Радянського Союзу, яка прийняла Закон «Про державну службу». Даний Закон звісно був далекий від досконалого, але його основне значення проявилось в самому факті інституціоналізації в Україні державної служби.

У ст. 3 Закону України «Про державну службу» від 1993 року вперше були сформовані принципи державної служби, які визначаються Конституцією України, іншими законодавчими та нормативними актами та реалізуються через практичну

професійну діяльність державних службовців. Верховна Рада України наприкінці 2011 року прийняла новий Закон «Про державну службу», який хоч не був позбавлений певних недоліків, але мав набагато змістовний характер порівняно із аналогічним законом від 1993 року.

Законодавцями була розроблена нова редакція Закону в 2015 році так як одним з важливих питань було реформування системи державної служби в Україні. Саме тому Верховною радою 10.12.2015 року був прийнятий Закон України «Про державну службу» № 889-VIII, який набрав чинності 1 травня 2016 року, який визначає принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства, а також порядок реалізації громадянами України права рівного доступу до державної служби, що базується на їхній особистих якостях та досягненнях [1].

Незважаючи на певні прогалини і недоліки Закон від 2015 року більшість теоретиків і практиків у сфері державного управління та права вважають його таким, що відповідає тим запитам та потребам, що виникають на даному етапі розвитку суспільства і держави. Таких необхідно зазначити, що окрім Закону було прийнято ще і низку нормативно-правових актів, які спрямовані на врегулювання окремих питань державної служби.

Література:

1. Закон України Про державну службу від 10.12.2015 № 889-VIII.

ФОРМУВАННЯ ПРИЙОМІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ НА ОСНОВІ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Ганченко А.О. ,

*викладач біології фахового коледжу
інформаційних технологій
та землевпорядкування НАУ*

Войтюк Л.І.,

викладач екології ФКІТЗ НАУ

Ковальчук Н.В.,

викладач хімії ФКІТЗ НАУ

м.Київ, Україна

Зміна пріоритетів вищої освіти, обумовлені переходом до особистісно-розвиваючої парадигми, викликає необхідність розробки моделей навчання, які сприяють адаптації особистості до реалій навколишньої дійсності. Для кожного студента необхідна якісна освіта відповідно до його схильності і інтересів, озброєння студентів не тільки сумою знань, а й формування у них сучасного критичного мислення, їх пізнавальних здібностей. Одним із шляхів вирішення даної задачі є реалізація компетентнісного підходу, що забезпечує формування предметних умінь і навичок в процесі предметної підготовки як складових фундаментальної грамотності підростаючого покоління. Ефективність забезпечення функціональної хімічної, біологічної грамотності може бути досягнута, якщо освітній процес буде включати в себе формування у студентів прийомів екологічної діяльності та відповідати таким умовам:

- ✓ практико-орієнтований характер конструювання навчальної інформації;
- ✓ діяльні способи і форми її освоєння;
- ✓ забезпечення умов для розвитку творчих здібностей студентів

При вивченні хімії та біології процес оволодіння еколо-

гічною діяльністю як складової їх функціональної грамотності включає в себе наступні компоненти:

- ✓ розвиток логічного мислення;
- ✓ освоєння хімічної мови;
- ✓ формування прийомів хімічного, біологічного моделювання;
- ✓ розвиток хімічної та біологічної пам'яті.

Компетентнісний підхід передбачає формування ключових компетенцій (готовності студентів використовувати знання, вміння і способи діяльності в реальному житті для вирішення практичних завдань). Ключові компетенції - це пізнавальна, комунікативна, інформаційна, організаційна. Пізнавальна компетентність передбачає залучення різних предметних знань (хімії, біології, математики, фізики) для вирішення будь-якої проблеми. Розвиток інформаційної компетентності студентів здійснюється через пошук, збір, аналіз, узагальнення, оцінку інформації.

Робота з інформацією охоплює:

- ✓ використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)
- ✓ використання різних форм навчання: робота в групі, обговорення, дискутування, презентація спільних проєктів з використанням сучасних технологій сприяють розвитку комунікативної компетентності.

Організаційна компетентність включає: планування, проведення дослідження, організацію дослідницької діяльності.

Проблема екологічної освіти сьогодні хвилює всіх. Чому навчати підлітків, щоб сформувати у них на доступному рівні сучасну наукову картину світу, уявлення про місце людини в цьому світі, про особливості взаємин у цьому світі? Включення в заняття хімії елементів екологічних знань, розрахункових завдань з екологічним змістом, лабораторних дослідів дозволяє розвивати в студентів можливість передбачення тих негативних наслідків, які несе в собі той чи інший вид людської діяльності. Для ефективного вирішення таких завдань використовуються активні

педагогічні технології та наступні методи: метод проблемного навчання, коли постійно проявляється інтерес студентів до поставленого завдання, що дозволяє активізувати їхню діяльність. При такому підході активно розвиваються мислення, пам'ять, мова, увага, сприйняття; значну роль відіграють методи, спрямовані на формування умінь і навичок реалізації основних цілей екологічної освіти. Особлива увага приділяється інтерактивним методам - методам навчання, які здійснюються через спілкування. В інтерактивному навчанні робиться опора на особистий досвід, самостійність у прийнятті рішень, зміну діяльності і самостійний пошук помилок і відповідей, можливість реалізувати власний досвід. Активні методи дозволяють занурити студентів у контрольоване спілкування, включити їх в реальні події, створити умови, в яких навчають змушені апелювати поняттями різного масштабу, включати в рішення проблеми інформацію різного рівня. Нове завдання - навчати розумінню. Активні методи допомагають створити таке освітнє середовище, в якому можливе досягнення розуміння проблеми. Інтерактивні методи дозволяють навчити слухати, передавати і структурувати інформацію. Моделювання різних процесів дає можливість створити середовище, в якому студенти навчаються розуміти один одного навіть при різних рівнях підготовки. Ігри допомагають у прийнятті рішень, моделюванні педагогічних ситуацій і в знаходженні відповідей, що виходять за загальноприйняті рамки пошуку рішень. Проектне навчання дозволяє реалізувати творчі можливості особистості, розвиває вміння логічного мислення і формує основи корпоративної діяльності.

Для здійснення процесу навчання і реалізації поставлених завдань використовуємо різні види занять: проблемні, заняття-дослідження, заняття-ділова гра, заняття-подорож, лекція, семінар, збагачуємо їх різноманітними видами екологічної діяльності, які сприяють з'єднанню фундаментальних і прикладних знань студентів. Студенти залучаються до проектної діяльності - діяльності, яка сприяє самоорганізації їхніх внутрішніх і зовнішніх ресурсів для досягнення поставленої ним мети, тобто

являє собою організовану в рамках навчального процесу діяльність, в якій добре формуються і проявляються ключові компетентності. Комп'ютерні технології застосовуються як засіб навчання, що дозволяє розширити кругозір студентів в області хімії та екології, а також сприяють виникненню внутрішніх мотивів до розширення і поглиблення знань в галузі інформатики. В них формується інформаційна компетенція: самостійно відбирати необхідну інформацію хімічного характеру.

Застосовуваної нами формою наукової роботи є дослідницький проект. Робота над дослідницьким проектом здійснюється студентами в нечисленних групах. Тут формуються вміння працювати в групі, оволодіння різними соціальними ролями в колективі - комунікативна компетенція. Взаємозв'язок знань і способів діяльності тут очевидна.

Висновок: формування прийомів екологічної діяльності при вивченні хімії, біології умінь і навичок в процесі предметної підготовки як складових фундаментальної грамотності підростаючого покоління здійснюється на основі компетентнісного підходу.

Література:

1. Компетентісний підхід у вищій освіті: світовий досвід / Л. Л. Антонюк, Н. В. Василькова, Л. О. Ільницький. – К.: КНЕУ, 2016. – 61 с.
2. Лисогор Л. Життєва компетентність як умова самореалізації особистості/ Л. Лисогор [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://nauka.udpu.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/Visnuk-47.pdf>
3. Сохань Л.В. Життєва компетентність особистості. /Л.В. Сохань, І.Г. Єрмакова. – К.: Богдана, 2003. – 520 с.

ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО СКЛАДУ ПОЛІМЕРНОЇ МАТРИЦІ ЗАХИСНОГО ПОЛІМЕРКОМПОЗИТНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ДЕРЕВООБРОБНОГО УСТАТКУВАННЯ

Гарматюк Р.Т., Шабига С.Б.

викладачі гуманітарно-технологічного факультету

Більчук В., Кеба А., Фещук В.

студенти гуманітарно-технологічного факультету

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна

академія ім. Тараса Шевченка

м. Кременець, Україна

Підвищення експлуатаційної надійності та довговічності роботи деталей машин і обладнання, деревообробного обладнання набувають великого значення для економії металів, енергоресурсів, ефективного використання сировини та техніки є актуальною задачею сучасного матеріалознавства. Одним з напрямків вирішення даних завдань є розробка захисних полімеркомпозитних матеріалів для його захисту.

Одним з шляхів вирішення цієї проблеми є використання захисних полімеркомпозитних матеріалів і покриттів на основі епоксидних смол, наповнених полідисперсними компонентами різної магнітної природи, які мають високу адгезією, технологічність при формуванні, добру сировинну базу.

Основою полімернаповненої композиції є полімери. Від їх хімічної природи, концентрації і взаємного розташування функціональних груп, структури, складу, молекулярної маси в кінцевому підсумку залежать властивості полімеркомпозиту.

Вибір полімерного в'язучого полімеркомпозитних покриттів для кожного конкретного випадку застосування захисних покриттів проводять з урахуванням умов їх експлуатації - температури, навантажень, необхідного ресурсу роботи, середовища, в якому буде працювати покриття.

З метою захисту їх внутрішніх поверхонь від зношування і корозії, технологічного обладнання деревообробної промисло-

вості з урахуванням літературних даних в якості основи полімер композиту були обрані епоксидна діанова смола ЕД-20 і епоксидні компаунди К-153 С і К-115.

Протикорозійні матеріали на основі реакціоноздатних олігомерів, утому числі епоксидних смол, широко застосовують для захисту внутрішньої поверхні хімічних апаратів [1]. Характеристика міцності і технологічні характеристики полімер композиційних матеріалів на основі епоксидних смол головним чином визначаються хімічною природою затверджувача. Висока реакційна здатність епоксидних олігомерів дозволяє полімеризувати їх численними затверджувачами.

Відомо [2], що епоксидні композиції, затверджені при підвищених температурах, мають більш високими властивостями міцності, ніж затверділі при кімнатних температурах.

Але вибираючи тип затверджувача, враховували великі габаритні розміри і масу деяких деталей, а також необхідність в окремих випадках (наприклад відновлення пошкоджених ділянок покриття) наносити покриття поза спеціально обладнаними ділянками по нанесенню покриттів (за місцем експлуатації). Крім того, зниження температури затвердіння дозволяє зменшити енерговитрати і значно спростить технологію нанесення.

Виходячи з вище сказаного в якості затверджувача для полімер композитів, які застосовуються для отримання захисних покриттів, обрані затверджувачі, здатні затверджувати епоксидні в'язучі при кімнатній температурі. До їх числа відносять переважно аміні затверджувачі.

Реакція затвердження епоксидних смол затверджувачами амінного типу, здійснюється в дві фази - перша - процес гелеутворення - перехід з в'язкого стану в твердий з езотермічним ефектом, друга - структуроутворення полімеру і перехід його з розчиненого стану в нерозчинний. Цей процес відбувається без участі кисню повітря, що дозволяє працювати з полімеррозчинами під водою і в газовому середовищі. При нагріванні цей процес прискорюється.

З великого числа комплексних амінних затверджувачі часто

застосовуються поліетиленполіамін (ПЕПА), УП-0619, УП-583, УП-0633.

У той же час відомо [3], що в залежності від технологічних характеристик і вимог, що пред'являються до властивостей епоксидних полімерів, кількість затверджувача може коливатися в досить широких межах (зазвичай 0,9-1,5 від стехіометричного вмісту). У зв'язку з цим при виборі оптимального складу полімерної матриці представляло інтерес визначити вплив кількості зазначених амінних затверджувачів на адгезійні властивості в'язучого. Об'єктом дослідження служив епоксидний олігомер марки ЕД-20.

Результати досліджень показали, що оптимальна кількість введеного поліетиленполіаміну і затверджувача УП-0619 склало 10 ± 1 мас.ч., а для затверджувача УП-583 і УП-0633 - 12 ± 2 мас.ч. і 17 ± 1 мас.ч. відповідно. При зазначених кількостях введених затверджувачів спостерігається чисто когезійний розрив. Збільшення кількості затверджувача призводить до зниження адгезійної міцності, що може бути пояснено блокуванням частини активних центрів поверхні субстрату.

Недостатня кількість затверджувача не забезпечує повноту полімеризації через порушення еквімолярної співвідношення полімеру і затверджувача.

Епоксидну діанову смолу ЕД-20 затверджували при $20\text{ }^{\circ}\text{C}$ протягом 16 годин.

Інтересно було досліджувати властивості в'язучих на основі обраних полімерів ЕД-20, К-П5, К-153 С. Аналіз впливу природи в'язучого проводили, використовуючи як критерій адгезійну міцність при розриві металевих грибків. В якості затверджувача використовували УП-0619 (рис.1.).

Зниження адгезійної міцності сполучних на основі К-115 і К-153 С в порівнянні зі сполучною на основі смоли ЕД-20 викликано впливом пластифікаторів, введених до складу компаундів К-115 і К-153.

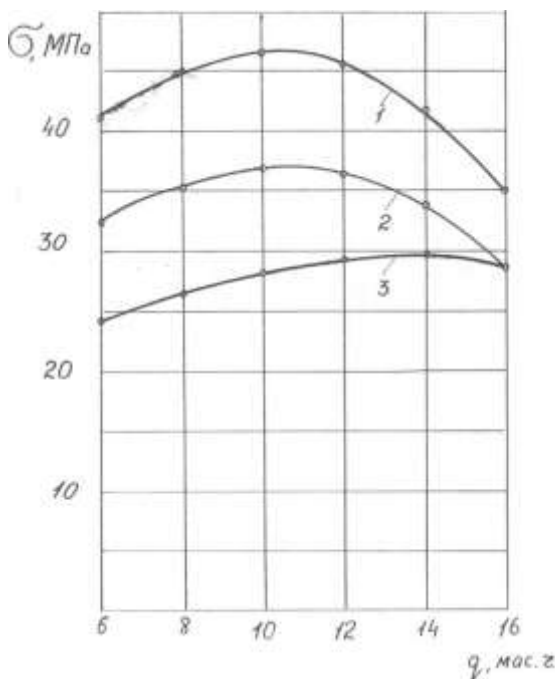

Рис. 1. Залежність адгезійної міцності від кількості затверджувача.
1- ЭД-20 ; 2 - К - 153 ; 3 - К - 115.

Результати досліджень свідчать про доцільність використання епоксидно діанової смоли ЕД-20 в якості полімерного в'язучого та амінних затверджувачів поліетиленполіамін (ПЕПА) і УП-0619 для розробки захисних покриттів для захисту від зношування і корозії деревообробного технологічного обладнання. Також встановлено ефективність використання епоксидно діанової смоли ЕД-20 і затверджувача УП-0619 в якості клею для одержання нерозємних з'єднань з високою адгезійною міцністю, вологостійкістю та високими фізико-механічними властивостями.

Література:

1. Стухляк П.Д. Эпоксидные композиты для защитных покрытий / Петр Данилович Стухляк. – Тернополь : Збруч. 1994. – 177 с.

2. Суровцев О.Б. Хімічна технологія виробництва полімерів: Навч. посібник/ О.Б. Суровцев, І.А. Мандзюк. - Хмельницький: ТУП, 2003. - 250с.

3. Полимерные композиционные материалы: Структура, свойства, технология : [учебное пособие] / [М.Л. Кербер, В.М. Виноградов, Г.С. Головкин и др.] ;под общ. ред. А.А. Берлина. – М. : Профессия, 2008. – 557 с.

УДК 615

Медичні науки

НЕФЕРМЕНТАТИВНИЙ (ВІТАМІННИЙ) АНТИОКСИДАНТНИЙ СТАН ЩУРІВ НА ТЛІ ТЮТЮНОВОЇ ІНТОКСИКАЦІЇ

Гладкіх А.М.

студентка 3 курсу природничого факультету

ХНПУ імені Г.С.Сковороди

Комісова Т.Є.

к. б.н, професор кафедри анатомії і фізіології

людини імені д.м.н., проф. Я.Р. Синельникова

ХНПУ імені Г.С.Сковороди

Особливу увагу в усьому світові і, зокрема, в Україні привертає збільшення куріння, особливо серед підлітків та жінок [1, с.35-38]. Встановлено, що тютюнокуріння викликає психологічну та фізичну залежність від нікотину і за сумарною негативною дією перевищує всі види наркотичної пристрасті, у тому числі й алкоголізм [2, с.27-30]. Не менш небезпечним для організму є, так зване, пасивне паління [3]. Відомо, що компоненти тютюнового диму є канцерогенами і викликають онкологічні захворювання, серцево-судинні, алергічні, викликають ендокринопатії, тощо [4, 5, 6]. Куріння є одним із інгібіторів антиоксидантної системи організму (АОС), яка реагує на утворення вільних радикалів та їх нейтралізацію. Це призводить до порушення роботи усіх систем органів, а у подальшому – до розвитку тяжких хвороб [7].

Незважаючи на значні досягнення біохімічних та фізіологічних механізмів негативного впливу компонентів тютюнового диму на організм активних та пасивних курців, у літературі майже відсутні конкретні дані про наслідки пасивного куріння на стан АОС.

Мета дослідження – дослідити деякі неферментативні (вітамінні) антиоксидантні показники щурів на тлі тютюнової інтоксикації.

Дослідження проводилося на щурах лінії Вістар, масою 190-250 г. Маніпуляції з тваринами відповідали національним «Загальним етичним принципам експериментів на тваринах» (Україна, 2001), узгоджених з положеннями «Європейської конвенції про захист хребетних тварин, які використовуються для експериментальних та інших наукових цілей» (Страсбург, 1985).

Тварини протягом 4 місяців у лабораторних умовах підлягали обкурюванню легкими цигарками «Прилуками». Залежність від хронічної дії тютюнового диму у щурів виробляли за допомогою герметичної камери об'ємом 27 літрів. У досліді використовувалися цигарки «Прилуки» легкі з вмістом 0,6 мг нікотину та 12 мг смоли. Одночасне обкурювання 5 тварин у камері тривало 15 хвилин: 5 хвилин припадало на нагнітання диму в камеру, 10 хвилин – на спостереження за поведінкою тварин. У кожную групу подавався дим половини цигарки. Тварини контрольної групи у цей час також знаходилися протягом 15 хвилин у другій герметичній камері, але без нагнітання тютюнового диму.

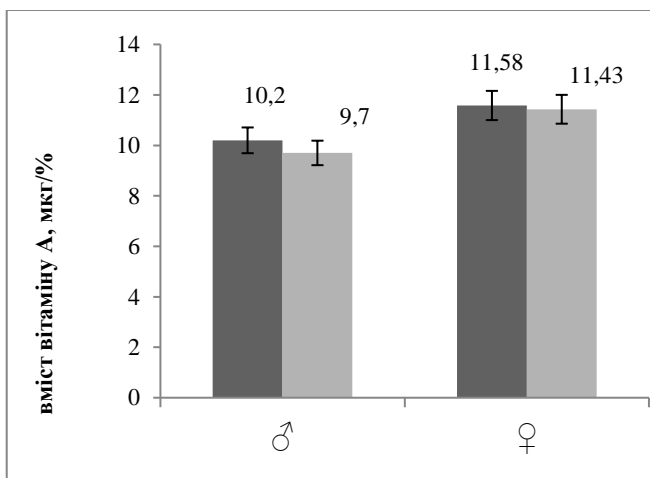
Експериментальне дослідження продовжувалося 3,5 місяці. Всього під час дослідження було проведено 45 обкурювань. Піддослідних тварин розділено на групи: контрольні самці – К ♂; самці, яких підлягали пасивному обкурюванню – Т ♂; контрольні самиці – К ♀; самиці, яких підлягали пасивному обкурюванню – Т ♀. У кожній групі було по 5 щурів.

Після декапітації у тварин збирали кров для біохімічних досліджень. Евтаназію тварин проводили внутрішньочеревним введенням трьохкратної наркотичної дози етамінала натрію

відповідно до методичних рекомендацій МОЗ України та загальних етичних принципів проведення експериментів на тваринах, узгоджених з положеннями «Європейської конвенції про захист хребетних тварин, які використовуються для експериментальних та інших наукових цілей» (Страсбург, 1986 р.).

Аналіз неферментативної антиоксидантної системи проведений за показниками концентрації каротиноїдів, вітамінів А і С в крові щурів. Визначення вітаміну С проводили за модифікованим методом Девятніна В.А., вітаміну А та каротиноїдів за загальноприйнятими методами [8, с. 100-122]. Статистичну обробку отриманих даних проводили методами математичної статистики з використанням програм «Statistica 6.0 for Windows» і «Microsoft Excel». Статистично значущу різницю середніх показників встановлювали за допомогою t - критерію Стьюдента.

За результатами дослідження встановлено, що концентрація вітаміну А у самців, яких підлягали хронічному пасивному тютюнопалінню, мала тенденцію до зниження, тоді як у самиць – майже не змінилася. Хронічне пасивне тютюнопаління самців і самок щурів не викликало впливу на концентрацію вітаміну С (рис.1).

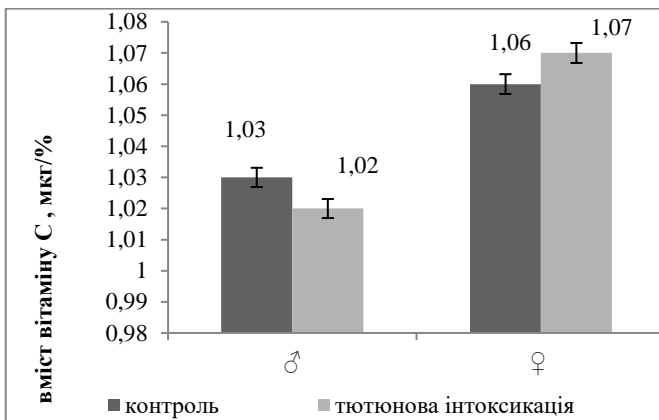

Рис. 1. Концентрація вітамінів А і С у крові щурів, що підлягали тютюновій інтоксикації

При визначенні вмісту каротиноїдів у самців, яких піддавали пасивному тютюнопалінню, у порівнянні із контрольної групою встановлено їх статистично значиме зниження на 14% ($P \leq 0,05$); у самок – на 23% ($P \leq 0,05$), (рис. 2).

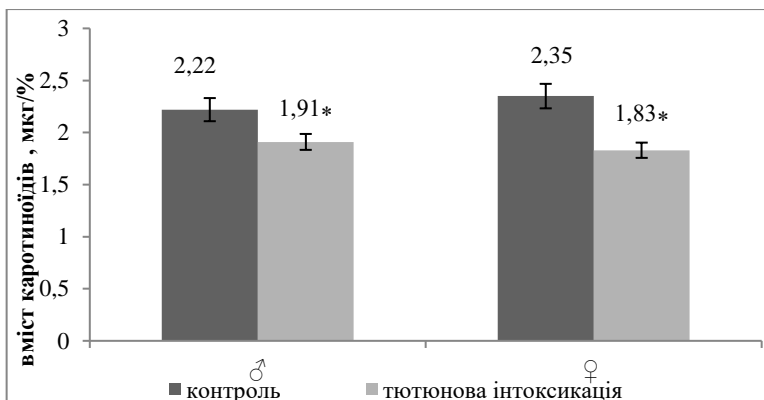

Рис. 2. Вміст каротиноїдів у крові щурів, що підлягали тютюновій інтоксикації

Таким чином результати дослідження свідчать, що під впливом хронічної тютюнової інтоксикації концентрація

вітамінів А і С суттєво не змінюється. Разом з тим, під впливом компонентів тютюнового диму відмічається зниження концентрації каротиноїдів, що може викликати руйнування мембранних структур клітини.

Література:

1. Ільченко С. І., Фіалковська А. О. Персоніфікований підхід до профілактики тютюнокуріння у підлітків. *Здоров'я ребенка*. 2018, Т. 21. С. 35-38.
2. Polka N. S. et al. The Peculiarities of the Prevalence of Tobacco Smoking among Schoolchildren in Ukraine . *CHILDS HEALTH*. 2016, №. 6.(74). С. 27-30.
3. Баскевич К. Л. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. 2019.URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/12-3456789/14749/1/164.pdf>(дата звернення: 02.06.2021).
4. Панишко Ю. и др. Тютюнопаління та здоров'я людини (огляд літератури).2011.URL: <http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/12055/1/%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%B8-%D1%88%D0%BA%D0%BE%20%D0%AE.%20%D0%A2%D1%-8E%D1%82%D1%8E%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0-%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%82%D0%-B0...pdf> (дата звернення: 02.06.2021).
5. Тяжка О. В., Ванханова Т. О. Пасивне куріння дітей раннього віку. *Медицина транспорту України*.2012, №. 1. С. 93-99.
6. Tkachenko V.M., Komisova T. E. Long-Term Effectsof Parents' Passive Smoking on the Morphofunctional Statusof Adrenal Glandsand Thymusintheir Descendants. *Український журнал медицини, біології та спорту*.2019, т.4, № 5 (21). С.345-352.
7. Лихацький П.Г. Вікові особливості метаболізму у шурів за дії натрію нітриту та тютюнового диму, шляхи корекції виявлених порушень : дис. ... д-ра біологічних наук : 03.00.04 – біохімія. Тернопіль, 2018.
8. Критерии и методы контроля метаболизма в организме животных и птиц /И. А. Ионов и др. Харьков: Институт животноводства НААН, 2011. С. 378.

MORPHOFUNCTIONAL FEATURES OF PATHOLOGICAL DEFECTS OF THE UTERUS DURING INSTRUMENTAL DIAGNOSIS

Ghranyna H.

*Department of Human Anatomy,
Kharkov National Medical University,
City Kharkov, Ukraine.*

In our time, the relevance of the topic is very high, because normally the uterus is not statically located and can slightly change its place. Physiological motility of the uterus ensures normal pregnancy and childbirth, as well as normal functioning of the intestines and urinary bladder. Excessive (with a decrease in uterine tone) or insufficient (with inflammatory processes of the pelvic organs) motility of the uterus, which are caused by various pathologies, can harm the health and even life of women.

In the future, these questions require a detailed study of uterine bends and methods of diagnosis.

The goal of the work: Identify the causes and types of uterine bends using ultrasound technology.

Materials and methods: We examined 10 corpses, female and 60 healthy women of all ages. Macroscopic methods of preparation according to Vorobyov V.P. were used, as well as the method of ultrasound using a specialized vaginal probe.

Research results: As a result of research found that in the natural position of the uterus is located in the pelvis, at approximately the same distance from the sacrum and pubic symphysis. The bottom of the uterus is normally located no higher than the entrance to the pelvis and should be turned up and up, and the top - in the downward and backward direction, the walls of the vagina in the posterior arch should touch the outer eye of the cervical canal.

With this location, the body of the uterus and the cervix lie on the same plane and form an obtuse angle (approximately 70 -90 °),

directed forward. In own natural position, the uterus is fixed by ligaments that consist of dense connective tissue and fix it to the pelvic organs. If the uterus is constantly in an unusual position for her, then doctors talk about her bends.

Herewith, the bend can be completely harmless to a woman's reproductive health, and lead to infertility or pathology of various organ systems. Such pathologies have 25% among women [1, p.12].

With the help of ultrasound we have identified the following pathologies, which are most common:

- anteflexion of the uterus - a bend with the formation of an obtuse angle directed to the urinary bladder. This condition in women is normal and common (65%);

- uterine anteversion - is the inclination of the uterus forward, but with the body deviates and the cervix. Pathological anteversion occurs in inflammatory adhesions after surgery, uterine fibroids, sagging abdomen during pregnancy (15%);

- hyperanteflexion - is a significant forward bend of the uterine body, between the body and the cervix an acute angle is formed, directed forward, which is not aligned. Occurs in general or genital infantilism, uterine hypoplasia. Patients have infertility, miscarriage, low back pain, algodysmenorrhea, hypomenstrual syndrome, discomfort and pain during sexual intercourse (12%);

- retroflexion of the uterus - the deviation of the uterine body back, in the direction of the rectum, with the angle between the cervix and the body of the uterus opens back. Retroflexion is caused by disruption of the integrity of the uterine ligaments, endometriosis and tumor processes (5%);

- lateroflexion - a deviation of the uterus away from the axis to one of the ovaries, with the angle between the body and the cervix opens to one side (right lateroflexion and left lateroflexion) (1-3%).

If this condition is observed from birth, it is the result of any disorders in women during pregnancy. Usually this bend is small and does not affect the reproductive function and health of women [3, p.36].

The most common causes of bend of the uterus are various inflammations of the pelvic organs, weakening of the ligaments that hold the uterus in the correct position, injuries, weakening of smooth muscles, rectal diseases, tumors of the reproductive system, strong mental experiences, misbehavior of women after childbirth, as well as injuries received during childbirth, numerous births, heavy physical activity, abrupt and intense weight loss, asthenic type of figure, prolonged stay in a supine position in severe diseases [4, p.38].

With improper bending of the uterus, as a result of various pathological processes, the cause of infertility are adhesions, inflammation, infection, endometriosis [2, p.42].

Conclusion: So, in the course of the study, we determined that timely diagnosis and prevention of uterine bends is necessary to further exclude its pathology.

Literature:

1. Obstetrics and gynecology. : Textbook for students after graduation / Valeriy Mykolayovych Zaporozhyan, Mykhailo Romanovych Tsehelsky, Natalia Mykolayivna Rozhkovska. - Odessa: Odessa. med. un-t. - 2005 Vol.1.

2. Obstetrics: Clinical lectures: Textbook for students / L.A Ozolinya [et al.]; ed. O.V Makarov. - M.: GEOTAR-Media, 2007.

3. Savelieva Galina Mikhailovna. Laparoscopy in gynecology [Electronic resource]: A guide for doctors / Galina Mikhailovna Savelyeva, Igor Vladimirovich Fedorov. - Electron. text data. - M.: GEOTAR-Media, 1999. -P.319. : Fig. - (High technologies in medicine).

4. Rusakevich Peter Sergeevich. Diseases of the uterus cervix in pregnant women: Diagnosis, treatment, monitoring, prevention: A textbook for postgraduate education / Peter Sergeevich Rusakevich, T.M Litvinova. - M.: Medical literature, 2004. - P.548.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

Гринькова Н.М.,

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії і методики виховання*

*Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Розбудова українського суспільства, активне входження до європейського освітнього простору детермінує процеси реформування змісту, форм та технологій освітнього процесу. Особливе місце у цьому процесі належить закладам мистецької освіти. Так, у Законі України «Про Культуру» регламентовано такі важливі завдання: «забезпечення реалізації і захист конституційних прав громадян України у сфері культури – створення правових гарантій для вільного провадження культурної діяльності, свободи творчості, доступу до культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них; збереження і примноження національного культурного надбання» [1, с. 1].

Важлива роль у збереженні національних здобутків та духовних надбань українського народу належить фахівцям мистецької сфери. У відповідності до нормативно-правових документів, «працівник культури (працівник у сфері культури) – професійний творчий працівник або працівник закладу культури чи інша фізична особа, яка провадить діяльність у сфері культури; професійний творчий працівник – особа, яка провадить творчу діяльність на професійній основі, результатом якої є створення або інтерпретація творів у сфері культури та мистецтва, публічно представляє такі твори на виставках, шляхом публікації, сценічного виконання, кіно-, теле-, відеопоказу тощо [1, с. 2].

Відтак підготовка майбутніх фахівців в галузі культури і мистецтва, а також гуманітарних наук набуває особливої ваги та значущості.

Теоретичні засади актуалізованої проблеми висвітлили у своїх працях О. Антонов, Н. Дем'яненко, О. Дубасенюк, О. Савченко І. Зязюн, Г. Тарасенко.

Професійна підготовка викладача у закладах вищої освіти стала предметом дослідження А. Алексюка, Л. Хомич, Л. Хоружа. Розкрили питання викладання мистецьких дисциплін такі дослідники, як: З. Дубовий, С. Коновець, М. Михаська, О. Отич, К. Джеджера, Н. Шагай, Г. Падалки, О. Рудницька, Г. Шевченко та інші.

Важливим у контексті нашого дослідження стало визначення змісту і складових професійної компетентності викладачів мистецьких дисциплін, що здійснили О. Гайдамака, О. Красовська, О. Ростовський, Г. Сотська тощо.

Стаття присвячена аналізу змісту та особливостей навчальних дисциплін «Методика викладання фахових дисциплін» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» і «магістр» галузі знань культура і мистецтво, гуманітарні науки.

Зазначимо, що на сьогоднішні день підготовка фахівців мистецької сфери зазнає суттєвих труднощів у зв'язку із зниженням престижності професії, низькою заробітною платою, проблемами через світову пандемію через COVID-19, коли не лише зменшилася кількість відвідувачів театрів, музеїв, різноманітних мистецьких заходів, але й відбулася цілковита їх заборона через карантинні заходи.

Таким чином актуалізовано ще одну важливу проблему – формування фахівця мистецької сфери, котрий здатний ефективно працювати в умовах дистанційного чи змішаного навчання, на високому рівні володіє необхідними для цього технічними засобами і методикою проведення відповідних навчальних занять для здобувачів вищої освіти.

Зазначене вище уможливорює визначену у нормативно-правових документах про освіту національно-культурну державну цільову програму, яка спрямована на «створення сприятливих умов національно-культурного розвитку, збереження національно-культурної спадщини, задоволення інтелектуальних та духовних потреб людини [1, с. 2-3].

Навчальні програми з дисциплін «Методика викладання фахових дисциплін; культурологічних та мистецьких дисциплін; а також музеєзнавчих та пам'яткознавчих дисциплін у закладі вищої освіти», які входять до циклу обов'язкових, складені відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «Магістр», галузей знань «культура і мистецтво», «гуманітарні науки».

Предметом вивчення зазначених вище навчальних курсів є теоретичні та практичні засади; форми, методи, засоби та технології викладання культурологічних та мистецьких дисциплін у закладі вищої освіти.

Метою є опанування студентами знаннями та практичними навичками у контексті викладання культурологічних та мистецьких дисциплін у закладах загальної середньої та вищої освіти

Під час вивчення дисциплін «Методика викладання фахових дисциплін; культурологічних та мистецьких дисциплін; а також музеєзнавчих та пам'яткознавчих дисциплін у закладі вищої освіти», слід опиратися на наявні знання у студентів з інших дисциплін, відтак, важливими є міждисциплінарні зв'язки з такими навчальними курсами: «Педагогіка», «Педагогіка вищої школи», «Психологія», «Інноваційні технології викладання у закладах вищої освіти», «Риторика», «Філософія культури», «Історія культури», «Теорія культури», «Сучасна українська культура», «Сучасна зарубіжна культура» тощо.

Програма з методики викладання передбачає вивчення з таких змістових модулів у залежності від галузі знань:

1. Теоретико-методологічні засади викладання мистецьких та культурологічних дисциплін; музеєзнавчих та пам'яткознавчих дисциплін у закладах вищої освіти.

2. Методичні особливості викладання культурологічних, мистецьких, музеєзнавчих та пам'яткознавчих дисциплін у ВНЗ.

Завданнями вивчення методики викладання є

1) формування у майбутніх фахівців теоретико-методичних засад мистецької педагогіки та особливостей професійної діяльності викладача мистецьких дисциплін;

2) формування у студентів професійно-педагогічних умінь

(конструктивних, організаційних, комунікативних, оцінних) в моделюванні навчального процесу, а також в організації та проведенні занять;

3) розвиток якостей по збереженню здоров'я, умінь самовдосконалення та саморегуляції.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: нормативно-правові документи, які регламентують освітню діяльність ЗВО;

- структуру та зміст існуючих навчальних курсів з культурології;

- методiku проведення навчальних занять у закладах загальної середньої та вищої освіти;

- форми, методи та технологію контролю та оцінювання знань учнів і студентів та вміння її застосовувати;

- методичні особливості викладання культурологічних та мистецьких дисциплін у ЗВО.

вміти: вільно орієнтуватися у структурі та змісті існуючих навчальних культурологічних та мистецьких дисциплін у ВНЗ;

- розрізняти специфіку культурологічних та мистецьких дисциплін;

- знати та вміти укладати необхідну документацію для роботи викладача ЗВО;

- застосовувати у викладанні різні форми, методи, засоби та технології (традиційні та інноваційні).

Зокрема, під час вивчення дисциплін «Методика викладання фахових дисциплін; культурологічних та мистецьких дисциплін; а також музеєзнавчих та пам'яткознавчих дисциплін у закладі вищої освіти», нами здійснюється впровадження наступних інноваційних освітніх технологій: особистісно орієнтована, проектна, технологія формування творчої особистості, технологія розвитку особистості студента, технологія емоційного життя студента, технологія створення ситуації успіху.

Під час викладання навчальних дисциплін ми використовуємо наступні різновиди семінарських занять:

1. Залежно від складності, об'єму і вимог (підготовки, власне семінари, міжпредметні).

2. Залежно від мети: семінар – повторення і систематизації знань; семінари вивчення нового матеріалу, комбіновані.

3. За формою проведення: семінар-бесіда, семінар-обговорення (реферативний), диспут, комбінований, семінар-конференція, семінар-мікрОВикладання, семінар обговорення міні творів, мінірефератів. Важливими є також проблемний семінар, семінар-конференція, семінар-дискусія.

Також широко упроваджуємо традиційні та інноваційні форми проведення семінарських занять, таких як, «круглий стіл», симпозіум, дебати, тренінги, ділові та рольові ігри, «мета-план», «мета-проект», розв'язування педагогічних задач, робота з довідковою, енциклопедичною літературою, словниками, онлайн та інтерактивні екскурсії тощо.

У процесі проведення семінарських занять застосовуємо різні модифікації ділових ігор: імітаційні, операційні, рольові, діловий театр та інші.

З метою здійснення ефективного поточного контролю за результатами навчальних досягнень студентів нами використовуються відповідні методи та форми, зокрема: індивідуальне та фронтальне опитування, експрес-опитування, «ланцюжкове опитування», «бумеранг», а також взаємоопитування студентів, написання рефератів, розробка та презентація проектів, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, а також укладання студентами тестових завдань для проведення взаємоперевірки. Значне місце займають інтелектуальні ігри: «Відповідь з рецензією», «Аукціон ідей», «Реклама», «Презентація», «Самопрезентація».

Діагностика засвоєння навчального матеріалу здійснюється за технологією «Модульно-рейтингова система контролю знань», яка включає: рівень засвоєння теоретичних положень теми, рівень підготовки змістового модуля (модулів), рівень підготовки навчального проекту. Контроль знань за вказаною технологією передбачає тематичну, модульну та рейтингову оцінки. На увагу заслуговує організація самостійної роботи студентів у процесі

вивчення дисциплін, яка є важливим структурним елементом технології, що забезпечується нами через: створення умов для організації самостійної роботи; організаційно-методичний супровід, розробку програм, планів проведення з обов'язковою науковою корекцією; звітність студентів і творчих груп (інноваційні форми), психологічне забезпечення пошукової та науково-дослідної роботи: вивчення особистостей студентів, розробку методів і прийомів моральної підтримки, стимулювання окремих студентів, членів творчих груп.

В умовах дистанційного навчання важливим є використання інформаційно-комунікативних технологій: Онлайн консультування з використанням Viber, Skipe, Meet, Facebook, телефону; проведення онлайн навчальних занять (лекційних, семінарських, практичних та лабораторних) із використанням програм Skipe, Meet, Zoom тощо.

Таким чином, лише добираючи ефективні технології, форми і методи, прийоми і засоби реалізації освітнього процесу, викладач працюватиме в напрямі вільного переходу від власне навчання до інноваційних зразків професійного самовираження студента в реальних умовах практично-пошукової та творчої діяльності. А головне – студенти бачать суттєві зв'язки з метою, завданнями майбутньої мистецької професії, а також вміло залучаються до спеціально організованої самостійної роботи з розвитку своїх орієнтирів – самоосвіта, саморозвиток, самовдосконалення у мистецькій та інших сферах.

Література:

1. Закон України «Про культуру» [Електронний ресурс]: постанова Верховної Ради України від 17.06.2020 №720-IX. URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
2. Освітній процес на період карантину 2020: умови, правила, рекомендації: Міністерство освіти і науки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПЕРІОД КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Симонець Є.М.,

доцент кафедри хірургічних хвороб №1

Гришков М.М.,

*лікар-інтерн спеціальності Неврологія
ПВНЗ «Київський медичний університет»*

м. Київ, Україна

Організація освітнього процесу в закладах вищої та перед-вищої освіти України зазнала суттєвих змін у 2020 році. У грудні 2019 року весь світ спіткала жаклива хвороба Covid-19, а вже з березня місяця 2020 року в Україні був оголошений карантин. Через стрімке зростання захворюваності на Covid-19, нестабільну ситуацію та задля забезпечення балансу між безпечними умовами навчання та його якістю заклади змушені були змінити вектор зі звичайної форми здобуття освіти на дистанційну.

Для успішної реалізації цього завдання є можливість використання інформаційно-комунікативних технологій Google apps for education. Набір таких сервісів як Google meet, google classroom, google table та google forms дозволяє налагодити та запровадити освітній процес без затрат пов'язаних з залученням фахівців по використанню даних технологій. Сервіси прості у використанні та потребують тільки зосередженості від користувача та середнім рівнем володіння ПК або ж за допомогою смартфона або планшета.

Тому якість освітнього процесу залежить від багатьох факторів. Розподіливши основні складові освітнього процесу маємо наступний функціонал від сервісів для розв'язання поставлених задач:

- підготовка до заняття, а саме: надання методичних рекомендацій, надання здобувачам освіти підручників, презентацій, тестових завдань, відео та фото матеріалів:

Google classroom дозволив повністю зламати бар'єр дистанції між викладачем та студентом та відтворити навчання в навчальних кімнатах та аудиторіях. Викладачі мають можливість створювати теми та наповнювати їх різними методичними рекомендаціями, літературою, фото та відео матеріалами тощо. Розширення файлів які можливо завантажувати до класів - будь-який, тому що файли потрапляють до сховища даних google drive.

- проведення лекційних та практичних занять та спілкування віч-на-віч з викладачем:

Google meet дозволив поринути в спілкування викладача зі студентами в режимі online. Додаток дозволяє увімкнути камерв-всіу, та мікрофон та розпочати презентацію, тому проведення лекційних та практичних занять за допомогою цього додатку дозволило забезпечити освітній процес без зменшення якості викладання матеріалу і студенти бачать та чують викладача та продемонстрований матеріал викладачем, а викладач в свою чергу бачить реакцію студентів та може сміливо змінювати темп проведення заняття в залежності від реакції аудиторії.

- перевірка підготовленості здобувачів освіти до практичних та семінарських занять, надання письмових завдань та задач:

Google classroom у своєму арсеналі має функцію розміщення завдань як для всіх присутніх в класі, так і для кожного окремо. Таким чином студент отримує завдання яке адресоване тільки для нього одного.

- проведення тестового контролю:

Google forms дозволяє створити адаптовані форми для кожної дисципліни та теми. Викладач створюючи форму з тестовими завданнями або питань з відкритими відповідями одразу встановлює правильну відповідь та критерій оцінювання, що дозволяє легко та швидко отримати інформацію по виконаному завданню.

Надіславши посилання на форму для викладачів або просто призначивши дане завдання в Google classroom студенти проходять ці завдання, надають відповіді та надсилають відповідь викладачу який в свою чергу бачить виконане завдання одразу з

відповідною кількістю балів. Тобто викладачу не потрібно вручну перевіряти паперовий варіант з відповідями на тестові завдання, а одразу отримує в одному сформованому файлі, табличного виду, відповіді всіх студентів. І ще цікавий момент: створювати форми на кожную групу не обов'язково, можна створити одну форму та використовувати її для всіх груп або ж створити одну форму та зробивши копію використовувати на кожную групу окрему.

І всі ці маніпуляції можливі проводити у визначений час.

Тобто, викладач може призначити завдання зараз або ж запланувати, щоб у визначений час та дату дане завдання надійшло для студентів.

Таким чином, використання додатків google apps for education дозволяє повною мірою відобразити освітній процес в будь-якому закладі в якому до цього часу навчання здійснювалось в очній формі, та дозволяє створити класи для кожної групи відповідно до розподілу педагогічного навантаження, надати методичні рекомендації, фото та відео матеріали, електронні підручники тощо, провести лекційне та практичне заняття в реальному часі з відео та аудіо зв'язком, призначити для студентів завдання виконанням у визначену дату та час, письмовим, усним або тестовим контролем.

Пандемія у світі не змогла зупинити освітній процес, а такі сервіси дозволили знайти нові можливості викладання та здійснення освітнього процесу на всіх ланках, у вищій освіті, передвищій освіті, шкільній та дошкільній освіті. Підготовка до різних іспитів, проведення конференцій, засідань тощо, завдяки інформаційно-комунікативним технологіям Google показала можливість протистояти будь-яким викликам сьогодення. Освітній процес може не зупинятись та продовжуватись, а підготовка до повного переходу від звичайного режиму до дистанційного навчання з використанням сервісів триває близько тижня, в залежності від кількості контингенту здобувачів.

Моніторинг проведення занять також зручно виконувати завдяки функціоналу google таблиць, таким чином що за кожним класом закріплюється код класу, за яким студенти можуть принд-

нуватися до класу або ж викладач може додавати студентів до класу. Відділ моніторингу якості освіти також може зайти до класу, за кодом класу, та перевірити наявність в класі відповідної інформації яка потрібна для якісного забезпечення освітнього процесу.

Як результат маємо гарний інструмент для реалізації освітньої діяльності в будь-яких закладах освіти. Використання сервісів не потребує зайвих затрат, додаткового залучення фахівців, довготривалого та важкого переходу до системи, потрібно тільки наявність «акаунту» в домені gmail та наявність ПК або ж смартфона. Це ефективне управління адміністративними задачами, навчання без обмежень, безкоштовне та безпечне управління, більше часу для зворотного зв'язку.

Література:

1. ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ GOOGLE APPS У ПРОЦЕСІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ [Електронний ресурс] // Information Technologies and Learning Tools. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/334240010_VIKORISTANNA_SERVISIV_GOOGLE_APPS_U_PROCESI_INFORMATIZACII_ZAKLADU_VISOI_OSVITI.

2. Подік І. І. СЕРВІСИ GOOGLE У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ПОКОЛІННЯ Z [Електронний ресурс] / Іванна Іванівна Подік // ISSN: 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання, 2017, Том 60, №4.. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://ndi-fp.nusta.edu.ua/report/publication/20171025155714.pdf>.

3. Симонєць Є.М., Дударенко Л.В., Качан К.Є., Корсак К.В., "Явище наукового лідерства і освіта: минуле, сучасність, майбутнє". Матеріали XX МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ "РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА - МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ". Київ-2020. С. 103-109

4. Юзвішин А.В., Симонєць Є.М., Рибальченко В.Ф., Гришков М.М. "Симуляційна медицина в сучасних умовах підготовки майбутнього лікаря". Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Освіта та наука: проблеми, перспективи, інновації. Київ - 2021. С. 207-209.

5. Симонєць Є.М., Рибальченко В.Ф., Журба Ю.І., Гришков М.М. Дистанційне навчання на клінічних хірургічних кафедрах під час карантину зі студентами 5-6 курсу. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Освіта та наука: проблеми, перспективи, інновації. Київ - 2021. С. 139-141.

6. Рибальченко В.Ф., Симонєць Є.М. Сучасні технології дистанційного навчання за спеціальністю «дитяча хірургія» під час карантину. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Освіта та наука: пам'ятаючи про минуле, творимо майбутнє. Київ-2020. С.205-208.

7. Свистунов А. А., Грибков Д. М., Шубина Л. Б. Кадровый голод как результат некачественного образования. Качество образования. 2012. № 9. С. 56–64.

8. Ahlborg L., Hedman L., Nisell H., Fellander-Tsai L., Enochsson L. Simulator training and non-technical factors improve laparoscopic performance among OBGYN trainees. *Acta Obstet Gynecol Scand.* 2013; 92(10):1194–1201.

9. Balasundaram I., Aggarwal R., Darzi L.A. Development of a training curriculum for microsurgery. *British Journal Oral Maxillofac Surgery.* 2010; 48(8):598–606.

10. Cannon W.D., Nicandri G.T., Reinig K, Mevis H, Wittstein J. Evaluation of skill level between trainees and community orthopaedic surgeons using a virtual reality arthroscopic knee simulator. *Journal Bone Joint Surg Am.* 2014; 96(7):57.

11. Duncan J. R., Henderson K., Street M.et. al. Creating and evaluating a datadriven curriculum for central venous catheter placement. *The Journal of Graduate Medical Education.* 2010; Sep; 2(3):389–97.

12. Heitz C., Eyck R. T., Smith M., Fitch M. Simulation in medical student education: survey of clerkship directors in emergency medicine. *Western Journal of Emergency Medicine's;* 2011; 12(4): 455–60.

13. Spiteri A. V., Aggarwal R., Kersey T. L. et al. Development of a virtual reality training curriculum for phacoemulsification surgery. *Eye (Lond);* 2014;28(1):78–84.

СИНАНТРОПНА ФАУНА ПАВУКІВ
(ARANEAE, ARACHNIDA, ARTHROPODA)
НА ПРИКЛАДІ М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА

Грішагіна Г.М.,

викладач біології та екології

Відокремлений структурний підрозділ

«Надвірнянський фаховий коледж

Національного транспортного університету»

Друга половина XX ст. характеризується швидким зростанням кількості та розмірів міст, у яких на нинішньому етапі проживає більше, ніж 70% населення планети. Виявлення загальних закономірностей у змінах тваринних угруповань є одним із важливих завдань моніторингових досліджень на антропогенно-порушених, а особливо, урбанізованих територіях [2].

Загалом відомо, що внаслідок вагомого антропогенного впливу на тваринні угруповання відбувається зменшення видового та екологічного різноманіття, зміна домінуючих видів, зниження чисельності аж до повного руйнування населення [3, 4].

Видовий склад і кількісні характеристики угруповань синантропних павуків України залишаються малодослідженими [2].

У Галичині й Українських Карпатах відомо 78 видів з 15-и родин [5, 7, 8, 9]. Щодо Івано-Франківська, то не виявлено достатніх літературних даних про вивчення синантропної фауни павуків, незважаючи на їх важливу роль в функціонування природних і трансформованих екосистем, зокрема урбоекосистеми.

Через досить значну чисельність і беручи той факт, що павуки, як облігатні хижаки споживають велику кількість безхребетних тварин, головним чином комах вони є невід'ємним компонентом більшості природних та антропогенно трансформованих екосистем [1, 6].

Дослідження видового складу, угруповань і біоекологічних особливостей представників ряду Павуки Araneae Clerck, 1757

проводилося у житлових будинках різних мікрорайонах міста Івано-Франківська [2, 4, 9, 10].

В результаті досліджень встановлено видовий склад павуків Araneae, Arachnida, Arthropoda в умовах урбоєкосистеми м. Івано-Франківська.

Встановлено наявність у синантропній фауні 17 видів павуків: *Pholcus phalangioides* Fuess., 1775; *Pholcus opilionoides* Schrank, 1781; *Pholcus alticeps* Spassky, 1932; *Parasteatoda tepidariorum* C.L. Koch, 1841; *Steatoda castanea* Clerck, 1757; *Steatoda triangulosa* Walck, 1802; *Steatoda grossa* C.L. Koch, 1838; *Steatoda bipunctata* L., 1758; *Xysticus kochi* L., 1758; *Tegenaria domestica* Clerck, 1757; *Tegenaria agrestis* Clerck, 1757; *Scytodes thoracica* Latreille, 1802; *Lepthyphantes leprosus* Ohlert, 1867; *Araneus* sp.; *Cheiracanthium mildei* L. Koch, 1864; *Clubiona trivialis* Latreille, 1804; *Pardosa* sp., які належать до восьми родин: Pholcidae, Theridiidae, Agelenidae, Scytodidae, Linyphiidae, Araneidae, Clubionidae, Lycosidae.

Найбільшою кількістю видів представлена родина Theridiidae – 6 видів (35% від загалу), 3 види (18 %) – належать до родини Pholcidae. Двома видами представлені родини Agelenidae та Clubionidae (по 12 % кожна). Одним видом представлено чотири родини: Scytodidae, Linyphiidae, Araneidae, Lycosidae (по 6 % кожна).

Синантропні види павуків можуть заселяти найрізноманітніші місця в будинку: квартири, підвали, сходові клітки, горища. Найбільша кількість видів – 10 (58,8% від загальної кількості всіх видів), в житлових будинках заселяє сходові клітки, 9 видів (52,9% від загалу) виявлено нами в господарських будівлях. В квартирах нами виявлено 8 видів – 47,1%. Найменша кількість видів – 5 (29,4%) трапляється на зовнішніх стінах будинків.

Евдомінантом серед павуків по місту виступає вид *Pholcus phalangioides* Fuess., 1775. Його відносна чисельність складає 45,1% від загальної кількості. Домінантом є вид – *Steatoda castanea* Clerck, 1757, чисельність якого - 12,1%. Групу судомініантів по місту складають *Tegenaria domestica* Clerck, 1757 – 7,5%,

Pholcus opilionoides Schrank, 1781 – 5,9%, *Scytodes thoracica* Latreille, 1802 – 5,2%, *Lepthyphantes leprosus* Ohlert, 1867 – 4.6%, *Parasteatoda tepidariorum* C.L. Coch, 1841 – 3.3%, *Pardosa* sp. – 3.3%. Найменшою чисельністю в урбоєкосистемі представлені види, які тісно пов'язані з певними умовами існування.

Середнім рівнем подібності характеризується фауна квартир і сходових кліток (63,6 %), господарських будівель і сходових кліток (58,3%). Доволі подібною є і фауна павуків горищ і квартир (36,4%). Найнижчим рівнем видової подібності характеризується видовий склад павуків зовнішніх стін будинків і квартир – 8,3 %.

Види *Pholcus phalangioides* Fuess., 1775, *Tegenaria domestica* Clerck, 1757, *Steatoda castanea* Clerck, 1757 можна використовувати з метою моніторингу стану урбоєкосистем [3].

Такі систематичні еколого-фауністичні дослідження протягом кількох років дозволяють встановити видовий склад і зрозуміти зміни як складу, так і екології досліджуваної групи комах. Дані такого вивчення слугують основою для всіх наступних досліджень екологічних особливостей як окремих видів так і їх комплексів [6, 10].

Література:

1. Бей-Биенко Г.Я. Общая энтомология. – М.: “Высшая школа”. – 1980. – 416 с.
2. Клауснитцер Б. Экология городской фауны. - М.: Мир, 1990. – 248 с.
3. Кучерявий В. П. Урбоєкологія. – Львів: “Світ”, - 1999 – 360 с.
4. Песенко Ю. А. Принципы и методы количественного анализа в фаунистических исследованиях. – М.: Наука, 1982. – 287 с.
5. Федоряк М., Брушнівська Л. Угруповання павуків (*Aranei*) житлових приміщень м. Чернівці. // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 260. «Біологія». – 2005. – С. 278-282
6. Федоряк М.М. Про доцільність застосування павуків роду *Pholcus* (*Aranei*, *Pholcidae*) з метою біоіндикації стану

урбоєкосистем. // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 417. «Біологія». – 2008. – С. 152-161

7. Федоряк М.М. Пауки (*Aranea*) помещений жилых домов областных центров природно-географической зоны Украинские Карпаты. // Экологический мониторинг и биоразнообразие. Материалы I-ой Международной научн.-практ. конф. – Т.4., № 1-2. – Ишим. – 2009. – С. 57-61

8. FAUNA HALICIAE ET CARPATHIAE Фауна Галичини і Карпат. База даних. 2009

9. Тыщенко В.П. Определитель пауков европейской части СССР. В серии «Определители по фауне СССР, издаваемые Зоологическим институтом АН СССР», вып. 105. 1971. – Изд-во «Наука», Ленингр. отд., - Л., - 281 с.

10. www.uk.wikipedia.org.

УДК 581

Природничі науки

МІКРОЗЕЛЕНЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ВІТАМІНІВ

Гуменна Я.М.,

викладач біології, екології та хімії

Львівський коледж транспортної інфраструктури

Дніпровського національного університету

залізничного транспорту імені ак. В.Лазаряна

м. Львів, Україна

Вступ: Важливе значення для стану здоров'я відіграє раціональне харчування. Що передбачає вживання необхідної кількості води, білків, жирів, вуглеводів, вітамінів та мікроелементів.

У разі одноманітного харчування, збідненого на натуральні рослинні продукти, спостерігається порушення обміну вітамінів. Добова потреба людини у вітамінах значною мірою залежить від її віку, роду занять, маси тіла, статі, загального стану здоров'я тощо.. У таких випадках люди потребують додаткового збагачення їжі вітамінами.

Узимку й навесні, коли в овочах і зелені дуже мало вітамінів, то альтернативою для їх отримання стає мікрозелень.

Мікрозелень (мікрогрін) називають паростки овочевих і зеленних культур, які вирощують із насіння різних видів овочів і трав. Їх використовуються у їжу в фазі 1-2 справжнього листка (зазвичай у віці не більше 10-14 днів, для скоростиглих культур — наприклад, крес-салату — досить 4-6 днів). При зборі врожаю стебла рослин зрізають в безпосередній близькості від ґрунту. Максимальна висота таких рослин — 4 см, вище можуть бути хіба що горох і соняшник. **Вважається, що в мікрозелені міститься у 10-40 разів більше корисних речовин, ніж у дорослих рослинах.**

Вважається, що мікрозелень походить із Сан-Франциско. У ресторанах цього міста в 1980-х роках стали прикрашати страви зеленими гілочками з парою листочків. Відвідувачі схвалили таку подачу та смак страв. Мікрозелень стали активно використовувати в Каліфорнії, пізніше у Європі. Її поширення збіглося з популяризацією здорового способу життя.

Згідно з численними науковими дослідженнями, в молодих паростках виявилося напрочуд багато рослинного білка, хлорофілу, вітамінів (особливо С, В, К, Е), пігментів-каротиноїдів, мінеральних сполук (калію, кальцію, фосфору, магнію, заліза, йоду, сірки), ефірних масел.

Що стосується харчування — то важлива різноманітність. Отож, можна вирощувати зелень — базилік, крес-салат, амарант, кріп, мангольд, коріандр, кінза, рукола, салат, гірчиця, петрушка, шпинат і щавель. Овочі — буряк, брокколі, капуста, червона капуста, селера, морква, редис, дайкон, редька, кольрабі, фенхель. Злаки і бобові — овес, пшениця, рис, сочевиця, ячмінь, зелена гречка, горох, квасоля. Та насіння льону і соняшнику. Єдиною умовою для посіву потрібно звичайне необроблене насіння або спеціальне.

Кожен вид мікрозелені цінний своїм власним набором корисних речовин. Так, мініатюрний крес-салат дуже корисний для зору, базилік покращує травлення, брокколі і пшениця

допомагають виводити токсини з організму, паростки гречки зміцнюють капіляри і допомагають кровотворенню, овес корисний для імунітету і нервової системи, люцерна і соняшник містять рекордну кількість рослинного білка, мікрозелень редису покращує стан шкіри і волосся ...

Вживання мікрозелені сприятливо позначається на функціонуванні не тільки травної, але також серцево-судинної, імунної, кровотворної, нервової, видільної, репродуктивної, ендокринної систем.

Приємні на смак паростки широко використовують в кулінарії, як в ресторанах , так і в домашній кухні. Додають у салати, супи і соуси, подають до м'ясних і рибних страв, гарнірів і бутербродів. Оскільки вони добре поєднуються з іншими інгредієнтами

Прихильники природних способів зміцнення організму, боротьби з хворобами використовують салати, коктейлі з мікрозелені в оздоровчих, лікувальних цілях.

Завдяки своїм лікувальним властивостям, використовується в народній медицині та косметології.

Висновок: Мікрозелень все частіше можна побачити на кухнях кращих ресторанів, в меню цінителів здорового способу життя і гурманів. Любителі поїсти цінують в молодих паростках смак, запах, зовнішній вигляд.

Література:

1. medfond.com
2. agroreview.com
3. Соболев В.І. Біологія і екологія (рівень стандарту): підручник для 10 кл. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2018.-272с.
4. Ковальов В.М., Павлій О.І., Ісакова Т.І. Фармакогнозія з основами біохімії рослин. — Х., 2000

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Динник Олена Михайлівна

Науковий керівник: Бичківський О.О.

к.ю.н., доц.

Запорізький національний університет

Україна

Проблема забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності набула особливої значимості у зв'язку з тим, що у ст. 42 Конституції України закріплено право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [1].

Невміння або ж небажання суб'єктів підприємницької діяльності відстоювати власні порушені права, їх нерішучість негативно впливає на їх інтереси, а ще на сферу підприємництва, сприяючи недобросовісності та множинні порушення зі сторони державних органів. Вагоме значення містить втілення підприємцями власних прав і виконання зобов'язань, наприклад, забезпечення втілення наданих законодавством ймовірностей з припинення порушень прав, їх відновлення, компенсації збитків, завданих порушенням. Важливим для підприємців вважається вірний вибір раціонального способи захисту порушеного права в конкретній історії, яка має можливість впливати на забезпечення міцності і надійності їх становища.

Для суб'єктів підприємницької діяльності нерідко є дилемою вірний вибір та дієве застосування і використання передбачених законодавством засобів оборони - тих правових засобів, з підтримкою яких можливо запобігти, припинити, усунути порушення прав, вони відновлюються, а ще компенсуються збитки, завдані порушенням. Щоб змусити або спонукати правопорушника припинити дії, які порушують право підприємця, або запобігти таким діям, необхідно знати положення законодавства, що регулює різні засоби захисту, і вміти їх застосовувати, бо саме від

знання законодавства і вміння захищати свої права та інтереси залежить успіх та результат діяльності підприємців.

Деякі з діючих охоронних правових засобів підприємницької діяльності в Україні, в тому числі засоби захисту і відповідальності, недосконалі як у їх визначенні, так і у зазначенні підстав їх застосування та процедури реалізації, що в цілому знижує дієвість забезпечення підприємництва.

Часто права підприємців порушуються через незаконне втручання в їхню діяльність державних органів. Трапляються випадки порушення особистих немайнових прав підприємців. Це і зумовлює необхідність аналізу законодавства про захист прав підприємців, у тому числі для визначення шляхів його вдосконалення.

Захист підприємців від втручання в їх діяльність державних органів має конституційну основу. Згідно зі ст. 55 Конституції України «кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб»[1].

Отже, можна зробити висновок, що право на підприємницьку діяльність включає можливість захисту від неправомірних дій як інших підприємців, так і збоку держави в особі її органів, у тому числі право на оскарження їхньої поведінки, що обмежує це право.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16 серпня 2020 р. № 463-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Кравченко М.С. Сучасні проблеми розвитку підприємництва в Україні. Проблеми та перспективи розвитку економіки Донбасу і Приазов'я : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Маріуполь, 25–26 травня 2017 р. Маріуполь, 2017. С. 204–205

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Динник Олена Михайлівна

Науковий керівник: Бичківський О.О.

к.ю.н., доц.

Запорізький національний університет

Україна

Проблема забезпечення захисту прав і законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності нині набула особливої значимості у зв'язку з тим, що у статті 42 Конституції України вперше закріплено право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [1].

Право на судовий захист передбачено Конституцією України. Ст. 8 зазначає, що звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується. Ст. 13 Конституції України встановлює обов'язок держави забезпечити захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, у тому числі й у судовому порядку .

На сьогоднішній час, судовий захист прав та інтересів суб'єктів підприємництва займає особливе місце серед інших форм захисту. З одного боку, це пов'язано з високим рівнем ризиків при здійсненні підприємницької діяльності [2]. З іншого – з наявністю у судових органів великого об'єму повноважень для такого захисту, забезпеченості виконання рішень судів державним примушенням; можливістю приймати превентивні заходи із захисту від можливих порушень прав суб'єктів підприємництва у майбутньому.

Дане питання досліджували такі вчені: М.І. Брагінський , В.В. Вітрянський, О.Р. Зельдіна та О.Г. Хрімлі, В.В. Петруня, М.В. Амелеченко та інші.

О.Р. Зельдіна та О.Г. Хрімлі під судовим захистом прав і законних інтересів суб'єктів підприємництва розуміли здійсню-

вану відповідно до встановленої підвідомчості й підсудності діяльність судових органів, спрямовану на відновлення (визнання) порушених (оспорених) прав і законних інтересів суб'єктів підприємництва, а також на запобігання правопорушенням шляхом справедливого і своєчасного розгляду даної категорії спорів [3].

М.В. Амельченко, досліджуючи питання захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у судовому процесі й виконавчому провадженні, визначає захист прав суб'єктів господарювання як забезпечення господарським судом і уповноваженими органами державної виконавчої влади відновлення порушених прав і застосування до правопорушників господарсько-правових санкцій [4].

Таким чином, у процесі господарсько - судової форми захисту суб'єктивних прав не тільки розглядається конкретний господарський спор, але і здійснюється вплив на господарську діяльність підприємців, що є сторонами спору у цілому. Представляється, що даний аспект також має важливе значення при визначенні суті поняття «судовий захист прав підприємців».

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що захист прав та інтересів суб'єктів господарювання регламентується великою кількістю нормативних актів як матеріального, так і процесуального характеру. Але сучасне чинне законодавство є не узгодженим та має істотні прогалини, практично будь-яка сфера господарської діяльності немає логічного, завершеного законодавчого забезпечення. Тому належне законодавче забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання можливе з урахуванням комплексного підходу.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Білоусов Є. М. Договір страхування господарських ризиків. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, Харків, 1997. 16 с.

3. Зельдіна О.Р., Хрімлі О.Г. Судовий захист прав суб'єктів підприємництва: теоретичні та практичні аспекти: монографія. НАН України, Інтер економіко-правових досліджень. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 176 с.

4. Амельченко М.В. Захист прав суб'єктів господарювання в судовому процесі та у виконавчому провадженні: дис.. канд. юрид. наук: спец. 12.00.04. НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. Донецьк, 2001. 188 с.

5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України, Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15>.

УДК 343.8: 340.5

Юридичні науки

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ НА ПЕВНИЙ СТРОК В УКРАЇНІ ТА КАНАДІ

Захарчишин О.О.,

*студентка Інституту управління і права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Київ, Україна*

Реалізувати на практиці аналіз кримінально-виконавчої системи Канади та порівняти її з вітчизняним досвідом виконання покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк, доцільно здійснивши порівняльні узагальнення відповідної політики цих двох країн.

Система виконання покарань Канади та України апріорі має цілий спектр суттєвих відмінностей, адже Канада належить до країн англо-американської правової сім'ї, а Україна – є представницею романо-германської системи права.

Основними джерелами кримінально-виконавчого права Канади є наступні нормативно-правові акти: закон Канади «Про виправну систему та умовне звільнення» від 1992 року [5] і закон

Канади «Про тюрми і реформаторії» від 1985 року [7]. Перший зі згаданих нормативно-правових актів регулює порядок виконання покарання у виді позбавлення волі щодо повнолітніх в'язнів, а наступний – поширюється на неповнолітніх осіб, засуджених до позбавлення волі. Варто зауважити, що у відповідності до ст. 773 Кримінального Кодексу України, позбавлення волі поділяється на позбавлення волі на певний строк та довічне позбавлення волі [6].

Повноваження з виконання покарань в Канаді диференційовані між федеральним урядом та урядами провінцій. Покарання, що стосуються позбавлення волі на строк, який перевищує 2 роки, виконуються Виправною Службою Канади, що є центральним органом державної влади у системі органів виконання покарань федерального рівня та Федеральним Агенством, що підзвітне міністру суспільної безпеки. Функція Виправної служби полягає у забезпеченні громадської безпеки, через активне сприяння і допомогу правопорушникам стати законослухняними громадянами, здійснюючи при цьому розумний і гуманний нагляд і контроль за ними. Виправна служба Канади відповідає за управління виправними установами різних режимів та здійснює нагляд за правопорушниками у разі їх умовно-дострокового звільнення. Також до повноважень Виправної Служби належить відповідальність за охорону та нагляд за в'язнями в період їх ув'язнення, впровадження програм з успішного повернення злочинців до соціуму в якості законослухняних громадян, надання Національній Комісії з умовно-дострокового звільнення рекомендацій стосовно прийняття рішень по конкретних засуджених. У провінціях керівництво виправними установами делегується до провінційного міністра юстиції чи до провінційного міністра внутрішніх справ в залежності від кримінально-виконавчого законодавства провінції. У віданні Виправної Служби Канади перебуває 54 пенітенціарні установи різних рівнів безпеки, включаючи виправно-реабілітаційні центри та допоміжні центри при пенітенціаріях, 17 обштинних виправних центрів та 16 районних відділів з умовно-дострокового звільнення. Також центр з дослідження та лікування наркозалежності, п'ять регіональних штаб-квартир та

штаб коледжів, центр підготовки співробітників виправних установ та національна штаб-квартира. Також, Служба здійснює партнерство з громадськими, неурядовими організаціями та здійснює довгостроковий нагляд за злочинцями, які звільнені з місць позбавлення волі за вчинення тяжких злочинів [3, с.50].

В'язні можуть бути переведені в різні установи в цілях безпеки чи у відповідності до їх індивідуальних програм виправлення. Між федеральною та провінційними системами кримінального правосуддя затверджені домовленості про зміну місць відбування покарання. Згідно таких домовленостей, правопорушнику може бути дозволено відбувати строк чи його частину в установах чи провінційного чи федерального рівнів, незалежно від строку покарання.

Персонал в'язниць складається з офіцерів постійного складу, менеджерів, офіцерів відповідальних за дострокове звільнення, психологів, адміністративного персоналу, кадрового апарату, співробітників служби безпеки, медичної служби [3, с.51].

Протягом усього строку відбування покарання у вигляді позбавлення волі, Виконавча служба країни використовує науково-обґрунтовані підходи з виправлення засуджених. Для ефективної роботи Виконавчої Служби Канади характерним є таке поняття, як Ведення випадку (кейс-менеджмент). Під даним поняттям розуміється низка заходів персоналу служби, що складається з чотирьох компонентів, які супроводжують в'язня протягом усього циклу перебування за ґратами та періоду під наглядом після звільнення з місць позбавлення волі. Ці надважливі чотири етапи наступні: спершу комплексна оцінка ув'язненого та характеристика ступеня суспільної небезпеки новоприбулого в'язня, направлення в першу установу з відповідним режимом; визначення ряду інтервенцій, що спрямовані на виправлення криміногенних чинників притаманних ув'язненому правопорушнику, реалізується шляхом використання науково-обґрунтованих програм, котрі вже показали свою ефективність по виправленню та зниженню рецидивізму; підготовчий етап до завершення строку відбування покарання та сама процедура

звільнення вкінці строку чи умовно-дострокового звільнення, процес контролю та нагляд у вільному соціумі, спостереження в населених пунктах за допомогою програм та локальних способів впливу, моніторинг прогресу [1].

В Канаді використовується широкий перелік ефективних програм виправлення. Це можуть бути корекційні чи освітні програми або ж програми для вирішення соціальних проблем чи навичок організації свого законослухняного дозвілля. Їх основні види наступні: програми з попередження насильства в сім'ї, для осіб, що вчинили злочини на сексуальному підґрунті, програми профілактики наркозалежності, володіння власними емоціями, реабілітації, освітні програми та програми по працевлаштуванню, для корінного населення, для жінок-злочинниць, профілактики злочинів вчинених неповнолітніми, програми лікування психічних відхилень, їх наступне супроводження. Укладачі кожної з програм враховують досвід ефективності впливу тих чи інших заходів реабілітації. Впроваджують програми спеціалісти високого класу на всіх етапах реалізації контролюючи ефективність. Основною ціллю таких програм являється викорінення причин вчинення злочинів. Кожна з програм розпочинає реалізовуватися лише після акредитації групою міжнародних експертів. До окремих правопорушників можуть вживатися і мультимоделі корекційних програм. [3, с.51-52].

Досить значну роль у процесі пробаційної реабілітації канадських засуджених до позбавлення волі на певний строк відіграють волонтери. Вони надають допомогу на багатьох рівнях як відбування покарання, так і в сфері превентивної роботи зі звільненими в'язнями. Волонтерська допомога торкається культурних та духовних послуг, волонтери показують власним прикладом модель позитивної суспільної поведінки. Перед допуском до роботи з реальними правопорушниками, волонтери проходять процес спеціальної перевірки. Пробаційний персонал локального рівня координує волонтерську діяльність [1].

Матеріально технічна база канадських в'язниць постійно покращується. Зносяться старі установи та відбувається

будівництво нових. Приміром, спеціально призначені для осіб похилого віку чи осіб з інвалідністю, що пересуваються лише на візках, чи для засуджених жінок, що мають дітей. Нещодавно такий проект реалізований у провінції Британська Колумбія. Засуджені жінки мають змогу проживати разом зі своїми дітьми в спеціальних будиночках з усіма зручностями в шістнадцяти номерах в котеджах, територія не огорожена та не супроводжується озброєними наглядачами. Жінки мають право здійснювати покупки в сусідньому містечку. Спеціальні заходи безпеки практично не потрібні, адже до найближчої залізничної зупинки 150 км. через хаці.

Стосовно прав канадських в'язнів, то в тюрмах відсутні камери-карцери, забороняти побачення з рідними заборонено на законодавчому рівні, найсуворішою мірою дисциплінарного впливу – є заборона дзвінків з тюремного телефону-автомату [2].

У виправних установах Канади суворо заборонено примус до ув'язнених стосовно їх праці. При тюрмах існують майстерні, але в'язні працюють виключно за власним бажанням. Нормотворці аргументують таке положення закону тим, що ув'язнені несуть покарання самим фактом позбавлення волі і робота не є спеціальним виправним чинником.

Тюремні камери в Канаді розраховані на 2-5 чоловік. Бувають і окремі приміщення на 20 в'язнів. Звичайні ліжка, замість тумбочок – пластикові скрині для зберігання предметів гігієни. В камерах є туалети, а душеві – в кінці коридору. В колоніях є їдальня, кімната для спортивних ігор, відео зала, тренажерний зал, бібліотека. Для в'язнів вегетаріанців – є окреме меню [2].

Для досягнення своєї основної мети, а саме підтримка безпечного суспільства країни Виправна служба керується такими законодавчо-закріпленими принципами, як те, що виконання покарання здійснюється на підставі повної інформації про особу в'язня, вчинений ним злочин; підвищення ефективності через обмін інформацією про злочини та виправну політику; заходи щодо виконання покарань вживаються так, щоб такі

покарання забезпечували захист суспільства, в'язнів, персоналу в'язниць з вживанням чітко визначених заходів без їх надлишку; захист усіх прав ув'язнених, окрім обмежень зумовлених самим фактом позбавлення волі; залучення громадських активістів до діяльності служби; доступність подання скарг на дії служби та органів пенітенціарної системи; виконання покарання з урахуванням статевих, етнічних, мовних, культурних та інших особливостей засуджених; обов'язок засуджених дотримуватися режиму установ та звільнення, брати активну участь у програмах реабілітації; спеціальні вимоги до персоналу пенітенціарних установ та перспективи кар'єрного росту [4, с.161].

Проведення порівняльно-правового дослідження кримінально-виправних систем Канади та України показує певні подібні риси та багато відмінностей між пенітенціарними системами цих обох країн. Що стосується управління пенітенціарною системою Канади, то вона відмінна від української моделі в першу чергу тому, що цій країні властивий дуалістичний підхід до даного питання. Це зумовлено і федеральним територіальним устроєм держави і відомчим підпорядкуванням.

Безумовно пенітенціарна система Канади демонструє злагоджену роботу на усіх рівнях. Достойним прикладом – є наступні ефективні моменти її роботи: інститут умовного звільнення, зокрема особливості застосування пробачірного нагляду до достроково звільнених, досвід роботи з неповнолітніми в'язнями, зокрема аспекти підготовки досудової доповіді, інструмент оцінки імовірності рецидиву, різноманіття та обсяг напрацювань пробачірних програм, оперативне ведення бази даних обліку суб'єктів пробачірії.

Література:

1. Звіт про результати службового відрядження за кордон делегації Міністерства юстиції України до Канади (навчальна місія з вивчення системи виконання покарань та пробачірії, Канада, м. Оттава, 7-14 квітня 2017 року). URL: <https://www.probation.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/2017.05.09-zvit-vidradyzhennya-za-kordon.pdf> (дата звернення: 04.01.21)

2. Канадская тюрьма. Понаехали in Canada. URL: https://pikabu.ru/story/kanadskaya_tyurma_ponaekhali_in_canada_4919248 (дата звернення: 05.01.21).

3. Кунаш К. А., Обернихина О.В. Пенитенциарная система Канады: (по материалам федерального сайта исправительной службы Канады). Вестник Кузбасского института. 2013. № 2. С. 47-54.

4. Пузирьов М. С. Фундаментальні засади виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк у Канаді: порівняльно-правовий аналіз. Підприємництво, господарство і право, 2017. No 8. С. 160–164.

5. Corrections and Conditional Release Act. – 161 p. URL: [http:// laws-lois.justice.gc.ca/PDF/C-44.6.pdf](http://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/C-44.6.pdf). (дата звернення: 05.01.21).

6. Criminal Code of Canada. 1177 p. URL: <http://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/C-46.pdf>. (дата звернення: 06.01.21).

7. Prisons and Reformatories Act. 10 p. URL: <http://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/P-20.pdf>. (дата звернення: 05.01.21).

ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ВИМОГА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Іваничко Інна Іванівна

*аспірант кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи*

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У світовому освітньому просторі активно обговорюється нова система цінностей і цілей освіти, що відповідає принципам культуровідповідності, толерантності і дотримання прав людини. Суб'єкти освітнього простору в сучасній соціокультурній ситуації перебувають на рубежі культур, взаємодія з якими вимагає від них діалогічності, розуміння, поваги до культурної ідентичності

всіх людей. А це означає, що перед освітою постає ряд нових завдань щодо формування і розвитку толерантних якостей у підростаючого покоління. Американська письменниця Хелен Келлер свого часу писала, що найвищий результат освіти є – толерантність [4, с. 18.].

Адже, толерантність нині є однією з найважливіших цінностей суспільного життя, важливою координатою людського буття і водночас складним інтегративним утворенням якостей і рис особистості, що включає в себе повагу і терпимість до інших, комунікативність на основі гуманності, вміння почути і зрозуміти іншого, відповідальність не тільки за себе, а й за те, що відбувається в навколишньому світі, чуйність, самостійність, достатній рівень розвитку культури і мислення.

Формування толерантної особистості, розпочинається з молодшого шкільного віку, коли закладаються базові якості особистості. Акцент на цьому напрямку виховання роблять законодавчі документи, які визначають орієнтири навчально-виховної діяльності на шкільному рівнях: зокрема в Законах України «Про освіту» (2017), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Концепції Нової української школи (2016) [1], де наскрізною лінією зазначено про необхідність виховання в людини демократичного світогляду, яка дотримується громадянських прав і свобод, з повагою ставиться до традицій, культури, віросповідання та мови спілкування народів світу.

Також, різноманітні аспекти проблеми толерантності висвітлювались у працях вітчизняних та зарубіжних учених. Так, з'ясуванню сутності толерантності присвячені дослідження філософів (Ф.-М.Вольтер, М.Конш, О.Садокін), етнополітологів (Г.Рамазан), соціологів (Р.Інглхарт, Л.Дробіжева), психологів (Г.Асмолов, Н.Буравльова, Г.Бюзелева, Г.Шелемова), педагогів (В.Глебкін). Результати численних досліджень (Л.Байбородова, В.Бойко, С.Бондирева, О.Галицьких, Б.Гершунський, В.Гришук, М.Громкова, П.Колмогоров, О.Лутошкін, Л.Маленкова, А.Мудрик, Н.Недорезова, О.Саннікова, О.Скрябіна, Л.Уманський,

О.Чебикін, Г.Щедровицький та ін.) свідчать про те, що саме толерантність є головною умовою ефективної взаємодії між людьми.

Проблемою виховання толерантності у підростаючого покоління опікуються у сьогоденні і вчителі-практики, створюючи відповідні програми, пропонуючи авторські розробки виховних заходів і уроків, інтерактивні методи, які присвячені вирішенню даної проблеми (І.Бродова, А.Голенкова, Н.Стасюк, О.Щербак).

Такі дослідники як Р. Безюлева, С. Бондирева, Р. Шеламова вказують на домінуючу роль толерантного педагога у вихованні толерантності у дітей. Саме такий учитель на їх думку, здатний створити максимально необхідні для процесу виховання, умови, головною з яких є гуманістична педагогічна взаємодія.

Саме в Концепції Нової української школи на основі всебічного аналізу вченими визначено стратегію якісного оновлення освіти, обґрунтовано напрями системних і послідовних змін. Нова українська школа передбачає докорінну зміну позиції вчителя, перебудову його свідомості щодо ролей вчителя та вихованця, особливостей здійснення освітнього процесу. Адже, професія вчителя – одна з небагатьох, що вимагають від людини не вузької профільності, а багатогранності. Творчість, артистизм, оптимістичне бачення довкілля, безкінечна любов до дітей, жвавість і розкутість – це синоніми професії «вчитель». Він щодня приходить на зустріч з дітьми, щоб поділитися цікавими історіями про Всесвіт, допомогти їм досягнути доступні істини життя, навчити простим і складним речам, показати, як іти до мрії, іти своєю дорогою життя, долаючи перешкоди, сміятися і жити.

Великого значення у Концепції Нової української школи надається аспекту педагогіки партнерства між усіма учасниками освітнього процесу, а саме: •повага до особистості; •доброзичливість і позитивне ставлення; •довіра у відносинах; •діалог – взаємодія – взаємоповага; •розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність

зв'язків); •принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [2, с. 16].

Адже, педагогіка партнерства, яка ґрунтується на засадах толерантності, орієнтує вчителя на побудову виключно довірливих стосунків зі своїми учнями, взаємодію на основі співпраці, співтворчості, вільного вибору. Для реалізації педагогіки партнерства в Новій українській школі передбачена індивідуальна освітня траєкторія як шлях реалізації особистісного потенціалу школяра з урахуванням його потреб, інтересів, здібностей, досвіду та побажань. А вчитель має стати для учня наставником, радником, тренером, який не просто передає знання, а організовує, направляє, надихає, спонукає учнів до здобуття знань і оволодіння певними компетентностями. Стосунки між усіма учасниками навчально-виховного процесу згідно з новою концепцією мають базуватися на свободі і відповідальності, і саме вчителю доведеться пояснювати учням і батькам, що свобода – це не всюдозволеність, вона обмежена відповідальністю. А для того, щоб користуватися цією свободою, необхідно навчитися домовлятися усім учасникам навчально-виховного процесу [4, с. 20].

Реалізувати такий підхід може педагог, якому притаманна позиція толерантності по відношенню до дітей, які відчують ставлення вчителя і переймають його світоглядні позиції і манеру поведінки. Відтак авторитарна, репресивна педагогіка має відійти в минуле, натомість утверджуватися педагогіка толерантності, співпраці. Це потрібно не тільки освіті, а й усьому суспільству.

В толерантному освітньому процесі учні не вказують у розмові чи поведінці на фізичні чи розумові труднощі свого ровесника, ставляться до нього приязно, залучають його до ігор на перервах. По-здоровому уміють жартувати одне над одним, не зловтішаючись над особливостями одне одного. Вчителі заохочують, щоб учні не соромилися приміряти на себе гендерно нетипові професії, як-от, дівчата хочуть стати військово-

службовцями, а хлопці – квіткарями. Вчитель толерантно ставиться до батьків і дітей, які відрізняються за кольором шкіри, віросповіданням, політичними поглядами тощо. Учасники освітнього процесу з повагою та підтримкою ставляться до внутрішньо переміщених осіб. Жодних мовних чи інших обмежень у побутовому спілкуванні ніхто не відчуває. Вихідці з різних регіонів цілком відкрито та невимушено спілкуються. Директор, як керівник, всіляко намагається допомогти з адаптацією нових працівників, сприяє формуванню у колективі атмосфери відкритого та доброзичливого ставлення одне до одного, створює відчуття шкільної родини. Батьки та вчителі шанують одне одного незалежно від того, якого вони віросповідання, якою мовою вони послуговуються, з якої місцевості походять.

У класі і школі створюють толерантне просторово-предметне середовища, для сприятливого набуття молодшими учнями індивідуального досвіду толерантної поведінки у міжособистісному спілкуванні і у ставленні до природи.

У нових підручниках «Літературне читання» і посібниках для позакласного читання вміщено чимало текстів із потенціалом виховання в учнів толерантності. Читаючи їх, діти мають можливість осмислити й оцінити події, вчинки персонажів, відчувати стан іншої людини, здійснити моральний вибір. Прекрасною основою для реалізації таких цілей є твори Василя Сухомлинського, які читають молодші учні на уроках класного і позакласного читання («Горбатенька дівчинка», «Як Сергійко навчився жаліти», «Що краще?», «Соловей і Жук», «Хризантема і Цибулина», «Воронення і соловей», «Найгарніша мама», «Соромно перед соловейком», «Дивний мисливець», «Дуб на дорозі», «Найкраща лінійка», «Співуча пір'їнка», «Чотири аркуші золотого паперу» та інші). Опрацювання цих творів відбувається на уроках-діалогах, уроках-роздумах, уроках з елементами інсценізації, що дозволяє створити атмосферу активного обміну думками, актуалізувати життєвий і читачий досвід дітей. Така методика сприяє рефлексивному аналізу відображеної ситуації, стимулює самооцінку учнями

свого ставлення до людей, які мають іншу національність, розмовляють іншою мовою, відрізняються кольором шкіри, волосся, мають велику вагу чи дуже маленькі на зріст. У процесі читання і всебічного обговорення учнями таких творів поступово у колективній співпраці складається формула толерантної поведінки: «Я + Інші Я = мир, співпраця, милосердя». [3, С.127].

Отж, вчитель, який зможе виховати толерантність у майбутнього покоління, сприятиме створенню стабільного і безпечного світу, зниженню рівня агресії в сучасному суспільстві. І саме такий вчитель зможе побудувати рівноправні стосунки між усіма учасниками освітнього процесу на основі толерантної взаємодії, допоможе залучити батьків до побудови освітньої траєкторії дитини.

Література:

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Пляди», 2017. — 206 с.
3. Савченко О.Я. Толерантність як цінність шкільної освіти: методичний аспект / Савченко О.Я. // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки. - 2014. - Вип. 1.46. - С. 124-129. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2014_1.46_25
4. Ціннісні орієнтири сучасної української школи <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentasia-Roman-Stesichin.pdf>

ІНСТИТУТ ОСВІТНЬОГО ОМБУДСМЕНА В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Карнаух О.А.

студентка магістратури

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

*Науковий керівник **Пирожкова Ю.В.,***

д.ю.н., доцентка

Запорізький національний університет

Сучасний світ перебуває в постійному процесі реформування, особливо це стосується сфери контролю та охорони фундаментального права особи на освіту. Держави прагнуть виходячи з основних потреб суспільства та основних вимог Європейської Ради до розширення захисту прав в сфері освіти, до посилення у громадян відчуття захищеності перед державними органами. Інститут омбудсмена в Україні з'явився в 2019 році, першим освітнім омбудсменом після проходження конкурсного відбору став Горбачов Сергій Іванович. Для українського суспільства інститут освітнього омбудсмена є новим органом в сфері контролю (нагляду) та захисту прав освітньої системи. В правовому значенні омбудсмен сприймається як незалежна від інших гілок влади, уповноважена урядом посадова особа, що здійснює виключно парламентський контроль у форматі нагляду без права зміни рішень державних органів.

Вивченням та аналізом інституту освітнього омбудсмена, правовий статус омбудсмена, основний напрям діяльності омбудсмена та інші важливі питання пов'язані з правовою регламентацією діяльності. Серед вітчизняних вчених є наукові праці науковців Т. Коваль, О. Кулинич, О. Марцеляк, О.Ф. Мельничук, Т. Оболенської, Ю. Рижук, Я. Тицької, О. Чабанюк, В.В. Бойцова. Серед зарубіжних науковців можна виділити дослідження британського вченого та практика Роба Беренса.

Нагальна потреба започаткувати інститут омбудсмена в Україні, як і в багатьох країнах пострадянського простору, визначається характером нашої дійсності, де права людини завжди ставились на другий план відносно інтересів держави або союзу держав. Конституційний, парламентський, судовий контроль, прокурорський нагляд не завжди були та є достатньо ефективні з точки зору доступності для громадян та захисту їх прав та законних інтересів [1].

Діяльність інституту освітнього омбудсмена в Україні регламентується низкою нормативно-правових актів, а саме: Конституція України, Закон України «Про освіту», Постанова Кабінету Міністрів України від 06.06.2018 № 491 «Деякі питання освітнього омбудсмена», Загальна декларація прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

В процесі своєї діяльності омбудсмен виступає сполучною ланкою між державою в особі уповноважених органів і людиною (її фундаментальними правами та свободами). У проведенні внутрішньої і зовнішньої політики Україна визначає своїм головним орієнтиром європейську систему захисту, яка передбачає виникнення інституту омбудсмена на певному етапі розвитку держави та суспільства. Такий етап характеризується підвищенням рівня свідомості громадян та розширенням повноважень уряду.

У більшості зарубіжних країн інститут омбудсмена став частиною механізму державної влади. Цей інститут зі своєю появою не порушив окреслене коло повноважень інших державних органів та їх структурних підрозділів, а навпаки став доповненням наявних форм контролю та нагляду за дотриманням прав і свобод людини та громадянина.

У Сполучених Штатах Америки інститут освітнього омбудсмена існує вже багато років, там має величезний досвід та практику діяльності, яку Україна може проаналізувати та частково запровадити у діяльність освітнього омбудсмена.

У своїх наукових працях Олег Марцеляк зазначає, у Сполучених Штатах Америки, крім студентських омбудсманів,

існують омбудсмани у справах учнів. У Сполучених Штатах Америки вони діють у середній школі Енн-Арбор (штат Мічиган), у Далласі (штат Техас), у школі графства Монтгомері (штат Меріленд), у Ніагара-Фолс (штат Нью-Йорк), Філадельфії (штат Пенсільванія), Сіетлі (штат Вашингтон) та Уічіто (штат Канзас). Функції, компетенція та повноваження омбудсманів Сполучених Штатів Америки у справах учнів нагадують функції, повноваження та компетенцію студентських омбудсманів [2, с. 100].

Освітні омбудсмани в США – це професіонали з великим досвідом роботи в сфері захисту прав освітян. В своїй діяльності виступають посередниками між державними органами та суспільством, під час вирішення проблеми беруть до уваги думку всіх учасників освітнього процесу, досліджують законодавство та намагаються владнати шляхом ведення переговорів. Подає щорічний звіт до Державної ради з питань освіти та Уповноваженого з питань освіти, в якому зазначає результати своєї роботи та рекомендації стосовно покращення освітньої сфери.

Коло питань, з якими активно працює освітній омбудсмен досить широке та включає в себе з одного боку, це щоденна ознайомча робота, діяльність із забезпечення вимог навчального процесу, а з іншого – розв’язання серйозних проблем в університетському середовищі, як-от: дискримінація (особливо у сфері психічного здоров’я й інвалідності), насильство, необ’єктивна оцінка знань студентів, плагіат у наукових дослідженнях тощо. У Німеччині, окрім власне університетських омбудсменів, є так звані наукові омбудсмани (Orabudsraan für die Wissenschaft), до повноважень яких належать питання академічної доброчесності. Останнім часом омбудсмани із прав студентів Німеччини, Польщі, Швеції, Англії відзначають ще один важливий і делікатний напрям власної роботи – розгляд скарг, пов’язаних із сексуальними домаганнями [3, с. 29].

Форма звернення до освітнього омбудсмена в більшості країн майже однакова, та включає в (себе на вибір особи яка звертається) електронне звернення (написання звернення на офіційну електронну адресу) або ж особиста зустріч (особливості

проведення особистої зустрічі зазначено на офіційному сайті освітнього омбудсмена, а також в нормативно-правовому акті, який регламентує діяльність освітнього омбудсмена). Звернення можуть бути індивідуальними або колективними. Попри різні порядок і види, омбудсман зобов'язаний розглянути всі звернення, дати офіційну відповідь і вжити всіх необхідних заходів для вирішення порушених у них проблем.

Підводячи підсумки необхідно зауважити, що інститут освітнього омбудсмена є досить поширеним та необхідним в діяльності державних органів. Зарубіжний досвід у порівнянні з досвідом України є досить різноманітним, діяльність омбудсмена сприяє реформуванню структури управління з огляду на її доступність для громадян та укріплює принципи верховенства права та закону. Незважаючи на те, що рішення освітнього омбудсмена носить більш рекомендаційний характер, він виступає вагомим інструментом для врегулювання конфліктів, для повного та всебічного контролю за дотриманням базового права особи на освіту. Україна в своїй діяльності робить перші кроки до удосконалення свого інститут освітнього омбудсмена, та може проаналізувати практику зарубіжних країн та частково запровадити у свою систему діяльності.

Література:

1. Бойцова В.В. Правовой институт омбудсмена в системе взаимодействия государства и гражданского общества. Автореферат дис. д-ра юрид. наук. – М., 1995. – 40 с. – С. 3.
2. Марцеляк О. Місця освітнього омбудсмена в механізмі захисту прав людини в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. Vol. 1, №5. Р. 97-106.
3. Коваль Т.В. Омбудсман із прав студентів: вітчизняний та європейський досвід. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 26-31.

ЯК НАВЧИТИ ДІТЕЙ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ЗАСТОСОВУВАТИ КОМПЕТЕНТНОСТІ НУШІ В
ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ (НА ПРИКЛАДІ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ)?

Касьян А.М.

вчитель

*Тростянецька філія І-ІІ ступенів
Щербанівського ліцею Щербанівської сільської ради
Полтавського району Полтавської області*

Сучасне суспільство вимагає виховання самостійних, ініціативних, відповідальних громадян, здатних ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих і економічних завдань. Виконання цих завдань потребує розвитку особистісних якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуватися в житті суспільства. Саме ці пріоритети лежать в основі реформування сучасної загальноосвітньої школи, головне завдання якої — підготувати компетентну особистість, здатну знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих, а в майбутньому і професійних ситуаціях. Тому актуальним завданням сучасної школи є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості.

Компетентність – це здатність застосовувати набуті знання, вміння, навички, способи діяльності, власний досвід у нестандартних ситуаціях з метою розв'язання певних життєво важливих проблем. Компетентність є особистісним утворенням, яке проявляється в процесі активних самостійних дій людини.

Сучасна школа як соціально-педагогічна система покликана забезпечити досягнення таких освітніх результатів, які б відповідали цілям розвитку особистості та сучасним вимогам суспільства. Щоб гідно жити в сучасному суспільстві, особистість

має бути компетентною в різних сферах діяльності. Школа має допомагати учням в оволодінні технологіями життєтворчості, створити умови для розкриття потенціалу самопізнання, самооцінки, самореалізації, інтеграції в соціокультурний простір. Питання інтеграції підприємницької компетентності у процес навчання в школі розглядалося у доробках таких вчених: Е. Бобінської, К. Кошевської, С. М. Прищепи, М. Товкало, І. Унгурян, Р. Шиян та інших . Було окреслено шляхи творення підприємницького тла уроку (М. Товкало). Психологічні основи процесу інтеграції в системі шкільного навчання розкриті в дослідженнях Л. С. Виготського, В. В. Давидова, В. П. Зінченка, Е. Л. Носенко та інших . І. Унгурян та Н. Куриш розглядають процес інтегрованого впровадження підприємницької компетентності у навчальний процес, Ю. А. Білова визначила внутрішню структуру підприємницької компетентності.

Метою статті є розробити підсистему вправ для формування підприємницької компетентності в учнів початкової школи у процесі навчання. Для досягнення поставленої мети були визначені наступні завдання:

1) проаналізувати підприємницьку компетентність та, з урахуванням психологічних характеристик дітей молодшого шкільного віку, виокремити складові сфер компетентностей, які можуть успішно формуватися в початковій школі;

2) на основі прийнятої в методиці типології вправ визначити етапи формування комунікативної компетентності;

3) з урахуванням підприємницьких умінь розробити підсистему вправ для формування підприємницької компетентності в учнів початкової школи у процесі навчання;

4) розглянути приклади того як ми можемо навчити дітей ще на початковому шкільному етапі застосовувати ті чи інші вміння, знання для того , щоб бути конкурентоспроможними в майбутньому житті

Які ж якості необхідні людині в житті? Дж. Равен, автор книги «Компетентність у сучасному суспільстві», на основі проведених досліджень так відповідає на це запитання:

- здатність працювати самостійно без постійного керівництва;
- здатність брати на себе відповідальність за власною ініціативою;
- здатність виявляти ініціативу, не питаючи інших, чи слід це робити;
- готовність помічати проблеми та шукати шляхи їх вирішення;
- уміння аналізувати нові ситуації й застосовувати вже наявні знання для такого аналізу;
- здатність ладити з іншими;
- здатність засвоювати будь-які знання за власною ініціативою;
- уміння приймати рішення на основі здорових суджень.

Для розвитку мислення школярів я використовую на уроках проблемні завдання. Суперечності, що виникають під час розв'язання проблеми, викликають дискусію, спонукають до роздумів, пошукової діяльності та висновків. Модель навчання – це побудова навчального процесу шляхом залучення учня до гри. Використання технології наражається на суперечність: навчання є цілеспрямованим процесом, а гра має невизначений результат. Ш. Амонашвілі зазначив: *«Дітей потрібно вчити не граючи, а серйозно, з почуття відповідальності. Учитель має так добре і мистецьки виконувати роль, що діти забули про потребу у грі.»* На уроках ігрова модель надає максимальну свободу інтелектуальної діяльності, що обмежується лише конкретними правилами гри. Але не забуваймо, що це серйозна гра. Ігрові форми роботи сприяють створенню невимушеного творчого пошуку, емоційного комфорту, позитивно впливають на розвиток творчої особистості.

Ми повинні наголошувати дітям на те, що всі шкільні знання потрібні їм для реалізації своєї професійної діяльності в майбутньому. Потрібно дати їм розуміння того, що математика (математична компетентність) потрібна не лише економістам, фінансистам та бухгалтерам. Знання мов потрібне не лише

вчителям та перекладачам. Всі компетентності НУШ взаємопов'язані. Наприклад при вивченні тематичного тижня : «Професії», «Ми підприємливі» з дітьми можна вивчати застосування підприємницької компетентності та поєднання її з усіма іншими.

Що використовуємо в роботі:

1. Вправа «Мікрофон». Дізнаємось бажання дітей стосовно тієї чи іншої професії вже на початку робочого тижня, щоб мати можливість створити цікаві процеси для їх розгляду на протязі тижня.

2. Асоціативний купц із заданої тематики для розвитку логіки, мислення та творчих здібностей учня.

3. Діалог є основним компонентом особистісно орієнтованого навчання, яке утворює форму навчального спілкування, побудовану на активній взаємодії, взаєморозумінні його учасників. Особливостями такого спілкування є: стимулювання самостійних суджень учнів; опора на їхній життєвий і читацький досвід; розгорнутий обмін думками

4. Гра — життєдайне джерело дитячого мислення, благородних почуттів та прагнень. Активізація пізнавальної активності та розвиток інтелектуального мислення — це ті проблеми, які вирішуються в процесі ігорництва, колективної радісної дії вчителя й учнів, у стані емоційної піднесеності.

Саме за допомогою ігрової методики на протязі всього тематичного тижня будемо підводити дітей до думки, що важливо застосовувати всі компетентності НУШ для поставлених цілей в житті. В грі ми розглядаємо конкретні професії і які знання потрібні для того, щоб стати успішними і конкурентоспроможними в даній ніші.

Гра «Магазин» Мета: допомагати дітям налагоджувати взаємодію в спільній грі, ; розвивати інтерес і пошану до професії продавця; учити ви значати потрібний асортимент товарів, необхідних для гри; добирати й виготовляти товари для магазину; навчати діяти в таких ситуаціях, що активізують характерні стосунки продавців, вантажників, покупців; спрямовувати дітей

на цільове використання покупок в інших за сюжетами іграх; формувати навички культурної поведінки в суспільних місцях.

Ролі: власник магазину, завідувач, покупець, продавець, касир.

В ході гри з дітьми обговорюємо ті чи інші ситуації, які шляхи вирішення тих чи інших питань, проблем, які можуть виникнути в реальній роботі магазину. І в закінчення ще раз наголосити учням про важливість вивчення всіх шкільних предметів . Навести наступні приклади, щоб діти зрозуміли їх значимість.

Вміння та знання , які потрібно отримати власнику магазину:

Урок української мови

(вільне володіння державною мовою)

Вся документація в Україні ведеться на українській, переговори з торговельних питань також краще проводити державною мовою. Вільне володіння державною мовою – це солідно та престижно!

Урок математики (математична компетентність)

Власник магазину повинен вміти прораховувати закупки товарів, слідкувати за всіма фінансовими рахунками.

Урок англійської мови

(спілкування іноземними мовами)

Для того, що зі своїми товарами вийти на міжнародний ринок, знання англійської мови є дуже важливим. Потрібно користуватися іноземними сайтами для вивчення ринку, розміщувати рекламу, вести переговори з іноземними клієнтами своєї продукції .

Урок Я досліджую світ

(ініціативність і підприємливість; соціальна та громадянська компетентність)

Бізнес – це жорстка конкуренція, постійна напруга, азарт боротьби і самозатвердження як у спорті, актуалізація своїх здібностей і обдарованості.

Таким чином, для досягнення успіху в підприємницькій діяльності необхідно розвивати такі риси особистості та ділові якості:

- ініціативність, рішучість, сміливість, азартність, схильність до розумного ризику, наполегливість, незалежність, самостійність, відповідальність;

- честолюбність, мобільність, прагнення до нового, вміння передбачати, адаптуватись до змін;

- оптимізм, вміння протидіяти невдачам;

- комунікабельність, вміння працювати з людьми, встановлювати зв'язки, впливати на людей, впевнювати;

- самовіддача, фанатичне захоплення ділом, працьовитість (підприємець повинен працювати більше, ніж його працівники, уміти витримувати високе навантаження.);

- висока компетентність та ерудиція. Підприємець повинен володіти знаннями з технології, економіки, психології, інноватики, політики, юриспруденції, фінансів, маркетингу; вміти організувати взаємодію різних спеціалістів, тобто бути універсалом.

Запровадження ключових компетенцій у зміст освіти зумовлене потребою розв'язати ряд проблем, серед яких – неспроможність учнів застосовувати знання, уміння, навички в реальних життєвих ситуаціях, виконувати вимоги суспільства щодо оновлення знань, тобто безперервного навчання. А також здатність пристосовуватися до швидкої зміни суспільно- економічних умов, адаптуватися в змінених умовах, уміти знаходити шляхи розв'язання проблем, що виникають у практичній, пізнавальній, комунікативній та інших видах діяльності.

Тому перед початковою школою стоять важливі завдання всьому цьому дітей навчити, щоб мати гарний кінцевий навчальний результат.

Література:

1. Гаряча С. А. Педагогіка майбутнього. // Початкова освіта. – 2011. - № 9

2. Державний стандарт початкової загальної освіти// Початкова освіта. – 2018

3. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики. Науково-методичний посібник / За наук. ред., І. Г. Єрмакова. – Запоріжжя: Центріон, 2005.

4. Новікова Т. Розвивальне навчання та формування ключових компетентностей учнів // Початкова освіта. – 2008. - №41.

5. Можаяєва О. М. Формування і розвиток основних компетентностей особистості в початковій школі // Початкова освіта. – 2009. - №32.

6. Ібряшкіна Н. Формування у дитини емоційно-позитивного ставлення до шкільного навчання // Початкова освіта. – 2007. - №42.

7. Пономарьова К. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів української мови. // Початкова школа. – 2010. - №12

8. Поняття та структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю.

9. Уроки з підприємницьким тлом : [навчальні матеріали] / за заг. ред. Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало. – Варшава: Сова, 2014. – 398 с.

УДК 336

Економічні науки

ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ НА ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

Коваленко Т.О, Запасна А.В.

студентки

Черкаський державний бізнес-коледж

м. Черкаси, Україна

Ринкова економіка вимагає особливої уваги до налагодження в країні потужної та дієвої фінансової системи та адекватного їх законодавчого регулювання. Запорукою економічного зростання в країні є розбудова ефективно функціонуючого та розвиненого фінансового сектору. При цьому необхідно враховувати, що економічний розвиток, з одного боку, зумовлений рівнем розвитку фінансового посередництва і ринку фінансових послуг, з

іншого – його забезпечення вимагає підтримання та забезпечення належного рівня фінансової стійкості в країні, що, у свою чергу, базується на ефективному формуванні й розвитку системи фінансового нагляду. Все це обумовлює необхідність комплексного і всебічного дослідження стратегічних засад розвитку фінансового нагляду в країні з урахуванням пріоритетів та цілей соціально-економічного розвитку країни в цілому і фінансового сектору[1].

Банки увійшли в кризу у гарній формі. Достатність капіталу істотно перевищувала мінімальний рівень. Його надлишок банки тепер можуть використати для поглинання кредитних збитків та для подальшого кредитування. Фінансові установи стали високоефективними та прибутковими, тож, урешті, самі генерують капітал. Структура фондування також сприятлива – понад 90% зобов'язань залучено на внутрішньому ринку. Банківський сектор на сьогодні не залежить від ситуації на міжнародних ринках капіталу. Ліквідність фінансових установ висока як у гривні, так і в іноземних валютах. У перші дні карантину розпочалися помітні відпливи коштів фізичних осіб. Така реакція клієнтів є типовою в умовах невизначеності і спостерігалася під час двох попередніх криз. Проте цього разу вона була дуже короткостроковою – уже через десять робочих днів залишки на рахунках знову почали зростати. Банки не мали труднощів із поверненням коштів вкладникам у повному обсязі на першу вимогу завдяки високій ліквідності. Максимальні кумулятивні відпливи коштів у гривні становили 7%, це значно нижче, ніж у попередні кризи.

Ліквідність банківської системи поза загрозою, Нацбанк рапорує про суттєве перевищення нормативу ліквідності по системі та ще й надав за квітень-червень більше 13 млрд грн кредитів рефінансування строком від 30 днів . Люди забрали із банків приблизно 10% валютних строкових вкладів, але залишки на гривневих поточних рахунках у людей стрімко пішли угору.

Найбільш ймовірною причиною цього є те, що через закриття магазинів та інших закладів багатьом просто не було

куди витрачати кошти, а частина людей свідомо заощаджували, скоротивши поточне споживання. Кошти компаній впали до мінімуму у 90-95% карантинного рівня всередині квітня, але вже зараз відновилися до рівня початку року. А ось кредитування уповільнюється: банки зважають на ризики неповернення коштів, тож зниження процентної ставки, хоча й відіграє певну роль, але на загальному фоні не надто велику [4].

Після пом'якшення карантину першим (і єдиним) відновилося гривневе роздрібне кредитування – але поки що його темпи відстають від докризового рівня. Вільні кошти банки розміщують переважно в ОВДП, фінансуючи дефіцит бюджету. Зниження платоспроможності і погіршення споживчих настроїв також позначилися на кредитному попиті. Згідно з опитуванням банків він стримується різким падінням споживання послуг та багатьох груп товарів, перш за все тривалого вжитку. Проте падіння обсягів споживчих кредитів, що відбулося навесні, швидше за все, не буде тривалим. Цьому сприятимуть поступове відновлення економіки та значна пропозиція кредитів з боку банків та інших фінансових установ. Обсяги кредитування надалі будуть дещо нижчими від докризового рівня. Невизначеність від запровадження карантинних обмежень та розгортання кризи призвели до зниження частки строкових депозитів. Тож найближчим часом помітніше зростатиме обсяг коштів на поточних рахунках, у тому числі за рахунок зарплатних та соціальних проектів [3].

Частка строкових вкладів збільшуватиметься тільки у 2021 – 2022 роках через поліпшення економічних очікувань. Водночас негативні наслідки поточної кризи можуть датися взнаки протягом найближчого року. Ключові загрози, які постають перед сектором, – зниження попиту на банківські послуги та погіршення якості обслуговування кредитів.

Сфера страхування також зазнала значної трансформації внаслідок карантинних заходів. Запит на онлайн-сервіси значно зріс, оскільки багато хто з клієнтів просто боїться зайвий раз приїжджати до офісу. При цьому офіси страхових

компаній продовжують працювати, хоча й не в повноцінному режимі.

За останні два-три роки страховий ринок України дуже просунувся в онлайні. Багато в чому цьому сприяв запуск електронного ОСЦВ. Сайти багатьох страхових компаній працюють у режимі веб-магазинів – продають страхові продукти онлайн або забезпечують їхню доставку. Кількість укладених в Україні договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) в електронній формі у січні-червні 2020 року склало понад 1,3 мільйона штук, що в 3,2 раза більше, ніж за аналогічний період минулого року. Крім того, є страхові агрегатори, на яких можна вибрати кращу пропозицію і також придбати страховку онлайн. З'явилося й багато онлайн-сервісів для врегулювання збитків, дистанційної оплати платежів тощо [2].

Ті компанії, які інвестували в онлайн останніми роками, зараз, під час кризи, почали повноцінно працювати у віддаленому режимі. Але впровадження якісних онлайн-сервісів вимагає значних інвестицій, тому далеко не всі страховики можуть їх собі дозволити. Допоміжним чинником для розвитку українського ринку страхування може стати продаж такої послуги, як страховий поліс для покриття витрат на лікування COVID-19. Такі страхові поліси можуть стати обов'язковими при виїзді за кордон і будуть користуватися популярністю.

Натомість, користування онлайн послугами банків зросло стійкими темпами. Зростання платежів через POS-термінали призупинилося у квітні, коли через жорсткий карантин закрили багато закладів роздрібною торгівлі і послуг, але показало рекордне зростання вже у травні. Трохи гірша ситуація із платежами юридичним особам-підприємцям: у травні продовжився негативний тренд. А ось валюту українці в офлайні міняти не поспішають і після пом'якшення карантину.

Література:

1. Основні принципи ефективного банківського нагляду (Основні Базельські принципи) [Електронний ресурс]. – Режим

доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=45251>; Базель III як банківська карта євроінтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurointegration.com.ua/experts/2-014/07/8/7024038>

2. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року. Електронний ресурс. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sektoru_ua.pdf

3. Урядовий портал виконавчої влади України.: Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/regulyatori-finansovogo-rinku-zatverdili-strategiyu-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku>

4. Фандеева Н.В. «Основні проблеми розвитку ринку фінансових послуг України»: Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/19_NNM_2007/Economics/22976.doc.htm

УДК 811.11-26

Філологічні науки

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОЇ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Колотай К.О.

*викладач кафедри загальнослов'янських
та іноземних мов, філологічного факультету,
Полтавський національний педагогічний
університет ім. В. Г. Короленка*

м. Полтава, Україна

Стаття присвячена використанню комп'ютерних технологій у викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням. Досліджено основні аспекти вивчення англійської мови завдяки електронним пристроям.

Ключові слова: *комп'ютерні технології, дистанційне навчання, викладання англійської мови.*

The article deals with computer technologies in English teaching Methodology. The main approaches of learning English with devices are researched.

Key words: *computer technologies, distance education, English teaching.*

Одним із пріоритетних напрямів реформування освіти, визначених Державною національною програмою «Освіта. Україна ХХІ сторіччя», є необхідність «досягнення якісно нового рівня у вивченні іноземних мов». На відміну від інших предметів, іноземна мова — це ціла галузь знань, оскільки розкриває перед людиною скарбницю іншомовної культури, нові стилі життя [4]. Інтеграція України у світову спільноту потребує досконалого володіння іноземними мовами шляхом інноваційних технологій. Тому їх використання визначене як один з пріоритетних напрямів реформування освіти.

Серед шляхів забезпечення якісного навчання в системі вищої освіти є активна розробка та впровадження в навчальний процес перспективних новітніх технологій навчання, що співвідносяться з цілями і завданнями гуманістичної особистісно-орієнтованої освіти. Про це свідчать теоретичні дослідження і практика навчання в системі освіти розвинених країн [1]. Впровадження таких технологій має сприяти формуванню готовності тих, хто навчається, адекватно розв'язувати проблеми сучасності, реагувати на них, ефективно вирішувати професійні завдання, прогнозувати й змінювати соціальну реальність.

Сучасні інноваційні технології в освіті — це використання інформаційних та комунікаційних технологій у навчанні, проектна робота в навчанні, робота з навчальними комп'ютерними й мультимедійними програмами, дистанційні технології в навчанні іноземних мов, створення презентацій у програмному середовищі Microsoft PowerPoint, використання ресурсів всесвітньої мережі Інтернет.

Сучасна комунікативна методика пропонує широке впровадження в навчальний процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу.

За період 2020-2021 року важливе місце в освітньому процесі зайняло дистанційне навчання, поштовхом до даного типу освіти стала всесвітня пандемія COVID – 19. Українське

законодавство підтримує стрімкий розвиток дистанційної освіти. Про це запевняють різні положення та нормативні документи законодавства України стосовно цієї тематики, а саме Закон України «Про освіту», «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні», «Положення про дистанційне навчання», державна програма «Освіта» та ін [4]. Відповідно до Українського педагогічного словника, «дистанційне навчання — форма навчання, коли спілкування між викладачем і студентом або вчителем і учнем відбувається за допомогою листування, магнітофонних, аудіо- та відеокaset, комп'ютерних мереж, кабельного та супутникового телебачення, телефону чи телефаксу тощо» [2, с. 28]. Також слід розглянути пояснення цього терміну в англomовному словнику педагогічних термінів: “ distance learning - taking classes in locations other than the classroom or places where teachers present the lessons. Distance learning uses various forms of technology, especially television and computers, to provide educational materials and experiences to students”.

В сьогоденні існують електронні пристрої, безліч соціальних мереж (Viber, Skype, WhatsApp та ін.), які дозволяють проводити дистанційне навчання за таким же, але покращеними способом. Використання електронних пристроїв, таких інтернет та мультимедіа є основним засобом забезпечення електронного навчання, а зміст, технології та послуги - це три ключові галузі електронного навчання. [3, с. 119]. Програми вивчення мови за допомогою комп'ютера забезпечують мультимедіа звуками, відео, графікою та текстами, які дозволяють студентам піддаватися цільовій мові та культурі.

Дистанційне навчання продовжує цікавити як практиків, так і студентів, працюючих у цій галузі. Дизайн курсів електронного навчання зазвичай базується на певному контексті з використанням веб-семінарів, відеокліпів, аудіо сценаріїв, форумів, діаграм, ICQ, Skype, онлайн тестування, інтерактивних підручників і дошок.

Існує 2 методи викладання англійської мови за допомогою комп'ютерних технологій: *синхронне* та *асинхронне*.

До синхронного методу належать чати, ICQ, SKYPE, інтерактивні дошки, відеоконференції. Можна виділити наступні переваги даного методу:

- підтримка особистого контакту зі студентами;
- відчуття прямого голосового контакту під час процесу навчання англійської мови;
- спонтанність і проникливість англійської мови, подібної до реального середовища;
- безпосередність, оперативна співпраця та особисті контакти, що створює атмосферу реального спілкування, використовуючи іноземну мову .

Недоліки синхронного викладання англійської мови:

- фрагментація навчання – студенти можуть знаходитись в ситуаціях, що відволікають їх увагу;
- час спілкування обмежений, студенти відчують недолік часу, щоб сформулювати і викласти свою думку на іноземній мові.

Асинхронне навчання дозволяє студентам вивчати англійську мову незалежно від викладача, в будь – який зручний час.

Позитивними аспектами асинхронного засобу зв'язку є:

- додатковий час для міркування і підготовки відповіді;
- доступність для студентів різних рівнів знань;
- вільний графік та відсутність часових обмежень.

Отже, можна зробити висновок, що в XXI столітті комп'ютерні технології стали невід'ємним аспектом у викладанні англійської мови, що допомагає ефективному та якісному опануванню усіх навичок володіння іноземною мовою.

Література:

1. Беляєва А.В. Англійська мова за професійним спрямуванням: зміст та цілі дисципліни [Електронний ресурс]: Національний університет « Острозька академія А. В. Беляєва ; Запоріжжя, Нац. ун-т – Електрон. блог (1 файл). — <https://naub.ua.edu.ua> - Назва з екрану. – Дата звернення: 4.02.2021.

2. Литвиненко Я.В. Дистанційне навчання іноземної мови у процесі професійної підготовки// Інноваційні технології навчання

іноземних мов професійного спрямування. : наук. – метод. Семінар. – Національна академія внутрішніх справ. – Київ, 2017. – С. 27 – 30.

3. Наumenко У.В. Інноваційні методи навчання англійської мови у вищій школі в умовах модернізації // Молодий вчений. : наук. Зб. - Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. – Дрогобич, 2018. – № 3. - С. 118 – 121.

4. URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi> (дата звернення 31.01.2021).

Юридичні науки

БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ ЗА ВІДНОВЛЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ УКРАЇНИ

Кольченко С.П.

*студент навчально-наукового
інституту післядипломної освіти
Чорноморського національного
університету ім. Петра Могили*

Початок Другої Світової війни та бойові дії, що розгорнулися на території України, свавілля і терор окупаційної влади, насильницьке вивезення мільйонів українців на примусові роботи до Німеччини, політика відвертого геноциду, спричинили виникненню широкомасштабного руху Опору по всій Україні. Виділяють, дві основні політичні течії в русі Опору на Україні, одна з яких керувалася радянськими гаслами, а інша — орієнтувалася на створення незалежної України[1, с.407]. До першої течії слід віднести комуністичне підпілля та партизанський рух, а до другої — національне підпілля, Організація українських націоналістів, Українська Повстанська Армія та інші військові формування.

Одночасно із створення радянського підпілля та партизанських загонів, бурхливо розпочали свою діяльність українські організації, що знаходилися за кордоном. Організація Українсь-

ких Націоналістів (ОУН) чітко ставила себе перед метою створення української військової сили, яка могла би звільнити Україну від окупантського ярма.

Такою течією руху Опору стала Українська повстанська армія – військово-політична формація Українського визвольного руху, стратегічною метою якого було відновлення української державності. Заснована на межі 1942 – 1943 рр., вона діяла більше десяти років та вела безкомпромісну боротьбу на три фронти – проти нацистської Німеччини, тоталітарного Радянського союзу, а також польських окупантів.

Дослідженню питання створення та боротьби УПА за незалежність України присвячені праці авторів: В. Багацького, В. Сергійчука, В. Косика, Л. Кормич, О. Полянський та ін. У сучасній історичній науці аналізом та узагальненням діяльності УПА займалися: В. Вятрович, І. Дерев'яний, Р. Забілий, М. Посівнич, П.Содоль.

Головними завданнями ідеологічної роботи було: шляхом організованої політвиховної роботи зміцнювати УПА, домагатися консолідації українського народу на базі ідеї боротьби за незалежну Україну, послаблення морального духу збройних формувань противника, нейтралізації ворожої пропаганди, забезпечити визнання українського визвольного руху провідними державами Заходу, викрити тоталітарний режим, як антинародний, залучити до визвольного руху народи СРСР та населення східноєвропейських країн.

У процесі вибору тактик для досягнення головної мети – здобуття незалежності України, виникають суперечки між лідерами ОУН. В результаті цього: «антагонізм вилився у створення молодим радикальним поколінням 10 лютого 1940 року Револуційного проводу ОУН на чолі зі Степаном Бандерою. Він обрав тактику «доконаних фактів» – здобути незалежність шляхом революційної боротьби силами українського народу і примусити нацистську Німеччину визнати цей факт. Натомість ОУН під керівництвом Андрія Мельника у боротьбі за самостій-

ність України розраховувало головним чином на підтримку гітлерівської Німеччини» [2].

В історії створення Української повстанської армії можна виділити декілька етапів. Перший етап – підготовчий (1941-1942), виникають збройні формування УПА – «Поліська Січ» під командуванням Т. Бульби-Боровця. Вони були створені в липні-серпні 1941 р. і боролися з рештками Червоної армії на Поліссі. Після цього в листопаді 1941 р. їх діяльність була заборонена німцями, а вже з грудня вони відновлюють свою діяльність, та беруть назву Українська Повстанська Армія, яка з квітня 1942 р. починає боротися з нацистами та радянськими партизанами. Організація Українських Націоналістів, до середини 1942 р. негативно ставилися до партизанської боротьби, а саме її бандерівське крило.

Варто також зазначити, що передбачаючи неминучість війни між Гітлером і Сталіним, від імені ОУН за підписом Степана Бандери та Володимира Стахів 23 червня 1941 року до Гітлера було відправлено Меморандум на 14 сторінках, де основним посланням та засторогою для німецького керівництва було наголошення про те, що основним завданням ОУН є відновлення незалежної Української держави, і що вирішення українського питання принесе користь і Німеччині. Проте німецькі інтереси не повинні були переважати над інтересами України. Оскільки українські націоналісти насамперед захищають інтереси української нації, вони не можуть пристати на жодне інше рішення. У меморандумі, зокрема, також наголошувалося: «Якщо навіть німецькі війська при вмарші в Україну будуть спершу привітані, очевидно, як визволителі, то це ставлення може швидко змінитися, коли Німеччина прийде до України без відповідних обіцянок щодо свого наміру відновити Українську державу»[3, с. 131-132].

Але репресивно-окупаційна політика Німеччини швидко розвіяла міфи ОУН про відродження української державності. 30 червня 1941 року у Львові ОУН проголосила Акт відновлення української державності та створила власний уряд. Акт перед усім світом продемонстрував позицію українського народу та

своє бачення в розгортанні нових міжнародних подій. З іншого боку, це був відкритий спротив та початок боротьби проти німецьких окупантів. Бандера як співавтор тексту та ініціатор оприлюднення Акту водночас узяв на себе всю відповідальність за його проголошення перед німецькою окупаційною владою.

Гітлерівський уряд швидко відреагував і заарештував Степана Бандеру та український уряд на чолі з Ярославом Стецьком, заборонивши займатися будь-якою політичною діяльністю та вимагаючи відкликати Акт. У Кракові заступник держсекретаря Кундт разом із суддею Бюловом та іншими представниками німецької адміністрації закликали чільних українських діячів Українського Національного Комітету (Горбовий, Андрієвський, Мудрий, Шухевич), а також Бандеру на розмову, яка перетворилася фактично на допит. Таким чином, німці були змушені зупинити українську ініціативу арештом її ініціаторів. Щоб узяти ситуацію під свій контроль, німецьке командування вирішило: «Українців, що брали участь у цій акції, треба усунути і посадити під арешт у Берліні» [4, 117]. Керівництво нацистської Німеччини зажадало відкликати Акт. Українські націоналісти відмовилися, через що сотні оунівців опинилися за ґратами або в концтаборах. 5 липня 1941-го в Кракові затримали Степана Бандеру. До кінця 1944 року він перебував в ув'язненні.

Масові арешти українців, репресії та розстріли членів і симпатиків ОУН зумовили пошук нових форм і методів боротьби. Не дивлячись на переслідування, похідні групи ОУН(б) вирушили вглиб України, проголошували в містах Акт відновлення Української Держави, активно розбудовували там державний апарат. У відповідь цьому гітлерівці протягом серпня – вересня 1941 р. розігнали українські органи державного управління та провели масові арешти активістів. У вересні 1941 р. Провід ОУН(б) на Першій конференції постановив про перехід у підпілля та початок відновлення організаційної мережі. Місце Бандери посів Микола Лебедь.

Другий етап в історії УПА, який можна назвати період боротьби в умовах німецької окупації, він тривав з травня 1942 р. до зими 1944 р. На західноукраїнських землях розгортається

повстанський рух, керований ОУН, який не завжди демократичними методами схиляв на свій бік політичні сили та збройні формування. УПА в період з осені 1942 р. до літа 1943 р. перетворюється на боєздатне військо, яке своєю структурою походило на регулярну армію

Саме в цей період, коли німецькі війська ще не відступили, а радянські ще не прийшли, УПА досягла zenіту своєї могутності. Її чисельність, за різними підрахунками, становила від 20 до 200 тис. чоловік. В німецьких джерелах фігурує цифра – 100 тис. На даний час найбільш прийнятним є висновок вчених, що «...за весь час збройної боротьби під час Другої світової війни і післявоєнний період через УПА й підпілля ОУН перейшло понад 400 тис. чол., майже вдвічі більше ніж через радянські партизанські загони» [5, с. 437].

В серпні 1943 р. відбувався III Надзвичайний Великий Збір ОУН(б), який підсумував попередні роки боротьби та окреслив подальші завдання діяльності ОУН та боротьби УПА.

Наступний етап боротьби наступив взимку 1943-1944 рр., коли лінія радянсько-німецького фронту пролягала через території діяльності УПА. Головним завданням того періоду було збереження власних сил для подальшої визвольної боротьби, уникаючи сутичок як з відступаючими військами вермахту, так і з наступаючими радянськими військами.

Четвертий етап боротьби УПА розпочався наприкінці літа 1944 р., коли лінія радянсько-німецького фронту перейшла в основному через територію України, а на західноукраїнських землях почав відновлюватися радянський режим. В серпні 1944 р. провід ОУН видав «Політичні інструкції», у яких зазначалися основні завдання боротьби з радянською владою. «Так звана УРСР, – зазначалося в них, – є адміністративною одиницею московсько-більшовицької імперії і як така в ніякому разі не може бути для нас поняттям власної держави» [6, с.136].

Із перших днів відновлення радянського режиму на західноукраїнських землях розпочалася нещадна боротьба з УПА. Способи якими здійснювалося боротьба набувала різних форм та

методів – від жорстоких каральницьких акцій до пропозицій здаватися з повинною, встановлення родинної і майнової відповідальності, організація агентури та спеціальних провокативних загонів УПА [7, с. 24-26].

П'ятий етап боротьби УПА розпочався із закінченням Другої Світової війни, коли радянська система кинула чимало своїх сил на розгром УПА, в т. ч. частини Червоної армії. 1946 р. – це рік так званої «Великої блокади», коли УПА зазнає нищівних ударів і з 1947 р. вона змушена розформувати свої великі відділи та перейти на форму боротьби збройне підпілля ОУН та УПА. Після знищення НКВС 5 березня 1950 р. у с. Білогорща головнокомандувача УПА Р. Шухевича та арешту 23 травня 1954 р. головнокомандувача УПА В. Кука кількість боїв різко зменшилася.

Кожний етап боротьби УПА характеризувався певним вибором тактик, але основна мета та завдання залишалися незмінними – боротьба за Самостійну Соборну Україну.

Отже, діяльність і боротьба УПА внесла значний внесок в боротьбу українського народу за Самостійну Соборну Україну. Воюючи на два фронти, УПА та збройні формування ОУН не змогли вибороти незалежність держави, проте їх приклад та ідея, залишила великий слід в національній пам'яті українського народу. За будь-яких умов УПА намагалася діяти так, щоб максимально використати обставини на користь боротьби за самостійну Українську державу. УПА зробила максимум, що в такій ситуації могла зробити партизанська армія, яка не мала зовнішньої підтримки.

Література:

1. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів і до 2000 року: навч. посіб. Харків: Одиссей, 2000. С. 407.
2. Українська повстанська армія. Сторінка Українського інституту національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/viyskovym/ukrayinska-povstanska-armiya>
3. Посівнич М. Степан Бандера. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. 256 с.

4. Косик В. Україна під час Другої світової війни (1938–1945) / перекл. з фр. Р. Осадчук. Київ; Париж; Нью-Йорк; Торонто: 1992. 729 с.

5. Довідник з історії України: посіб. для серед. загальноосвіт. навч. закл. / заг. ред.: І. З. Підкова, Р. М. Шуста. Київ: Генеза, 1999. Т. 3. С. 437.

6. Українська Повстанська Армія. Збірка документів за 1942–1990 рр. Причинки до суспільного мислення. Частина 1. Торонто: 1989. С. 136.

7. Полянський О. Армія нескорених. До 60 річчя УПА. Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. С. 24–26.

УДК 616-08

Медичні науки

ПАЛІАТИВНА МЕДИЦИНА НА СЕЛІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Костенко О.В.,

*лікар загальної практики-
сімейної медицини, викладач
ОКУ «Білгород-Дністровський
медичний фаховий коледж»*

М.Білгород-Дністровський, Україна

Кількість пацієнтів похилого віку, осіб з тяжким перебігом захворювань, невиліковними хворобами, зокрема, онкологічними, в Україні щорічно зростає. Ішемічна хвороба серця, гіпертонічна хвороба та її ускладнення (інфаркти, інсульты, складні порушення серцевого ритму) очолюють структуру захворюваності сільського населення. Спричиняють таке становище тяжкі умови праці селян, несприятливі фактори довкілля, соціально-економічні негаразди, проблеми охорони здоров'я в Україні [1, с.1-10].

Постаріння сільського населення супроводжується задавненням перебігом хвороби, виникненням поліморбідних станів з ураженням багатьох органів і систем. Надання своєчасної кваліфікованої паліативної допомоги дозволило б таким хворим

жити максимально повноцінним життям. Отже, обсяг медичної допомоги, який може надати хворим сімейний лікар в умовах сільської амбулаторії, повинен збільшуватися [2,с.1-5], як і запропонований державою перелік безкоштовного для сільських мешканців лабораторного та інструментального обстеження. Особливо це стосується пацієнтів з цукровим діабетом, ІХС, гіпертонічною хворобою, хронічними захворюваннями органів дихання, нирок, опорно-рухового апарату. Через високу вартість лікування (перебування на ліжку, харчування, методи лабораторного та інструментального дослідження), недостатнє забезпечення безкоштовними ліками у наш час самі пацієнти часто відмовляються від стаціонарного лікування або не виконують призначень лікаря.

Великою проблемою стала організація паліативної допомоги на селі через брак медичного персоналу з відповідною підготовкою та спеціальних закладів, недостатню соціальну допомогу. Об'єднані сільські громади разом з медичними працівниками мають впроваджувати певний європейський досвід щодо організації допомоги людям літнього віку [3,с.1-6]: організувати їх денне перебування у приватних або фермерських господарствах під наглядом лікарів сімейної медицини і соціальних працівників. На базі перепрофільованих медичних закладів можна організувати «будинки проживання» (будинки престарілих), хоспіс для невиліковних хворих у сільській місцевості. У невеликих пунктах доцільно відновити діяльність фельдшерсько-акушерських пунктів, забезпечити їх кваліфікованим персоналом з впровадження нових форм медсестринської допомоги для тяжкохворих пацієнтів за програмою паліативного догляду за участі бригади медичних спеціалістів різного профілю.

Таким чином, при організації догляду за невиліковними хворими та особами похилого і старечого віку слід впроваджувати закордонний досвід щодо індивідуального підходу під час проведенні профілактики, діагностики і лікування поліморбідних станів. Важливо налагодити відповідну додипломну і післядипломну підготовку медичних кадрів для

закладів на засадах сімейної медицини. Необхідно оптимізувати діяльність місцевих громад, волонтерів, соціальну службу щодо організації паліативної допомоги в сільській місцевості.

Література:

1. *Актуальні питання розвитку системи громадського здоров'я в Україні* / О.М.Хвисюк, В.Г. Марченко, О.М. Карабан, І.О. Вороньжев //Проблеми безперервної освіти і науки.-2017.-№ 2[25].-С. 6-10.

2. *Сисоєнко І.В., Вороненко Ю.В., Шекера О.Г. Сімейна медицина – основа ефективної системи охорони здоров'я/ І.В. Сисоєнко, Ю.В.Вороненко, О.Г.Шекера// Здоров'я суспільства.-2017.-№1-2.-С.6-10.*

3. *Підтримка та поліпшення догляду за людьми похилого віку на рівні громад: загальна інформація Українсько – Нідерландського проекту. - Київ, 2007. – С.1 - 6.*

УДК 550.4

Природничі науки

ВІД'ЄМНІ ТЕХНОГЕННІ ЛІТОХІМІЧНІ АНОМАЛІЇ ФОНОВИХ ТЕРИТОРІЙ

Крюченко Н.О.¹, Жовинський Е.Я.¹, Сєдов А.О.²

1 – зав. відділу пошукової та екологічної геохімії,

доктор геологічних наук, проф.;

головний науковий співробітник,

доктор геол.-мін. наук, проф., член-кор.

НАН України Інституту геохімії,

мінералогії та рудоутворення

імені М.П. Семененка НАН

України, м.Київ, Україна

2 – головний спеціаліст МОН України,

м.Київ, Україна

Як відомо, за особливостями розподілу хімічних елементів та їх сполук літохімічні аномалії можуть бути позитивними або від'ємними. Перші відрізняються підвищеними концентраціями

елементів-індикаторів, а другі – зниженими [1, с.4]. Хоча одні з перших екологічно несприятливих районів були виявлені через брак в їх межах хімічних елементів J і F, негативним аномаліям в еколого-геохімічній оцінці територій поки приділяється вкрай незначна увага. Це багато в чому пояснюється тим, що зазвичай несприятливі еколого-геохімічні умови виникають при забрудненні, а під ним розуміють збільшення концентрацій певних елементів.

З метою визначення зміни геохімічних умов ґрунтів при рубках дерев на заповідних територіях нами проведено дослідження на території Чорногірського масиву Карпатського біосферного заповідника (КБЗ) на основі фонових підходу. Ділянка досліджень – урочище Менчул Чорногірський. (схил 30⁰) розташована на висоті 800 м н.р.м. Територія заліснена лісовими культурами смереки європейської та ялиці білої віком більше ста років. Тут за останні 30–40 років проходили досить інтенсивні санкціоновані суцільно-санітарні рубки лісу з метою оздоровлення та посилення біологічної стійкості лісів, запобігання їх захворюванню і пошкодженню. Санітарні рубки, тобто вилучення з деревостанів хворих і ослаблених дерев, проводяться з метою запобігання масового розмноження руйнівників деревини – комах ксилофагів (короїдів) і паразитуючих грибів. Однак, ці рубки наносять шкоду природі, яка полягає в наступному: утрачовуванні ґрунту та зменшенні його вологості; порушенні природного обміну речовин та ґрунтового покриву; погіршенні кореневого живлення дерев та інших рослин; умов зростання трав'янистих рослин та зменшенні лісового біорізноманіття.

Геохімічна складова ґрунтів при рубках лісу досі не була досліджена. Вперше дослідження по визначенню мікроелементного складу таких ділянок нами проведено у 2017–2018рр. [2, с.128]. З метою визначення ступеню безпечності рубок було проведено опробування ґрунтів на ділянці 100 м x 100 м на південно-східному схилі гори Менчул Чорногірський (1588 м н.р.м). Проби відібрано з поверхневих відкладів, як з ділянок, де відбулася рубка, так і фонових.

При проведенні літохімічних досліджень глибина індикатор-

ного горизонту (бурі лісові ґрунти) становила 15 см. Аналітичне дослідження ґрунтів (валовий вміст) на території рубки лісу показало виснаження їх хімічними елементами. Зменшення вмісту Zn, Cu, Co у 3 рази, Ni, Pb, V, Cr у 2 рази, тобто виявлено виснаження ґрунтів щодо вмісту хімічних елементів (рис.).

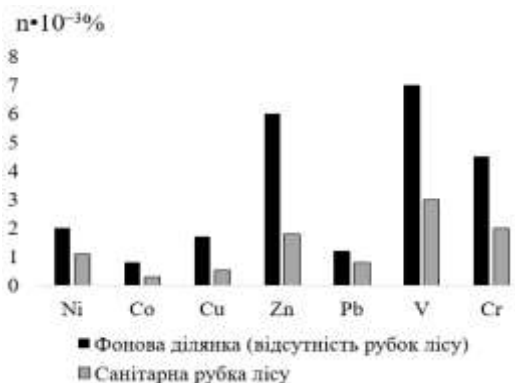

Рисунок. Вміст металів у ґрунті на фоновій ділянці та ділянці рубки лісу (урочище Менчул Чорногірський)

Річ у тому, що при нестачі необхідного вмісту мікроелементів у ґрунті, необхідних для живлення певного типу рослинності (в нашому випадку – ялиці білої та смереки європейської) поступово відбувається зміна рослинності, що приводить до зміни екосистем.

В процесі рубки лісу з ґрунтів видаляється велика частина біомаси, тобто біогенні елементи вилучаються з екосистеми, і це приводить до її виснаження. З огляду на те, що суцільна санітарна вирубка лісу веде до виснаження ґрунтів хімічними елементами, необхідним для рослин було б припинити вирубування лісів, оскільки змінюється геохімічна складова ґрунтів. Необхідно зауважити, що лісовим екосистемам тисячі років і вони існували без проведення санітарних вирубок. Можливо, цього робити недоцільно, зважаючи на те, що природна система здатна впоратися з наявною проблемою без зміни геохімічної складової, що передбачає зміну екосистеми.

Література:

1. Ворошилов В.Г. Геохимические методы поисков месторождений полезных ископаемых /В.Г. Ворошилов. – Томск : Томский политехнический университет, 2011. – 104 с.
2. Крюченко Н.О., Жовинський Е.Я., Папарига П.С. Рудні та техногенні геохімічні аномалії заповідних територій Українських Карпат (на прикладі Карпатського біосферного заповідника) / Н.О. Крюченко, Е.Я. Жовинський, П.С. Папарига. – Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2018. – 148с.

УДК 9. 93/94. 008

Історичні науки

ВИШНІВЕЦЬКИЙ ПАЛАЦОВО-ПАРКОВИЙ КОМПЛЕКС: ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ У МЕЖАХ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА «ЗАМКИ ТЕРНОПІЛЛЯ»

Мавдюк М. Р.,

молодший науковий співробітник

Вишнівецького відділу

Національного заповідника «Замки Тернопілля»,

смт. Вишнівець, Україна

Палацово-парковий ансамбль у Вишнівці Збаразького району, Тернопільської області – унікальна пам'ятка архітектури національного значення. Вишнівецький палац XVIII століття сьогодні належить до тих небагатьох споруд подібного типу, яким вдалося пережити всі складнощі долі та встояти до наших днів. Саме Михайлу Сервацію Вишневецькому та його третій дружині Теклі Розі Радзивілл Вишнівець завдячує своїм відродженням та перебудовою в 1720 році Вишневецької фортеці із оборонного замку в розкішну світську резиденцію, яка стала культурним осередком Волині. Тут було зібрано численні мистецькі колекції, які започаткували майбутню славу палацу.

Протягом багатьох століть історії Вишневецького палацу численні відвідувачі маєтку з захопленням описували його оздоблення та багаті колекції.

Але нажаль, у середині XIX ст. наступив важкий час в історії Вишнівецького палацу з того моменту коли він був проданий Анжеєм Мнішком і перейшов у власність до княгині Абамалек. І лише за винятком двох незначних періодів пов'язаних з іменами графа Володимира де Броель Плятера та російського генерала Павла Демидова, тривав він аж до кінця XX ст.

Чи могли автори, які ще на початку XX ст. з таким жалем описували втрачені скарби Вишнівецької резиденції уявити собі, що пройде не так багато часу й не залишиться тут, навіть, того «мізеру», що тоді знаходився у палаці. Надзвичайно негативний вплив на збереження предметів мистецтва та самої архітектури палацу мали перша та друга Світові Війни, а також весь період радянської влади на цих теренах. Щоправда, в радянській післявоєнний період його частково відремонтували та розмістили тут різноманітні служби Вишнівецького району (який існував у 1940-1962 рр.). Тривалий час палацові приміщення використовувались під будинок культури, ПТУ та бібліотеку.

Здобуття незалежності України благотворно позначається на долі палацового комплексу, в 1993 р. тут проводяться історико-культурні дослідження. Новітній період розквіту Вишнівецького маєтку пов'язаний уже з відкриттям тут у 1999 році філії Державного історико – архітектурного заповідника у м. Збараж, в його стінах почали діяти музейні експозиції, виставки живопису, скульптури. І вже з 2005 року палацово-парковий комплекс став пам'яткою Національного заповідника «Замки Тернопілля». Головною метою діяльності заповідника є збереження та відновлення історичної культурної спадщини. Тут проводиться виставкова, збиральницька і фондова роботи.

Національний заповідник «Замки Тернопілля» - це потужний осередок історичної пам'яті Тернопільського краю, центр наукового, культурного і громадського життя. Фонди заповідника постійно поповнюються новими цінними матеріалами. Тривають історичні пошуки, вінцем яких буде відтворення архітектурних пам'яток у їх первісному вигляді, а також створення в їхніх приміщеннях цікавих інтер'єрів та експозицій. І вони, у свою

чергу, привертатимуть до себе увагу численних туристів з усіх куточків нашої держави й зарубіжних гостей [1, с. 189].

При підготовці програми «Збереження та використання пам'ятки архітектури національного значення палацово-паркового комплексу XVI-XX ст. у селищі Вишнівець» (2005 – 2011), дирекцією заповідника використано досвід новітніх технологій польської реставраційної фірми «Integer» з міста Вроцлава [1, с. 189].

В 2007 р. будівлі комплексу покинули всі інші господарські організації. Тут тривають ремонтно-відновлювальні роботи. Зібрано численні матеріали, що стосується вигляду палацу в різні періоди його існування. За досить короткий час палац було відновлено у фасадах, впорядковано прилеглу територію, відновлена огорожа. Частково облагороджений парк, на сьогодні збереглися липові насадження кінця XVIII ст. та каштанова алея поч. XIX ст.. Крім цього, розпочато роботи по відновленню внутрішнього планування, яке майже повністю змінилося в радянський період.

Вишнівецький палац як пам'ятка архітектури – складний комплекс з характерними рисами і особливостями: загальнокультурними, структурними, художньо-декоративними, національними, планувальними та просторовими. Інтер'єри палаців, зокрема Вишнівецького, з одного боку відображали сучасний їм стан розвитку матеріальної культури, з іншого – слугували для самовираження власників, їхнього статусу, матеріальних можливостей, освітнього та культурного рівня. Відновлення інтер'єрів Вишневецького палацу дозволить не лише розкрити документальний цілісний характер пам'ятки, а й надати їй меморіальні риси, пов'язані з визначними особистостями та важливими подіями національної історії.

У Вишнівецькій резиденції було декілька історичних залів, які незважаючи на зміну власників впродовж XVIII ст. - XIX ст., зберігали своє призначення під окремі колекції. Однією з них була бібліотека. Останній з Вишневецьких, один з головних її фундаторів, князь Михайло Сервацій дуже нею пишався.

Бібліотека слугувала інтелектуальною майстернею не лише для власників маєтку, але і для інших зацікавлених осіб [2, с. 155].

Сьогодні відтворення інтер'єрів Вишнівецької бібліотеки є проблематичним. Не йде мова і про повернення до Вишнівця частково збереженої книгозбірні, зокрема, через вимоги підтримки відповідного клімат-контролю. Найбільш доцільним з урахуванням вищезгаданого, на нашу думку, є сьогодні проведення ремонтних робіт для розміщення постійно діючих експозицій та пересувних виставок.

Напередодні 24-річниці Дня незалежності України у Вишнівецькому палаці в приміщенні колишньої бібліотеки відкрита «Зелена вітальня». Тут експонується колекція меблів, портретів з фондів НЗ «Замки Тернопілля», Львівського історичного музею і Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства імені Івана Крип'якевича НАН України. У збірці представлені 13 од. корпусних меблів: шафи, кресла, бюро, секретери, столики та 9 од. меблів, призначених для сидіння: софа, крісла, стільці.

Меблі були важливими елементами, які творили інтер'єри палаців. Як речові матеріали вони несли складну інформацію про ідеологію та соціальну модель суспільства, побутові традиції та технічні можливості своєї епохи. Тому у відвідувачів музейних закладів завжди є інтерес до пізнання того матеріального та культурного середовища, яке оточувало людину впродовж століть.

Велике значення в оздобленні інтер'єрів палаців мав живопис. Значну частину колекції живопису Вишнівецької резиденції складали портрети представників власного роду та споріднених родів, і відомих політиків Речі Посполитої та Європи. У залі, а також у вестибюлі другого поверху палацу експонуються портрети з фондів Львівського історичного музею.

Головною парадною залю першого поверху палацу була дзеркальна зала. Її характерною особливістю було широке застосування дзеркал як в оздобленні дубових настінних панелей, так і окремих предметів. Додатковим декором була позолочена

дерев'яна різьба вгорі аркад, які відділяли залу від галереї [3, с. 77].

У 2015 році НЗ «Замки Тернопілля» став переможцем конкурсу, оголошеного посольством США в Україні та отримав грант на відновлення дзеркальної зали та південної підпірної стінки палацу, яка також потребувала ремонтних робіт. З цього часу розпочалася реставраційна робота з залученням фахівців різних галузей. Згідно проведеного тендеру підрядником по виконанню робіт було визначено ПрАТ «Кам'янець-Подільськ-реставрація». Коригування проектно-кошторисних робіт здійснила майстерня архітектора Ю. Вербовецького. Реставраційний процес тривав протягом більш, ніж двох років. Дані роботи проводилися за фінансової підтримки Міністерства Культури України. Знищена та перепланована дзеркальна зала крок за кроком повернула свою колишню красу. Те саме можна сказати і про південну оглядову терасу.

Збереженню духовних цінностей нашого народу в палаці присвячені експозиції унікальних старовинних ікон, предметів культового призначення, та стародруків. Ікони другої половини XVIII ст. – початку XIX ст. палацовому комплексу передали громади сіл Бодаки, Решнівки та Лозів. Над реставрацією ікон працював художник-реставратор I категорії станкового темперного та олійного малярства Національного заповідника «Замки Тернопілля» Володимир Магінський.

На базі фонду археологічних знахідок заповідника в 2019 р. в одному із залів Вишнівецького палацу розташували спеціальну експозицію, яка демонструє предмети трипільської культури. Ці розкопки проводилися в селі Бодаки, неподалік від Вишнівця. Там на початку XX століття археологами було виявлено трипільське поселення, що датується приблизно 4 тисячами років до нашої ери. Наразі усі предмети, знайдені в селі, представлені в цій експозиції. Серед найцінніших речей – антропоморфні фігурки, кремінні нуклеуси та знаряддя праці, трипільська кераміка. На даний час археологічні матеріали із розкопок трипільського поселення с. Бодаки Збаразького

району є потужним матеріалом для теоретично-прикладного дослідження, яке проводять науковці заповідника.

Сьогодні в межах програми розвитку та відновлення Вишневецького палацу тут продовжують тривати реставраційні роботи, поповнення експозиційних зал. Поступово княжий палац повертає свою славу розкішної резиденції, а разом з тим, з'являється й надія на його відродження. І, хто знає, цілком можливо, що крок за кроком вдасться відновити не лише його оригінальне внутрішнє планування, а й повернути бодай якусь частину багатих колекцій, що сьогодні, без перебільшення, розкидані по всій Європі.

Національний заповідник «Замки Тернопілля» не лише декларує важливість охорони культурної спадщини, але і знаходить можливості для її відродження. Сьогодні це вкрай важливо для піднесення патріотизму та громадської позиції в суспільстві.

Література:

1. Данилейко В. М. Національний заповідник «Замки Тернопілля». - Збірник праць Музеї Тернопільщини». Т. 8. – Тернопіль, 2013. – 546 с.
2. Шиян Л. М. Інвентар Вишневецького палацу 1761 р. – Матеріали наукової історико-краєзнавчої конференції «Лицар Ордена культури». – Дубно, 2016.– 218 с.
3. Шиян Л. М. Вишневець та князі Корибути-Вишневецькі / Л. М. Шиян. – Тернопіль, 2006.

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ

Майданенко Світлана Вікторівна,

*канд. пед.наук, доцент кафедри
дошкільної та початкової освіти*

*КЗВО «Дніпровської академії
неперервної освіти»ДОР»*

м. Дніпро, Україна

Обдарованість походить від слова ”дар”. За народною педагогікою, *дитина* – дар Божий. У словнику сучасної української мови говориться, що слово *дитина* походить від *детент* – годоване груддю, *дхоітент* – нагодоване, молода істота.

Постає питання як і коли починати розвивати дитину. Звернемось до народної педагогіки. Раніше батьки знали, коли зачати маля, і зачавши, ставились до нього з розумінням, що в утробі матері вже є хтось третій, який все чує та живе життям батьків. Батьки знали, що своє маля треба оберігати від темних сил. Тільки зрозумівши, що вагітна, мати сама складала колискову пісню, бо знала, що колискова - це не тільки «снадійна пілюля», а сильний оберіг для дитини. В колискових піснях співалось частіше про котів, тому що наші пращури вважали, що кішка стоїть на рубежі між темним світом і явним та буде захищати маля. Кожна мати хотіла щасливу долю для своєї дитини. Саме тому вона складала колискову сама, вкладаючи сакральний зміст у неї, тим самим програмуючи майбутнє своєї дитини. Наприклад: «Сон поведе тебе в світ дивовижний. Ти свою ручку йому протягни. Зустріне Любов променистою піснею – хлопець на чумацьком шляху. Шлях цей збудований, щоби зустріла ти там половинку свою. Свою половиночку. Бога краплиночку, серцем своїм ти її обігрій. Будете вічно ви, будете разом ви жити на чудовій Землі.»

Коли народилось маля, батьки розуміли, треба з перших днів починати розвивати дитину, розвивати не тільки фізичне тіло, а й

органи почуттів та інтелект. Але щоб розвивати інтелект дитини, вона повинна бути підготовлена до цього, тобто згармонізована. Батьки складали забавлянки «Сорока- ворона», «Гулі», «Іде коза рогата» та інші. Вони налаштовували маля на біоритми батьків та природи. Наприклад, «Сорока-ворона». Мізинець - серцевий меридіан, мати брала цей пальчик маляти і промовляла : «Цьому дала», і енергія проходила по цьому меридіану. Де була якась енергетична пробка, вона зникала, і так всі пальці. Велика увага приділялась великому пальцю - легеневий меридіан, який пов'язаний з головою. Тобто робила «масаж» мозку, таким чином відбувалась гармонізація дитини і програмування - хто не працює - той не їсть.

До року дитину нікому не показували. В три роки не виводили в світ. Діти бігали в довгих сорочках із льону, і тільки в сім років було свято підпоясування хлопчиків і закосичування дівчат. В сім років дитину вчили контролювати свої емоції, бо вважали, що емоції від лукавого, та вчили розвивати свої почуття. Батьки знали, що людина складається не тільки із фізичного тіла і треба розвивати всі тіла маляти та його душу.

Література:

1. Гончарова О. В. Развитие потенциала личности одаренного ребенка / О. В. Гончарова // Нач. шк. плюс до и после. – 2003. – № 10. – С. 24–27.
2. Игнатенко Е. Проблема воспитания одаренных детей в семье / Е. В. Игнатенко // Вісн. Луган. нац.пед.ун-ту ім. Т. Шевченка. – 2007.– №6(123). – С. 116–121.
3. Карпенко Н. А. Розуміння батьками проявів дитячої обдарованості як творчий процес / Карпенко Н.А.// Обдарована дитина. – 2008. – № 8. – С. 45–54.
4. Линьова І. О. Вплив родини на розвиток обдарованості дитини / Линьова І. О. // Обдарована дитина. – 2006. – № 5. – С. 41–45.

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ МІСЬКОЇ ВЛАДИ МЕГАПОЛИСУ: АНАЛІЗ ЗМІН

Макашов Валерій Валерійович
*начальник відділу спортивної роботи
та спортивної інфраструктури міста
управління спорту департаменту гуманітарної
політики Дніпровської міської ради*

Упродовж трьох років в Україні реалізується проєкт «Транспарентність, фінансове здоров'я та конкурентоспроможність муніципалітетів» за ініціативи словацької недержавної неприбуткової організації INEKO та українського аналітичного центру Міжнародний центр перспективних досліджень. В методологічному плані в основу проєкту закладено інструменти передового моніторингового досвіду Словаччини у сфері боротьби з корупцією на основі 77 показників у 9 основних сферах, які відображають ситуацію щодо транспарентності діяльності міських рад. На основі обчислення загального балу визначається рейтингове місце прозорості влади серед 50 найбільших муніципалітетів України. На практиці цей рейтинг став інструментом, за допомогою якого в Україні уперше було оприлюднено реальні результати запровадження децентралізації влади та залучення українців до управління своїми містами, а також з метою залучення населення до здійснення громадського контролю за діяльністю міських рад.

Зазначимо, що реалізація проєкту передбачає досягнення трьох основних цілей: розробка рекомендацій для застосування на муніципальному рівні з метою підвищення прозорості діяльності міських рад; підвищення фінансової прозорості регіонів та їх центрів; здійснення оцінки загальної конкурентоспроможності районів і регіонів України.

Аналізуючи динаміку відкритості міської влади в рамках цього проєкту слід сказати, що за роки його реалізації рейтинг

відкритості влади для мешканців міста Дніпра зріз майже у 2 рази - з 43% у 2017 році до 92% за підсумками 2019 року. Відкритість міської влади оцінювалась за позиціями представництва інформації на офіційному веб-порталі і включала такі категорії як інформаційна політика, розпорядження майном територіальної громади, землекористування та будівельна політика, державні закупівлі, складання бюджету, адміністративні, комунальні та соціальні послуги, професійна етика та конфлікт інтересів, кадрова політика, участь громадян.

За висновками експертів, діяльність міської влади у місті Дніпро є абсолютно прозорою зі стовідсотковою презентацією прийнятих рішень на веб-сайті міської ради за такими позиціями як кадрова політика, складання бюджету, державні закупівлі, землекористування та будівельна політика. Позиції «Розпорядження майном територіальної громади», «Адміністративні, комунальні та соціальні послуги» та «Участь громадян» за оцінкою прозорості прийнятих рішень займають друге місце, набравши по 92-93%. Експерти вважають, що інформаційна політика, яку проводить міська влада є недостатньо ефективно, і це підтверджується 83% набраних балів. Позиція «Професійна етика та конфлікт інтересів» демонструє найгірші результати відкритості серед усіх рейтингових позицій, і вона оцінена лише на 63%. Однак, більш ретельний аналіз основних категорій відкритості показує, що поза межами дослідження залишаються такі важливі категорії як «Освіта», «Охорона здоров'я», «Фізична культура та спорт» а також категорії, які б характеризували відкритість влади у сфері молодіжної політики, наприклад це могли би бути такі категорії як «Культурний розвиток» та «Дозвілля». Проєкт здебільшого спрямований на зниження рівня корупції в органах місцевого самоврядування шляхом розробки рекомендацій, що відповідають антикорупційним потребам українських муніципалітетів та обласних рад. Отже, зусилля антикорупційних активістів, спрямовані на впровадження основних рекомендацій експертів, а також контроль за їх

дотриманням сприятимуть підвищенню прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.

Література:

1. Проект «Транспарентність, фінансове здоров'я та конкурентоспроможність муніципалітетів». - Режим доступу: <http://local-governments.icps.com.ua/profile/T/c1/2019>

УДК 51-77

Економічні науки

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Мілентсєва Є.О.,

здобувач фахової передвищої освіти

Новікова Н.В.

викладач-методист

*Краматорський фаховий коледж промисловості,
інформаційних технологій та бізнесу
Донбаської державної машинобудівної академії*

Одним з видів формалізованого знакового моделювання є математичне моделювання, здійснюване засобами мови математики і логіки. Для вивчення будь-якого класу явищ зовнішнього світу будується його математична модель, тобто наближений опис цього класу явищ, яка виражена за допомогою математичної символіки.

Моделювання полегшує вивчення об'єкта з метою його створення, подальшого перетворення і розвитку [1]. Воно використовується для дослідження існуючої системи, коли реальний експеримент проводити недоцільно через значні фінансові і трудові витрати, а також при необхідності проведення аналізу проектованої системи, тобто яка ще фізично не існує в даній організації.

Сам процес математичного моделювання можна поділити на чотири основні етапи [2]:

І етап: Формулювання законів, що зв'язують основні об'єкти

моделі, тобто запис у вигляді математичних термінів сформульованих якісних уявлень про зв'язки між об'єктами моделі.

II етап: Дослідження математичних задач, до яких призводять математичні моделі. Основне питання - рішення прямої задачі, тобто отримання в результаті аналізу моделі вихідних даних (теоретичних наслідків) для подальшого їх зіставлення з результатами спостережень досліджуваних явищ.

III етап: Коригування прийнятої гіпотетичної моделі згідно з критерієм практики, тобто з'ясування питання про те, чи узгоджуються результати спостережень з теоретичними наслідками моделі в межах точності спостережень. Якщо модель була цілком визначена - всі параметри її були дані, - то визначення ухилень теоретичних наслідків від спостережень дає рішення прямої задачі з подальшою оцінкою ухилень. Якщо ухилення виходять за межі точності спостережень, то модель не може бути прийнята. Часто при побудові моделі деякі її характеристики залишаються не визначеними. Застосування критерію практики до оцінки математичної моделі дозволяє робити висновок про правильність положень, що лежать в основі вивченню (гіпотетичною) моделі.

IV етап: Подальший аналіз моделі у зв'язку з накопиченням даних про вивчені явища і модернізація моделі. З появою ЕОМ метод математичного моделювання зайняв провідне місце серед інших методів дослідження. Особливо важливу роль цей метод грає в сучасній економічній науці.

Модель має такі функції:

- 1) засіб осмислення дійсності;
- 2) засіб спілкування і навчання;
- 3) засіб планування і прогнозування;
- 4) засіб вдосконалення (оптимізації);
- 5) засіб вибору (прийняття рішення).

Під час моделювання знання про досліджуваний об'єкт розширюються і уточнюються, а вихідна модель поступово вдосконалюється. Недоліки, виявлені після першого циклу моделювання, виправляються, і моделювання проводиться знову.

У методології моделювання, таким чином, закладені великі можливості саморозвитку[3].

Розглянемо моделювання в економіці, яке пояснює соціально-економічні системи знаковими математичними засобами. Практичними завданнями економіко-математичного моделювання є: аналіз економічних об'єктів і процесів, економічне прогнозування, передбачення розвитку економічних процесів, підготовка управлінських рішень на всіх рівнях господарської діяльності.

Особливостями економіки як об'єкта моделювання є:

- економіка, як складна система, є підсистемою суспільства, але, в свою чергу, вона складається з виробничої та невиробничої сфер, які взаємодіють між собою;

- емерджентність, що означає, що економічні об'єкти, процеси і явища мають такі властивості, якими не володіє жоден з елементів їх утворення;

- імовірнісний, невизначений, випадковий характер протікання економічних процесів і явищ;

- інерційний характер розвитку економіки, відповідно до якого закони, закономірності, тенденції, зв'язку, залежності, що мали місце в минулому періоді, продовжують діяти деякий час в майбутньому.

Всі перераховані вище та інші властивості економіки ускладнюють її вивчення, виявлення закономірностей, динамічних тенденцій, зв'язків і залежностей. Математичне моделювання є тим інструментарієм, вміле використання якого дозволяє успішно вирішувати проблеми вивчення складних систем, в тому числі таких складних, як економічні об'єкти, процеси, явища.

Як і будь-яке моделювання, економіко-математичне моделювання ґрунтується на принципі аналогії, тобто можливості вивчення об'єкта за допомогою побудови і розгляду іншого, подібного йому, але більш простого і доступного об'єкта, його моделі.

Практичними завданнями економіко-математичного моделювання є, по-перше, аналіз економічних об'єктів; по-друге, економічне прогнозування, передбачення розвитку господарських

процесів і поведінки окремих показників; по-третє, вироблення управлінських рішень на всіх рівнях управління.

Опис економічних процесів і явищ у вигляді економіко-математичних моделей базується на використанні одного з економіко-математичних методів. Узагальнююча назва комплексу економічних і математичних дисциплін - економіко-математичні методи - ввів на початку 60-х років академік В.С. Немчинов. З певною часткою умовності класифікацію цих методів можна представити таким чином.

Економіко-статистичні методи:

- економічна статистика;
- математична статистика;
- багатофакторний аналіз.

Економетрія:

- макроекономічні моделі;
- теорія виробничих функцій
- міжгалузеві баланси;
- національні рахунки;
- аналіз попиту і споживання;
- глобальне моделювання.

Дослідження операцій (методи прийняття оптимальних рішень):

- математичне програмування;
- мережеве та планування управління;
- теорія масового обслуговування;
- теорія ігор;
- теорія рішень;
- методи моделювання економічних процесів в галузях і на підприємствах.

Економічна кібернетика:

- системний аналіз економіки;
- теорія економічної інформації.

Методи експериментального вивчення економічних явищ:

- методи машинної імітації;
- ділові ігри;

- методи реального економічного експерименту.

В економіко-математичних методах застосовуються різні розділи математики, математичної статистики, математичної логіки. Велику роль у вирішенні економіко-математичних задач грають обчислювальна математика, теорія алгоритмів і інші дисципліни. Використання математичного апарату принесло відчутні результати при вирішенні задач аналізу процесів розширеного виробництва, матричного моделювання, визначення оптимальних темпів зростання капіталовкладень, оптимального розміщення, спеціалізації та концентрації виробництва, завдань вибору оптимальних способів виробництва, визначення оптимальної послідовності запуску у виробництво, оптимальних варіантів розкрою промислових матеріалів і складання сумішей, завдання підготовки виробництва методами мережевого планування і багатьох інших.

Перш ніж приступити до розробки моделей, необхідно ретельно проаналізувати ситуацію, виявити цілі і взаємозв'язку, проблеми, які потребують вирішення, і вихідні дані для їх вирішення, ввести систему позначень, і тільки тоді описати ситуацію у вигляді математичних співвідношень.

Література:

1. <https://works.doklad.ru/view/7dUx63xe3oA.html>
2. <https://works.doklad.ru/view/ZmPdYvd4VJs.html>
3. <https://xreferat.com/114/118-1-primenenie-ekonomiko-matematicheskikh-metodov-v-ekonomike.html>
4. <https://xreferat.com/54/201-1-ekonomiko-matematicheskoe-modelirovanie.html>
5. <https://www.docsity.com/ru/matematicheskoe-modelirovanie-v-ekonomike-1/996304/>

КОМПРОМІС ЯК ДІЄВИЙ МЕТОД ВРЕГУЛЮВАННЯ
ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ
COMPROMISS AS AN EFFECTIVE METHOD OF
SETTLEMENT OF POLITICAL CONFLICT

Мілошавська Олена Матвіївна,
аспірантка кафедри суспільного
розвитку і суспільно-владних відносин
Національної Академії Державного
Управління при Президентові України.
Науковий керівник:

Бернадський Богдан Васильович,
д.ю.н., доцент кафедри суспільного
розвитку і суспільно-владних відносин
НАДУ при Президентові України.

У статті проаналізовано окремі підходи до визначення поняття «компроміс», «політичний компроміс», «політичний конфлікт». Відстежується процес осмислення політичного компромісу в контексті історичного розвитку політичної думки та сучасного наукового дискурсу.

Ключові слова: компроміс, політичний компроміс, держава, політичний конфлікт.

In the article some approaches to the definition of the concept «compromise», «political compromise», «political conflict» are analized. The process of understanding the political compromise in the context of the historical development of the political thought and modern scientific discourse is traced.

Keywords: compromise, political compromise, state, political conflict.

Основний зміст. Вочевидь, конфліктогенний потенціал політики слід вважати аксіоматичним, оскільки сама вона, за власною природою, є суперечливим явищем. У свою чергу, політична система не може існувати без конфліктів, які надають їй сенсу та тримають у постійній готовності відповідати суспільним викликам, включатись у вирішення наявних питань.

Як висловився український дослідник С. Яремчук: «конфлікти – джерело змін, які відбуваються в суспільстві, розвиток якого – це безперервний процес виникнення та розв’язання різноманітних суперечностей особистостей та соціальних груп» [1].

Відповідно, тема компромісу, як політичної проблеми, щораз набуває все більшої актуальності, оскільки завдяки саме компромісам між конфліктуючими сторонами виробляються взаємоприйнятні рішення. Навіть у мирному політичному житті держави створення парламентської більшості, формування коаліційного уряду теж можна розглядати як прояви компромісу.

Поняття «компроміс» у політиці не нове і трактується як поступка деякими вимогами, відмовлення від частини власних вимог на користь угоди з іншою стороною (партією, державою). У такому трактуванні компроміс постає як метод пом’якшення загострення протиріч. Однак глибокий зміст цього поняття багатший і складніший, адже компроміс включає також такі ознаки, як об’єднання і співробітництво взаємодіючих сторін та деякі характеристики взаємного протистояння, що виявляються у стосунках між цими сторонами.

Р. Дарендорф, обґрунтувавши теорію конфлікту, яка одержала назву «конфліктна модель суспільства», зробив висновок, що лише регульовані політичні конфлікти здатні виконувати для держави і суспільства певну позитивну роль, незважаючи на ті можливі матеріальні, політичні, соціальні чи моральні збитки, які вони зазвичай несуть із собою [2]. Компроміс у політиці – це свідомо укладена політична угода між протилежними політичними силами (партіями, організаціями, державами), що виражають інтереси різних верств і груп суспільства. Це спосіб вирішення конфліктів і суперечностей шляхом поступок сторін, які беруть участь у політичній діяльності, політичних відносинах. В його основі лежить самообмеження політичних сил, відмова від незначних завдань тактичного характеру за збереження основних.

Виокремлюють два види політичних компромісів як

політологічної проблеми: 1) вимушені, що виникають під тиском об'єктивних і суб'єктивних політичних умов та інтересів; 2) добровільні, які укладаються із взаємною вигодою для двох або більше політичних сил.

Політичні компроміси – це невід'ємна складова демократичної політичної системи, основний засіб вирішення політичних і політологічних проблем і конфліктів. Політична історія знає чимало прикладів урегулювання конфліктів шляхом компромісів. Ще з давнини відомо про ефективне застосування політичного компромісу у вирішенні проблемних питань нашої держави. Наприклад, конфлікт кандидатів на великокнязівський престол – князя Святослава із Рюриком – був залагоджений саме компромісом: у 1181 році Святослав став київським князем, поступившись Ростиславичу Київською землею. У Південній Русі почав правити дуумвірат глав князівських кланів Ольговичів і Ростиславичів смоленських, що сприяло послабленню міжкнязівських усобиць. Інший приклад вдалого політичного компромісу тих часів описав М.С. Грушевський: «Ольговичі уложили з Рюриком таку умову: він згодився відступити Всеволоду Київ, а собі натомість взяти Чернігів; київські волости зісталися при Рюрику і його свояках. По тих переговорах компроміс переведено в життя: Всеволод перейшов до Києва, Рюрик до Чернигова, в 1210 році. Ольгович в Києві і Мономахович в Чернигові! Се була відповідь на поставлений п'ятнадцять літ перед тим постулат: аби Ольговичі виріклися Києва, і аби Дніпро був границею династій!» [3].

Давню традицію в Італії, Іспанії та багатьох латиноамериканських країнах мають так звані пакти – політичні угоди між лідерами провідних партій або політичних сил. Укладання пакту означало самообмеження амбіцій основних протидіючих сторін, прийняття взаємних зобов'язань та інституційне їх оформлення. Якщо неминучість компромісу та його зміст продиктовані силою, то подібні компроміси не можуть бути нічим іншим, як короточасними перемир'ями. Сильніша сторона буде не лише диктувати зміст компромісу, але й у міру

зміцнення своїх позицій вимагати дедалі нових поступок від слабкої сторони. У багатьох країнах політичні компроміси виростили із запеклих громадянських конфліктів й ставали надалі основою демократичного устрою. Зокрема, відома так звана Славна революція в Англії 1688 року надала початок класовому компромісу з його принципом обмеженого парламентом королівського правління. Кабінетне правління, як черговий компроміс, з'явилося вже у наступному столітті, а реформа виборчого права була проведена лише у 1832 р.

Інший «Великий» компроміс стався у в Швеції 1907 р., коли було прийнято рішення про введення загального виборчого права вкупі із пропорційним представництвом. У 1918 р. подальша реформа виборчої системи закріпила принцип кабінетного правління.

Свої «історичні» компроміси знали в 70-ті роки ХХ століття Італія, Іспанія та інші країни. У всіх цих випадках компроміси були покликані допомогти врегулюванню конфлікту в межах завдань і цінностей тих груп, що брали участь в угоді [4]. Згідно з Мітчеллом і Сіменсом [5], політичний успіх для депутатів Конгресу США вимагає від цих посадовців дуже часто йти на компроміс. Перевибори до палати представників від штату Луїзіана вимагають, наприклад, збільшення доходів американських виробників цукру. Тому конгресмени мають погоджуватися на домовленості з урядом, оскільки уряд встановлює квоти на імпорт цукру.

Проте умови, наслідки та нормативні засади досягнення політичного компромісу потребують вивчення через загострення і зростання кількості громадянських протистоянь у сучасному світі, які ведуть до дестабілізації ситуації і безладів у суспільстві. У багатьох країнах світу політична ситуація в межах антагонізму і конфлікту між учасниками політичного процесу доходить до етапу, за яким є можливим або руйнування суспільної структури внаслідок насильницької взаємодії, або досягнення порозуміння і створення нових умов для розвитку політичної системи. Ситуація компромісу мала

місце в багатьох країнах Центральної та Східної Європи в період так званих «оксамитових революцій» («круглі столи» у Польщі, Чехії, Угорщині, формати демократичних форумів і консультацій, які призводили до укладання угод і переводили узгодження політичних вимог та інтересів у правову площину).

У 29-річній історії незалежної України є досить багато прикладів політичних компромісів. Проголошення не залежності 24 серпня 1991 року було саме результатом компромісу партійної еліти та національно-демократичними силами. Приклад України засвідчив, що провідні політичні сили можуть підтримувати політичний діалог і закріплювати свої позиції в межах домовленостей, як це мало місце в період прийняття конституційної угоди 1995 року. Дієвим прикладом досягнення політичного компромісу в Україні є також події 2005 року після «Помаранчевої революції», коли правляча еліта пішла назустріч опозиції, підписуючи меморандум про співпрацю. Виразно окресленим прикладом вимушеного компромісу, як механізм припинення активних військових дій, є Мінські угоди.

Висновок. Як бачимо, на сучасному етапі цивілізованим шляхом досягнення політичної згоди і миру у суспільстві є переговори. Здатність до виважених і необхідних компромісів є однією з передумов життєздатності політичних сил і партій. Вміння йти на компроміс – одна з найважливіших якостей, що характеризують високий рівень політичної культури. Компроміс – це незамінний інструмент балансу інтересів, здатність чітко представляти пріоритет цілей, вміння жертвувати менш значущим, щоби в результаті домогтися значнішого, не побоятися сьогоднішніх мінусів, якщо завдяки цьому можна отримати серйозні плюси завтра.

Поза компромісами досягти стабільності і порядку в суспільстві, державі неможливо, а тому компроміс є необхідність, важлива складова, певна риса культури суб'єкта демократичної держави і суспільства. Отже, компроміс є важливим засобом запобігання соціально-політичним, етнічним, міжнародним

зіткненням, пом'якшення конфронтації, подолання внутрішньополітичних криз, уникнення розколу в суспільстві.

Література:

1. Яремчук, С. С. (2008). Основи конфліктології. Чернівці: Рута.
2. Дарендорф, Р. (2002). Современный социальный конфликт. Очерк политики свободы. (Л. Ю. Пантина, пер. с нем.). Москва: РОССПЭН.
3. Грушевський, М. С. (1992). Історія України-Руси: в 11 т., 1 кн. Київ: Наукова думка.
4. Москаленко, О. (2012). Компроміс як політологічна проблема. *ОСВІТА РЕГІОНУ*, (1), 117-119.
5. Mitchell, W. C. (1994). Beyond Politics: Markets, Welfare and the Failure of Bureaucracy. Boulder, Colo: Westview Press.

УДК 378

Педагогічні науки

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ
УМОВ ФОРМУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Міщенко А.О.

*студентка Навчально-наукового інституту
історії та соціогуманітарних дисциплін
ім. О.М. Лазаревського
Національного університету
«Чернігівський колегіум» ім. Т.Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Стрімкий розвиток інформаційних і комп'ютерних технологій вплинув на їх широке застосування майже в усіх сферах життя суспільства. Безперечно, такі зміни не могли обійти й сферу освіти.

Переорієнтація вимог до освітнього процесу у закладах вищої освіти (далі ЗВО), реформування навчальних програм,

форм занять та умов їх проведення бере початок з Болонського процесу, який був необхідним для української освіти. Нині головним завданням вищої освіти є формування креативного фахівця, успішного менеджера з власним науковим світоглядом, яким володіє ґрунтовною системою знань, умінь та навичок, що стануть професійним надбанням і будуть допомагати в ефективній реалізації творчого потенціалу здобувача освіти. Слід зауважити, що навіть володіючи вищевказаними складовими змісту освіти, можна не стати кваліфікованим спеціалістом. Процеси та явища, що відбуваються на ринку праці, також мають вплив на вимоги, які висувуються перед майбутнім фахівцем своєї справи [1] .

Останні декілька років вища освіта поступово набуває нових рис та якостей, переходить на наступні етапи процесу її модернізації. Модернізація освіти – важливий і такий необхідний період, який у першу чергу, має на меті формувати особистісно розвинених, стресостійких, креативних та конкурентоспроможних особистостей. Ціль вищої освіти – випускник з високим рівнем професійних компетентностей, які він може без зайвих витрат ресурсів застосовувати та адаптувати під умови життя та освітнього середовища, що є такими мінливими. Закон України «Про вищу освіту» трактує якість вищої освіти як сукупність якостей особистості з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства» [2].

Наразі активна інтеграція української вищої освіти в європейський освітній простір підтверджує ще більшу цінність та необхідність інноваційного напрямку освіти, саморозвитку як викладачів, так і студентів, а також вказує на важливість компетентнісного підходу.

Компетентнісний підхід у процесі підготовки майбутнього викладача закладу вищої освіти спрямовує освітній процес на досягнення інтегральних результатів навчання. Сучасний

педагог має володіти широким спектром умінь та навичок, не забуваючи про те, що він спеціаліст конкретної галузі. Будь-яка професія потребує висококваліфікованого фахівця, який володіє необхідним переліком компетентностей як базових (загальних), так і ключових.

XXI століття характеризується інформатизацією суспільства, тому досить нагальним є питання активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, їх самостійності та активності. Відповідно до цих обставин перед викладачем постає низка нових завдань, що необхідно вирішити: ведення нових форм та форматів проведення навчальних занять, запровадження інших засобів навчання як інструментів, що будуть коригувати, направляти роботу студентів, забезпечувати пізнавальний інтерес, що посилюватиме засвоєння та формування нових компетентностей.

Перспективним та прогресивним напрямком в інформатизації вищої освіти є використання мультимедійних технологій, які у свою чергу будуть активізувати навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти в ЗВО, формувати мультимедійну компетентність і сприятимуть реалізації надзавдання викладача – введення інноваційності в освітній процес. Дослідник Т. Везіров під *мультимедіа компетентністю* педагога розуміє його здатність і готовність розробляти відкриті освітні ресурси за допомогою мультимедіа засобів різних видів і застосовувати їх у професійній діяльності [3, с. 60].

Реалізація освітніх інновацій, спрямованих на підвищення продуктивності процесу здобуття знань, умінь, навичок, передусім ставить завдання прискіпливого аналізу, усвідомлення та осмислення причин, від яких залежать ефективність, успішність і якість освіти та визначення на цій основі певних умов (обставин), за яких їх упровадження стає можливим і доцільним. Ефективне функціонування педагогічної системи можливе лише при відповідних педагогічних умовах та обставинах.

Педагогічні умови – це особливості організації освітнього процесу ЗВО, що детермінують результати освіти та розвитку

студента, об'єктивно забезпечують можливість їх досягнення. Педагогічні умови можуть як прискорювати, так і гальмувати педагогічну взаємодію, а також визначають рівень її якості [4, с. 50].

Таким чином, формування мультимедійної компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти прямим чином залежить від якості та рівня ефективності педагогічних умов. У контексті даної проблематики варто зазначити, що педагогічні умови дозволяють визначити зв'язки та закономірності функціонування компетентнісного підходу в освіті. Мультимедійна компетентність передбачає організацію таких педагогічних умов, які б сприяли розвитку багатоаспектного компоненту професіоналізму та мобільності щодо реалізації практичних умінь.

Література:

1. Мирошніченко В.О Сутність та структура мультимедійної компетентності педагога. URL: https://opu-konf.at.ua/2014/miroshnichenko_v-o-sutnist_ta_struktura_multimedij.pdf
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 02.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Везилов Т.Г. Электронные средства обучения в формировании мультимедиа компетентности учителей–предметников в системе повышения квалификации. *Научное обеспечение системы повышения квалификации кадров*. 2012. №1. С. 58-63
4. Литвин А.О., Мацейко О.Т. Методологічні засади поняття «педагогічні умови». *Педагогіка та психологія професійної освіти*. 2013. №4. С. 43-63

SUGGESTION IN MODERN ENGLISH MASS COMMUNICATION

Moiseienko S.M.

*candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of Department
of the English Language for Engineering №1
National Technical University of Ukraine “
Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”,
Kyiv, Ukraine*

Suggestion is a method of influence based on the uncritical perception of the received information by a person, «stimulation to a reaction that may contradict the reflex behavior of the organism» [1, p. 52]. According to L. Ilnytska, verbal suggestive influence is the use of language in order to: establish and maintain psychological contact; join to the reality of the subject; utilize consciousness and gain access to the unconsciousness [2, p. 128].

Suggestion is defined as the tendency to obey and change behavior not on the basis of reasonable, logical arguments or motives, but only on the request or proposal of another person, and the subject himself does not understand such hypnotic influence, continuing to consider his/her actions as a result of own initiative or independent choice [3, p. 72].

Different classifications of suggestion are used: external (heterosuggestion) and self-suggestion (autosuggestion); direct or open suggestion, indirect or closed suggestion; contact and distant suggestion, etc. In a state of altered consciousness in independent subgroups it is distinguished autotraining and heterotraining, autohypnosis and heterohypnosis [1, p. 113].

Problems of linguistic suggestion are considered within the new direction of suggestive linguistics, which focuses on the mechanisms of latent persuasion, which is carried out by verbal and nonverbal means by appealing to the collective subconscious [1, p. 8]. Suggestion

(a person's tendency to influence and suggest) remains an integral feature of his/her psyche, while language suggestion is a historically established social form of interaction between individuals. Emerging as an integral component of communication with the advent of humanity, linguistic suggestion took on new and new forms during its development: from ritual shamanic conspiracies, gospel stories of healing by word to the «new language» of the twentieth century superpowers and the development of PR technology. Language is considered as a means of influencing the human subconscious, which allows not only the formation of his/her guidelines and dispositions, but also the human management and his/her actions (hypnotic communication, subliminal effect of the «25th frame», etc.).

Suggestion can be a component of everyday communication of individuals, but first of all a person is exposed to suggestive influence through mass communication and thanks to it. Suggestive influence is carried out in order to solve pragmatic overriding problems in various types of mass communication, including English (political, advertising, religious, media, medical discourses). The study of communicative situations in which acts of suggestion are realized, and their participants discovers that the suggestion is verbal-nonverbal, emotionally coloured, mostly conscious influence of the suggestor on the psyche of the suggestend, perceived by the latter unconsciously and without critical appraisal, activating the work of the right hemisphere of the brain, which is associated with emotional subconscious processes.

The ritual nature of English suggestive discourse determines the specificity of its informativeness: if the traditional criteria of informativeness include non-banality and semantic novelty, relevance and adequacy of information, English suggestive discourse undoubtedly tends to the phatic field. The phatics of any suggestive discourse presupposes the primacy of evaluations over facts, the predominance of the emotional over the rational.

References:

1. Черепанова И. Ю. Дом колдуньи. Язык творческого бессознательного / И. Ю. Черепанова. – М.: «КСП+», 1999. – 416 с.

2. Ільницька Л. І. Мовленнєві засоби підвищення ефективності сугестивного впливу / Л. І. Ільницька // Лінгвістика ХХІ ст. : нові дослідження і перспективи. – К.: Вид-во Логос, 2007. – С.127-135.

3. Платонов К. И. Слово как физиологический и лечебный фактор / К. И. Платонов. – М.: Изд-во Медгиз, 1962. – 532 с.

Економічні науки

ПОДАТКОВА СИСТЕМА – ДИСЦИПЛІНА СУЧАСНОГО СЬОГОДЕННЯ, НОВОВВЕДЕННЯ 2021

Валентина Глюзіцька, Леся Науменко

викладачі-методисти вищої категорії

економічних дисциплін

Відокремлений структурний підрозділ

"Хорольський агропромисловий фаховий коледж

Полтавського державного аграрного університету"

місто Хорол

Анотація. Метою статті є дослідження та впровадження нововведень з початком 2021 року, висвітлення податкового механізму впровадження змін. Крім цього, будуть розглянуті теоретичні аспекти податків, вивчення податкової системи та її вплив на результати діяльності підприємства, особливості нововведень соціальної сфери.

Ключові слова: податок, податкова система, основні завдання дисципліни, фізична особа підприємця (ФОП)

Податок – примусовий платіж на користь держави, для задоволення загальнодержавних потреб.

Досвід розвитку податкової системи свідчить, що податкові надходження можуть бути не лише основним джерелом наповнення бюджету, а й інструментом регулювання соціально-економічних процесів.

"Податкова система" економічна дисципліна, що вивчається не в статичі, а в динаміці сприяє отриманню здобувачами

освіти знань, які необхідні сучасним фахівцям для здійснення управління у сфері оподаткування. Оволодіння знаннями курсу дасть змогу студентам краще зрозуміти функціональні аспекти в діяльності податкових органів та мотиви поведінки платників податків, набути досвіду і усвідомити основні категорії в оподаткуванні.

Предметом навчальної дисципліни є чинна система оподаткування в Україні, особливості податкової політики держави та суб'єктів господарювання; податки, збори, інші обов'язкові платежі з юридичних і фізичних осіб та особливості їх сплати до бюджетів згідно з Податковим кодексом України.

Метою вивчення навчальної дисципліни “Податкова система” є:

- засвоєння основ податкової системи та здійснення податкової політики України; загальної теорії і термінології оподаткування, класифікації податків;
- розгляд основних видів податків і зборів згідно з Податковим кодексом України та методикою їх розрахунків.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “Податкова система” є засвоєння теоретичних та організаційних засад податкової системи і податкової політики; методики розрахунків, порядку сплати прямих і непрямих податків юридичними та фізичними особами, альтернативних систем оподаткування.

На вивчення навчальної дисципліни прямолінійно впливають зміни законодавства, так з 1.01.2021 року можна проаналізувати такі зміни :

Із 1 січня набули чинності зміни до Податкового кодексу :

Встановлено нові ставки акцизного податку на тютюнові вироби, тютюн та промислові заміники тютюну , ставки такі: 1367.71 грн за 1 кг (нетто) код УКТЗЕД 2401, сигари 1087,64 за 1000 шт, сигарети 1456.33 грн за 1000 шт.

Із 1 січня впроваджено марку нового зразка для тютюнових виробів.

Із 1 січня по 31 грудня –тимчасова ставка рентної плати за користування надрами для видобування бурштину, визначена п 252.20ПК,-8%

Скасовано обов'язкове ведення Книги обліку доходів та витрат(п.177.10,178.6ПК) фізосіб –підприємців,фізособи- єдники першої та 2 групи та єдинники третьої групи,які не є платниками ПДВ,ведуть облік у довільній формі шляхом помісячного відображення доходів та витрат

Із 1 січня набули чинності нормативно-правові акти у сфері фін моніторингу...

Законом про Держбюджет 2021 встановлено
нові соціальні показники:

ПОКАЗНИК	МЗП з розрахунку(гривень)	
	На місяць	за годину
Мінімальна заробітна плата із 1.01.2021	6000	36.11
Із 1.12.2021	6500	39.12
Прожитковий мінімум(ПМ) 1 січня	2189	
1 липня	2294	
1 грудня	2393	
Для працездатних осіб з 1 січня	2270	
із 1 липня	2379	
із 1 грудня	2481	
ЄСВ ,ставка не змінилась -22%- СПЛАЧУЮТЬ РОБОТОДАВЦІ!	Розмір (грн) -1320	

В умовах сучасного економічного клімату, більшість підприємств створені за для отримання прибутку. На тлі великого рівня конкурентності, розвиток фірми є головною складовою у її прибутковості, а також точність розрахунків, та сплата податкових платежів,тому дуже важливо своєчасно контролювати зміни у законодавстві та впроваджувати їх на підприємствах

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р., № 30, ст. 141
2. <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/33/7-33-kl33.pdf>

3. <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/38-vosma-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-konferentsiya-naukova-dumka-suchasnosti-i-majbutnogo/90-innovatsijna-diyalnist-v-silskomu-gospodarstvi>

4. Бюджетний кодекс України : Закон України зі змінами і доповненнями № 1406–VIII

5. Податковий кодекс України : зі змінами і доповненнями від 02.06.2019 р. № 1389–VIII.

6. Про збір та облік єдиного внеску на загально-обов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2020 р. №2464-VI зі змінами і доповненнями.

7. Бечко П.К. Основи оподаткування : навч. посіб. / П.К. Бечко, О.А. Захарчук. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 168 с.

8. Бечко П.К. Податковий менеджмент : навч. посіб. / П.К. Бечко, Н.В. Лиса. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 288 с.

УДК 33.658.005.5

Економічні науки

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Надейко М. М.,
*аспірант, асистент кафедра
економіки та підприємництва,
Львівський університет бізнесу та права,
м. Львів Україна*

Наслідком менеджменту соціальної відповідальності на підприємстві є користь для працівників, суспільства, навколишнього середовища. Такий підхід до управління може допомогти особам, які приймають рішення не лише підвищити їх ефективність але й досягнути значних фінансових вигод.

Відповідальний бізнес може здобути більшу довіру та зміцнити стосунки зі своїми зацікавленими сторонами на

кожному рівні, включаючи своїх споживачів, співробітників, інвесторів та громади, що з часом приносить більшу цінність. Застосування стійкої ділової практики може також допомогти зменшити витрати та стимулювати інновації.

У процесі управління рішення приймаються найчастіше на основі досвіду, наших знань, інтуїції, поставленої мети або суб'єктивної думку особи, що приймає це рішення. Управління вимагає від кожного володіння ефективними прийомами міркувань і дій, застосування яких дасть змогу досягти поставленої мети. При цьому дуже важливо, щоб особа, що приймає управлінське рішення, була здатна знайти найкращі у визначеному відношенні оптимальні шляхи і засоби прийняття рішення проблеми.

У будь якій підприємницькій структурі присутній фактор ризику, тобто невпевненість у ефективності фінансовий чи господарських операцій, невизначеність самої діяльності. У реальних умовах цілком детермінованих ситуацій не існує, у площині яких необхідно прийняти рішення, практично не існує, і прийняття тези про детермінованість ситуації теж – завжди умовне припущення. Ризик в економічній діяльності – це об'єктивний фактор, зумовлений дією стохастичних причин і чинників, зокрема конфліктністю ситуації прийняття рішень, невизначеністю цілей і наслідків дій, відсутністю повної і об'єктивної інформації щодо процесів, які відбуваються тепер чи виявлять себе в майбутньому [1, с. 5].

Прийняття рішень, у тому числі і менеджменту соціальної відповідальності, включає три етапи: визначення умов, які потрібно знати для прийняття рішень; пошук, розробка і аналіз можливих варіантів дій; вибір якогось одного напрямку дій із можливих альтернатив таким чином, щоб була досягнута деяка визначена, бажана для особи, що приймає управлінське рішення, мета або ціль.

Ключовим показником реалізації заходів менеджменту соціальної відповідальності ми вважаємо Ефект впливу на підприємство. У зв'язку з тим, що ефекти від деяких факторів

успіху оцінити важко, як наприклад підвищення іміджу підприємства, з метою математичного моделювання задля оптимізації варто обрати ефективність впровадження заходів соціальної відповідальності. На нашу думку ефект впливу має характеризуватись середньою ефективністю від провадження заходів за всіма векторами соціальної відповідальності (1),

$$C_{CSR} = \frac{\sum_{i=1}^n E_i}{n} \times 100 \rightarrow \max, \quad i = \overline{1, n} \quad (1)$$

де C_{CSR} – загальний ефект від впровадження заходів соціальної відповідальності;

E_i – ефективність функціонування менеджменту соціальної відповідальності за внутрішніми та зовнішніми векторами, $i = \overline{1, n}$, де n – кількість векторів здійснення заходів соціальної відповідальності.

Ефективність функціонування за кожним вектором складатиметься з двох частин – ефекту від якісних показників та ефекту від кількісних показників (див. 2).

$$E_i = E_{1i} \times E_{2i} \quad (2)$$

де E_{1i} – ефект від якісних критеріїв;

E_{2i} – ефект від кількісних критеріїв.

Для визначення ефекту від якісних показників, тобто тих, що характеризуються критеріями, з оцінкою за двійковою системою – «1, 0», будемо враховувати кількість таких критеріїв та його вагу. Вага, на нашу думку може визначатись на основі експертного оцінювання. При цьому такий ефект можна розрахувати за формулою (3).

$$E_{i1} = \frac{F_m}{m} \times \sum_{j=1}^m K_j, \quad j = \overline{1, m} \quad (3)$$

де F_m – сума показників, що оцінюють наявність на підприємстві одного з якісних критеріїв вектору соціальної відповідальності,

m – кількість таких критеріїв; K_j – коефіцієнти, що визначають вагу критеріїв, $j = \overline{1, m}$, де j – кількість оцінок експертів.

Але може статись ситуація, що на думку експертів або згідно рішення управлінського персоналу такі критерії матимуть однакову вагу. В цьому випадку коефіцієнти, що визначають вагу критеріїв приймають за 1. Частина формули $\sum_{j=1}^m K_j$ буде тотожна m і її можна буде скоротити, відповідно формула 3 матиме вигляд.

$$E_{i1} = \frac{F_m}{m}, \quad (4)$$

Відповідно ефективність від менеджменту соціальної відповідальності за кількісними критеріями – це ефективність від впровадження кожного окремого вектору соціальної відповідальності, яка розраховується, як відношення загального прибутку підприємства до витрат на впровадження заходів соціальної відповідальності. Тобто показник E_{2i} можна представити у вигляді формули (5):

$$E_{2i} = \frac{P}{V_{CSR i}} \quad (5)$$

де P – прибуток підприємства за звітний період; $V_{CSR i}$ – витрати на здійснення заходів в межах i -го вектора менеджменту соціальної відповідальності.

Можна припустити, що максимізації ефективності апріорі не можна досягнути, оскільки вона матиме обмежене значення, межу – 100 %. Але варто зазначити, що досягаючи максимального ефекту від менеджменту соціальної відповідальності не можна не враховувати основної мети підприємницької діяльності – отримання прибутку, а саме його максимізації. За такої умови, досягнення 100 % ефективності є необмеженою функцією.

Для отримання інформації про максимізацію ефекту від підвищення ефективності менеджменту соціальної відповідаль-

ності, функція прибутку має розглядатись з точки зору стабільності зростання. Тобто прибуток кожного наступного звітного періоду має бути більшим за попередній, з цієї точки зору прибуток стає не цільовою функцією а умовою, 3.3.

$$P \rightarrow \max, P \geq P_M \quad (*)$$

де P_M – прибуток попереднього звітного періоду.

З іншого боку зростанні прибутку забезпечується мінімізацією витрат. У нашому випадку, ми не ставимо за мету зменшення витрат діяльності підприємства, але витрати на здійснення заходів соціальної відповідальності мають забезпечувати розвиток підприємства за всіма його напрямками, тобто не лише не обмежувати звичайну діяльність підприємства, але сприяти досягненню стратегічних цілей. Друга умова економіко-математичної моделі матиме вигляд (**).

$$0 \leq V_{CSRi} \leq W, \quad (**)$$

де W – критичний обсяг витрат, що може спричинити порушення стратегічних планів.

Таким чином розроблено метод розрахунку оптимальних витрат на менеджмент соціальної відповідальності за всіма векторами із забезпеченням стабільно зростаючого прибутку, досягнення якого призведе до максимізації ефективності цього процесу. Як результат – виникнення та зростання критеріїв факторів успіху за різними напрямками соціальної відповідальності. Плановий обсяг витрат на соціальні заходи має бути максимально наближеним до оптимального в межах даних граничних значень.

Література:

1. Олексюк О. С. Системи підтримки прийняття фінансових рішень на мікрорівні: монографія. К.: Наукова думка, 1998. 508 с.
2. Sardak S., Bilskaya O., Simakhova A. Potential of economy socialization in the context of globalization. *Economic Annals-XXI*. 2017. № 164 (3–4). P. 4–8.

3. Чала Ю. В. Соціальна відповідальність підприємств як основа інноваційного розвитку сучасної економіки. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2014. Вип. 40. С. 275–285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_40_32 (дата звернення 18.12.2020).

УДК 347:636

Юридичні науки

ТВАРИНИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Найвер І.Л.

судовий експерт, к.т.н.

*Львівський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС,
Україна, м. Львів*

Заяць Я.І.

*адміністратор ТСЦ №4647
Регіональний сервісний центр ГСЦ МВС,
Україна, м. Новояворівськ*

Ковальова Д.І.

*судовий експерт
Львівський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС,
Україна, м. Львів*

У широкому розумінні об'єктами цивільних прав є речі (предмети матеріального світу в своєму природному стані або предмети, створені в результаті людської діяльності).

В даному випадку йдеться про об'єкти цивільних прав (тварин) як елементи цивільних правовідносин.

Тварини - біологічні об'єкти, що відносяться до фауни: сільськогосподарські, домашні, дикі, у тому числі домашня і дика птиця, хутрові, лабораторні, зоопаркові, циркові [1].

Дикі тварини - тварини, природним середовищем існування яких є дика природа, у тому числі ті, які перебувають у неволі чи напіввільних умовах [1].

Домашні тварини - собаки, коти та інші тварини, що протягом тривалого історичного періоду традиційно утримуються і розводяться людиною, а також тварини видів чи порід, штучно виведених людиною для задоволення естетичних потреб і потреб у спілкуванні, що, як правило, не мають життєздатних диких популяцій, які складаються з особин з аналогічними морфологічними ознаками, та існують тривалий час у їх природному ареалі [1].

Сільськогосподарські тварини - тварини, що утримуються та розводяться людиною для отримання продуктів і сировини тваринного походження [1].

Отже, тварини можуть бути об'єктами права власності і на них поширюється правовий режим речей. Однак, встановлено особливості правовідносин, об'єктом яких є тварини.

На сьогодні у законодавстві України існує ряд законів, в яких містяться статті, що встановлюють правовий режим щодо тварин і навколишнього світу. Основні з яких: Цивільний кодекс України від 16.01.2003; Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21.02.2006; Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001; Закон України «Про Червону книгу України» від 07.02.2002 [1-4].

Розглянемо, основні статті законодавчих документів, в яких дається роз'яснення, щодо тварин, як об'єктів цивільних прав.

Цивільний кодекс України. Книга перша. Загальні положення. Розділ III. Об'єкти цивільних прав. Глава 13. Речі. Майно. Стаття 180. Тварини [2].

Стаття 180. Тварини [2].

1. Тварини є особливим об'єктом цивільних прав. На них поширюється правовий режим речі, крім випадків, встановлених законом.

2. Правила поводження з тваринами встановлюються законом.

3. Тварини, занесені до Червоної книги України, можуть бути предметом цивільного обороту лише у випадках та порядку, встановлених законом.

Закон України «Про тваринний світ» [3].

Стаття 3. Об'єкти тваринного світу

Об'єктами тваринного світу, на які поширюється дія цього Закону, є:

- дикі тварини - хордові, в тому числі хребетні (ссавці, птахи, плазуни, земноводні, риби та інші) і безхребетні (членистоногі, молюски, голкошкірі та інші) в усьому їх видовому і популяційному різноманітті та на всіх стадіях розвитку (ембріони, яйця, лялечки тощо), які перебувають у стані природної волі, утримуються у напіввільних умовах чи в неволі;
- частини диких тварин (роги, шкіра тощо);
- продукти життєдіяльності диких тварин (мед, віск тощо).

Об'єкти тваринного світу, а також нори, хатки, лігва, мурашники та інше житло і споруди тварин, гніздових колоній птахів, постійних чи тимчасових скупчень тварин, нерестовищ, інші території, що є середовищем їх існування та шляхами міграції, підлягають охороні [3].

Стаття 4. Дикі тварини та інші об'єкти тваринного світу є природним ресурсом загальнодержавного значення.

Дикі тварини, які перебувають у стані природної волі перебувають у державній власності. Об'єкти тваринного світу належать до природних ресурсів загальнодержавного значення [3].

Стаття 5. Право власності на об'єкти тваринного світу

Від імені Українського народу права власника об'єктів тваринного світу, які є природним ресурсом загально державного значення, здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України.

Кожний громадянин має право користуватися об'єктами тваринного світу - об'єктами права власності Українського народу відповідно до цього Закону та інших законів України.

Об'єкти тваринного світу в Україні можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

Об'єкти тваринного світу в Україні знаходяться під охороною держави незалежно від права власності на них [3].

Стаття 7. Право приватної власності на об'єкти тваринного світу

Об'єкти тваринного світу, вилучені із стану природної волі можуть перебувати у приватній власності юридичних та фізичних осіб.

Законність набуття у приватну власність об'єктів тваринного світу повинна бути підтверджена відповідними документами [3].

Стаття 8. Припинення права приватної власності на об'єкти тваринного світу

Право приватної власності на об'єкти тваринного світу припиняється у разі:

- жорстокого поводження з дикими тваринами;
- встановлення законодавчими актами заборони щодо перебування у приватній власності окремих об'єктів тваринного світу.

- в судовому порядку за позовами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду у сфері охорони навколишнього середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів [3].

Стаття 10. Права та обов'язки громадян у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу

Громадяни відповідно до закону мають право:

- загальне і спеціальне використання об'єктів тваринного світу;

- мати у власності окремі об'єкти тваринного світу;

- на компенсацію шкоди, завданої дикими тваринами.

Громадяни відповідно до закону зобов'язані:

- охороняти тваринний світ і середовище перебування диких тварин;

- сприяти відтворенню відновлюваних об'єктів тваринного світу;

- використовувати об'єкти тваринного світу відповідно до закону;

- відшкодовувати шкоду, заподіяну ними тваринному світу внаслідок порушення вимог законодавства про охорону, використання і відтворення тваринного світу [3].

Стаття 63. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.

Порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу тягне за собою адміністративну, цивільно-правову чи кримінальну відповідальність відповідно до закону.

Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані відшкодовувати шкоду, заподіяну ними внаслідок порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. Розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного світу, а також за знищення чи погіршення середовища їх існування встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Незаконно добуті (зібрані) об'єкти тваринного світу, виготовлена з них продукція, знаряддя правопорушень підлягають безоплатному вилученню в установленому законом порядку.

Дикі тварини та інші об'єкти тваринного світу, що ввезені на територію України або вивозяться за її межі з порушенням законодавства, підлягають у встановленому законом порядку конфіскації або безоплатному вилученню [3].

Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» [1].

Закон спрямований на захист від страждань і загибелі тварин унаслідок жорстокого поводження з ними, захист їх природних прав та укріплення моральності й гуманності суспільства.

Жорстоке поводження з тваринами - знущання над тваринами, у тому числі безпритульними, що спричинило мучення, завдало їм фізичного страждання, тілесні ушкодження, каліцтво або призвело до загибелі, нацьковування тварин одна на одну та на інших тварин, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, залишення домашніх та сільськогосподарських тварин напризволяще, у тому числі порушення правил утримання тварин [1].

Стаття 4. Основні принципи захисту тварин від жорстокого поводження:

- жорстоке поводження з тваринами є несумісним з

вимогами моральності та гуманності, спричиняє моральну шкоду людині;

- забезпечення умов життя тварин, які відповідають їх біологічним, видовим та індивідуальним особливостям;

- право власності та інші речові права на тварин у разі жорстокого поводження з ними можуть бути припинені відповідно до цього Закону;

- заборона жорстоких методів умертвіння тварин;

- відповідальність за жорстоке поводження з тваринами;

- утримання і поводження з домашніми тваринами без мети заподіяння шкоди як оточуючим, так і самій тварині [1].

Стаття 5. Заборона пропаганди жорстокого поводження з тваринами.

Стаття 10. Ветеринарне обслуговування тварин

Особа, яка утримує тварину, зобов'язана забезпечити своєчасне надання їй ветеринарної допомоги.

У разі виникнення підозри на наявність у тварини захворювання особа, яка її утримує, зобов'язана негайно ізолювати таку тварину і звернутися до ветеринарного лікаря.

Ветеринарні процедури щодо тварин можуть здійснювати тільки особи, які мають відповідну фахову освіту.

Ветеринарне обслуговування повинно включати послуги з евтаназії тварин або новонародженого приплоду тварин [1].

Стаття 21. Правила поводження з тваринами в сільському господарстві, скотарстві, у рибному господарстві, при отриманні продукції тваринного походження.

У технології отримання від тварини продукції (доїння, стрижка, відгодівля тощо) не допускається застосування больових і травмуючих прийомів.

При розведенні тварин із застосуванням біотехнологічних і генно-інженерних методів не допускається зміна породи і зовнішнього вигляду тварин, якщо така зміна може призвести до страждань тварин [1].

Стаття 22. Правила поводження з домашніми тваринами, що виключають жорстокість:

- дбати про домашню тварину, забезпечити їй достатню кількість їжі та постійний доступ до води;
- надавати можливість домашній тварині здійснювати необхідні рухи, контактувати з собі подібними;
- забезпечити наявність намордника, повідка, що необхідні для здійснення виходу домашньої тварини поза місцем її постійного утримання;
- забезпечити наявність на домашній тварині нашійника з ідентифікуючими позначками;
- забезпечувати своєчасне надання домашній тварині ветеринарних послуг (обстеження, лікування, щеплення тощо);
- негайно повідомляти медичну або ветеринарну установу про випадки заподіяння домашньою твариною ушкоджень здоров'ю людині або іншим тваринам;
- негайно доставляти домашню тварину, яка вчинила дії, передбачені абзацом сьомим цієї статті, у ветеринарну установу для огляду;
- запобігати неконтрольованому розмноженню домашніх тварин [1].

Закон України «Про Червону книгу України» [4].

Стаття 3. Поняття Червоної книги України.

Червона книга України є офіційним державним документом, який містить перелік рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, а також узагальнені відомості про сучасний стан цих видів тваринного і рослинного світу та заходи щодо їх збереження і відтворення [4].

Стаття 20. Відповідальність за порушення законодавства у сфері охорони, використання та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України.

Відповідальність несуть особи, винні у:

- погіршенні, знищенні середовища перебування видів тваринного та рослинного світу, занесених до Червоної книги України;

- незаконному використанні об'єктів Червоної книги України або їх знищенні;

- порушенні умов утримання видів тваринного і рослинного світу;

- вчиненні інших дій, що завдали шкоди тваринам і рослинам, види яких занесені до Червоної книги України.

Шкода, завдана незаконним добуванням, знищенням або пошкодженням видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, погіршенням середовища їх перебування (зростання), відшкодовується відповідно до закону.

Розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування та методика її розрахунку встановлюються Кабінетом Міністрів України [4].

Отже, виходячи з вищевказаного, можна зробити висновок, що Законами України гарантується захист тварин від страждань і загибелі внаслідок жорстокого поводження з ними, а також захист їх природних прав. Таким чином, наше законодавство визначає тварин як особливих «об'єктів цивільних прав», причому, наявність не будь-яких прав, а природних, незалежних від діяльності держави.

Література:

1. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21.02. 2006 N3447–IV. Дата оновлення: 04.08.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15> (дата звернення: 05.02.2021).

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 05.02.2021).

3. Про тваринний світ: Закон України від 13.12. 2001 N2894–III. Дата оновлення: 07.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text> (дата звернення: 06.02.2021).

4. Про Червону книгу України: Закон України від 07.02.2002 N3055–III. Дата оновлення: 18.12.2017 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14#Text> (дата звернення: 06.02.2021).

Медичні науки

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ COVID-19 У ДІТЕЙ

Ніколаєвська Є.О.,

студентка V курсу медичного факультету

Гриневич І.В.,

доцент кафедри педіатрії

Симонець Є.М.,

доцент кафедри хірургічних хвороб №1

Гришков М.М.,

лікар-інтерн спеціальності Неврологія

ПВНЗ «Київський медичний університет»

м. Київ, Україна

У грудні 2019 року світ спіткала зустріч з новим інфекційним захворюванням, що викликається раніше невідомим штамом вірусу SARS-CoV-2, з родини Coronaviridae, роду Betacoronavirus. Перший спалах зафіксований в Ухані, провінція Хубей, Китайська Народна Республіка, надалі нові випадки почали реєструватись у країнах Європи, США, розповсюджуючись всім світом.[1], [2], [3], [5]. З початком пандемії вважали, що діти невразливі або ж менш вразливі до коронавірусної інфекції на відмінну від дорослих. Проте протягом року з'являлись нові джерела інформації щодо дитячої захворюваності.

У США проведені дослідження доводять, що випадки захворюваності на Covid-19 серед дитячого населення дійсно трапляються. Проте порівняно з дорослим населенням клінічно коронавірусна інфекція у дітей протікає помірно легше: на відмінну від дорослих хворі діти не завжди мали лихоманку, кашель та задишку, частіше вони скаржились на болі в горлі,

міалгію та головний біль, рідше болі в животі, блювання чи діарею. Даних про типові для дорослих аносмію та авгезію не зустрічаються[2].

Також в США проводили онлайн-опитування стосовно наявності аносмії у хворих з встановленим діагнозом Covid-19 з березня по квітень, проаналізували 237 відповідей пацієнтів всіх вікових категорій: лише у троє з них були діти (2%) різного віку[1].

По даним зібраним в Чикаго, США лише у 64 (1%) дітей з 6369 пацієнтів різних вікових груп лабораторно підтвердився діагноз коронавірусної інфекції, при цьому основними скаргами були лихоманка та кашель, у 30% дітей спостерігались складеність носа, або аносмія[1].

На момент пандемії Турецька Республіка також вирішила не відставати від усього світу та проводила наукові дослідження. З березня по червень дослідили 145 мазків з носоглотки дітей, що звертались за медичною допомогою з підозрою на Covid-19, при цьому основною скаргою була лихоманка. Лише 18,6% з цих випадків лабораторно підтвердили, що в свою чергу свідчить про низький рівень захворюваності серед дітей в порівнянні із дорослими, а перебіг хвороби легший. Серед цих випадків лише 1 дитина мала симптом авгезії[1].

Також проводили багатоцентрове дослідження у Китаї, Німеччині та Франції, де прийняло участь 161 пацієнт різних вікових груп. Дослідження мало на меті оцінити розповсюдженість нюхових та смакових дисфункцій у пацієнтів з коронавірусною інфекцією. З даної когорти лише 10 (6%) були дітьми[6].

В Китаї проведені дослідження свідчать про те, що більшість дітей хворих на Covid-19 мають незначні симптоми, найчастіше – це лихоманка та кашель. Дехто взагалі немає ніяких симптомів. Зустрічаються випадки з наявністю діареї та блювання[4].

За даними Міністерства охорони здоров'я України діти складають 7% від усіх випадків захворюваності на Covid-19 в Україні. Частка госпіталізованих пацієнтів хворих на корона-

вірусну інфекцію, що припадає на дітей, складає 2,5-5,0%. Наразі дані щодо конкретних особливостей перебігу захворювання у дітей, нажаль, майже відсутні[7].

Нами було проаналізовано 158 випадків лабораторно підтвердженої коронавірусної інфекції методом ПЛР у дітей різних вікових груп у період з початку травня по кінець вересня 2020 року шляхом вивчення історій хвороб у КНП «Київська міська дитяча клінічна інфекційна лікарня».

Від початку захворювання 9 дітей (5,7%) госпіталізували на 2 день хвороби, 52 (32,9%) – на 3-5 добу, 33 (20,9%) – на 6-9 добу, 42 (26,7%) – на 10-13 добу та 22 (13,9%) дітей були госпіталізовані на 14 добу захворювання або пізніше.

Із 158 пацієнтів в епіданамнезі було відзначено, що 102 дитини (75,9%) перебували в контакті з хворими на Covid-19.

Стосовно вікової структури захворюваності ми підраховали, що дітей госпіталізованих до стаціонару у віці до року було 30 (18,9%), у віці 1-5 років – 39 (24,7%), у віці 6-8 років – 25 (15,8%), у віці 9-11 років – 18 (11,4%), у віці 12-14 років – 20 (12,7%), і у віці 15-17 років – 26 (16,5%).

Перебіг захворювання без ускладнень спостерігався у 119 осіб (75,9%), а Covid-19 у поєднанні з розвитком пневмонії відмічено у 39 дітей (24,7%). За ступенем тяжкості перебіг захворювання у 89 пацієнтів був середнім (56,3%) та у 69 пацієнтів був тяжким (43,7%).

Ми відзначили, що скарги на авгезію не було ні в одного пацієнта, окремо аносмія відзначалась у 8 дітей (5%) віком від 10 до 15 років, одночасно і авгезію, і аносмію мали 22 дитини (13,9%) у віці 12-17 років. При чому дані симптоми у 10 осіб (33,3%) з'явилися на 7-10 добу захворювання, у 13 осіб (43,3%) на 11-14 добу захворювання та у 7 осіб (23,3%) пізніше 14 діб, лише у 2 із 30 пацієнтів відновлення нюху/смаку відмічалось у стаціонарі, інші пацієнти були виписані зі збереженням аносмії.

За нашими проведеними дослідженнями можна зробити висновки, що частіше хворіють діти до 5 років та мають неускладнений перебіг. Проте на відмінну від дорослих у дітей

скарги на втрату нюху та смаку відзначаються рідше та у дітей у віці від 10 років та старше. Можливо дані за авгезію та аносмію у дітей не можуть буди цілковито дійсними, що пов'язано з складністю виявлення скарг у дітей молодшого віку.

Отже, на даний момент в Україні та світі інформація щодо перебігу захворювання на Covid-19 у дітей різко обмежена. Факти досліджень, що проводяться в Україні співпадають з даними досліджень з усього світу. Проте ця тема потребує доопрацювання для розуміння механізмів патогенезу захворювання та розробки найефективніших засобів лікування та методів профілактики.

Література:

1. An overview of smell and taste problems in paediatric COVID-19 patients [Електронний ресурс] / Ozlem Erdede, Nihan Uygur Külçü, Erdal Sarı та ін.] // *Acta Paediatrica*. 109. – 2020. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7436562>.

2. Coronavirus Disease 2019 in Children — United States, February 12–April 2, 2020 [Електронний ресурс] / Stephanie Bialek, Ryan Gierke, Michelle Hughes та ін.] // *MMWR Morb Mortal Wkly Report*. 69(14). – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/69/wr/mm6914e4.htm>.

3. ANOSMIA AND AGEUSIA: NOT AN UNCOMMON (2020):OF COVID-19 INFECTION IN CHILDREN AND ADOLESCENTS [Електронний ресурс] / Phoebe Qiaozhen Mak, Ka-Shing Chung, Joshua Sung-Chih Wong та ін.] // *The Pediatric Infectious Disease Journal* 39(8). – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://journals.lww.com/pidj/Fulltext/2020/08000/Anosmia_and_Ageusia__Not_an_Uncommon_Presentation.28.aspx.

4. Clinical Characteristics of Children With COVID-19: A Meta-Analysis [Електронний ресурс] / Yudan Ding, Haohao Yan, Wenbin Guo та ін.] // *Frontiers in Pediatrics*. 8(431). – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fped.2020.00431/full>.

5. Are children less susceptible to COVID-19? [Електронний ресурс] / Ping-Ing Lee, Ya-Li Hu, Po-Yen Chen та ін.] // J Microbiol Immunol Infect. 53(3). – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7102573/>.

6. Olfactory and Gustatory Dysfunction as an Early Identifier of COVID-19 in Adults and Children: An International Multicenter Study [Електронний ресурс] / Chenghao Qiu, Chong Cui, Charlotte Hautefort та ін.] // SAGE Journals. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.1177/0194599820934376>.

7. МОЗ України. <https://moz.gov.ua/koronavirus-2019-ncov>

УДК371.023.1

Педагогіка

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Островська М. Я.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та психології
Закарпатського угорського інституту
ім. Ф.Ракоці II,
м.Берегово, Україна.

Анотація: *Запровадження Концепції «Нова українська школа», насамперед реалізація компетентнісної парадигми в школі, вивела процес підготовки вчителів на одне з центральних місць у закладах вищої освіти. Особливо ця проблема актуалізувалася з введенням в життя нового Професійного стандарту вчителя. Показано, що підготовка компетентного вчителя у ЗВО і його подальша ефективна інноваційно-гуманістична освітня діяльність у школі є одним з провідних завдань реформування освіти в Україні. Основна увага акцентується на особливостях інноваційної освітньої діяльності закладів вищої освіти педагогічного спрямування та ролі дисциплін психолого-педагогічного циклу в системі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.*

Ключові слова: *учитель; Нова українська школа; компетентнісний підхід; компетентність; початкова школа.*

Вступ. Ввійти в освітній простір Європейського Союзу (ЄС), Україна намагається шляхом запровадження його ідеології, стандартів та структур і при цьому прагне зберегти власну національну основу процесу підготовки фахівців. У проекції на євроінтеграційну перспективу, відповідні освітні інституції ЄС, рекомендують Україні здійснити в системі загальної середньої освіти (ЗСО) наступне [1,2]: структуру освіти, її зміст та інституційний супровід привести у відповідність із європейськими стандартами; запровадити профільне навчання в старшій школі і від знаннєвої навчальної парадигми перейти до компетентнісної (для цього потрібно ввести 12-ти річну профільну школу, змінити структуру та реформувати змістову основу освіти, в тому числі і початкової); сформувати через освіту основи громадянського суспільства (мова насамперед йдеться про учнів, студентів, учителів, їх ментальність, культуру, демократичні основи співіснування полікультурного середовища тощо).

Розпочата, в контексті Концепції «Нова українська школа» (НУШ), реформа загальної середньої освіти спонукає заклади вищої освіти (ЗВО) педагогічного спрямування, не тільки змістити акценти із знаннєвої до компетентнісної парадигми, а й до узгодження структури, змісту та стандартів підготовки вчителів з відповідними європейськими інституційними документами.

Виклад основного матеріалу. Для ефективного запровадження Концепції НУШ, МОН України спільно з профільними Інститутами НАПН України, за участі провідних освітян країни, у погодженні з Профспілкою працівників освіти і науки України розроблені і запроваджуються в освітній процес початкової школи нові Стандарти освіти, Державний стандарт початкової освіти та новий Професійний стандарт учителя.

Новий Професійний стандарт (Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.12.2020 № 2736) за професіями "Вчитель початкових класів закладу

загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)", втілює сучасний підхід до визначення переліку та опису загальних і професійних компетентностей учителя, відповідно до європейських стандартів. До загальних компетентностей увійшли громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька. До переліку професійних компетентностей віднесені: мовно-комунікативна; предметно-методична; інформаційно-цифрова; психологічна; емоційно-етична; педагогічне партнерство; інклюзивна; здоров'язберезувальна; проєктувальна; прогностична; організаційна; оцінювально-аналітична; інноваційна; рефлексивна; здатність до навчання впродовж життя [3,4].

Вказані документи також містять опис професійних компетентностей вчителя в розподілі за кваліфікаційними категоріями – спеціаліст, спеціаліст другої категорії, спеціаліст першої категорії, спеціаліст вищої категорії. Професійний стандарт дозволяє вчителям визначати орієнтири власного професійного розвитку, а також запобігає ризикам необ'єктивного оцінювання професійних компетентностей вчителів під час їхньої атестації, сертифікації та аудиту закладу ЗСО зі сторони Державної служби якості освіти.

Передумови реформування освіти. Система української початкової освіти, вибудована наприкінці ХХ ст. в рамках знаннєвої парадигми, гранично раціоналізована і, як наслідок, із неї вихолощено ефектно-емоційну й гуманістичну складові процесу навчання. Форми, методи, зміст освіти, зберігаючи традиційні для індустріального суспільства цілі, способи і засоби реалізації, суперечать новим тенденціям, зорієнтованим на компетентнісну освітню парадигму, яка стає основою розбудови постіндустріальної спільноти. Проблема полягає в тому, що традиційна українська школа, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок від покоління до покоління, від учителя до учня, не встигає за темпами їх нарощування. Така школа недостатньо розвиває критичне мислення та творчі здібності учнів, необхідні

для того, щоб у глобалізованому та надзвичайно динамічно змінному світі, приймати оптимальні рішення щодо свого майбутнього, бути конкурентоспроможними і мобільними суб'єктами на ринку праці. Ефективне розв'язання цієї проблеми вбачається в наданні пріоритетності інноваційно-гуманістичній складовій освітньому процесу та його компетентнісному спрямуванню, як у закладах вищої, так і в закладах загальної середньої освіти і, зокрема в її початковій ланці.

Під інноваційним розвитком початкової освіти слід розуміти комплекс створених та запроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки факторів та умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи. Такий складний психолого-педагогічний процес вимагає чітко спланованих системних дій з боку всіх владних та освітянських структур, які в своїй сукупності складають основу інноваційної політики.

Інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості.

Під гуманізацією освітнього процесу слід розуміти перехід від авторитарної педагогіки – педагогіки тиску на особистість, що заперечує загальну гуманістичну цінність свободи, ігнорує проблему міжособистісних стосунків між учителем і учнем – до особистісно-орієнтованої педагогіки, яка абсолютного значення надає особистій свободі й умінню індивіда планувати, прогнозувати і контролювати свою діяльність, вчинки, особисте життя, утвердженню гуманних стосунків між учасниками педагогічної взаємодії за схемою суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Гуманізація змісту початкової освіти передбачає передусім посилену увагу до дитини, як особистості загалом, створення найбільшого сприяння розвитку всіх її здібностей, розумових, фізичних і моральних якостей. Пріоритетна роль у гуманізації

початкової школи належить мовній, літературній, естетичній освіті, людинознавчим курсам, завдяки яким учні краще пізнають навколишній світ і себе та свою роль у ньому, оволодівають уміннями самоорганізації, саморегуляції у суспільних і природничих вимірах.

Інноваційно-гуманістична спрямованість початкової освіти у своїй основі дозволяє формувати в особистості основи європейської ментальності та розумінь всіх явищ і процесів, які відбуваються в світі і, зокрема, в країні проживання. Така спрямованість освіти сприяє формуванню громадянського суспільства. Власне, ці положення і принципи визначають парадигму особистісно-орієнтованого навчання, яке базується на вічних цінностях процесу пізнання і прагненні учня до самовдосконалення, духовного і фізичного розвитку [5].

Компетентнісна парадигма. Традиційна система освіти акцентувала основні зусилля на набуті учнем знань, умінь і навичок, що догматично абсолютизувало знання і формувало знаннєвий підхід до навчання. Основна увага при цьому фокусувалася на самих знаннях, а те для чого вони потрібні, залишалося поза увагою. **Компетентнісний підхід** переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й розвитку в учнів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. **Компетентність** – це інтегрована результативно-діяльнісна характеристика оновленої освіти. У самому загальному випадку компетентнісний підхід до освіти націлює людину на адекватні реакції в: сучасному суспільстві; інформаційному полі; орієнтаціях на ринку праці; подальшій освіті.

Поняття компетентності містять набір знань, умінь, навичок і ставлень, що дають змогу сформованій особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення визначених стандартів у професійній галузі або певній діяльності. У критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти компетентність визначається як «загальна здатність, що базується на знаннях,

уміннях, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню». Підкреслюється, що навчальна діяльність у кінцевому результаті повинна не просто дати людині суму знань, умінь, чи навичок, а сформувати рівень компетенцій, тобто є націленою на формування творчої особистості [6,с.40-42].

Роль учителя. У такій концептуальній освітній схемі вчителі і учні апріорі орієнтуються на суб'єкт-суб'єктивну співпрацю, особистісно-орієнтовані і діяльнісні моделі навчання. Це вимагає від учителя змістити акценти у своїй навчально-виховній діяльності із інформаційної до організаційно-управлінської площини. У першому випадку вчитель відігравав роль «ретранслятора знань», а в другому – організатора освітньої діяльності. Змінюється й модель поведінки учня – від пасивного засвоєння знань, до дослідницько активної, самостійної та самоосвітньої діяльності, у нього формується готовність до успішної діяльності в реальному житті. Процес учіння наповнюється розвивальною функцією, яка стає інтегрованою характеристикою інноваційного освітнього процесу. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і включає знання, вміння, навички, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості. У такому процесі зростає відповідальність вчителя за результати своєї діяльності, він має вміти організовувати і керувати освітнім процесом, проектувати і реалізувати на практиці інноваційні технології, орієнтуючись, перш за все, на розвиток здібностей і критичного мислення учнів, а не тільки на трансляцію знань, умінь і навичок. Набуття молоддю знань, умінь і навичок спрямоване на вдосконалення їхньої компетентності, сприяє інтелектуальному й культурному розвитку особистості, формуванню в неї здатності адекватно реагувати на виклики часу.

Наголошуючи на особливій ролі вчителя початкової школи як носія нових знань, усвідомленого ретранслятора створеної попередніми поколіннями інформації, творця та вихователя гуманістичних ідеалів, слід орієнтувати початкову освіту у річище інноваційно-гуманістичної спрямованості. Для досягнення цього в основу освітнього процесу майбутніх

вчителів у навчальні програми всіх курсів ЗВО закладаються об'єктивно існуючі загальні положення і принципи сучасного співіснування далеко не однорідної (за національними ознаками, релігійними уподобуваннями, мовою, статками тощо), як європейської спільноти в цілому, так і української, зокрема.

Сучасний учитель, крім загальних і фахових компетенцій, наукового світогляду, має досконало володіти організаційно-педагогічними (організованість та послідовність в діях, педагогічний такт, об'єктивність в оцінюванні тощо), моральними (чесність, справедливість, повага до учнів тощо) та комунікативними (вміння встановлювати контакт та слухати, педагогічний та психологічний такт тощо) компетенціями [7,8]. Саме тому, навчальний план професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи у ВЗО є гуманістично спрямованим і відводить у структурі та змісті професійної підготовки основну роль дисциплінам психолого-педагогічного циклу і практиці безпосередньо в школі. Акцент на педагогічних факультетах у ВЗО в усіх напрямках педагогічної підготовки майбутніх учителів робиться на впровадженні у практику навчання нових підходів до його організації і використанні сучасних інноваційних педагогічних технологій. Компетенції закладаються в освітній процес ЗВО технологіями, змістом освіти, стилем функціонування навчального закладу, взаємодією між викладачем та студентом. Розробляючи і впроваджуючи інноваційні технології у навчальний процес ЗВО, слід активно формувати ставлення студентів до педагогічної роботи: стимулювати мотивацію до дослідницького навчання, виробляти прагнення займатися самоосвітою та позааудиторною роботою.

Майбутньому вчителю доречно у всіх проявах усвідомити принцип «освіта упродовж усього життя», бо саме в студентські роки створюються необхідні умови «для ситуації успіху в майбутньому» кожному студенту. Розробка державних стандартів вищої педагогічної освіти вимагає відповідного змістовного наповнення всіх рівнів підготовки майбутнього вчителя

початкової школи. У стандарті першого рівня вищої освіти, ступеня бакалавра, спеціальності 013 «Початкова освіта» метою підготовки майбутніх учителів у ЗВО визначено формування професійної компетентності. Завданнями професійної діяльності вчителя початкової школи є навчання, розвиток та виховання молодших школярів у дусі Концепції НУШ.

Саме тому викладачі кафедри педагогіки та психології Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці II (ЗУІ ім. Ф.Ракоці II) велику увагу у програмах загальних і спеціальних курсів, для формування загальних і фахових компетенцій майбутніх учителів початкової школи, значну увагу відводять методам активного навчання, зокрема, з використанням технологій тренінгу, імітаційних педагогічних ігор, аналізу конкретних ситуацій, дискусії на визначену тему тощо. Як правило, ці технології використовують на заняттях, коли активно вирішуються питання закріплення нових знань, умінь, навичок і різного роду соціальних установок. Вказані методи, ефективно реалізують через моделювання спеціально створених проблемних ситуацій і дозволяють майбутнім педагогам на практиці познайомитися з особливостями інноваційної освітньої діяльності, логікою освітнього процесу, системою взаємовідносин вчителя із учнями. Кінцева мета – навчити майбутніх учителів, засвоєні на лекціях і практичних заняттях у ЗВО, знання і навички ефективно застосовувати в освітньому процесі при роботі з учнями молодшого шкільного віку.

Висновки. Професійний успіх майбутніх вчителів початкової школи (випускників педагогічних спеціальностей закладів вищої освіти) визначається сформованим у ЗВО розумінням сутті реформ освіти та готовністю здійснювати освітній процес за принципами нової компетентнісної парадигми. Сучасній початковій школі потрібні фахово підготовлені вчителі, здатні відповідально і творчо працювати в рамках обраної професії, які готові підвищувати свій професійний рівень неперервно та відповідно до вимог часу.

Література:

1. Eurydice portal: http://acea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php.
2. Романюк С.З., Романюк О.В. Інноваційні технології у професійній підготовці сучасного вчителя: вітчизняний та зарубіжний досвід. Молодий вчений. 2019. № 7.1 (71.1). С.64–69.
3. Концепція «Нова українська школа»: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. Професійний стандарт вчителя початкових класів// Реєстр професійних стандартів (Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.12.2020. № 2736).
5. Химинець В.В. Інноваційно-гуманістичне спрямування сучасної освіти// Педагогіка і психологія. - 2010. № 3. С.15-24.
6. Професійна компетентність вчителя початкових класів: навчально-методичний посібник для вчителів/Автори-упоряд.: В. Є. Берека, А. В. Галас. - Харків: Ранок, 2018. 496 с.
7. Лимар Ю.М.,Чекан Ю.М. Нові професійні ролі вчителя в умовах нової української школи// Інноваційна педагогіка. 2019. В.15. Т.2. С.100-103.
8. Біницька К. М. Тенденції розвитку професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти у країнах Східної Європи: автореф. дис. докт. пед. наук.— Тернопіль, 2018. 32 с.

ВРОДЖЕНА ЦИТОМЕГАЛОВІРУСНА ІНФЕКЦІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ НА МАЙБУТНЄ ПОКОЛІННЯ

Пилипчук І.С.,

*к. мед. н., асистент кафедри
акушерства та гінекології*

*Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

Впродовж останніх років у світі відмічають не лише зростання захворюваності на цитомегаловірусну інфекцію, а й більш тяжкий клінічний перебіг, збільшення показників летальності. Цитомегалія, (або цитомегаловірусна (ЦМВ) інфекція) широко розповсюджена інфекція на земній планеті, що належить до інфекційних процесів з унікальними особливостями взаємодії на рівні «вірус-інфікована клітина» і «вірус-імунна система». У різних країнах частота інфікування цитомегаловірусом коливається від 45 до 98% (економічно розвинуті країни - близько 60% населення європейської раси серопозитивні з дитинства, країни з низьким економічним розвитком – близько 90-98%). Особливо небезпечною є вроджена цитомегалія, що формується внаслідок внутрішньоутробної передачі вірусу (до 1-1,5% інфікування плодів).

Цитомегаловірус містить ДНК і належить до родини *Herpesviridae* (V тип). Назва вірусу пов'язана зі здатністю утворювати характерні гігантські клітини («око сови») в інфікованих тканинах [1, с.9-10]. Найбільший ризик внутрішньоутробного інфікування і розвитку тяжких клінічних форм ЦМВ становить первинна інфекція у вагітної жінки (ймовірність інфікування плода – 40–50%). Високим є ризик інфікування серонегативних жінок (у яких відсутні IgG до ЦМВ), задіяних у догляді за хворими дітьми, особами похилого віку та з імунodefіцитом. Частота клінічно вираженої вродженої ЦМВ-інфекції – 0,2%

серед дітей від соціально та економічно благополучних матерів, серед дітей, що народилися у матерів з низькими соціально-економічним статусом, – до 2,2%. Ризик інфікування дитини при грудному вигодовуванні матір'ю з первинною ЦМВ-інфекцією – 30–70%. Після первинного інфікування персистенція вірусу триває роками [2, с. 18-31]. Зниження імунітету під час вагітності може призвести до активації латентної інфекції. При реактивації латентної ЦМВ-інфекції ризик інфікування плода значно нижчий (від 0,15% до 1%). Вхідними воротами інфекції є епітеліальні клітини слизових оболонок. Первинне розмноження вірусу проходить в лейкоцитах та мононуклеарних фагоцитах. Вірус має здатність до тривалого латентного перебування в організмі людини [3, с.101-103]. При розвитку станів, що призводять до зниження імунітету (ВІЛ-інфекція, призначення кортикостероїдів і цитостатиків), ЦМВ-інфекція може переходити з латентної в клінічно виражені форми. Вірус передається від людини до людини з усіма секретами (слиною, сечею, кров'ю, слюзами, цервікальний слиз); шляхи інфікування – повітряно-краплинний, контактний, статевий, а також від матері до дитини. У разі пренатального інфікування вірус передається від матері до плода трансплацентарно (ризик збільшується наприкінці вагітності), при інтранатальному інфікуванні – контактним шляхом при попаданні збудника на слизові оболонки плода, після народження – при грудному вигодовуванні. Джерело інфікування для вагітної – діти молодшого віку, з якими вона контактує у сім'ї; її статеві партнери; при виконанні професійних обов'язків, відвідуванні лікувально-профілактичних закладів; при гемотрансфузії. Серед вроджених інфекцій ЦМВ є найпоширенішою причиною виникнення вад розвитку та однією з основних причин відставання у розумовому розвитку на фоні нейросенсорної глухоти. Фактори, що збільшують частоту внутрішньоутробного інфікування цитомегаловірусом: значна генетична варіабельність штамів вірусу; значне поширення ЦМВ-інфекції у певній категорії; перевага субклінічних форм; різноманітність механізмів і шляхів інфікування; незрілість імунної системи плода і

новонародженого; зниження функціональної активності клітинних механізмів імунітету, при яких можлива реактивація латентно-персистуючої ЦМВ-інфекції. Плацентарна дисфункція, патологічні стани плаценти призводять до порушення плацентарного бар'єру та інфікування плода. При інтранатальному інфікуванні вірус проникає в організм плода при аспірації або заковтуванні навколоплідних вод, контакті з інфікованим секретом пологових шляхів матері. Антенатальне інфікування може призводити до невиношування вагітності, розвитку тяжких уражень плода, а також до безсимптомного латентного носійства інфекції.

Клінічні прояви у матері під час вагітності при первинному інфікуванні неспецифічні. У більшості жінок, інфікованих ЦМВ під час вагітності, немає клінічних симптомів захворювання, і тільки у деяких воно проявляється у вигляді грипоподібного або мононуклеозоподібного синдрому (лімфаденопатія, гепатоспленомегалія). У переважної більшості випадків вроджена ЦМВ-інфекція протікає малосимптомно або безсимптомно. На фоні імунodefіциту різної етіології (ВІЛ-інфекція, медикаментозна імуносупресія) можуть розвиватися дисеміновані форми ЦМВ – у поєднанні з інтерстиціальною пневмонією, васкулітом, різними за тяжкістю ураженнями печінки, шлунково-кишкового тракту (специфічний езофагіт, дуоденіт, ентероколіт з виразково-некротичним ушкодженням), ЦНС (енцефалопатія, енцефаліт), нирок. Ознаки внутрішньоутробної ЦМВ-інфекції можуть проявлятися як у період новонародженості (вади розвитку, ЗВУР, неонатальна хвороба), так і через кілька років (затримка нервово-психічного розвитку, прогресуюча глухота, атрофія зорового нерва). Клінічні прояви залежать від гестаційного віку, в якому відбулося інфікування: на стадії бластогенезу (0–14 днів) можлива загибель зародка або формування системної патології, подібної до генетичних захворювань; в період ембріогенезу (15–75 днів) - розвиток викидня, вроджених вад розвитку, таких як мікроцефалія (53% дітей із ЦМВ-симптоматикою), мікрофтальмія, гідроцефалія [4, с.39-56]. Найбільш типові клінічні прояви ЦМВ-інфекції - мала маса тіла при народженні (ЗВУР – 50%,

недоношеність – 34%), жовтяниця (67%), гепатоспленомегалія (60%), гепатит, неврологічні розлади (енцефаліт, судоми, пригнічення ЦНС – 7–19%), хориоретиніт (14%), геморагічний висип (13%), петехії або пурпура (у вигляді «пирога з чорницею»). Лабораторними дослідженнями виявляють тромбоцитопенію та анемію. За допомогою комп'ютерної томографії у 70% дітей із симптоматикою ЦМВ у мозку виявляють кальцифікати. Віддалені наслідки внутрішньоутробного інфікування ЦМВ (від 1 до 58%) розвиваються у дітей як з клінічно маніфестними, так і з латентними формами інфекції: нейросенсорна глухота, епілесія, дитячий церебральний параліч, хориоретиніт, атрофія зорового нерва, затримка статомоторного і психічного розвитку, затримка мовного розвитку, аутизм. Інтра- або постнатальне інфікування доношених новонароджених зазвичай призводить до латентної інфекції. Інкубаційний період захворювання – 2–4 тижні і більше. Найтиповіші форми – жовтяниця, гепато- та спленомегалія, тромбоцитопенічна пурпура і геморагічний синдром. Часто спостерігаються лімфаденопатія, інтерстиціальна пневмонія (дихальний дистрес, тахіпное, кашель, апное), ураження ЦНС (енцефаліт), хориоретиніт, іноді - ураження нирок та шлунково-кишкового тракту. За результатами загального аналізу крові виявляють анемію, лейкоцитоз або лейкопенію, нейтропенію, еозинофілію, тромбоцитопенію; за біохімічними дослідженнями - підвищення рівня трансаміназ, гіпербілірубінемію, порушення в коагулограмі. Особливо тяжким є перебіг ЦМВ-інфекції у недоношених дітей [5, с.64-66]. Одним із шляхів інфікування недоношених дітей, народжених серонегативними матерями, може бути нозокоміальний – внаслідок гемотрансфузії або (рідко) через порушення санітарно-гігієнічних норм.

Прогноз залежить від терміну інфікування, гестаційного віку дитини, форми та перебігу захворювання. Летальність при тяжких проявах ЦМВ-інфекції становить 30%. При гострому перебігу вродженої ЦМВ-інфекції з вираженими органами ураженнями у 90–95% дітей, які вижили, спостерігаються тяжкі наслідки. При латентному перебігу захворювання можлива інвалідність

внаслідок ураження ЦНС, органів зору і слуху. Серед віддалених виділяють такі наслідки ЦМВ-інфекції: глухота – у 58% дітей із симптоматичною формою захворювання та у 7% – із безсимптомною формою; затримка нервово-психічного розвитку (40–50% – при симптоматичній формі, 4% – при безсимптомній); судоми (відповідно: 23% і 1%); парези або паралічі – (12% проти 0%); хоріоретиніт (20% та 2% відповідно); ураження зубів (27% та 4% відповідно) [6, с. 437-441].

Висновок. Вчасна профілактика інфікування ЦМВ до вагітності та під час вагітності: дотримання гігієнічних норм, знання про ведення здорового способу життя, культуру статевих відносин, методи контрацепції та методи запобігання зараження інфекціями, що передаються статевим шляхом, правила догляду за дітьми-інвалідами та людьми похилого віку, виявлення та формування груп ризику серед вагітних щодо первинного інфікування або рецидиву хронічного процесу, своєчасна лабораторна діагностика активності інфекційного процесу та проведення специфічного лікування дають можливість виношувати здорову дитину, народжувати здорове покоління, а відповідно для країни – мати здорову націю.

Література:

1. Пилипчук І.С. Особливості морфофункціональних змін плаценти при цитомегаловірусній інфекції у вагітної та наслідки для плода. Львів, 2021. С.9-10.
2. Ткаченко Ю.Г., Леженко Г.О., Резніченко Ю.Г., Резніченко Г.І. Внутрішньоутробні інфекції. Епідеміологія, клініка, діагностика та сучасні принципи терапії у вагітних жінок та дітей. Донецьк, 2012. 141 с.
3. Цинзерлинг В.А., Мельникова В.Ф. Перинатальные инфекции. Вопросы патогенеза, морфологической диагностики и клинико-морфологических сопоставлений: руководство для врачей. Санкт-Петербург, 2002. 352 с.
4. Экстраэмбриональные и околоплодные структуры при нормальной и осложненной беременности / за ред. В. Е. Радзинского, А.П. Милованова. Москва, 2004. 393 с.

5. Пилипчук І.С., Пилипчук С.І. Особливості впливу цитомегаловірусної інфекції на внутрішньоутробний плід. Львів, 2021. С. 64-66.

6. Congenital Infections, Part I: Cytomegalovirus, Toxoplasma, Rubella and Herpes Simplex / C. Tian, S. Asad Ali, J. H. Weitkamp. NeoReviews, 2010. No11 (8). PP. 436 – 446.

УДК 338.314

Економічні науки

РЕФОРМУВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКІВ В РЕГІОНАХ ДЕРЖАВИ: РИЗИКИ ТА СТРАТЕГІЯ

Писанко С. В., Романюк Р. В.

*здобувачі Волинський національний
університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

Конкурентоспроможність передбачає вільний вибір споживачами постачальника, відсутність бар'єрів до ринку постачання та збуту. Новий європейський формат моделі електроенергетичного ринку формує нові виклики та загрози функціонування підприємств електроенергетичного ринку, що стосується прозорих та об'єктивних умов доступу до споживання та експлуатації електроенергетичних мереж, неупереджений прискорений розвиток електроенергетичного ринку до вимог динамічності економічної системи.

Реформування електроенергетичного ринку поєднує і собі процеси досягнення організаційних, економічних, технічних, соціальних та екологічних цілей. Однак це поєднання обумовлює різні наслідки та ризики пов'язані з мінімізацією витрат.

З'ясування перспективних цілей та завдань потребує комплексний підхід до аналізу електроенергетичного ринку в наступних напрямках: формування пріоритетів реформування, окреслення переваг та ризиків, оцінка ймовірних ризиків зовнішнього середовища.

Окрім того, існують певні основні реформуючі напрями, які потребують негайних змін та вдосконалень. До них слід віднести об'єкти регіональних електроенергетичних мереж, ринкове Інформаційне середовище, фінансово-кредитне забезпечення, інтегрування, трудові ресурси, комунікаційні зв'язки.

1 Регіональні електроенергетичні мережі знаходяться в зношеному стані та є вимушеними об'єктами інвестиційного спрямування. Тому основними цілями реформування в цьому напрямі має стати: підвищення рівня надійності системи безпеки експлуатації електроенергетичного сполучення та транспортування енергетичних ресурсів; перегляд витрат з метою усунення зайвих витрат по обслуговуванню системи;

2 Ринкове середовище. Бажана ситуація га будь-якому ринку, в тому числі на ринку електроенергетичних послуг. Досягнення ринкової конкуренції є можливим за умови досягнення балансу на ринку супутніх послуг, роз'єднання адміністрування комерційного обліку і розрахунків, які призначенні для активного споживання [6];

3 Інформаційне середовище. Необхідність враховувати осучаснений технологічний базис є також вектором реформування ринку на конкуруючих засадах. Впровадження сучасних інформаційно-технічних технологій дозволить балансувати енергетичну систему в реальному просторі, автоматизувати обліково-фінансові розрахунки суб'єктів ринку, здійснювати облік електроенергії, контролювати платежі, забезпечувати належну якість диспетчеризації ОЕС;

4 Фінансово-кредитне забезпечення є неодмінною умовою реформування електроенергетичного ринку. Передбачає пошук найбільш ефективного напрямку фінансування інвестиційних програм, формування нової методики RAB-тарифу для уникнення його шокowego підвищення, зниження операційних витрат, зростання амортизаційних відрахувань;

5 Інтегрування. Є сегментом досягнення технологічної спрямованості об'єднаної енергетичної системи України та регіонів до об'єднання з Європейською мережею системних

операторів транспортування електроенергії в Європі (ENTSO-E) з можливим обміном потужностями та ізолюванням від інших країн-учасниць. Це також стимулює організований контроль та структурованість будівництва осередків відновлювальних джерел енергії та засадах практики «зелених» аукціонів;

6 Трудові ресурси. Підвищена продуктивність праці, модернізація системи проплати, мотивація розвитку персоналу та комплексний підхід навчання ;

7 Корпоратизація. Важливий процес корпоратизації компанії через перетворення державного підприємства у приватне з урахуванням елементів корпоративного управління та елементів соціальної відповідальності;

8 Комунікаційні зв'язки. Дуже важливі для безперебійності в постачанні, аналізі інформації. Потребують постійного вдосконалення внутрішньої, зовнішньої та міжнародної комунікації в контексті розробки нової інформаційної політики та значної популяризації.

Виходячи з найбільш ефективного варіанту реформування, який зосереджується в основному в імплементації правових та директивних засад, а також наслідування певних етапів досвіду ураху Європейського Союзу слід окреслити основні елементи трансформації регіональних електроенергетичних ринків:

- Ринок прямих поставок електроенергетичних ресурсів, який забезпечується через двосторонні договори купівлі-продажу між основними суб'єктами та регіональних електроенергетичних ринках. Для основних суб'єктів відносяться безпосередні виробники електричної енергії (ТЕС, ТЕЦ, АЕС), постачальники безпосередні споживачі (договори укладаються на біржових та позабіржових умовах);

- Динамічний електроенергетичний ринок (відхилення фактичної діяльності від планової) – узгодження, яке надає можливість задоволення фактичних потреб споживачі споживачів електроенергетичних ресурсів шляхом динаміки основних елементів, які були передбачені двосторонніми угодами з подальшим продажем з аукціону (слот-ринку) ;

- Ринок супутніх послуг – послуги супутнього характеру, які надаються суб'єктом регіональних оптових ринків зв умов конкуренції на засадах надійності, безпечності достатнього рівня якості електроенергетичного постачання споживачам (за умов систематичного моніторингу та обліку електроенергетичних ресурсів) [15].

За таких умов оновлена модель реформування електроенергетичних ринків регіону покликана формувати необмежений доступ до електроенергетичних мереж нових суб'єктів, формувати і надалі прозоре конкуруюче середовище секторів генерації та розподілу електричної енергії.

Процес реформування передусім має врахувати smart-технологічний сценарій, зв якого слід розробити автоматизовану систему диференційованого обліку електроенергетичного ресурсу, доступ до обміну даних, що дозволить періодично відслідковувати рух кожної кіловат-години на території України. Окрім того міжнародні норми потребують формування моделі динамічного ринку електроенергії [4].

Однак ці зміни відбуваються вкрай повільно, що пов'язано з рядом чинників, які гальмують процеси лібералізації конкурентного середовища, укладання договорів щодо прямих поставок, безпечне енергетичне постачання, виважену цінову політику та прозоре тарифоутворення.

Будь-яка реформація по своїй суті матиме певні наслідки для регіональних ринків електроенергії, це акумулюється в наступному: деформація конкуруючої моделі усіх секторів економіки та перерозподілу впливу від одних монополістів до інших; підвищення тарифів на електроенергію; політико-олігархічне лобіювання інтересів сторонніх осіб і регулюючій функції даного ринку; дисбалансування функцій між структурними підрозділами ОЕС (об'єднаної енергетичної системи) [8].

Тому ефективне реформування електроенергетичного рішення знаходиться в площині таких організаційних та управлінських рішень: ефективному та прозорому регулюванню

НКРЕКП; розподіл функціональних обов'язків між обласними енергетичними компаніями; отримання сертифікованого дозволу на провадження діяльності оператора системи передачі; купівля програмного забезпечення ОСР та ОСП; удосконалення та вкомплектованість технічних заходів в контексті реформ роздрібного електроенергетичного ринку; адаптувати усіх суб'єктів ринку до функціонування в принципово нових умовах; ліквідувати механізми перехресного субсидіювання і привести ціни для споживання до економічно обґрунтованих розмірів; тотальне вирішення хронічної заборгованості, яка є по всій об'єднаній енергетичній системі.

Література:

1. Купчак В.Р. Павлова О. М. Павлов К. В. Формування та регулювання регіональних енергетичних систем: Теорія, методологія та практика. Монографія.- Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна «Волиньполіграф», 2019.- 346 с.
2. Нова енергетична стратегія України: Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність. URL <https://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=2452>.
3. Павлов К. В. Павлова О. М. Коротя М. І. Регулювання діяльності регіональних газорозподільних підприємств України: монографія. – Луцьк : СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2020.-286 с.
4. Павлов К.В. Оцінка конкурентоспроможності регіональних ринків житлової нерухомості України: монографія. Луцьк: ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2018. 482 с.
5. Павлов К.В., Павлова О.М. Формування та регулювання конкурентних відносин на регіональних ринках житла України : монографія. Луцьк : видавництво «Терен», 2019. 542 с.
6. Павлова О. М., Павлов К. В., Якимчук А. Ю., Сорокопуд І. В., Галянт С. Р. Енергетичний ринок західного регіону України. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2020. №7. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-7-6202>
7. Стрішенець О.М., Павлов К.В. Особливості конкурентних відносин на регіональних ринках нерухомості. *Науковий вісник*

Педагогічні науки

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Подлесна І.О.,

асистент вчителя

Біловодського ліцею №1

Біловодської селищної ради

Луганської області, Україна

На сучасному етапі процесу розбудови Нової української школи значний інтерес викликає гуманістична орієнтація педагогічного процесу, спрямованого на розвиток індивідуалізації навчання учнів з особливими освітніми потребами через реалізацію особистісно орієнтованого підходу.

Метою статті є аналіз застосування особистісно орієнтованого підходу в сучасному освітньому процесі.

Головним завданням сучасного освітнього закладу є створення безпечного освітнього середовища, в якому всі діти мають доступ до здобуття освіти за місцем проживання, та забезпечення необхідних умов для успішного навчання всіх дітей незалежно від їх індивідуальних особливостей, психічних, фізичних і розумових можливостей.

О.А.Дубасенюк визначає особистісно орієнтоване навчання як цілеспрямований, планомірний, безперервний, спеціально організований педагогічний процес, спрямований на розвиток і саморозвиток учня, становлення його як особистості з урахуванням індивідуальних особливостей, інтересів, здібностей [1, с.16].

Індивідуалізація навчання в сучасному освітньому процесі передбачає диференціацію навчального матеріалу, розроблення системи завдань різного рівня складності та обсягу, створення

системи заходів з організації процесу навчання, який має враховувати індивідуальні особливості кожного учня.

Одна з головних функцій педагога, який працює за положеннями особистісно зорієнтованого виховання, полягає в тому, щоб розвинути в дитини здатність якнайточніше розуміти ситуацію, яка існує в середині її та зовні з метою вибору гуманної поведінкової тактики. За постійного вияву цієї здатності дитина повністю залучається до процесу, зміст якого полягає в тому, щоб бути і стати собою, тобто набути власної відповідальної свободи, і саме в такий спосіб вона відкриває, що є глибоко і по-справжньому соціальною. Вона живе повною мірою в даний момент і морально самовиховується тому, що саме таким є найкращий життєвий стиль для будь-якого вікового етапу [1, с.146].

Наразі, відповідаючи вимогам часу, сучасний заклад освіти відкриває можливості для навчання усіх дітей. Педагоги у своїй практичній діяльності використовують спільне викладання для отримання здобувачами освіти якісних знань, їх соціалізації в освітнє середовище, налагодження комунікації з однолітками, батьками, педагогами та суспільством. Вчитель і його асистент є організаторами освітнього процесу, основна мета якого є підтримка прагнень дітей до пізнання, що спонукає педагогів активно шукати шляхи підвищення інтересу учнів до навчання, урізноманітнюючи його зміст, форми та прийоми через використання інновацій.

Якщо творчо адаптувати та модифікувати зміст та структуру освітнього процесу з урахуванням потреб кожної дитини, і маючи глибоке переконання, що система освіти зобов'язана навчити всіх дітей, то кожна дитина матиме освітнє середовище для успішної соціальної адаптації та соціального розвитку. Таким чином інклюзивне навчання готує дитину до самостійного життя, взаємодії з людьми, сприяє розкриттю потенціалу дітей з особливими освітніми потребами та розвитку толерантності їх однолітків. Вони вчаться жити разом!

Отже, індивідуальний підхід є необхідною умовою успішного педагогічного процесу, а навчання повинно бути спрямованим на розвиток пізнавальної сфери й отримання позитивних почуттів від навчання. Особистісно орієнтований підхід сприяє появі у дітей інтересу до пізнання навколишнього світу, формування мотивів до навчальної діяльності, співпраці, забезпечує умови успішної соціальної, психологічної, фізичної адаптації та життєдіяльності.

Література:

1. Бех, І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. / Іван Дмитрович Бех. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Дубасенюк, О. А. Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012 – 436 с.
3. Закон України від 23.05.2017 № 2053-VIII “Про внесення змін до Закону України “Про освіту” щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг”. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2053-19> (дата звернення 05.02.2021).
4. Лист МОН України № 1/9-495 від 31 серпня 2020 р. “Щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти у 2020-2021 навчальному році”. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-navchannya-osib-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-u-20202021-navchalnomu-roci> (дата звернення 10.02.2021).
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 № 872 зі змінам «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011> (дата звернення 09.02.2021).

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ - ЯК СИСТЕМА МАСОВОГО БЕЗПЕРЕРВНОГО САМОНАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.

Пойда О.М.,

*викладач спеціальних дисциплін
ВСП "Хорольський агропромисловий
фаховий коледж ПДАУ"
м.Хорол, Полтавська обл., Україна*

У наш час інтернет-технологій багато аспектів нашого життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Не стає виключенням і освіта.

Освітні програми швидко змінюються, з'являються нові сучасні форми інтерактивної освіти. Засоби дистанційного навчання та програмування набули свого сталого розвитку у освітніх програмах та як сучасні послуги навчання широко представлені в мережі Інтернет.

Дистанційне навчання — це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

Дистанційне навчання має ряд переваг і значно розширює коло потенційних студентів. Здобути освіту дистанційно має можливість молодь, яка не може поєднувати навчання з роботою або проживає у віддаленій навчального закладу місцевості або студенти, що бажають паралельно одержати освіту. Дистанційна форма навчання підходить майже всім, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання та повсякденне життя.

Важливим елементом дистанційного навчання є дистанційний курс . Ще до початку навчання викладачі розробляють дистанційні курси за своїми предметами. В

процесі навчання курси можуть змінюватися і доповнюватися необхідними матеріалами. Кожний викладач має змогу сам вирішувати, як буде виглядати дистанційний курс і які мультимедійні елементи в ньому будуть застосовуватися. Міра і спосіб використання комп'ютерних технологій при підготовці дистанційного курсу значно впливає на ефективність його засвоєння. Світовий досвід показує, що використання динамічних об'єктів для створення наочних моделей процесів, адаптивне моделювання студента в багатьох випадках значно підвищує навчальний ефект.

Курс розбивається на розділи, які потрібно проходити у визначений час. За матеріалом розділів викладачі роробляють і призначають тести і завдання, які також потрібно вчасно проходити. Викладач має можливість призначавати спеціальні перевірочні (модульні) тести за відповідними розділами курсу. Також викладач може створювати завдання для підгруп студентів, тоді завдання вирішується колективно. Взаємодія між суб'єктами системи дистанційного навчання здійснюється за допомогою системи індивідуальних гостьових книг, форумів, чатів та електронної пошти.

Для організації дійсно ефективного навчального процесу дистанційного навчання необхідна систематична робота з оболонкою як студента, так і викладача майже кожного дня на протязі всього терміну навчання.

Дистанційне тестування є невід'ємною частиною навчального процесу та додатковим засобом безперервного контролю знань здобувачів фахової передвищої освіти. Використання тестування в порівнянні з іншими засобами контролю має низку таких переваг:

- універсальне охоплення всіх стадій процесу навчання;
- висока ступінь об'єктивності;
- можливість його використання не тільки для контролю знань, умінь і навичок, але й для підвищення якості професійної підготовки здобувачів у цілому.

Отже, дистанційне тестування є не тільки засобом

отримання необхідної інформації про динаміку процесів, що протікають у навчальному закладі, але і виконує функцію мотивації та управління пізнавальною діяльністю здобувачів.

В рамках розвитку інформаційних технологій особливо актуальна автоматизація процесу тестування – створення систем комп'ютерного тестування, які дозволяють моделювати як знання, так і методики роботи викладача, тим самим керувати процесом тестування. Вони не тільки забезпечують значну економію часу викладача, але і дозволяють швидко і об'єктивно оцінити реальні знання здобувачів, тобто можуть бути ефективно використані здобувачами при самостійній підготовці до іспитів і заліків. Дистанційне тестування є додатковим засобом безперервного контролю знань здобувачів денної форми навчання протягом семестру.

Розглянувши найпопулярніші програмні засоби для освітніх установ найперспективнішою, гнучкою в налаштуванні і використанні є система Moodle. Вона широко використовується в просторі як основа для створення сайтів навчальних закладів і організацій, що займаються освітньою діяльністю.

Система Moodle розповсюджується безкоштовно як програмне забезпечення, що використовується для розробки, управління і розповсюдження навчальних online-матеріалів із забезпеченням сумісного доступу. Матеріали створюються у візуальному навчальному середовищі із завданням послідовності вивчення.

Крім переваг дистанційного навчання можна виділити певні проблеми, серед них:

- проблема ефективного керування навчальною діяльністю студентів та ефективного зворотного зв'язку;
- проблема психологічної невідповідності студентів до самостійної роботи.

Але в цілому можна зробити висновок, що впровадження в освіту технологій дистанційного навчання буде сприяти одержанню якісно нового освітнього продукту. Значне розширення інформаційного освітнього середовища, збіль-

шення можливості комунікації студентів і викладачів з колегами інших навчальних закладів, доступ до світових інформаційних ресурсів — усе це сприяє зростанню мотивації студентів до навчання, посилення їх творчої самореалізації, оволодінню навичками роботи з телекомунікаціями, як необхідних умов життя в інформаційному суспільстві.

Література:

1. Ахмад І.М. Навчання в дистанційній і змішаній формі студентів ВНЗ [Електронний ресурс]. <http://inter-conf.fl.kpi.ua/node/1067>.

2. Воронкін О.С. Організація дистанційних технологій навчання на основі комп'ютерних інформаційних систем ВНЗ України [Електронний ресурс]. <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/vsunud/2009-6E/09vosnzu.htm>.

3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.

4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К.: КПІ, 2000. – 12с.

5. Безрукова Н. П. Сравнительный анализ возможностей специализированных сред и программ для разработки компьютерных тестов [Електронний ресурс] / Н. П. Безрукова, А. А. Безруков. – Режим доступу: <http://www.ict.edu.ru/ft/005700/68346e2-st02.pdf>.

6. Кравцов Г.М. Модель контроля знаний в системе дистанционного тестирования «WEB-EXAMINER» по стандарту IMS / Г.М. Кравцов, Д.Г. Кравцов // Proceedings ITEA-2007. New Information Technologies in 73 Education for All: State of the Art and Prospects: Second International Conference (Ukraine, IRTC, 21-23 November 2007). – Kiev, 2007. – С.187-194.

СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ СЕРА УІНСТОНА ЧЕРЧИЛЛЯ

Полторацька А.О.,

студентка Інституту філології,

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

Особливість реалізації мовної особистості У. Черчилля з урахуванням стилістичного аспекту полягає в тому, що його висловлювання відзначаються конкретним змістовним характером. Основною функцією переважної більшості син таксичних стилістичних засобів, які політик використовує у своїх промовах, є перестановка певної одиниці висловлювання на перший план за рахунок її специфічного розміщення у висловлюванні. У. Черчилль завжди мав що сказати, і намагався говорити максимально відверто й прямо, а стилістичні засоби використовувалися ним як додаткові прийоми підсилення думки. Однак, варто відзначити, що мовлення У. Черчилля відзначається помірною кількістю стилістичних прийомів, вони вживаються лише в певних місцях, де потрібно було підсилити виразність висловлювання.

Зважаючи на те, що публічна промова політика є способом маніпуляції громадською свідомістю, вона вибудовується у відповідності до поставлених адресантом цілей. Одним із критеріїв успіху промови на рівні із вибором слів та вагомим аргументів є логічність викладу та ефективність стилю оратора [1, с. 2]. Застосування низки стилістичних прийомів в промовах політичних лідерів відображає їх наміри по відношенню до аудиторії: або задля пропаганди, або ж із суто стилістичних міркувань. Дослідники зазначають, що використання лінгвістичних риторичних засобів є бажаним для політичного дискурсу, оскільки такі засоби мають великий потенціал у передачі прагматичних настанов комуніканта [2, с. 1].

Лінгвістика поділяє стилістичні засоби на стилістичні фігури та тропи. Відповідно, стилістичні фігури визначаються як особливі синтаксичні конструкції, які використовуються для посилення образно-виразної функції мови. До них відносяться інверсія, відокремлення, паралелізм, хіазм, повтори (анафора, епіфора, кільцевої повтор), перерахування, наростання, анти-теза, відтягування, асиндетон, полісиндетон, замовчування, еліпсис, риторичне питання тощо [3, с. 52]. Отже, визначною рисою стилістичної фігури є те, що вона будується на основі певних змін порядку слів.

У свою чергу, тропи визначають як лексико-фразеологічні стилістичні засоби, які засновані на своєрідному використанні лексичних значень. До них відносяться: метафора, метонімія, синекдоха, іронія, зевгма, каламбур, антономазія, епітет, оксюморон, порівняння, гіпербола, літота, перифраз, евфемізм та ін. [3, с. 52]. Взагалі, стилістичні фігури полягають у виборі певних синтаксичних конструкцій (повтори, непрямий порядок слів, сполучуваність слів), у той час як тропи полягають у виборі лексичних одиниць і аналізуються відповідно їхнього лексичного значення. Також обидва види риторичних засобів впливають на персуазивний потенціал промов політиків [4, с. 53-54].

Найбільш поширеною характерною рисою, що стосується стилістичних особливостей політичного дискурсу В. Черчилля, є синтаксичне повторення, яке представлене в його виступах анафоричними конструкціями і синтаксичним паралелізмом. За допомогою цих конструкцій політику вдається виокремлювати найбільш значущі частини речення, додаючи їм експресивності й глибини:

- *We must, and I believe we shall, prove ourselves equal to this severe requirement* [5].

Анафора у промові політика допомагає створювати ефект градації, нагнітання, що є одним із засобів маніпулювання, основною метою якого є створення певного настрою в аудиторії:

- *If after* all his boastings and blood-curdling threats and lurid accounts trumpeted round the world of the damage he has inflicted, of the vast numbers of our Air Force he has shot down, so he says, with so little loss to himself; *if after* tales of the panic-stricken British crushed in their holes cursing the plutocratic Parliament which has led them to such a plight; *if after* all this his whole air onslaught were forced after a while tamely to peter out, the Fuehrer's reputation for veracity of statement might be seriously impugned [6].

Як відзначалося раніше, для промов У. Черчилля характерне використання складнопідрядних та складносурядних речень, пропозиції в який поєднуються або за допомогою сполучників, або безсполучниково. Такі конструкції відповідають стилістичним фігурам полісиндетон та асиндетон. Як і попередня стилістична фігура, ці дві також використовуються задля створення ефекту градації, акцентує в мовленні динамічний аспект та служить засобом посилення експресії:

- *The Dutch, the Belgians, the Danes, the Swedes, above all, the Norwegians*, have their ships destroyed whenever they can be caught upon the high seas [7].

- It involves tides, wind, waves, visibility, both from the air *and* the sea standpoint, *and* the combined employment of land, air *and* sea forces in the highest degree of intimacy *and* in contact with conditions which could not *and* cannot be fully foreseen [8].

Приклади, проаналізовані вище, демонструють також і градацію – стилістичну фігуру, що полягає в поступовому нагнітанні засобів художньої виразності з метою підвищення їх смислової значущості та нагнітання емоційності. Отже, ми бачимо що для індивідуального стилю В. Черчилля характерне поєднання анафори, асиндетону та полісиндетону із градацією задля підвищення смислово-емоційної значущості висловленого:

- *Behind them – behind us – behind the Armies and Fleets of Britain and France – gather a group of shattered States and bludgeoned races: the Czechs, the Poles, the Norwegians, the*

Danes, the Dutch, the Belgians – upon all of whom the long night of barbarism will descend, unbroken even by a star of hope, unless we conquer, *as conquer we must, as conquer we shall* [9].

Для дискурсу У. Черчилля не є властивим використання анадиплозису [10, с. 33], прийому, який полягає в повторенні одного або кількох слів у такий спосіб, що останнє слово або фраза першої частини висловлення повторюється на початку наступної частини. Аналіз промов дозволив знайти поодинокі приклади вживання анадиплозису:

• *I can answer in one word: It is victory, victory at all costs, victory in spite of all terror, victory, however long and hard the road may be <...> [11].*

В аналізованому прикладі на особливу увагу заслуговує поєднання анадиплозису із анафорою, оскільки усі подальші пропозиції починаються із однієї і тієї самої лексичної одиниці – *victory*.

Також в аналізованих промовах зустрічаються поодинокі приклади хіазму – перехресного повторення:

• *Let us preach what we practise – let us practise what we preach [12].*

Вінстон Черчилль також рідко вдається до інверсії пропозицій. Більшість пропозицій має прямий порядок слів, що свідчить про його прямолінійність і бажання донести свою думку чітко до слухача, без втрати сенсу. Наприклад, в промовах іноді зустрічаються випадки інверсії, основною комунікативною метою якої є підкреслення емоційності та наголос на особливо важливій інформації:

• *Poor as are the Russian peasants, workmen and soldiers, he must steal from them their daily bread <...> [13].*

З цієї ж причини (прямолінійність мовця) в текстах промов політика складно знайти пропозиції, які зазнали транспозиції. Транспозиція тут зустрічається, головним чином, у формі риторичних запитань:

Загальновідомим фактом є те, що У. Черчилль готувався до своїх виступів, заздалегідь продумуючи кожне слово і

грамотно вибудовуючи свої промови. Він був людиною високоосвіченою і знав, як і де використовувати різні ораторські прийоми [14, с. 87]. У виступах британський прем'єр за допомогою риторичних запитань розкривав власну позицію, що надавало мовленню органічності:

- *What is this sovereign remedy?* It is to recreate the European fabric, or as much of it as we can, and to provide it with a structure under which it can dwell in peace, safety and freedom [15].

З одного боку, риторичні питання в тексті промов надають динамічності, створюють ефект залученості аудиторії. З іншого боку, такий прийом є маркером монологічності мовлення. Також необхідно звернути увагу на те, що У. Черчилль відповідає на поставлені ним запитання, що, насправді, є граматичною фігурою – гіпофорою, основними комунікативними рисами якої є монологічність та надання ампліфікації мовленню [16].

Про бажання політика наблизити промову для усного спонтанного, непередбаченого мовлення свідчить широке використання парентез – фігур, що полягають у вставленні однієї фрази в іншу без граматичного зв'язку:

- *The entire body – it might almost seem at times the soul – of France has succumbed to physical effects incomparably less terrible than those which were sustained with fortitude and undaunted will power 25 years ago* [6].

До другої групи стилістичних засобів належать тропи, які також широко представлені в мовленні політика. На найбільшу увагу, на нашу думку, заслуговують метафори. Дослідники зазначають, що у текстах своїх промов У. Черчилль нерідко використовує метафори для вербалізації концепту «війна». На нашу думку, неможливо обмежуватись твердженням, що метафори відображають виключно концепт війни, У. Черчилль також за допомогою метафор У. Черчилль створює образ ворогу:

- *We must expect that as soon as stability is reached on the Western Front, the bulk of that hideous apparatus of aggression*

which gashed Holland into ruin and slavery in a few days will be turned upon us [9].

- Hitler is a *monster of wickedness*, insatiable in his lust for blood and plunder [17].

У такий спосіб британський прем'єр-міністр намагається вибудувати яскравий образ ворогу та наслідків протистояння у свідомості адресатів. Метафора апелює до уяви адресатів, допомагає створити образ у свідомості, що є ефективнішим за аргументоване пояснення, оскільки словесний образ створюється на основі відбору та рекомбінації звичних значень, які виокремлюються із глибинних сем, що беруть участь у конструюванні метафор [18, с. 155]. Отже, в уяві адресатів цитованих промов ворог (Гітлер, нацисти та Німеччина) постає в образі машини, що породжує агресію, та зловісного монстру, що жадає крові та розрухи.

Політик звертається до метафор і у найбільш піднесених частинах виступів. Так, наприклад, під час виступу (*Their Finest Hour*) в Палаті общин 18 червня 1940 року закликає усіх до опору і зазначає, що від ходу війни за участю Британії залежить майбутнє християнської цивілізації (*I expect that the Battle of Britain is about to begin. Upon this battle depends the survival of Christian civilization* [19].)

- But if we fail, then the whole world, including the United States, including all that we have known and cared for, will *sink into the abyss of a new Dark Age* made more sinister, and perhaps more protracted, by the *lights of perverted science*.

Лідер, який веде країну крізь війну, використовував поетичну мову (наприклад, «*sunlit uplands*»), коли говорив про важливі та серйозні проблеми, але У. Черчилль знав, що такі метафори викликать необхідні емоції у аудиторії. Використовуючи метафори, У. Черчилль фактично дав своїй аудиторії можливість «відпочити» від деяких складніших тем у своїх виступах. Використання метафор для забезпечення зіставлення та контрастування життєво важливо для підтримки інтересу будь-якої аудиторії:

• Hitler knows that he will have to break us in these islands or lose the war. If we can stand up to him, all Europe may be freed, and the *life for the world may move forward into broad, sunlit uplands* [20].

Поетичні образи задля зміни емоційного стану адресантів, а також для більш наочного зображення того, про що йдеться, також реалізується в мовленні прем'єр-міністра за допомогою порівняння (англ. *simile*):

• I see also the dull, drilled, docile, brutish masses of the Hun soldiery plodding on *like a swarm of crawling locusts* [21].

У своїх промовах політик також звертається до гіперболи. Найчастіше це відбувається для підсилення образу ворога, зображення нищівних дій суперника:

• It is not too much to say here this summer evening that the lives and happiness *of a thousand million additional people* are now menaced with brutal Nazi violence [21].

Отже, з одного боку, дослідження показує, що для індивідуального стилю У. Черчилля характерне використання різноманітних стилістичних фігур, але, з іншого боку, встановлено, що їхнє використання не є систематичним, що пояснюється дослідниками тим, що він продумує свої промови так, щоб вони звучали максимально відверто та прямолінійно. Найбільш впізнаваною стилістичною рисою У. Черчилля є використання яскравих метафор.

Література:

1. Stepanyan L. Stylistic Peculiarities of Political Speeches in English and Armenian / L Stepanyan. - [Electronic source]. – Access mode: http://publications.yzu.am/wp-content/uploads/2015/12/Lilit_Stepanyan.pdf

2. Vi-Thong N. A Comparative Analysis on Metaphoric Strategies in Presidential Inaugurals of Barack Obama and Donald Trump / N. Vi-Thong. - [Electronic source]. – Access mode: https://www.researchgate.net/profile/Vi-Thong_Nguyen/publication/326755818_A_Comparative_Analysis_on_Metaphoric_Strategies_in_Presidential_Inaugurals_of_Barack_Obama_andDonald_Trump

mp/links/5b9a661b299bf13e602a6199/A-Comparative-Analysis-on-Metaphoric-Strategies-in-Presidential-Inaugurals-of-Barack-Obama-andDonald-Trump.pdf

3. Основы теории и практики стилистики английского языка: учебник / Н.В. Банина, М.В. Мельничук, В.М. Осипова. - М.: Финансовый университет, 2017. - 136 с.

4. Деренчук Н.В. Мовний портрет сучасного українського політика : дис. ... кандидата філол. наук: 10.02.01 – Українська мова / Н.В. Деренчук. – Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2018. – 228 с.

5. Winston S. Churchill Iron Curtain Speech (excerpts) March 5, 1946 [Electronic source]. – Access mode: <https://web.viu.ca/davies/H102/Churchill.IronCurtainSpeech.1946.htm>

6. Winston S. Churchill The Finest Hour, 1940 [Electronic source]. – Access mode: <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/the-few/>

7. Winston S. Churchill The War Situation: House Of Many Mansions. January 20, 1940. [Electronic source]. – Access mode: <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/the-war-situation-house-of-many-mansions/>

8. Winston S. Churchill The Invasion of France, 1944. [Electronic source]. – Access mode: <https://www.nationalchurchillmuseum.org/the-invasion-of-france.html>

9. Winston S. Churchill Be Ye Men of Valour, 1940. [Electronic source]. – Access mode: <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/be-ye-men-of-valor/>

10. Я. Г. Попов, Л. Э. Кузнецова Синтаксические особенности политического дискурса уинстона черчилля вестник вгу. серия: лингвистика и межкультурная коммуникация. 2018. № 3 С. 32-34 <http://www.vestnik.vsu.ru/pdf/lingvo/2018/03/2018-03-07.pdf>

11. Winston S. Churchill Blood, Toil, Tears and Sweat, 1940. [Electronic source]. – Access mode: <https://www.nationalchurchillmuseum.org/blood-toil-tears-and-sweat.html#:~:text=That%20is%20our%20policy.,victory%2C%20there%20is%20no%20survival.>

12. Winston S. Churchill “Let Us Preach What We Practise”: The Fulton Speech and Today’s War. [Electronic source]. – Access mode: <https://winstonchurchill.org/publications/finest-hour/finest-hour-135/let-us-preach-what-we-practise-the-fulton-speech-and-todays-war/>
13. Winston Churchill's Broadcast on the Soviet-German War, 1941. [Electronic source]. – Access mode: <https://www.nationalchurchillmuseum.org/winston-churchills-broadcast-on-the-soviet-german-war.html>.
14. Тененбаум Б. С. Гений власти : великий Черчилль / Б. С. Тененбаум. – М. : Эксмо, 2011. – 672 с.
15. Winston S. Churchill The Tragedy of Europe Winston Churchills Rede an der Universität Zürich. [Electronic source]. – Access mode: <https://www.europa.clio-online.de/quelle/id/q63-28472>.
16. Кашкорова Г.П. Риторика / Г.П. Кашкорова, Л.А. Гольшикина, Н.В. Отургашева // Учебное пособие НГТУ. – Новосибирск: Изд-во НГТУ, 2008. – 232 с. - [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ayp.ru/library/ritorika-osnovy-teorii/5327>
17. Winston S. Churchill Alliance with Russia. [Electronic source]. – Access mode: <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1941-1945-war-leader/the-fourth-climacteric/>.
18. Шляхов В.И., Саакян Л.Н. Текст в коммуникативном пространстве: монография. М., 2015. – 236 с.
19. Winston S. Churchill This Was Their Finest Hour. [Electronic source]. – Access mode: https://college.cengage.com/history/primary_sources/west/this_war_churchill.htm
20. How Winston Churchill Presented His Speeches To Inspire. [Electronic source]. – Access mode: <https://www.secondnature.com.au/blog/how-winston-churchill-presented-his-speeches-to-inspire>
21. Winston Churchill: Broadcast on the Soviet-German War, June 22, 1941. [Electronic source]. – Access mode: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/churchill-broadcast-on-the-soviet-german-war-june-1941>

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Рішан Т.С.,

викладач спец. дисциплін

Бердичівського коледжу

промисловості, економіки та права

м. Бердичів, Україна

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі [1]. Тобто, з даного визначення, можна зробити висновок, що технологіями дистанційного навчання на сьогоднішній день є сукупність методів і засобів навчання та управління, що забезпечують проведення навчального процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій [2, с.50].

Вперше про дистанційне навчання в Україні почули в 2002 році, коли Міністерством освіти і науки України був запроваджений експеримент з дистанційного навчання. Який перетворився у перше Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 21.01.2004 № 40.

Сьогодні на сайті Міністерства освіти і науки України опубліковано список навчальних закладів, які надають можливість навчатись віддалено – їх всього 16! Це: Освітній проект Preply; Центр дистанційного навчання Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу; Інститут дистанційних технологій навчання (ІДТН); Українська система дистанційного навчання; Центр дистанційного навчання світового банку; Проблемна лабораторія дистанційного навчання; Дистанційне навчання Академії цивільного захисту України; Українсько-американський гуманітарний інститут «Вісконсін-

ський Міжнародний Університет в Україні»; Лабораторія дистанційної освіти Сумський державний університет; Лабораторія дистанційного навчання Київського національного торговельно-економічного університету; Інформація про системи видаленого навчання (Moodle); Регіональний науково-методичний центр дистанційного навчання НАПН України при Дніпропетровському національному університеті ім.О. Гончара; Інститут заочної і дистанційної освіти Придніпровської державної академії будівництва і архітектури; Хмельницький національний університет; Одеська національна академія харчових технологій; Університет державної фіскальної служби України [3].

Все змінилось 12 березня 2020 року – в Україні вперше було запроваджено карантин у навчальних закладах у зв'язку з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, що призвело до необхідності переосмислення використання форм навчання всіма навчальними закладами освіти України. І на сьогодні нема такого закладу, який би не використовував у своєму навчальному процесі технології дистанційного навчання. 16 жовтня 2020 року, набуло чинності Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти. Нове Положення було затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115 і зареєстровано в Міністерстві юстиції 28 вересня 2020 року за №941/35224. Воно розширює можливості для дистанційного навчання учнів – як за дистанційною формою здобуття освіти, так і при використанні технологій дистанційного навчання в інших формах здобуття освіти.

Згідно до «Положення про дистанційне навчання» (вибірково):

- Навчальний процес за дистанційною формою навчання здійснюється у таких формах: самостійна робота; навчальні заняття; практична підготовка (у ВНЗ); професійно-практична підготовка (у ПТНЗ); контрольні заходи.

- Основними видами навчальних занять за дистанційною формою навчання є: лекція, семінар, урок, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації та інші.

- Лекція, консультація, семінар, урок проводяться зі студентами (учнями, слухачами) дистанційно у синхронному або асинхронному режимі відповідно до навчального плану.

- Практичне заняття, яке передбачає виконання практичних (контрольних) робіт, відбувається дистанційно в асинхронному режимі. Окремі практичні завдання можуть виконуватись у синхронному режимі, що визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

- Лабораторне заняття проводиться очно у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях або дистанційно з використанням відповідних віртуальних тренажерів і лабораторій.

Враховуючи особливості розвитку телекомунікацій і доступ, що постійно розширюється, до світових інформаційних ресурсів, можна сформулювати такі особливості дистанційного навчання [4]:

- поставка навчальних матеріалів в системі дистанційного навчання здійснюється шляхом використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій;

- можливе використання світових інформаційних ресурсів для створення навчальних матеріалів;

- здійснюється спілкування і обмін досвідом між педагогами по всьому світу;

- залучаються зарубіжні педагоги і експерти до участі в розробці і проведенні дистанційних навчальних курсів;

- спостерігається активне спілкування між учнями в ході навчання і використовуються колективні форми навчання;

- здійснюється часткове звільнення викладачів від читання лекцій (навчальна інформація розміщується на сервері), тим самим з'являється час для індивідуальної роботи із студентами.

Та разом з позитивними сторонами застосування технологій дистанційного навчання є і проблемні:

- відсутність наявного програмного забезпечення;

- відсутність комп'ютера в домашньому користуванні студентів і викладачів;

- додаткові вимоги до викладача для підготовки до заняття, на якому використовуються комп'ютери;

- не вистачає комп'ютерного часу на всіх;

Певні труднощі використання технологій дистанційного навчання в освіті виникають у зв'язку з відсутністю не тільки методичної бази їх використання, а й методології розробки для освіти, що примушує педагога на практиці орієнтуватися лише на власний досвід і вміння емпірично шукати шляхи ефективного застосування інформаційних технологій.

Література:

1. Освітній портал - <http://www.osvita.org.ua/distance/glossary/>.

2. Васильченко Л.В Створення навчально-методичних комплексів дистанційного навчання: Методичні рекомендації./Л.В. Васильченко, І.С. Лапшина. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2010. – 124 с.

3. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita/navchalni-zakladi-yaki-nadayut-mozhливist-navchatis-viddaleno>.

4. Кудрявцева С.П. Міжнародна інформація: навчальний посібник/С.П. Кудрявцева, В.В. Колос. – К.: Видавничий дім «Слово», 2005. – 400 с.

УДК616.9

Медичні науки

ТРИВАЛІСТЬ ЛІКУВАННЯ ПРИ РАННІЙ СТАДІЇ ЛАЙМ-БОРЕЛІОЗУ

Рудан І.В.,

*асистент кафедри внутрішньої
медицини та інфекційних хвороб*

*Буковинський державний медичний університет
м. Київ, Україна*

Актуальність. Лайм-бореліоз – це природновогнищева інфекційна хвороба з групи бактеріальних зоонозів, яка передається через укуси кліщів і характеризується різноманітням

клінічних проявів з переважним ураженням шкіри, нервової системи, опорно-рухового апарату, серця, очей.[1]

Щороку близько 20 000 людей звертається з укусами кліщів до закладів охорони здоров'я.

Протягом 2019 року було зареєстровано 4 482 випадки хвороби Лайма серед українців. Зокрема, 833 випадки зафіксували у жителів сільської місцевості, а 492 — у дітей до 17 років.

Більшість досліджень оцінювали ефективність прийому антибактеріальних препаратів упродовж 21 дня. Однак деякі дослідження продемонстрували, що в більшості пацієнтів лікування доксицикліном упродовж 10–14 днів є так само ефективним, як і триваліша терапія.[2]

У США дані щодо зв'язку між тривалістю лікування та його ефективністю були отримані після проведення рандомізованого подвійного сліпого дослідження за участю 180 пацієнтів з мігруючою еритемою. Учасники були розділені на три групи: перша група приймала доксициклін упродовж 10 днів, друга — отримувала 1 дозу цефтріаксону внутрішньовенно з наступним 10-денним прийомом доксицикліну, третя — приймала доксициклін упродовж 20 днів. Ефективність лікування оцінювали через 20 днів і через 3, 12 і 30 міс.

Згідно з результатами дослідження, у жодному з періодів спостереження не було виявлено суттєвої різниці щодо ефективності лікування серед учасників усіх трьох груп. У одного з пацієнтів, який отримував доксициклін протягом 10 днів, на 18-й день розвинувся Лайм-менінгіт, проте учасник був успішно вилікуваний двотижневим курсом цефтріаксону.[3]

Оптимальна тривалість терапії при мігруючій еритемі також вивчалася в Європі, де більшість випадків Лайм-бореліозу спричинюються збудником *B. Afzelii* (на відміну від *B. burgdorferi* в Сполучених Штатах). Результати дослідження продемонстрували, що прийом доксицикліну протягом 10 днів є так само ефективним, як і впродовж 15 днів.[4]

Висновки. Таким чином, вибір схеми лікування пацієнтів з Лайм-бореліозом залежить від клінічних проявів захворю-

вання. Проведення своєчасної та адекватної антибіотикотерапії має ключове значення в запобіганні прогресуванню хвороби Лайма. На сьогодні існують доволі чіткі рекомендації щодо режимів антибактеріальної терапії на різних стадіях Лайм-бореліозу, які продемонстрували свою ефективність у численних клінічних дослідженнях.

Література:

1. Зінчук О.М. Етіотропна терапія Лайм-бореліозу/ О.М Зінчук// «Новости медицины и фармации» Инфекционные болезни.— 2010.— (тематический номер) (330).— С.45-5
2. Баранова Н.С. Клинико-инструментальная характеристика хронических форм нейроборрелиоза.\Н.С. Баранова, Н.Н.Спирин., Л.А. Низовцева// журнал неврологии и психиатрии.—2012.—№9.— С.40-47
3. Антоненко К.В. Хвороба Гентінгтона у поєднанні з Лайм бореліозом: аналіз клінічного випадку./ К.В.Антоненко, Т.М. Черненко.// Український неврологічний журнал.—2016.— №1.— С. 93-97
4. Лобзин Ю.В., Усков А.Н., Козлов С.С. Лайм-боррелиоз (иксодовые клещевые боррелиозы) // Актуальные инфекции. — СПб.: Фолиант, 2000. — 160 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАНЯ МАЙНОВИХ ДОГОВОРІВ ПОДРУЖЖЯ

Румпа Яна Сергіївна
*аспірантка кафедри
цивільного та трудового права
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна*

Правовий режим спільності майна подружжя, закріплений у чинному Сімейному Кодексі України (надалі — СК, СК України), передбачає певну координацію дій подружжя. Інструментом такої координації в сімейному праві України слугують договори про визначення правового режиму подружнього майна. Усі майнові договори, включені до цієї групи, можуть стосуватися його поділу (виділу частки), передачі від одного подружжя іншому або визначення порядку користування майном.

До поіменованих договорів подружжя щодо їхнього майна належать такі їх види:

- договір про поділ майна подружжя (ст. 69 СК України); [1, ст. 69]
- договір про виділ майна (частки) одного з подружжя зі складу всього майна подружжя (ч. 2 ст. 69 СК України); [1, ст. 69]
- договір про відчуження одним із подружжя на користь другого подружжя частки у праві спільної власності без виділу цієї частки (ч. 2 ст. 64 СК України); [1, ст. 64]
- договір про визначення порядку користування майном (ст. 66 СК України). [1, ст. 66]

Характерним для цієї групи договорів є те, що їх предмет становить майно, яке є в наявності на момент укладення подружжям договору. Це майно вже має певний правовий режим (належить до числа спільного або роздільного). У

зв'язку з цим метою договору подружжя є зміна такого режиму (визнання роздільного майна спільним, спільного роздільним і т. д.). Сюди включаються і договори про встановлення порядку користування майном подружжя. Ці угоди хоча й не змінюють правового режиму майна, проте спрямовані на встановлення певного порядку та особливостей його використання.

У зв'язку з наведеним, практичне значення має класифікація договорів щодо подружнього майна, відповідно до якої виокремлюються:

а) договори, спрямовані на встановлення та зміну правового режиму майна подружжя (про поділ майна, про виділ частки одного з подружжя зі складу всього майна, про відчуження одним із членів подружжя на користь іншого своєї частки у праві спільної сумісної власності без виділу цієї частки);

б) договори, що визначають порядок користування майном (спільним та/або роздільним). [2, с.66]

У подружжя, що перебуває у шлюбі, нерідко виникає потреба виділити частину майна у власність чоловіка чи дружини або здійснити поділ усього подружнього майна (для ведення бізнесу, з метою передачі частини подружнього майна у заставу, іпотеку тощо). Зазначені майнові маніпуляції можна здійснити як під час перебування чоловіка та дружини у шлюбі, так і після його припинення, уклавши при цьому договір про поділ спільного майна подружжя або договір про виділ частки майна одного з подружжя зі складу всього майна.

Серед договорів, які входять до цієї групи, основне місце займає договір про поділ майна подружжя, який найбільш поширений у договірній практиці подружжя в Україні.

Поділ спільного майна подружжя – це один зі способів припинення права спільної сумісної власності подружжя на вимогу одного або обох із подружжя. Сутність поділу полягає в тому, що спільне майно розподіляється між подружжям, у результаті чого спільна власність припиняється і кожен із членів подружжя стає власником частки, яка виділяється. [2, с.68]

Нормативне визначення договору про поділ майна подружжя у законодавстві відсутнє. В юридичній літературі наводяться визначення, які розкривають різні його аспекти. Т.О. Ариванюк визначає договір про поділ спільного майна подружжя як угоду (дії), спрямовану на припинення режиму спільності на майно, нажите громадянами, які перебувають або перебували у шлюбі. [2, с.69] І. В. Жилінкова зазначає, що поділ спільного майна є договором, спрямованим на припинення режиму спільності подружнього майна і встановлення права приватної власності кожного з подружжя стосовно визначених договором речей. [4, с.147]

Договір про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності, є двостороннім, консенсуальним і відплатним. Сторонами вказаного договору є чоловік та дружина, шлюб між якими зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану, а також особи, шлюб між якими розірвано у встановленому законом порядку. [3, с.103]

У ч. 1 ст. 70 Сімейного Кодексу України закріплено принцип, згідно з яким у разі поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, частки майна дружини та чоловіка є рівними, якщо інше не визначено домовленістю між ними. [1, ст.70] Таким чином, при укладенні договору про поділ спільного майна подружжя може відійти від цього принципу. У цьому разі відступ від принципу рівності часток у договорі можливий як за обставин, що мають істотне значення, як це передбачає ч. 2 ст. 70 Сімейного Кодексу України, зокрема, якщо один із членів подружжя не дбав про матеріальне забезпечення сім'ї, приховав, знищив чи пошкодив спільне майно, витрачав його на шкоду інтересам сім'ї, так і за будь-яких інших обставин, які сторони передбачили в договорі про поділ, у тому числі й безумовно.[1, ст.70]

Необхідно відокремлювати договір про поділ майна подружжя, що перебуває в їх спільній сумісній власності, від договору про виділ майна (частки) дружині, чоловікові зі складу всього майна подружжя (ч. 2 ст. 69 Сімейного Кодексу

України).[1,ст.69] Принципова різниця між поділом і виділом полягає в тому, що у першому випадку право спільної власності припиняється щодо всього майна подружжя, а у другому – тільки стосовно певної речі або речей.

Особливість спільної сумісної власності подружжя полягає в тому, що у багатьох випадках їм належить право не на одну конкретну річ, а на їх сукупність. Отже, подружжя може не припиняти режиму спільності щодо всього належного їм майна, поділивши його, а здійснити виділ певної речі або частки (наприклад, будинку чи 1/2 будинку) і припинити лише стосовно неї режим спільності. Відповідно до вказаного договору виділене майно виокремлюється із загальної маси спільних речей і стає особистою приватною власністю одного з членів подружжя. Результатом поділу майна, що перебуває у спільній власності, є припинення режиму спільності; у разі здійснення виділу право спільної власності припиняється тільки щодо окремо виділеного об'єкта.[5, с.1100]

Серед договорів, що визначають порядок користування майном, виокремлюються договори подружжя про користування їхнім спільним майном та договори подружжя про користування їхнім роздільним майном.

Необхідність укладення таких договорів обумовлена тим, що у складі спільного майна можуть перебувати і неподільні речі, потреба в яких є і в чоловіка, і в дружини. Зрозуміло, що в силу їх неподільності або відсутності бажання ділити речі (якщо вони є подільними), найоптимальнішим варіантом вирішення даного питання є укладення договору про порядок користування майном. Наприклад, подружжя може укласти договір про порядок користування спільним автомобілем, визначивши дні чи інший більш тривалий часовий проміжок, протягом якого кожен із них може користуватися цим об'єктом права спільної сумісної власності.[5, с.1102]

За договором про користування спільним майном, подружжя може:

- визначити, яким чином використовуватиме спільне

майно, а саме: встановити черговість користування річчю кожним із них; спільне користування річчю; надання її в користування одному з членів подружжя з виплатою грошової компенсації чи без такої; невикористання речі певний проміжок часу тощо;

- домовитися про порядок користування плодами та доходами, якщо річ, яка є предметом договору, плодоносить або дає приплід;

- вирішити питання про утримання майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності тощо.[2, с.69]

Окремим питанням, яке потребує додаткової уваги у контексті даної проблеми є можливість обмеження принципу свободи волевиявлення у шлюбному договорі. Оскільки договірне регулювання сімейних відносин є одною із основних засад сучасного сімейного законодавства (ст. 7 Сімейного Кодексу України) [1, ст.7], значна частина майнових відносин подружжя регулюється за допомогою договорів, проте недотримання принципу свободи договорів між подружжям все ще залишається нагальною проблемою.

Заслуговує уваги вирішення цієї проблеми, запропоноване О.Н. Назімієвою, досліджуючи майнові угоди подружжя в зарубіжному праві. Вона зазначає, що договори мають бути простими і деталізованими, зміст може торкатися таких питань як: яку вигоду (інтерес) буде мати кожен із подружжя в їх будинку, як вони будуть використовувати свій дохід, чи будуть вони мати сімейний банківський рахунок, та чи будуть вони власниками іншого майна в рівній мірі. Також автор звертає увагу, що подібний договір між подружжям може включати в себе питання з приводу виховання дітей, проте, такого роду угода не повинна позбавляти право одного з батьків права спілкування з дитиною, повністю звільняти його від участі у витратах по утриманню та вихованню дитини. [6,с.225]

Проведений аналіз дає підстави для таких висновків:

1. Майнові договори подружжя доцільно класифікувати за критерієм їх мети на:

а) договори, спрямовані на встановлення та зміну правового режиму майна подружжя;

б) договори, що визначають порядок користування майном (спільним та/або роздільним).

2. Серед договорів, які входять до групи, спрямованої на встановлення та зміну правового режиму майна подружжя, основне місце займає договір про поділ майна подружжя, який найбільш поширений у договірній практиці подружжя в Україні. На законодавчому рівні існують визначені принципи поділу майна, проте саме поняття і ознаки договору про поділ майна на нормативному рівні відсутні і знаходять своє відображення тільки в доктринах, хоча потребує чіткого визначення для кращого розуміння та правильного застосування зміну правового режиму майна подружжя.

3. Договори, що визначають порядок користування майном, виокремлюють на договори подружжя про користування їхнім спільним та /або роздільним майном.

4. Проблема майнових договорів подружжя у порушенні принципу свободи договору, яка передбачає можливість укласти не лише ті договори, які передбачені нормами чинного законодавства, а й ті, які законом не передбачені, тому більш доречним є наділення таких договорів простими загальними рисами з можливістю детальніше розписувати зміст договору на підставі загальних принципів чинного законодавства.

Література:

1. Сімейний кодекс України із змінами та доповненнями від 28.08.2018 року №2947-III: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.

2. Михальнюк О.В. Договори подружжя стосовно їхнього спільного та роздільного майна [Електронний ресурс] // О.В. Михальнюк // Юридичний науковий електронний журнал. - 2015. - 3. - С. 66 – 70. - Режим доступу: http://lsej.org.ua/3_2015/19.pdf.

3. Боднар Т.В. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності.// Т.В. Боднар // Вісник Національної

академії правових наук України. 2017. - 2 (89). - С 100 – 109.

4. Жилинкова И. В. Право собственности супругов. - Х., «Кси́лон», 1997.— 236 с.

5. Майданик Р.А. Речове право : підручник. - К,: Алерта, 2019. - 1102 с.

6. Назамієва О.Н. Имущественные соглашения супругов в зарубежном праве. Научные труды. Российская академия юридических наук. Выпуск 4. В трех томах. Том 2. М.: Издательская группа «Юрист», 2004, с. 225.

УДК 37.02

Педагогічні науки

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО НА ГРУ ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сендзюк В. В.,

студентка факультету педагогіки та психології

Центральноукраїнський державний педагогічний

університет імені Володимира Винниченка,

м. Кропивницький, Україна

*Науковий керівник **Баранюк І. Г.***

к. п. н., доцент

Анотація. В даній статті розглянуто особливості використання гри як методу навчання молодших школярів. Узагальнено окремі погляди В. О. Сухомлинського на своєрідності застосування гри в процесі навчання дітей молодшого шкільного віку у різних напрямках.

Ключові слова: *гра, навчання, молодші школярі, педагог, В. О. Сухомлинський.*

Постановка проблеми. Гра займає значне місце в житті людини та її діяльності. Використання гри на уроках в школі є одним із ефективних підходів навчання, тому що гра робить легшим засвоєння складної, не зрозумілої інформації для дитини, активізує увагу, а також забезпечує необхідні емоційні умови для всебічного, гармонійного розвитку дитини. Для

педагога гра є методом навчання і виховання, що дає змогу повністю враховувати вікові особливості дітей, розвивати ініціативу, створювати атмосферу розкнутості, самостійності, творчості та умови для саморозвитку.

Дитина пізнає світ за допомогою гри. Тому, навчання через гру створює спеціальні умови для самостійного пошуку та вирішення учнями проблем, які супроводжують навчання. На жаль, вчителі недостатньо уваги приділяють грі як методу навчання дітей молодшого шкільного віку, хоча саме ігрова діяльність добре впливає на формування різних компонентів розумової культури людини, на чому наголошував і Василь Олександрович Сухомлинський.

Аналіз досліджень. Гра постійно приваблювала до себе увагу психологів та педагогів. Питання визначення сутності гри, організації ігрової діяльності вивчали такі науковці, як К. Ушинський, Л. Артемова, А. Богуш, Д. Менджерицька, Д. Ельконін, Р. Жуковська, О. Усова та інші. Особливості застосування гри як методу навчання відображено в працях О. Газмана, Н. Короткової, Н. Михайленко, В. Сухомлинського.

Педагогічну спадщину В. Сухомлинського щодо застосування гри в навчальному процесі досліджували М. Антонеч, А. Богуш, І. Зязюн, О. Савченко та ін.

Досить великого значення грі у розвитку й навчанні дитини надавав Ф. Фребель. Зокрема він зазначав, що «гра породжує радість, свободу, достаток, спокій в собі і біля себе, мир з миром» [1, с.33].

Специфіка поєднання навчання з грою в початковій школі, відображена в педагогічній спадщині В. Сухомлинського.

Метою статті є розкриття окремих ідей Василя Олександровича Сухомлинського щодо застосування гри в навчанні молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. У житті дітей відбувається переломний момент в той період, коли діти переходять із закладу дошкільної освіти до початкової школи, тому що для них навчання стає обов'язковим. І тепер дитина має нести

відповідальність за результати своєї праці перед вчителем, школою та батьками. Вона має дотримуватися однакових для всіх школярів правил. І тут на допомогу і вчителям, і учням приходить гра. Гра, як стверджує І. Тарасова, – «спрямована на формування у дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних умінь і навичок, розвитку мислення, практичних дій, збагачення життєвого досвіду».

Для дорослих гра тільки здається такою легкою. А насправді, як зазначають дослідники, гра потребує, щоб дитина, яка грається, віддавала грі максимум своєї енергії, розуму, витримки, самостійності. Гра стає напруженою працею і через зусилля веде до задоволення основних потреб дитини. Підсумовуючи думки щодо освітнього значення гри, В. О. Сухомлинський з цього приводу зазначає: «Тисячу разів сказано: навчання – праця, і його не можна перетворювати на гру. Та не можна поставити китайську стіну між працею і грою. Придивімося уважно, яке місце займає гра в житті дитини, особливо в дошкільному віці. Для неї гра – це найсерйозніша справа. У грі розкривається перед дітьми світ, розкриваються творчі здібності особистості. Без гри немає і не може бути повноцінного розумового розвитку» [2, с.95].

В. О. Сухомлинський зауважував, що гра є методом розумового розвитку молодших школярів. Він писав: «Гра – це величезне світле вікно, крізь яке в духовний світ дитини вливається життєдайний потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, що засвічує вогник допитливості. То що ж страшного в тому, що дитина вчиться писати граючись, що на якомусь етапі інтелектуального розвитку гра поєднується з працею, і вчитель не так уже часто говорить дітям: «Ну, пограли, а тепер будемо трудитися!»» [2, с.95].

Відомо, що під час гри дитина набуває важливих новоутворень, пізнання соціальної дійсності, засвоєння правил взаємостосунків та соціальних мотивів, здатність до дозвільної поведінки. Саме під час гри відбувається процес засвоєння

правил та перетворення їх у стійкі форми поведінки. Спочатку діти засвоюють поведінку шляхом наслідування, потім починають глибше усвідомлювати сутність самих правил та норм. Вони не тільки уважно стежать, щоб інші діти ретельно дотримувались правил та норм, а й самі їх виконують. Відповідно, завдання вчителя, звести до мінімуму вільний момент гри і зробити її максимально навчальною.

Виділяючи особливість застосування гри в навчанні школярів, Василь Сухомлинський писав: «Тисячу разів сказано: навчання – праця, і його не можна перетворювати на гру. Та не можна відгородити китайською стіною працю від гри. Придивимось уважно, яке місце гри в житті дитини. Для неї гра – це найсерйозніша справа. В грі розкривається перед дітьми світ, розкриваються творчі можливості особистості. Без гри немає і не може бути повноцінного розумового розвитку» [2, с.234]. Зважаючи на те, що у дитячі роки гра сприяє пізнанню дітьми світу, то вона може стати головним помічником вчителя в навчанні дитини.

Василь Олександрович зазначав, що гра формує науковий світогляд, розвиває пізнавальні і творчі здібності, виховує інтерес і потребу в розумовій діяльності та допомагає у постійному збагаченні науковими знаннями та застосуванні їх на практиці.

Кожен учитель, як підкреслював педагог, повинен використовувати гру з метою розвитку психічних процесів молодших школярів, зокрема уяви, необхідної для інтелектуального розвитку учнів. З цього приводу Василь Олександрович зазначав: «Діти граються не тільки тоді, коли бігають, змагаються в швидкості й спритності. Гра може полягати й у великому напруженні творчих здібностей, уяви. Без гри розумових сил, без творчої уяви неможливе повноцінне навчання» [2, с.128]. На думку Сухомлинського, гра починається там, де є краса. Причому красу в Павлівській школі діти разом із педагогом бачили в усьому: у квітці, у птаху, у дереві, в метелику, – з яких і починалася гра.

Також у пошуках краси діти беруть участь в трудовій діяльності, яку В. О. Сухомлинський теж поєднував з грою. Він писав: «Урочистий день початку збирання врожаю на шкільній ділянці – діти приходять святково вдягнені; перші зрізані колоски стоять у вазі на столі, покритому скатеркою. У цьому – гра, сповнена глибокого змісту. Та гра втрачає виховну цінність, коли вона штучно «прив’язується» до праці, і в красі не виявляється емоційна оцінка навколишнього світу й самого себе» [2, с.97]. Головною є майстерність педагога, він не повинен пригнічувати дітей працею, а повинен донести учневі її багатогранність та вплинути на формування свідомого бачення світу, залучити батьків до цього процесу через освоєння прийомів домашньої материнської дидактики. « В їх основі – живий інтерес дитини до знань, книжки, поєднання гри з цілеспрямованою розумовою працею, повсякчасне духовне спілкування дітей з батьками » [3, с.169].

Погляди В. Сухомлинського на гру як засіб формування розумової культури учня не втратили своєї цінності для Павлівської школи, де жив і працював видатний педагог. Вчителі початкових класів досі пам’ятають настанову педагога «Через гру дитина пізнає світ», організовуючи навчання молодших школярів й за канонами Нової української школи. Гра супроводжує павлівських школярів усюди: на уроках, на перерві, під час трудової діяльності, під час виконання домашніх завдань. Так, на уроках мислення серед природи, започаткованих Василем Олександровичем, учні через гру пізнають красу навколишнього. Завдяки ігровим моментам діти дізнаються про приліт птахів, про початок певної пори року, про тварин, про квітку навесні, про маленький струмочок тощо.

Висновки. Отже, В. О. Сухомлинський наголошує на тому що гра відіграє дуже велике значення у навчанні дітей молодшого шкільного віку. Гра, як підкреслює педагог, є формою діяльності молодших школярів, яка відповідає їх віковому розвитку та сприяє формуванню всіх пізнавальних

процесів, цінних в контексті формування різних елементів розумової культури дитини, зокрема творчого мислення, уяви. Таким чином, гра в початковій школі має пов'язуватися з розумовим, естетичним та трудовим вихованням, тому що під час цього формується особистість учнів.

Література:

1. Лесскис И., Лисютенко О., Прочухаева М. Групповая игротерапия: Рекомендации для психологов и педагогов // Дошкольное воспитание. – 2002. – № 4. – С. 33 – 38.
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям // Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5-ти томах. – Т.3. – К.: Рад. школа, 1977. – 670 с.
3. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. – К.: Радянська школа, 1988. – 304 с.

УДК373.3/5:57.01.08

Педагогічні науки

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ ШЕСТИКЛАСНИКІВ

Супрунова М.П.,

здобувачка вищої освіти ступеня бакалавра

Довгопола Л. І.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри

біології, методології та методики навчання

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний

педагогічний університет ім. Григорія Сковороди»,

м. Переяслав, Україна

У зв'язку із інтеграцією України до європейського освітнього простору, з'явилася потреба в суттєвій модернізації освітньої сфери, підвищення її якості. У контексті реформування загальної середньої освіти особлива увага приділяється формуванню в учнів не лише глибоких і міцних знань, умінь, навичок, але й універсальних компетентностей.

Інноваційні підходи в освіті тісно пов'язані з інтерактивними технологіями навчання, які передбачають не лише традиційну організацію освітнього процесу: педагог – здобувач освіти, де учень перебуває в якості сприймаючого, а й взаємодію: учень – учень, активність здобувачів освіти є номінальною у процесі навчання. Так, згідно із Законом України «Про освіту», Державної національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ столітті, потрібно здійснити кардинальний перехід від традиційного інформаційно-пояснювального навчання, зорієнтованого на передачу готових знань, до особистісно-розвивального, персоніфікованого, спрямованого не лише на засвоєння знань, а й на розвиток творчої, креативної особистості учня.

У сучасних умовах, коли розвиток суспільства вимагає відповідних змін у системі освіти (змісту навчання, рівнів підготовки учнів, засобів, методів, освітніх технологій та форм організації навчання), коли педагогічна наука і практика зазнають ґрунтовних змін щодо тенденцій свого розвитку, проблема модернізації системи освіти є надзвичайно актуальною. Безперечно, що необхідне педагогічно виважене впровадження нововведень й інновацій в педагогічну теорію і практику, зокрема методу проєктів у освітній процес закладів загальної середньої освіти.

У сучасній психолого-педагогічній літературі віднайшла відображення проблема сутності інтерактивних технологій та інтерактивного навчання у працях К. Баханової, О. Глозової, К. Нор, О. Пехоти, Л. Пироженко, О. Пометун, Г. П'ятакової, О. Ярошенко та ін.; класифікація інтерактивних технологій, технік, прийомів та методів навчання – у М. Бухаркіної, Л. Карамушки, В. Мельник, Г. Селевко, Г. Сиротенко, Є. Полат, Л. Пироженко [1, 4].

Метод проєктів був розроблений американським педагогом У. Кілпатріком у 20-ті рр. ХХ ст. як практична реалізація концепції інструменталізму Д. Д'юї. Основна мета методу проєктів – надати здобувачам освіти можливість

самостійно набувати знання у процесі вирішення практичних завдань або проблем. Педагогу в проєкті відводиться роль координатора,

Ключовим напрямом сучасного вдосконалення, підвищення рівня педагогічної кваліфікації є освоєння методики застосування та конструювання інтерактивних методів навчання. Як зазначають Н. Побірченко та Г. Коберник, вони «ще недостатньо поширені в українській школі. Щоб прискорити процес їх впровадження, необхідно, насамперед, підготувати вчителів до роботи з ними. Це потребує... активного вивчення і впровадження інтерактивних технологій у освітній процес закладів освіти [4]».

Поняття «інтерактивний» походить від англ. «interact» («inter» – взаємний, «act» – діяти). Отже, інтерактивними називаються технології, які здійснюються шляхом активної взаємодії школярів у процесі спільної діяльності. Активність педагога поступається місцем активності учнів, він виступає лише в ролі координатора, організатора процесу навчання: готує завдання, формує питання або теми для обговорення в групах, контролюючи час і порядок виконання визначеного плану роботи. Ю. Шапран виокремлює інтерактивні методи навчання як окрему складову особистісно-зорієнтованого навчання, оскільки вони сприяють соціалізації особистості, усвідомленню себе як частини колективу, своїй ролі й потенціалу. Він зазначає, що загальною ознакою цих технологій є принципи інтеракції: багатостороння комунікація, взаємодія і взаємонавчання, кооперація та співробітництво [3, с.183]. О. Комар під технологією інтерактивного навчання розуміє таку організацію навчального процесу, за якої кожен учень бере участь у колективному взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії та спілкуванні всіх його учасників процесі навчального пізнання [2]. Різні дефініції інтерактивного навчання (інтерактивні технології, інтерактивні методи навчання, інтерактивні техніки) часто використовують як синонімічні, хоча ці поняття й не тотожні. У вітчизняній педагогіці симетрично використовують терміни «інтерактивні

технології», «інтерактивні технології навчання», «інтерактивні методи навчання». Особливості застосування технологій виявляються в системності, алгоритмічності, процесуальності, можливості відтворення, проєктованості, керованості, стійкості результатів. При використанні інтерактивних методів увага акцентується на їх варіативності та врахуванні індивідуальних і вікових психологічних особливостей [3, с.181-186].

До найпоширеніших інноваційних освітніх технологій та інтерактивних методів навчання відносяться: дискусія, евристична бесіда, рольові, «ділові» ігри, навчальні тренінги, Brainstorming – мозковий штурм, Case study – кейс-метод, Project Based Learning – метод проєктів, Flipped classroom – перевернутий клас, Storytelling – розповідь історій тощо.

Метод проєктів є однією з базових інтерактивних технологій, у процесі вивчення, конструювання та застосування якої формуються ключові компетентності учнів: інноваційні, інформаційно-комунікативні, особистісно-креативні, дослідницькі, організаційні, вміння працювати в групах тощо.

В основу даної особистісно-орієнтованої розвиваючої технології покладена ідея розвитку пізнавальних навичок здобувачів середньої освіти, творчої, креативної ініціативи, уміння самостійно мислити, знаходити і розв'язувати проблему, орієнтуватися в інформаційному просторі, уміння прогнозувати й оцінювати результати власної діяльності. Вона спрямована на розвиток самостійної діяльності школярів – індивідуальну, парну, групову, яку вони виконують впродовж визначеного відрізка часу. С. Сисоева зазначає, що «метод проєктів є однією з педагогічних технологій, яка відображає реалізацію особистісно-орієнтованого підходу в освіті [1, 4]».

Учені Є. Полат, М. Бухаркіна розробили класифікацію проєктів, яка є найбільш поширеною та повною в сучасній педагогічній літературі. Вони виділяють такі різновиди проєктів:

1) за методом, який домінує в проєкті: дослідницький, творчий, ігровий, інформаційний, практико-орієнтований;

2) за характером координування проєкту: з явною координацією, з прихованою координацією;

3) за характером контактів: внутрішні (регіональні), міжнародні;

4) за кількістю учасників: особистісні (індивідуальні), парні, групові;

5) за тривалістю проведення: короткочасні, середньої тривалості, довгострокові [4].

Основні завдання щодо використання методу проєктів в процесі навчання біології: розвиток творчих та пізнавальних здібностей, логічного мислення учнів; вміння формулювати мету та здійснювати діяльність, спрямовану на її досягнення, зокрема на основі самоосвіти; розвиток умінь орієнтуватися у сучасному інформаційному просторі і виокремлювати головне – навчати учнів аналізувати матеріали, критично їх оцінювати, ранжувати за значимістю, обмежувати за обсягом, використовувати різні джерела всеможливих відомостей; формування умінь щодо планування роботи; формування умінь взаємодіяти з іншими людьми, сприймати їх повідомлення, за рахунок чого розвивається соціалізація школярів; розвиток в учнів творчого мислення, адекватної самооцінки, формування позитивної особистісної концепції; навчання школярів рефлексії; навчання учнів публічно виступати.

Наведемо приклад використання групової проєктної технології у процесі вивчення курсу біологія в 6-му класі на базі Переяславської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 Київської області. Груповий проєкт має чіткий алгоритм:

Підготовчий етап передбачає: при розробці робочої навчальної програми з біології, вчителем виділяються провідна тема чи декілька тем, які будуть запропоновані учням для проєктування. Наприклад, «Фотосинтез як характерна особливість рослин» у 6 класі. Тема проєкту повинна бути актуальною, тематику основного проєкту може запропонувати як учитель, так і самі учні, які в свою чергу виявляють власну ініціативу, в залежності від їх інтересів та можливостей. Також

формулюються індивідуальні та групові теми, робота над якими сприяє засвоєнню знань і формуванню необхідного досвіду. Дуже важливо обрати проблему дослідження, керуючись принципами актуальності, доцільності, новизни очікуваного наукового результату, сформулювати мету та завдання проєкту. Підготовчий етап передбачає роботу із джерелами інформації: інтернет ресурсами, науковою літературою, довідниками, навчальною літературою, застосування різних комп'ютерних програм, тощо.

Основний етап (дослідницький). Відповідно до обраної теми учні розробляють дослідницькі завдання. Учні були поділені на групи. Перед кожною групою були поставлені конкретні завдання:

- «Історики» – дослідити історію вивчення процесу фотосинтезу;
- «Хіміки» – з'ясувати особливості хімічного процесу фотосинтезу;
- «Ботаніки» – розкрити взаємозалежність морфологічної та анатомічної будови листка, як вегетативного органа рослин, у процесі фотосинтезу;
- «Дослідники» – довести, що рослини здійснюють фотосинтез, що саме хлорофіл поглинає світло тощо (поставити дослід).

Для підготовки матеріалів учні віднаходили інформацію в енциклопедіях, довідниках, мережі Internet.

Заключний етап (підбиття підсумків) Учні презентують самостійно розроблені тематики основного проєкту. Урок супроводжувався демонстрацією презентацій, дослідів, фрагментами відеофільмів, активно використовувалася інтерактивна дошка. На закріплення матеріалу було запропоновано учням самостійно підвести підсумки заняття і зробити висновки щодо значення фотосинтезу в еволюції рослинного світу.

Отже, застосування на уроках біології інтерактивних методів навчання, зокрема методу проєктів, сприяло кращому засвоєнню учнями шостого класу навчального матеріалу й розвитку креативних здібностей, формуванню умінь: інформаційно-комунікативних, особистісно-креативних, дослідницьких, організаційних, працювати в групах, здійснювати узагальнення матеріалу тощо

Література:

1. Довгопола Л. І. Формування готовності в майбутніх учителів біології до застосування інтерактивних технологій. *Педагогічні науки: зб. наук. праць*. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2018. Вип. LXXXII. Т. 1. С. 117-121.
2. Комар О. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Умань, 2011. 405 с.
3. Шапран Ю. П. Використання кейс-стаді як технології інтерактивного навчання майбутнього вчителя. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 22 (257), Ч. VII, 2012. С. 181–186.
4. Ю. П. Шапран, Л. І. Довгопола Практичний аспект професійної підготовки вчителів біології: монографія. Переяслав: ФОП Домбровська Я. М., 2020. 198 с.

УДК 341

Юридичні науки

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Тимошенко С. О.

*студентка факультету міжнародних відносин
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

На даний момент в Європейському Союзі (ЄС) не існує спеціального юридично обов'язкового акта, який би закріплював поняття репродуктивних прав людини. Тим не менш, Європарламент у своєму звіті про сексуальне і репродуктивне здоров'я і права від 2013 р. зазначив, що сексуальні та репродуктивні права – це права людини, порушення яких становить порушення прав жінок та дівчат на рівність, недискримінацію, гідність та здоров'я, а також свободу від насильства та такого, що принижує гідність, поводження.

Даний інститут ЄС також визнав, що «сексуальні та репродуктивні права людини (СРПЛ) є важливим елементом людської гідності, який потрібно розглядати в більш широкому контексті структурної дискримінації та гендерної нерівності і закликав держав-членів захищати СРПЛ через Агентство ЄС з основних прав та Європейський інститут гендерної рівності, не в останню чергу, передбачаючи програми та послуги з питань репродуктивного здоров'я [1]».

Значне дослідження у сфері СРПЛ на запит Комітету Європейського парламенту з прав жінок та гендерної рівності провів Департамент політики Європейського парламенту з питань прав громадян та конституційних питань. Метою зазначеного аналізу був огляд ситуації в Європейському Союзі з точки зору доступу до товарів та послуг з охорони сексуального та репродуктивного здоров'я в ЄС (наприклад, абортів чи планування сім'ї) як з юридичної, так і з практичної точки зору. Наслідком вивчення даної тематики стало видання Департаментом звіту про результати дослідження. Хоча твердження, висловлені у звіті Департаменту, являють собою думки окремих авторів і не обов'язково представляють офіційну позицію Європарламенту, даний документ став важливим кроком до юридичного закріплення і гарантування СРПЛ. Зокрема, Департамент визначив, що репродуктивне здоров'я являє собою забезпечення здорової репродуктивної системи та здорової вагітності завдяки доступу до охорони здоров'я, ліків та освіти. Репродуктивні права включають в себе право вирішувати, коли мати (і чи взагалі мати) дітей, включаючи свободу від дискримінації, примусу та насильства при виборі планування сім'ї [2, с. 11].

Також, згідно з дослідженням Департаменту, до репродуктивних прав належать:

- право на життя: право не померти з причин, пов'язаних з вагітністю, або народженням дитини (ст. 3 Загальної декларації прав людини (ЗДПЛ), ст. 6 (1) Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (МПГПП), ст. 2 Європейської

конвенції з прав людини (ЄКПЛ) та ст. 6 (1) (2) Конвенції ООН про права дитини (КПД);

- право на фізичну недоторканість: право контролювати своє власне тіло, включаючи статеве та репродуктивне життя, і бути вільним від будь-якого втручання, медичного чи іншого, окрім як за повноцінної, вільної та інформованої згоди (ст. 3 та 5 ЗДПЛ, ст.7, 9 (1) МПГПП, ст. 37 (а) КПД). Це право прямо включає право людей з обмеженими можливостями зберігати свою фертильність на рівні з іншими (ст. 23 (с) Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю (КПОІ));

- право на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я (ст. 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (МПЕСКП), ст. 24 КПД, ст. 25 КПОІ);

- право на свободу від катувань та іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, видів поводження: це право може включати право на відсутність відмови у доступі до безпечного абортів та інших сексуальних чи репродуктивних товарів та послуг (ст. 7 МПГПП, ст. 3 ЄКПЛ, ст. 2 та 16 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання);

- право на рівність та недискримінацію: це право гарантує, що міжнародні норми про права людини захищають всіх людей однаково, незалежно від їх статі, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, статусу інвалідності, етнічного чи расового походження, чи будь-яких інших підстав (ст. 14 ЄКПЛ, ст. 26 МПГПП, ст. 2 МПЕСКП, КПОІ та Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації проти жінок (КЛФДЖ));

- право на повагу до приватного та сімейного життя: право бути вільним від свавільного чи незаконного втручання у своє сімейне та приватне життя (ст. 8 ЄКПЛ, ст. 17 МПГПП). Це право також чітко затверджено для дітей та людей з обмеженими можливостями (ст. 22 КПОІ, ст. 16 КПД);

- право на шлюб та створення сім'ї (ст. 12 ЄКПЛ, ст. 23 (2) МПГПП, ст. 23 (а) КПОІ). Деякі міжнародні нормативно-

правові акти пояснюють, що дана норма включає в себе право не вступати в шлюб без вільної згоди та право вибору чоловіка (дружини) (ст. 23 (3) МПГПП, ст. 10 МПЕСКП, ст. 23 (а) КПОІ, ст. 16 (b) КЛФДЖ). Жінки також мають право бути вільними від дискримінації у шлюбі та сімейних відносинах в цілому (ст.16 (1) КЛФДЖ);

- право вирішувати кількість та проміжок часу між народженням своїх дітей, включаючи право на доступ до інформації та освіти для здійснення даних прав (ст. 16 (e) КЛФДЖ, ст. 23 (b) КПОІ);

- право на інформацію та освіту: право на освіту, що зміцнює повагу до прав людини та дозволяє людям ефективно брати участь в житті суспільства (ст. 13 МПЕСКП). У більш загальному плані це право також стосується вільного обміну ідеями та інформацією (ст. 19 МПГПП, ст. 10 ЄКПЛ, ст. 17 КПД, ст. 4 (h) КПОІ). Також визнано право на доступ до освітньої інформації про здоров'я та добробут сімей, включаючи планування сім'ї (ст. 10 (h) КЛФДЖ);

- право бути вільним від сексуального та гендерного насильства: в дану категорію входить право не втручатись у СРПЛ (наприклад, шляхом примусового аборту, примусової стерилізації, або примусового шлюбу) (ст. 2 КЛФДЖ (із загальними рекомендаціями 19 та 35), ст. 19 КПД, Конвенція Ради Європи про запобігання та протидію насильству щодо жінок та домашньому насильству). Держави зобов'язані вживати заходів для захисту осіб від насильства, здійсненого третіми сторонами;

- право на користь від наукового прогресу: це включає в себе право на отримання переваг від користування результатами наукового прогресу (ст. 15 МПЕСКП), включаючи потенційний прогрес у лікуванні безплідності, генетичному тестуванні та ембріональних дослідженнях [2, с. 18-19; 3-10].

Отже, правове закріплення репродуктивних прав людини в Європейському Союзі на даний момент характеризується недостатнім вираженням та гарантуванням. Хоча інститути та

інституції ЄС останнім часом активно проводить дослідження у сфері СРПЛ, загального юридичного визначення поняття та видів репродуктивних прав людини в нормативно-правових актах Спільноти й досі не існує. Тим не менш, завдяки прийняттю Європарламентом резолюцій стосовно сексуальних та репродуктивних прав людини та активній роботі Комітета ЄС з прав жінок та гендерної рівності, можна зазначити, що Європейський Союз продовжує активно працювати в даному напрямку, що вже скоро може призвести до прийняття директиви чи резолюції, яка б виправила прогалини в праві Спільноти в зазначеній сфері.

Література:

1. Edite Estrela. Report on Sexual and Reproductive Health and Rights (2013/2040(INI)). Committee on Women's Rights and Gender Equality Rapporteur. 2.12.2013. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-7-2013-0426_EN.html?redirect#title1 (дата звернення: 08.02.2021).

2. Sexual and reproductive health rights and the implication of conscientious objection. Study requested by the FEMM committee. Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs. Directorate General for Internal Policies of the Union. PE 604.969 – October 2018. URL: https://eurogender.eige.europa.eu/system/files/post-files/eige_icf_sexual-and-reproductive-health-rights.pdf (дата звернення: 08.02.2021).

3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права: Ратифікація від 19.10.1973, Документ № 995_042 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення: 09.02.2021).

4. Загальна декларація прав людини: Документ від 10.12.1948 № 995_015 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 09.02.2021).

5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Ратифікація від 19.10.1973, Документ № 995_043 // База даних

«Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 09.02.2021).

6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Редакція від 02.10.2013, Документ № 995_004 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 09.02.2021).

7. Конвенція про права дитини: Редакція від 20.11.2014, документ № 995_021 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 09.02.2021).

8. Конвенція про права осіб з інвалідністю: Редакція від 06.07.2016, Документ № 995_g71 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення: 09.02.2021).

9. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання: Редакція від 13.11.1998, Документ № 995_085 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (дата звернення: 09.02.2021).

10. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: Редакція від 06.10.1999, Документ № 995_207 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text (дата звернення: 09.02.2021).

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ Е-HEALTH В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО

Ткачук В.В., Ткачук О.В.,

студенти магістри кафедри «Громадське здоров'я»

Житомирського медичного інституту

м. Житомир, Україна

Актуальність проблеми. Сучасні тренди та тенденції на ринку медичних послуг у всьому світі тісно пов'язані із новими можливостями інформаційних технологій. Та на жаль, в Україні рівень комп'ютеризації, охоплення медичними інформаційними системами надавачів медичних послуг знаходиться на низькому рівні. Цей факт, з одного боку, є викликом, а з іншого – створює безмежні можливості для стрімкого розвитку інформатизації на рівні держави, адже немає необхідності переробляти вже накопичені інформаційні системи, є можливість відразу впровадити новітні та передові розробки.

Метою дослідження є вивчення шляхів вирішення проблемних питань та покращення рівня розвитку системи електронної охорони здоров'я України. Виходячи з цього, перед галуззю охорони здоров'я постає ряд проблем, які потребують нагального вирішення для того, щоб охорона здоров'я могла успішно розвиватися з метою забезпечення прав пацієнтів та підвищення якості надання медичних послуг.

Матеріали та методи. Проведений аналіз сучасних програмних продуктів, що доступні до використання надавачам медичних послуг в Україні. Це дало змогу виділити та розглянути проблемні питання, можливі шляхи вирішення, направлені на якісні зміни в розвитку інформаційної системи електронної охорони здоров'я в Україні. Вирішення актуальних проблем необхідне для ефективного функціонування нової якісної моделі інформатизації системи охорони здоров'я.

Комп'ютеризація та впровадження інформаційних систем

є неминучим, закономірним та логічним продовженням розвитку громадського здоров'я в Україні. Цей процес неодмінно приведе до зменшення рівня бюрократії та перенесе всі процеси взаємодії пацієнта з лікарем в онлайн.

Відповідно до Європейської стратегії охорони здоров'я до 2020 року, необхідно було розробити і забезпечити реалізацію Національної програми Здоров'я-2020 [1], яка повинна сприяти вдосконаленню підходів до методів вирішення актуальних проблем в сфері охорони здоров'я.

Сучасним та принципово новим підходом до реформування медичної галузі для України стало створення єдиної (інтегрованої) інформаційно-аналітичної системи обліку стану здоров'я громадян, збір даних для подальшого використання в аналітичних, експертних та статистичних системах. Важливою умовою створення даної системи стало забезпечення дотримання положень статті 8 Конвенції про захист прав людини і основних свобод [2] .

Відповідно до всіх вимог було розроблено eHealth – унікальну українську інформаційну систему, яка забезпечує автоматизацію у веденні обліку медичних послуг та використовується для управління медичною інформацією в електронному вигляді. У своєму складі система вдало поєднує два основних компоненти: медичні інформаційні системи (МІС) та центральна база даних, між якими відбувається автоматичний обмін даними. Безпосередньо в медичній інформаційній системі відбувається запис на прийом, реєстрація пацієнтів, ведення та оновлення особистого кабінету, видача направлень, тощо. Яку саме МІС використовувати – лікарні і поліклініки обирають самостійно.

Значною перевагою електронного обігу даних є те, що інформаційна система постійно накопичує велику кількість статистичних даних по Україні щодо захворюваності та лікування, й це в свою чергу, дозволяє більш точно планувати заходи з профілактики. Але, нажаль, така перевага наразі перетворилася в недолік, адже великі об'єми даних неминуче

призводять до перевантаження системи.

По причині непродуманих технічних рішень, центральний компонент електронної системи відпрацьовує зі значними перебоями. На даному етапі впровадження, набір функцій системи обмежений, персоналу не вистачає чітких інструкцій та пояснень, як використовувати систему [3]. Розповсюдженими проблемами користувачів eHealth є:

- необхідність вносити в систему велику кількість інформації;
- велика складність роботи з системою в робочий час, коли через підвисання системи значно уповільнюється процес внесення даних;
- зависання системи при взаємодії з центральною базою даних в режимі онлайн;
- незрозуміла та нелогічна система кодування діагнозів за кодами захворювань;
- необхідність часткої авторизації та зміни пароля в eHealth;
- проблеми з зависання сервісу звітності НСЗУ.

Роблячи посилання на дані опитування [4, с.33], яке було проведене Всеукраїнською Радою захисту прав та безпеки пацієнтів разом з дослідницьким центром ННЦ ПС «Соціоплюс» у трьох областях (серед близько 250 закладів охорони здоров'я), що представлені на рис. 1. Робимо висновок, що як мінімум 50 % медичних інформаційних систем дають збій в роботі, підвисання та мають значні складнощі з роботою в режимі «онлайн». Нажаль, вирішити такі технічні проблеми медпрацівники не компетентні.

Крім технічних обмежень, інші проблеми в роботі з системою пов'язані з людськими ресурсами, коли нові рішення вкрай важко можуть бути інтегровані в сучасне середовище охорони здоров'я. Людський фактор є надзвичайно важливим, адже працівники медичної галузі доволі складно сприймають нові технології. Для того, щоб технологія була затребуваною, вона повинна бути впроваджена та використовуватися на практиці кінцевими споживачами.

Рис. 1. Дані опитування ННЦ ПС «Соціоплюс» [4, с.34]

Вкрай важливим є забезпечення доступу як пацієнтів, так і медичних працівників до навчання цифровій грамотності для того, щоб користуватися системою електронної охорони здоров'я за допомогою доступних технологій [5].

Сьогодні, пандемія COVID-19 поставила громадське здоров'я та систему електронної охорони здоров'я на перший

план. Завдячуючи поєднанню цифрових даних та даних про здоров'я пацієнтів, зібраних в електронному вигляді у програмах, можливо проводити якісний контроль та аналіз з метою відстеження захворюваності для превенції обмеження і поширення інфекції.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1002-р від 30 листопада 2016 р. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249618799>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 01.01.1990. *Верховна Рада України*. Дата оновлення: 02.10.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

3. УКРІНФОРМ. Мультимедійна платформа іномовлення України.

<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3069070-comu-visne-sistema-ehealth-dovodaci-do-rozpacu-i-likariv-i-pacientiv.html>

4. Інформаційні технології в державному управлінні. Ініціативи Президента України, *Інформаційно-бібліографічний бюлетень Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського*, 2020, Випуск 07 (81), 1–31 липня 2020 р. 33-34 с. URL: http://www.nbuvip.gov.ua/images/informaciyni_tehnologii/2020/7.pdf

5. Ініціатива ЄС EU4Digital в Україні <https://eufordigital.eu/uk/bright-future-of-possibilities-for-ehealth-technology-while-some-challenges-remain/>

ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У
ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ В ОСІБ, ЯКІ
ВІДБУВАЮТЬ ПОКАРАННЯ У СІЗО ТА УВК

Федоришин Г.М.

*Доцент кафедри соціальної психології
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна*

Актуальне питання сьогодення – зменшення кількості скоєння повторних злочинів особами, які відбували покарання. Однією із вагомих причин великої кількості рецидивів є втрата адаптивних здібностей у звільнених, гнучкості у поведінці, соціальних навичок, зокрема цілепокладання.

Особливу увагу на формування навичок цілепокладання у засуджених слід звертати по завершенню етапу адаптації до режиму установи та до середовища засуджених, а також у період перед звільненням. Саме технології коучингу, спрямовані на саморозвиток і самореалізацію особистості, на досягнення нею цілей, на успіх, якнайкраще допоможуть набуту засудженим відповідних компетентностей [1].

Коучинг уже довів свою ефективність у спорті, у веденні бізнесу. В Україні коучинг на етапі становлення і бурхливого розвитку інтересу до нього. Методологічні основи коучингу розробляють такі українські вчені як Р.Бала, В. Гриценко, Н.Горук, І. Котовська, О. Нежинська, Г.Поберезька, С.Романова, О.Рудницьких, К.Садовенко, В.Тименко, Г.Федоришин, А.Ястреб та ін.

Міжнародна Федерація Коучингу (ICF) дає йому визначення як процесу партнерства, який стимулює роботу думки і креативності клієнта, в якому він з допомогою коуча максимально розкриває свій особистісний і професійний потенціал [2]. У слідчих ізоляторах та в установах виконання

покарання клієнтом стає ув'язнений/засуджений, а коучем – психолог. Це ставить питання про навчання психологів коучинговим технологіям.

Мета статті полягає у висвітленні цілей та функцій коучингу в установах виконання покарань та окремих коучингових технологій, які сприятимуть формуванню у засуджених соціальних навичок, зокрема цілепокладання.

У коучингу створюється жива атмосфера співтворчості: з боку психолога, це, в першу чергу, врахування інтересів засудженого і спрямовані питання. З боку засудженого - це сміливість у дослідженні своїх виборів, творчий пошук і прийняття рішень, спрямованих на досягнення цілей. Отже, метою коучингу в установах виконання покарання - є допомога засудженому в досягненні його цілей, підвищенні продуктивності й ефективності. Психолог працює в напрямку розширення меж усвідомлення, здібностей і свободи вибору засудженого; прийняття ним відповідальності за прийняті рішення та вчинки.

Виходячи з мети, функції коучингу засуджених є наступні [2, 3]:

1. *Створює усвідомленість, тобто* глибоке розуміння обставин та причинно-наслідкових зв'язків. Завдяки розвитку усвідомленості засуджений може приймати найкращі рішення у своєму житті. Відповідаючи на запитання «Що?», «Для чого?», «Коли?» та «Як?», він планує зміни.

2. *Спонукає до дослідження* нових рішень, нових стратегій поведінки.

3. *Піднімає планку.* Після досягнення засудженим поточних цілей коуч ставить наступні запитання: «Що буде далі? Що потрібно зробити, щоб збільшити продуктивність удвічі?» Таким чином у засудженого проявляється віра в його потенціал.

4. *Інформує.* Коуч є носієм інформації, яка може бути корисною. Володіючи інформацією, засуджений може зробити оптимальний вибір.

5. *Спонукає.* Коуч допомагає засудженому зберегти стан внутрішньої мотивації досягнення власних цілей.

6. *Пропонує діяти.* Саме цього часом виявляється недостатньо, щоб зробити перший крок. Коучинг – це практичний метод розвитку потенціалу.

7. *Контролює.* Коуч – це конструктивний свідок життя засудженого, який є додатковим гарантом, що намічені плани будуть упроваджені.

8. *Співпереживає, що* допомагає засудженому пройти долати труднощі.

9. *Фокусує на важливому.* З безлічі варіантів, як витратити свій час та сили, що є важливим, тощо, коуч допомагає обрати пріоритетні напрями для розвитку.

10. *Допомагає прийняти рішення.* Коуч виступає у ролі конструктивного співрозмовника у процесі аналізу варіантів.

11. *Коуч відображає реальність, є дзеркалом емоцій та суджень.* Засуджений може побачити себе збоку та прийняти ефективне рішення.

12. *Визнає досягнення.* Багатьом засудженим не вистачає визнання, підкреслення їхньої важливості, цінності, значущості. Для того, щоб засуджений зберігав інтерес та мотивацію, коуч виділяє його досягнення й допомагає розвинути компетентність відстежувати власний прогрес самостійно.

13. *Дає простір для роздумів.* Засуджені в роботі з коучем можуть сфокусуватися на стратегічно важливих питаннях, розмірковуючи вголос.

Коучинг, глибинні основи якого базуються на психологічних принципах і моделях, сприяє розумінню і осмисленню засудженим своїх можливостей, потенціалу, які він, будучи достатньо мотивованим, може успішно реалізувати у житті. Важливим словосполученням у наведеному визначенні є «достатньо мотивованим». Не кожен запит засудженого є коучинговим, але в кожному його запиті є коучингова складова [4]. *Завдання психолога* – з'ясувати, на якому рівні розвитку компетентності знаходиться засуджений, здійснити психодіагностику і підібрати відповідні, найбільш ефективні для даного

засудженого форми і методи роботи: консультація, психокорекція, тренінг чи коучинг.

Скористаємося відомою у гештальтпсихології схемою навчання та розвитку компетентностей. Якщо засуджений, потенційний суб'єкт процесу розвитку й навчання, перебуває на першому етапі *неусвідомленої некомпетентності (я не знаю, чого я не знаю)* й починає відчувати нечітке невдоволення чи занепокоєння від незнання, то на цьому етапі доречним є навчання, лекції й семінари, книги, фільми з відповідної тематики, консультації, експертиза. На етапі *усвідомленої некомпетентності (тепер я знаю, у чому я не компетентний)* важливо, щоб знання перейшли у досвід. Без зовнішнього впливу й підтримки це виявляється можливим далеко не завжди. І тут необхідне наставництво, моделювання успішного досвіду, тренінг навичок, книги й фільми, психокорекція й психотерапія. На цьому етапі акцент зміщується від навчання до тренувань, у буквальному сенсі слова, – численного відтворення нових навичок у різних ситуаціях. *Роль психолога* на цьому етапі полягає передовсім у створенні умов і моделюванні ситуацій, у яких нові навички можуть пройти максимально повну й різнобічну апробацію. У результаті такого навчання засуджений переходить на наступний етап розвитку компетентності – *усвідомленої компетентності (я знаю, в чому я компетентний)*. І саме на цьому етапі найбільш ефективним буде коучинг, який допоможе позбутися сумнівів, надуманих страхів. Наступний, завершальний, етап розвитку в розглянутій схемі – *неусвідомленої компетентності (компетенція стала природнім проявом)*. Нове знання переходить на підсвідомий рівень, пов'язані з ним навички – на рівень повного автоматизму. На цьому етапі ефективним є самокоучинг.

Впроваджуючи коучингові технології, психологу необхідно набути компетентностей коуча, таких як уміння укласти контракт, створювати довірливі стосунки, залишатися в ідентичності коуча, уміння слухати, тобто повної концентрації

на клієнтові, уміння ставити влучні запитання й прямо комунікувати, стимулювати усвідомлення і проектувати дії [3].

Перспективну ціль та ціль на сесію коуч разом із засудженим аналізує за чотирнадцятьма критеріями моделей SMART (мета розумна), CLEAR (перспективна мета) і PURE (досконала мета). Згідно моделі SMART, цілі мають бути: специфічними (specific); такими, досягнення яких можна виміряти (measurable), досяжними (achievable), доречними (relevant), обмеженими в часі (timebounded) (модель SMART) [4]. Питання для смартування мети: «Якого результату ви хотіли б досягти за допомогою коучингу?», «Як можна це виміряти? Як ви дізнаєтеся, що досягли мети?», «Наскільки ця мета досяжна?», «Наскільки реально досягти цього за означений проміжок часу?», «За який термін ви хотіли б досягти цієї мети?», «На кого ще може вплинути реалізація цієї ідеї?», «Наскільки Ви можете впливати на ситуацію? Знаходиться вона в зоні Вашого контролю? Що саме Ви можете контролювати?».

Згідно з моделлю CLEAR мета повинна бути: з викликом («Чому ви зможете навчитися, досягаючи мети? Що зможете розвинути? У чому станете вправнішим? Де зона розвитку і росту в цій меті?»), легальною («Чи узгоджується вона із законом?»), екологічною (Що зміниться у вашому житті, коли ви досягнете мети? Яким чином досягнення мети вплине на ваше оточення?»), узгодженою («З якими життєвими цілями узгоджується ця мета? Які інші цілі підсилять досягнення цієї? Заради чого більшого є сенс досягати?»), записаною («Сформулюйте свою мету в категорії результату і запишіть її»).

Згідно з моделлю PURE мета повинна бути: позитивно сформульованою («Чого ви хочете замість того, чого не хочете?»), зрозумілою (На скільки вам зрозуміло, чого Ви прагнете? Наскільки за шкалою від 1 до 10 Ви далекі від досягнення цієї мети?»), доречною («Чому саме тепер?»), етичною («Яким Вашим життєвим принципам відповідає поставлена мета? Які кращі особистісні якості, риси характеру

активізує ця ціль?»). Ці запитання можуть ставитись у довільному порядку, щоб зберегти жвавість чи природність розмови, але вони обов'язково повинні бути опрацьовані [4].

Зазвичай досвідчені коучі не використовують готових моделей, хіба що у діагностичних цілях, оскільки напрям наступних питань задають отримані відповіді клієнтів. Однак коучу-початківцю моделі допомагають структурувати розмову. До таких моделей належать GROW, VALOR, T-model, «Синтез», «Успіх», «Цілісність», «Вікно Джохарі», «Колесо життєвого балансу» та ін.

У **підсумку** відзначимо, що коучингові технології, засновані на партнерських стосунках, на вірі у потенціал та у можливості кожного навчатися й розвиватися, якнайкраще допоможуть сформувати у засуджених та ув'язнених соціальні навички, серед яких є і цілепокладання. Роль психолога полягає у створенні такого середовища, яке б сприяло розкриттю внутрішнього потенціалу кожного ув'язненого чи засудженого та спонукало до досягнення поставленої мети.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці методичних рекомендацій щодо застосування коучингових технологій у діяльності психологів СІЗО та УВК.

Література:

1. Аткинсон М. Чойс Т. Рэй. Пошаговая система: Наука и искусство коучинга / пер. с англ. К.: Companion Group. 2010. 256 с.
2. Нежинська О. О., В. М. Тименко. Основи коучингу : навчальний посібник. Київ; Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. 220 с.
3. Федоришин Г.М. Психологія коучингу: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2018. 95 с.
4. Ястреб А. Настольная книга коуча. К.: Саммит-Книга, 2018. 96 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ ОДНОВАЛЬНОЇ ГРЕБНОЇ УСТАНОВКИ З ДВОМА ГРЕБНИМИ ЕЛЕКТРОДВИГУНАМИ

Фесенко В. О.

*студент енерготехнічного факультету
Національний університет кораблебудування імені
адмірала Макарова. Херсонська філія
м. Херсон, Україна*

Гребна електрична установка судна може мати привід від двох електродвигунів що мають однакові моменти інерції $J_{d1} = J_{d2} = J_1$ і працюють на спільний валопровід. Зазвичай двигуни розташовуються послідовно на одному ваті. Проте можливо використання паралельної схеми (рис. 1) коли двигуни через ведучі шестерні зубчатої передачі передають обертальний момент на загальну ведену шестерню валопровода. Електродвигуни створюють обертальні моменти M_{d1} , M_{d2} та обертаються зі швидкістю відповідно ω_{d1} та ω_{d2} . Двигуни через еластичні муфти з коефіцієнтами жорсткості C_1 і C_2 з'єднані з валопроводом. Муфти створюють пружні моменти M_{y1} , M_{y2} які діють окремо на відповідних валах двигунів і сумарно на валопроводі. Валопровід з гвинтом має момент інерції J_2 , сприймає момент навантаження M_c та обертається зі швидкістю ω_m [1-3].

Всі величини приводяться до швидкості обертання валів двигунів. Пружні моменти пропорційні різниці кутових положень валів двигунів й валопроводу гвинта. Регулювання обертанням здійснюється інтегро-пропорційним регулятором швидкості, на вході якого зрівнюються задане значення швидкості ω_z та швидкість обертання першого двигуна ω_{d1} . На виході регулятора формується відповідний сигнал керування моментом двигунів. Динамікою регуляторів моменту двигунів можна знехтувати, таким чином фактичні моменти двигунів відповідають заданим [4-7].

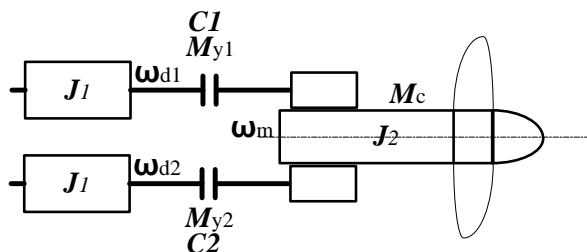

Рис. 1 - Гребна електрична установка з двома паралельними двигунами на загальному валопроводі.

Вся система складається з 4-х підсистем (рис. 2), де W1 та W2 - це двигуни з напівмуфтами, W3 – валопровід з гвинтом, W4 - регулятор швидкості.

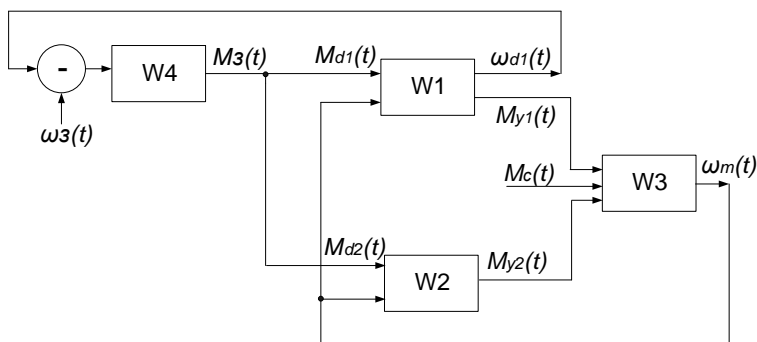

Рис. 2 - Структурна схема гребної електричної установки з двома паралельними двигунами на загальному валопроводі

Як показують результати моделювання, при ступінчастому завданні швидкості від 0 до номінальної, швидкість обертання двигунів ω_{d1} , ω_{d2} , за часом однакова та носить дещо коливальний затухаючий характер. Швидкість обертання валопроводу ω_m , має дуже коливальний, повільно затухаючий характер перехідного процесу.

Однак на практиці, пружні муфти що з'єднують двигуни з валопроводом не є однаковими, тобто $C_1 \neq C_2$. Розбіжність може

складати до 10%. Окрім того, в реальній механічній системі присутні люфти в передачах. З врахуванням розбіжності характеристик муфт, коливальність системи збільшується, особливо це стосується швидкості обертання «відомого» двигуна та валопроводу для яких коливання вже носять незатухаючий характер.

Для стабілізації частоти обертання «відомого» двигуна ω_{d2} , необхідно впровадити блок корекції швидкості. На рисунку 3 наведена структурна схема ГЕД з корекцією частоти обертання другого двигуна. Додаткова підсистема - W5, це під порядкований П-регулятор швидкості де момент другого двигуна коректується у функції різниці швидкостей обертання двох двигунів.

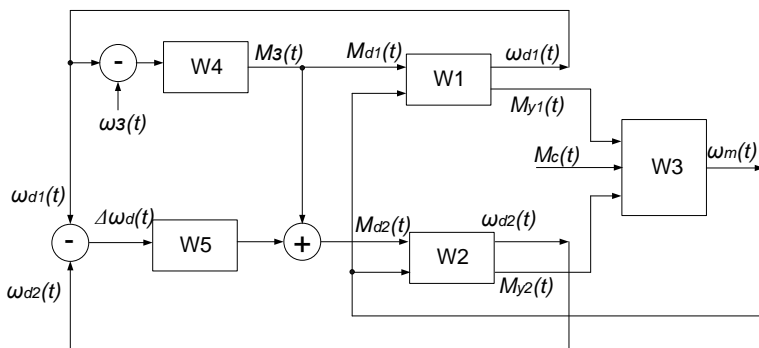
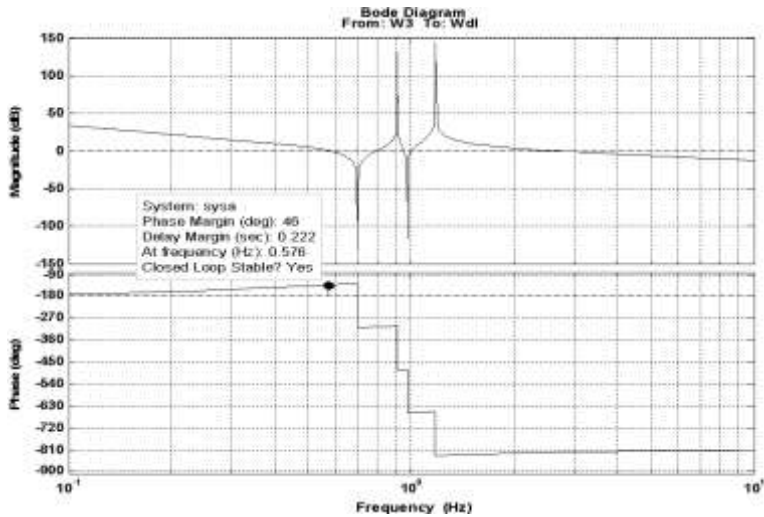

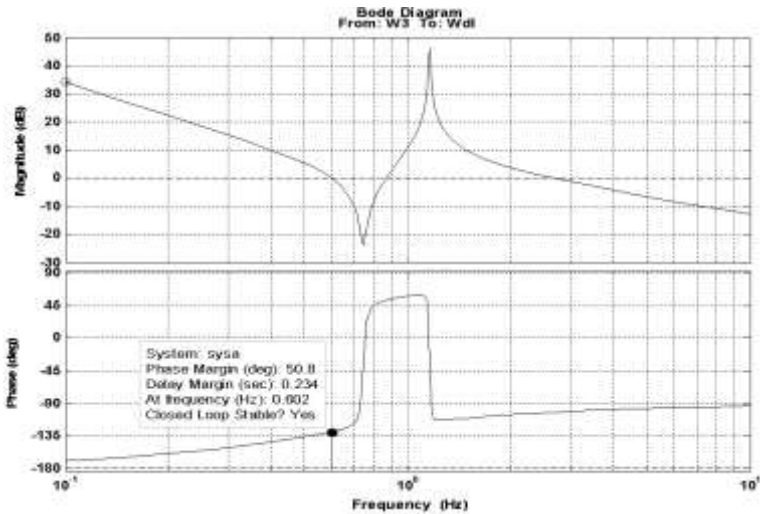
Рис. 3 - Структурна схема гребної електричної установки з двома паралельними двигунами на загальному валопроводі та корекцією швидкості відомого двигуна.

Вигляд ЛАЧХ та ЛФЧХ (рис. 4) вказують на те, що система є коливальною.

Нахил низькочастотної асимптоти становить -40 дБ/дек, тобто система має астатизм другого порядку, що свідчить про відсутність статичної похибки та похибки при лінійно зростаючому задаючому впливі. Нахил високочастотної частини становить -20 дБ/дек. Система без корекції має чотири резонансні частоти у вигляді провалів та піків на ЛАЧХ (рис. 4 а).

а)

б)

Рис. 4 - ЛАЧХ та ЛФЧХ розімкненої системи при $C1 \neq C2$

а) – без корекції швидкості відомого двигуна,

б) – з корекцією обертів другого двигуна.

Провали з'являються коли коливання обертових мас (маса другого двигуна або маса головного валу) по відношенню до

обертової маси першого «відомого» двигуна зрушуються по фазі на 180° , тобто знаходяться в протифазі. Піки з'являються навпаки, коли фази коливань в системі співпадають. Перший резонанс на частоті 0,7Гц, другий на частоті 0,9Гц, третій на 0,98Гц, четвертий на 1,2Гц. На ЛФЧХ відповідно до кожної резонансної частоти прослідковується відставання фази коливань на величину кратну 180° .

Висновок: При застосуванні корекції швидкості обертання другого (відомого) двигуна, відбувається синхронізація частот обертання роторів двигунів, та вони починають діяти як одна обертова маса, тому ЛАЧХ (рис. 4 б) має тільки дві резонансні частоти які пов'язані тільки з відмінністю реакції на задаючий вплив окремо двигунів як єдиної системи та валопроводу. Амплітуда коливань при резонансах також зменшується. Стрибок на ЛФЧХ скоригованої системи на частотах резонансу кратній величині 180° , але в відмінності від попереднього випадку, має спочатку випереджальний характер а на наступному резонансі – відстаючий характер. На справді як і в попередньому випадку теж повинні бути тільки відставання фаз.

Література:

1. Попов Е.П. Теория линейных систем автоматического регулирования и управления. М.:Наука, 1989.
2. Мирошник И.В. Теория автоматического управления. Линейные системы. СПб.: Питер, 2005.
3. Первозванский А.А. Курс теории автоматического управления – М.: Наука, 1986.
4. Бесекерский В.А., Попов Е.П. Теория систем автоматического управления – 4-е изд. СПб.: Профессия, 2003.
5. Дорф Р., Бишоп Р. Современные системы управления – М.: Бином, Лаборатория базовых знаний, 2004.
6. Дьяконов В., Круглов В., Математические пакеты расширения MATLAB, специальный справочник. С-Пб., 2001
7. Перельмутер В.М., Пакеты расширения MATLAB Control Sistem Toolbox и Robust Control Toolbox

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ

Харченко А.В.,

викладач кафедри

*іноземних мов за професійним спрямуванням
Національний університет харчових технологій
м. Київ, Україна*

У зв'язку з бурхливим розвитком техніки та поширенням науково-технічної інформації виросло значення науково-технічного перекладу. Взаємодія наукової та загальнонародної мови, що відбувається в умовах інформаційно-технологічного розвитку суспільства, зумовлює потребу дослідження особливостей перекладу термінів, як основи фахового мовлення. Реалізація інтелектуального потенціалу народу у сфері мовленнєвого виробничо-професійного спілкування нерозривно пов'язана із удосконаленням інженерної та технологічної думки. Вивчення спеціалізованої термінології, процесів наукової номінації сучасного виробництва, відтворення науково-технічних досягнень власними словотворчими ресурсами свідчить про здатність української мови обслуговувати сучасні високотехнологічні виробничі процеси. [1, с. 232].

Переклад науково-технічної літератури по праву займає почесне місце серед інших перекладів. Процес перекладу - своєрідна мовна діяльність, яка направлена на найбільш повне відтворення на іншій мові змісту і форми іншомовного тексту.

Процес перекладу складається із трьох етапів: сприймання (читання або слухання) на одній мові, розуміння, відтворення на рідній мові. Задача теорії перекладу полягає у вивченні особливостей прояву закономірностей на основі науково-технічної літератури при перекладі. [2, с. 11].

Переклад науково-технічної літератури пов'язаний з проблемами пошуку точних відповідників у мові перекладу,

існування розбіжностей під час перекладання синтаксичних структур, а також стилістичних особливостей тексту науково-технічної літератури як щодо термінології, так і щодо граматики. Загальновідомо, що під час перекладу науково-технічної літератури слід уникати емоційно-забарвлених, експресивно-колеритних зворотів, а також намагатися передавати зміст оригіналу сталими нейтральними конструкціями, дотримуючись при цьому основних вимог щодо перекладу, а саме: чіткість, лаконічність, точність. Перекладачеві науково-технічної літератури, потрібно знайти найбільш оптимальне рішення, яке має максимально задовольняти низку взаємосуперечних умов. Тому таке рішення найчастіше є компромісом, а точніше – найкращим його варіантом.

Найбільш типовою лексичною відмінністю науково-технічної літератури є: насиченість тексту спеціальними термінами, термінологічними словосполученнями. Терміни - слова або словосполучення, які мають лінгвістичні властивості як і інші одиниці словникового складу. Відмінність терміна від звичайного слова залежить, перш за все від його значення. Терміни виражають поняття оброблені, з наукової точки зору і властиві лише конкретній галузі науки і техніки. В лінгвістичному аспекті терміни, як і інші слова мови, мають явище багатозначності. У деяких випадках один і той же термін має різні значення в межах різних наук. Наприклад, в машинобудуванні valve -клапан, а в радіотехніці valve - електронна лампа. Особливі труднощі для перекладу викликають випадки, коли один и той же термін має різне значення в залежності від приладу чи обладнання. Наприклад, термін key - ключ, шпилька, кнопка, перемикач та інші. Вирішальним при перекладі багатозначного терміна є саме контекст. [2, с. 15].

Характерною особливістю науково-технічних текстів є передача змісту за допомогою пасивних конструкцій. У свою чергу пасивні конструкції поділяються на прямий пасив (The Direct Passive), непрямої пасив (The Indirect Passive), прийменниковий пасив (The Prepositional Passive). Саме через

стилістичну нейтральність пасивні конструкції є найбільш уживаними в науково-технічних текстах. Проте не завжди вдається передати зміст оригіналу через пасивний зворот, у такому випадку переклад можна здійснити за допомогою емоційно-нейтрального підрядного стверджувального речення.

Говорячи про мовно-стилістичні норми англійської і української мов, потрібно враховувати особливості жанру і стилю під час перекладу. Жанрово-стилістичні помилки є менш серйозними, ніж смислові, проте вони знижують якість перекладу. Такі помилки є характерними для науково-технічних текстів, тому для їхнього запобігання слід дотримуватися стилістичних норм мови [1]. Сталі необразні, емоційно нейтральні фрази зазвичай перекладаються за допомогою вже існуючого відповідника. Тому перекладачу потрібно уникати дослівного або машинного перекладу. Можна навести наступні приклади: *in a sense* – у певному сенсі; *in the course of time* – з часом; *in the same way* – подібним чином. Розуміння тексту оригіналу перекладачем – обов’язкова умова повноцінного перекладу. [3, с. 342].

Говорячи про переклад термінів з точки зору теорії, можна наголошувати на тому, що термін – однозначний; термін не має конотативних значень; він позбавлений синонімів; незалежно від тексту термін перекладається терміном – повним та абсолютним еквівалентом. Переклад терміна далеко не завжди є простою заміною слова мови оригіналу словом в мові перекладу. В перекладацькій практиці під терміном слід розуміти слова та словосполучення, що позначають специфічні об’єкти і поняття, якими оперують спеціалісти певної області науки чи техніки. В якості термінів можуть використовуватись як слова, які застосовуються майже виключно в рамках науково-технічного стилю (*asteroid* – “астероїд”, *depth charge* – “глибинна бомба” і т.д.), так і спеціальні значення, які застосовуються і в певній галузі, і в якості загальнонародних слів (*dead* – “бездієвий”; “нерухомий”; “непід’єднаний”(в електриці); “використаний” (в поліграфії), а не тільки “мертвий”), які мають добре всім відомі загальновикористовувані значення.

Звичайно, не всі терміни перекладати важко. Деякі з них, справді, однозначні і не мають жодних інших значень ні в якій іншій сфері. Хорошим прикладом можуть слугувати такі терміни як *echinococcus*, *karyolysis*, *walkaway vertical seismic profiling* – вуглекислий газ, дієприкметник, кам'яне вугілля та ін. Такі терміни мають точні відповідники, які легко знайти в словниках, наприклад: “dynamic process – динамічний процес”, “A-plant – атомна електростанція”, “abatvoix – акустичний екран”, “lexicology – лексикологія”.

Труднощі перекладу термінології заключаються в: неоднозначності термінів, відсутності перекладацьких відповідників у випадку неологізмів, національній варіативності термінів. [4, с. 91].

Переклад термінів налічує низку проблем. Слід пам'ятати, що з однієї мови на іншу терміни не перекладаються як звичайні слова. Оптимальним є такий шлях перекладання термінів: “поняття – український термін”, а не “іншомовний термін – український термін”, з якої мови не відбувався б переклад. Якщо поняття ґрунтується на його найголовнішій властивості чи вдалому порівнянні, то й в інших мовах ці ознаки братимуться за визначальні (наприклад, у комп'ютерній термінології: *user* – користувач, *mouse* – мишка, *reset* – тощо). У таких випадках переклад терміна перетворюється на переклад звичайного слова, що є найпростішим шляхом підбирання власномовної назви до певного наукового поняття.

Інколи для знаходження оптимального національного терміна доцільно зіставити терміни-відповідники з кількох мов і вибрати для перекладу найвдаліший.

Таким чином, переклад науково-технічної літератури по праву займає почесне місце серед інших перекладів. Процес перекладу – своєрідна мовна діяльність, яка направлена на найбільш повне відтворення на іншій мові змісту і форми іншомовного тексту, в тому числі і технічного. На прикладах було досліджено особливості вживання науково-технічних термінів в англійській мові, а також засоби збереження

прагматичного потенціалу даних лексичних одиниць під час перекладу з англійської мови на українську. [5, с. 576].

Література:

1. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад: Навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки / Л.П. Білозерська. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 232 с.
2. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Уманець В.О. Інноваційні технології у закладах вищої освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр., Київ-Вінниця: ТОВ фірма Планер, 2018. Вип. 51. С.11-15.
3. Влахов С., Флорин С. Непереваемое в переводе / С. Влахов, С. Флоис. – М. : Международные отношения, 1980. – 342 с.
4. Биков В. Ю., Спірін О. М., Сороко Н. В., «Електронні бібліометричні системи як засіб інформаційно-аналітичної підтримки науково-педагогічних досліджень», Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. С. 91-100.
5. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. – Вінниця, Нова книга, 2004. – 576 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ГРАДІЄНТНИХ ПОРОШКОВИХ ФІЛЬТРІВ МЕТОДАМИ МІКРОСКОПІЧНОГО АНАЛІЗУ

Христинець Наталія Анатоліївна

старший викладач кафедри

комп'ютерної інженерії та кібербезпеки

Луцький національний технічний університет

Україна

Підбір порошкових матеріалів, дослідження їх властивостей для формування виробів, у тому числі фільтрувальних – актуальна задача матеріалознавства. Дана стаття корисна для ознайомлення з характеристиками вихідних матеріалів, а також з засобами для дослідження структур з використанням мікроскопії.

Підбір матеріалів для формування порошкових градієнтних фільтрів здійснювався з аналізу літературних джерел і сформований за наступними принципами. Вибір сталі AISI430 у якості основної складової суміші зумовлений достатньою її кількістю як відходів виробництва і представляє значимість можливості їх переробки [1], а також хімічними характеристиками, що представлені у таблиці 1. Зокрема, частка хрому 16-18% свідчить про те, що це високолегована сталь, яка воліє відмінним опором корозії, решта компонент вказують на пластичність та магнітні властивості.

Таблиця 1

Хімічний склад сталі AISI430, %

C	Si	Mn	P	S	Cr	Mo	Ni	V	Ti	Cu	W	Fe
0,09-0,15	<0,8	<0,8	<0,03	<0,025	12,0-14,0	<0,3	<0,6	<0,2	<0,2	<0,3	<0,2	Решта

Вибір сапоніту хімічного складу $\text{NaMg}_3[\text{AlSi}_3\text{O}_{10}](\text{OH}) \cdot 2,4\text{H}_2\text{O}$ у якості допоміжної складової для формування градієнтного матеріалу зумовлений достатньою кількістю покладів на території України, відомими фільтрувальними та сорбційними

властивостями. Це матеріал з групи бентонітів, що характеризується високим вмістом магнію (до 12%) і має широкий спектр застосування у різних галузях промисловості, у тому числі харчовій та хімічній [2].

Для дослідження властивостей градієнтних матеріалів, що сформовані з вищевказаних порошків вібраційним формуванням з наступним пресуванням та спіканням, використовували мікроскопію програмного пакету Smart-Eye (рис. 1).

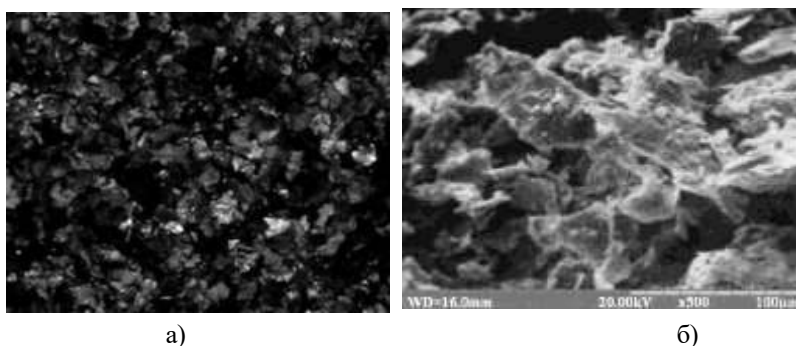

Рис 1. Мікроструктура зразка з порошків сталі AISI430 та сапоніту, спеченого при температурі 11000С у вакуумі при 50-кратному (а) та 500-кратному (б) збільшенні

Дослідження пористості зразків, величини та типу пор, градієнтного розподілу пор по висоті зразка проводили перетворенням мікроскопічного зображення шліфу у бінарне зображення (рис. 2).

Проведений розрахунковий аналіз показав, що пористість спечених зразків має градієнтну структуру, розподіл пор по висоті – від 7 мкм до 16 мкм пористість – від 13 % до 19 % в одному досліджуваному зразку [3].

Отже, можна стверджувати, що при вібросегрегації порошкових сумішей абсолютного розділення компонент не відбувається. Тобто, у сформованих фільтрувальних матеріалах спостерігається градієнтний розподіл пор, що сприяє позитивному впливу на тонкість фільтрації таких матеріалів.

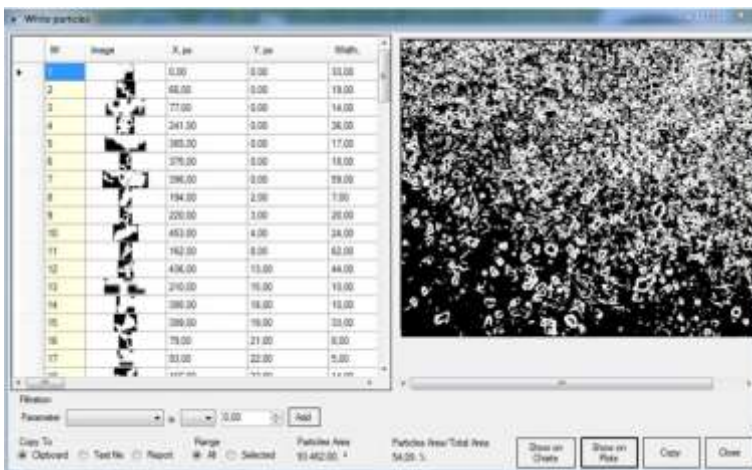

Рис 2. Робоча область програмного комплексу для дослідження пористої структури матеріалу

Література:

1. Сталь AISI 430 [Електронний ресурс] // steel-service. – 2020. – Вилучено з: <https://westa.kiev.ua/standarty/marki-stali/stal-aisi-430>.
2. Гулієва Н. М. Хімічний аналіз та фізичні властивості природного матеріалу – сапоніту / Н. М. Гулієва. // Міжвузівський збірник "Наукові нотатки". – 2014. – №44. – С. 78–82.
3. Рудь В. Д. Вібраційне формування фільтрувальних матеріалів з використанням порошків шламів легованої сталі та сапоніту / В. Д. Рудь, Н. А. Христинець, Н. Т. Рудь. // Порошкова металургія. – 2019. – №11. – С. 3–10.

ВАДИ РОЗВИТКУ НИРОК ТА ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ ЯК ПРЕДИКТОРИ СИНДРОМУ ПОДРАЗНЕНОГО КИШЕЧНИКА В ДІТЕЙ

Цициу В.Д.

*магістрант кафедри
педіатрії та медичної генетики*

Мазуряк У.О.

магістрант кафедри догляду та ВМО

Сорокман Т.В.

*професор кафедри педіатрії та медичної генетики
Буковинський державний медичний університет*

м. Чернівці, Україна

В умовах складної демографічної ситуації проблема збереження людського життя на Буковині набуває дедалі більшої актуальності, особливо коли йдеться про життя новонародженої дитини. Забруднення довкілля та загострення несприятливої екологічної ситуації, недотримання здорового способу життя, незбалансоване харчування, погіршення матеріальних умов населення, тягар накопичених генетичних дефектів негативно впливають на генофонд. Однією з важливих проблем сучасної медицини є тенденція до збільшення рівня природженої та спадкової патології в структурі дитячої захворюваності, інвалідності та ранньої дитячої смертності. Серед причин погіршення показників стану здоров'я уроджені вади розвитку (УВР) знаходяться на 2-3-му місці та зумовлюють близько 20,0 % дитячої захворюваності та інвалідності [2]. Найбільш чисельною групою серед всіх вад розвитку новонароджених, які потребують хірургічної корекції, залишаються діти з вадами розвитку шлунково-кишкового тракту (ШКТ) та нирок.

Мета дослідження. Проаналізувати частоту та структуру супутніх аномалій у дітей із соціально-вагомими уродженими вадами розвитку шлунково-кишкового тракту та нирок.

Матеріал та методи. Проведено ретроспективне дослід-

ження медичної документації 42 дітей із УВР ШКТ та нирок, які перебували на стаціонарному лікуванні в міській дитячій клінічній лікарні. Дані отримувалися шляхом аналізу архівної медичної документації, а саме історій хвороб та протоколів патанатомічних досліджень. За нозологічними формами обстежені діти були розподілені на три основні групи дослідження: I група – пацієнти з УВР ШКТ (n=18), II група – діти з УВР нирок (n=12), , III група – поєднання вад ШКТ та нирок (n=12). Статистична обробка результатів дослідження проводилась за загальноприйнятою методикою.

Результати. Нозологічний спектр досліджуваних аномалій розподілився наступним чином. Найчастіше траплялися аноректальні вади розвитку – у 7 новонароджених, що становило 16,6 % дітей із УВР. З однаковою частотою діагностовані атрезія стравоходу з/без нориці та атрезія чи стеноз тонкої кишки – по 4 дітей (19,0%). Уроджена діафрагмальна грижа виявлена в 3 дітей (7,1 %).

Серед УВР нирок найчастіше траплявся гідронефроз (4 осіб, 9,5 %). Інші вади нирок, а саме полікістоз, мегауретер, подвоєння нирок, аномалія чашково-мискової системи траплялися з однаковою частотою по два випадки кожної.

Поєднані вади реєструвалися у вигляді: гастрошизис+полікістоз нирок, омфалоцеле+мегауретер, аноректальні вади розвитку+аномалії сечового міхура, аноректальні вади розвитку+гіпоспадія, діафрагмальна грижа+крипторхізм. Природжені вади розвитку шлунково-кишкового тракту, практично в третини випадків, поєднувалися з аномаліями нирок та сечових шляхів. У подальшому спадкова обтяженість та наявність уроджених вад сприяють розвитку комор бідної патології як ШКТ, так і сечовидільної системи. Нами проаналізовану частоту функціональних захворювань ШКТ в дітей, які народилися з УВР. Найчастіше траплявся функціональний розлад у вигляді синдрому подразненого кишечника (СПК). Так, СПК із проносами траплявся у 2 дітей із УВР ШКТ, у 2 дітей із вадами нирок та у 3 дітей із комбінованими УВР. СПК із закрепами

zareestrovaniy u 2 ditey iz UVR SHKT, 3 ditey iz UVR nirok ta u 2 ditey iz kombinovanimi UVR.

Встановлено, що ризик розвитку функціональної патології органів травлення в дітей зростає у 4,27 рази за наявності у дитини немодифікаційних факторів, таких як УВР ШКТ та нирок.

Висновок. Уроджені вади шлунково-кишкового тракту часто поєднується з вадами розвитку нирок і сечових шляхів та можуть розглядатися як предиктори функціональних порушень ШКТ в майбутньому.

Література:

1. Андреева ЛП, Кулешов НП. Наследственные и врожденные болезни: вклад в детскую заболеваемость и инвалидность, подходы к профилактике. Педиатрия. 2007;86,3:8–14.
2. Гордієнко ІЮ. Актуальні проблеми організації пренатальної діагностики вродженої та спадкової патології в Україні Перинатологія і педіатрія. 2009;2 (38):6–10.
3. Демикова НС. Мониторинг врожденных пороков развития и его значение в изучении их эпидемиологии. Российский вестник перинатологии и педиатрии. 2013;4:13–17.
4. Запорожан ВР. Генетическая медицина. Одесса: Одес. держ. мед. ун-т. – 2008; 432с.
5. Marushko RV Risk factors and prediction of the development of functional and chronic inflammatory bowel diseases in young children. Perinatology and pediatrics. 2014. № 1 (57). Pp. 51-5.

ПОКАЗНИКИ ЕНДОТЕЛІНУ-1 ТА NO В СЛИНІ ДІТЕЙ, ХВОРИХ НА ДЕСТРУКТИВНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ВЕРХНІХ ВІДДІЛІВ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ

Черней Н.Я.

*аспірант кафедри педіатрії та медичної генетики
Буковинський державний медичний університет
м. Чернівці, Україна*

Хронічні захворювання гастродуоденальної ділянки (ГДД) у дітей складають 70-75% у структурі захворювань органів травлення та є серйозною медико-соціальною проблемою, зважаючи на їхню широку розповсюдженість, особливості перебігу та високий рівень ранньої інвалідизації [1, с.5]. Найбільш серйозною патологією ГДД в дітей залишається виразкова хвороба [2, с.4]. Першочергове значення у формуванні запально-деструктивних захворювань ГДД небезпідставно надається специфічному інфекційному агенту *Helicobacter pylori* [3, с.35], наслідком дії якого стає розвиток ендотеліальної дисфункції, що супроводжується зміною продукції низки регуляторних речовин, а саме ендотеліну-1 [4, 60]. Особливу цікавість викликає антимікробна властивість монооксиду нітрогену (NO). Як надлишок, так і недостатність NO, може бути вагомим у патогенезі багатьох захворювань, якщо врахувати його важливу роль у регуляції діяльності всіх по суті клітин, органів, систем та життєдіяльності організму в цілому. Антимікробні властивості NO, що продукується СОШ та СОДПК при запаленні, яке викликане Нр, можливо, могло б відігравати позитивну роль у відношенні гальмування прогресування гелікобактеріозу.

Мета дослідження. Визначити рівень ендотеліну-1 та NO в слині дітей.

Матеріал та методи. Обстежено 45 дітей, хворих на ерозивно-виразкові ураження слизової оболонки шлунка та дванадцятипалої кишки віком від 7 до 18 років. Верифікація

клінічного діагнозу проводилася відповідно до протоколів лікування дітей за спеціальністю «Дитяча гастроентерологія» (накази МОЗ України № 438 та №59). Ендотелін-1 у ротовій рідині вивчали імуноферментним методом за допомогою набору реактивів. Вміст метаболітів азоту ($\text{NO}_2 + \text{NO}_3$) у ротовій рідині пацієнтів визначали за загальноприйнятою методикою [5, с.2646]. Отримані результати опрацьовано статистично.

Результати. За результатами проведеного дослідження встановлено, що середній вміст NO у слині здорових дітей становить $55,76 \pm 2,42$ мкмоль/л. Наступним етапом визначали вміст NO у слині дітей, які хворіють на ерозивно-виразкові захворювання ГДД. Середній вміст NO у слині дітей основної групи становив ($40,84 \pm 2,45$) мкмоль/л та був у 1,37 рази нижчим щодо референтних показників ($55,76 \pm 2,42$) мкмоль/л, $p < 0,05$. Показники NO в слині дітей залежно від віку представлені в таблиці.

Таблиця

Рівні монооксиду нітрогену в слині дітей залежно від віку

Вік (роки)	Слина, мкмоль/л	
	Основна група	Група порівняння
7-14	$38,93 \pm 4,34$	$49,07 \pm 4,33$
15-18	$40,87 \pm 2,17^*$	$57,89 \pm 2,55$

Примітка. * - різниця вірогідна між показниками основної групи та групи порівняння відповідного віку ($p < 0,05$).

Рівень ендотеліну-1 в слині хворих дітей був вірогідно вищий за такий у дітей групи порівняння та становив $0,86 \pm 0,03$ фмоль/мл. Не встановлено вірогідної різниці в показниках ендотеліну-1 як у здорових, так і хворих на ерозивно-виразкові захворювання ГДД, залежно від віку та статі.

При внутрішньогруповому аналізі в обох групах обстежених дітей вірогідної різниці між вмістом NO та ендотеліну-1 у крові та слині не виявлено ($p > 0,05$). Не встановлено і вірогідної різниці між рівнем NO та ендотеліну-1 у слині дітей основної групи

залежно від локалізації ерозивно-виразкового дефекту при аналізі отриманих результатів залежно від локалізації виразкового дефекту

Висновок. Відсутність вікової залежності вмісту NO та ендотеліну-1 та робить можливим їх використання як стандарту для різних вікових груп.

Література:

1.Цветкова ЛН, Горячева ОА, Цветков ПМ [и др.]. Гастроэнтерологическая патология у детей: патоморфоз заболеваний и совершенствование методов диагностики на современном этапе. Матер. XVIII Конгресса детских гастроэнтерологов. М., 2011:5–8.

2.Щербаков АА, Корсунский АА, Исаков ВА. Болезни органов пищеварения у детей при хеликобактериозе. М.: Медицинское информационное агентство. 2011; 224 с.

3.Kotilea K, Bontems P, Touati E. Epidemiology, Diagnosis and Risk Factors of Helicobacter pylori Infection. Adv Exp Med Biol. 2019;4:34-39. doi: 10.1007/5584_2019_357.

4. Hagag AA, Amin SM, Emara MH, Abo-Resha SE. Gastric Mucosal Oxidative Stress Markers in Children with Helicobacter Pylori Infection. Infect Disord Drug Targets. 2018;18(1):60-67. doi: 0.2174/1871526517666170502154350.

5. Buitker HE, Müller N. ON NO – the continuing story of nitric oxide, diabetes, and cardiovascular disease. Diabetes. 2013;62,8: 2645–2647.

MULTIPLE IMPUTATION FOR DEALING WITH MISSING DATA IN CLINICAL TRIALS

Shamaida Daria

candidate for a master`s degree,

*Department of Statistics and Demography of
Taras Shevchenko National university of Kyiv*

Missing data is the typical problem in almost all clinical trials studies, that could easily undermine the reliability of the results of clinical research. In some cases, it is possible to ignore missing data while using only available non-missing values. But if there is no sufficient reason for omitting missings...? In this case, the multiple imputation (MI) could help! It is one of the commonly used methods for dealing with missing information in clinical research.

Missing data introduce the elements of bias and invalidate the conclusions. Most SAS and R procedures remove missing information by default. This approach could result in unbiased estimates if the rate of missing data is quite small – 1-5% and missing values are assumed to be missing completely at random. But the nature of missing cases could carry additional information, so the exclusion of subjects with missing values could lead to underestimation of variance and incorrect results.

To implement the appropriate strategy of dealing with missing data, it is necessary to identify the particular distribution of missing observation (also called a pattern). There are two the most common missing data patterns [1]:

- Monotone missing data pattern.
- Arbitrary pattern of missing data (also called non-monotone).

The first one occurs when the value of the variable is missed not only in the specific time point for the particular subject, but in all subsequent time occasions for this individual. The common example of such observation distribution is when a subject is lost for a follow-up period but have the treatment phase completed. The

monotone pattern of missing information lends itself to approaches that have simpler assumptions than methods required for an arbitrary pattern of missing data. The non-monotone missing data pattern indicates a situation when there is no particular pattern in the missing data structure. The example, if the record is missed for a subject at a given time point, but returns later at the follow-up visit. So, the missing data pattern depends on the nature of data missings. And the subsequent strategy and method used are determined by missing data pattern and type of variables.

Before specifying the definite methods to be used for the analyses, it is important to define the type of missingness. Missing information for the single variable refers to one of the following categories: MCAR (missing completely at random), MAR (missing at random), and MNAR (missing not at random) [3].

The missing data are **MCAR** if the probability that information is missing does not depend on observed or unobserved data. Under MCAR the missing values are the simple random sample from all values, and there are not systematic rules of facing the missing data values. If the missing data depends on the observed responses but is not related to the missing values, the mechanism of missing data is **MAR**. In practice, the MAR is the most common mechanism used for multiple imputations. The missing data is missing not as random (**MNAR**) if the systematic difference after taking into account remains between observed values and missing values [1].

There are plenty of methods that could be applied to the missingness depending on the goals of research and the features of data studied. The most common are: complete case analysis, full information maximum likelihood, EM algorithm, single imputation of missing values, and multiple imputation (MI) etc.

But the most robust, flexible option for dealing with missingness is **multiple imputation** (MI). A lot of different missing data patterns could be analyzed using this framework with the implementation of various analytic models.

Why the multiple imputation method [1]?

- Multiple imputation is *model based*.
- Multiple imputation is *stochastic and multivariate*.
- Multiple imputation *uses multiple independent repetitions of the imputation* that makes it possible to estimate the variability of parameter estimates.
- Multiple imputation is *robust against not major deviations from theoretical assumptions*.
- Multiple imputation is very *usable* in different statistical software systems (SAS, STAT, R studio, etc.).

In general approach, there are 3 steps of performing MI: imputation of M datasets, based on the particular model; analysis of the M imputed datasets; combining the results from step 2 to obtain MI estimation. One additional step for testing the missing pattern (zero step) could be also applied.

Hence the detailed scheme of performing multiple imputation is the following:

Step 0. Examine the missing data pattern and group means.

Step 1a. Specify the Imputation model.

Step 1b. Impute the missing values.

Step 1c. Produce Multiple Imputations.

Step 2. Analyze M imputed datasets.

Step 3. MI Estimation and Inference. Combining Step 2 Analysis.

Depending on the nature of the variables used as set for the imputation and considering the type of missing data pattern different methods could be used in SAS procedure PROC MI. The general scheme of choosing the appropriate imputation method is presented in table 1:

Table 1. Imputation Methods

Missing Data Pattern	Variable Type	MI Method
Monotone	Continuous	Linear regression, predictive mean matching, propensity score
	Binary/ ordinary	Logistic regression
	Nominal	Discriminant function

Arbitrary	Continuous	With continuous covariates: MCMC monotone method MCMC full-data imputation
	Continuous	With mixed covariates: FCS regression FCS predictive mean matching
	Binary/ ordinary	FCS logistic regression
	Nominal	FCS discriminant function

A random dummy dataset was generated for the purposes of analysis. The parameter to estimate is Pain Numeric Rating Scale (P-NRS), filled by subjects daily. Weekly Pain NRS values are calculated as the average of all measures during the week. All patients will be treated by either Placebo or Active Drug. The severity of the disease is Mild-Moderate or Moderate-Severe.

Primary Endpoint: Change from baseline in Pain Numeric Rating Scale at Week 5, supposing that missing data is MAR.

Primary analysis will be performed using mixed effects model with repeated measures (MMRM). The model will contain treatment, week, and treatment-by-week interaction as fixed effects, baseline score, and disease severity as covariates.

Also, the weekly P-NRS score will be set to missing after taking any rescue medication.

Table 2. Input dataset structure

Subject ID	TRTP	Severity	Baseline	Week 1	Week 2	Week 3	Week 4	Week 5
001	Placebo	Mild-Moderate	X	X	X	X	O	X
002	Placebo	Moderate-Severe	X	X	X	X	X	O
003	Active	Mild-Moderate	X	X	O	X	O	O

Step 0. At first, it will be useful to examine the missing data pattern. The following code is used for this:

```
proc mi data=for_imputation nimpute=0 out= M_3 simple;
var Week_1 - Week_5;
run;
```

Table 3 Missing Data Patterns

Missing Data Patterns												
Group	Week 1	Week 2	Week 3	Week 4	Week 5	Freq	Percent	Group Means				
								Week 1	Week 2	Week 3	Week 4	Week 5
1	X	X	X	X	X	70	84.34	7.0889	6.2320	5.8740	5.7192	5.3765
2	X	X	X	X	.	3	3.61	7.4761	6.2857	6.5158	5.7555	
3	X	X	X	.	.	2	2.41	4.6428	4.4047	4.8333		
4	X	X	.	X	X	1	1.20	7.4285	8.6000		7.6000	6.6666
5	X	X	.	.	.	1	1.20	5.8571	5.0000			
6	X	.	X	X	X	1	1.20	8.4000		7.5714	7.0000	7.60000
7	X	4	4.82	7.2714				
8	O	O	O	O	O	1	1.20					

Step 1. This step is used for specifying the model of imputation and performing the imputations of M datasets.

Since table 6 indicates that the missing pattern is non-monotone, it is necessary to perform the partial imputation to get the monotone missing data pattern, since the primary endpoint assumes that the data is missed at random (MAR). The Markov Chain Monte Carlo (MCMC) method will be used for implementing multiple imputation. This method is appropriate for non-monotonic missing data. Using the following code the intermittent missing data will be imputed:

```
proc mi data=for_imputation nimpute=10 out= imput_1;
  mcmc impute=monotone ;
  var Severity Baseline Week_1 - Week_5;
  by TRTP;
run;
```

The next step is to perform multiple imputation for monotone missing pattern data using regression:

```
%sort(imput_1,_imputation_);
proc mi data= imput_1 nimpute=1 out= imput_2;
  by _imputation_;
```

```

class TRTP;
var TRTP Severity Baseline Week_1 - Week_5;
monotone reg;
run;

```

After that the data obtained in the previous step should be transposed to get it vertically-orientated:

```

%sort(input_2, usubjid _imputation_);
proc transpose data=input_2 out=mar;
by usubjid _imputation_;
var baseline WEEK_1 WEEK_2 WEEK_3 WEEK_4
WEEK_5;
run;

```

Step 2. This step includes the analysis of M imputed datasets. The mixed effects model with repeated measures (MMRM) will be used in this analysis. This model contains treatment, visit, and treatment-by-visit interaction as fixed effects, baseline score, and disease severity as covariates.

```

proc mixed data = data_for_analysis;
by _imputation_;
class trtp visit usubjid severity;
model chg = trtp visit trtp*avisit baseline Severity /ddfm=kr;
repeated visit/ type = un subject = usubjid;
lsmeans trtp*visit / pdiff cl;
run;

```

Since the dataset used in the model above have 10 imputations it is needed to perform a separate analysis for each imputation – this could be reached by using the by _imputation_ statement.

Step 3. This step is to combine the results of the analysis obtained from step 2. This should be done with the help of the PROC MIANALYZE SAS procedure. It should be done for both LS mean estimates and LS mean differences:

```

/*combining results for LS means*/
Proc mianalyze data=lsm;
by visit trtp;

```



```

model effects estimate;
stderr stderr;
Run;

/*combining results for LS mean differences*/
proc mianalyze data=diff;
  by avisitn trtp _trtp;
  model effects estimate;
  stderr stderr;
run;

```

After performing all three steps described above the following results was obtained:

Table 4 Results of combining M imputed datasets

	Results under MAR	
	Treatment A	Treatment B
LS Mean (SE)	-1.995 (0.327)	-2.452 (0.310)
95 % CI	(-2.636, -1.354)	(-3.061, -1.843)
LS Mean difference A vs B (SE)	0.456 (0.421)	x
95 % CI	(-0.369, 1.283)	x
p-value	0.0325	x

Table 4 shows the results obtained from primary analysis of primary endpoint, based on imputed data of missing values assuming the data is MAR. The results claims that the null hypothesis can be rejected and that the significant difference between 2 treatment groups exists. But assuming another mechanism or using another method could have quite different outcome, so it is necessary to define the missing data mechanism correctly to obtain robust estimates, based on the nature of missing data in every particular case.

References:

1. Berglund, Patricia and Heeringa, Steven, 2014. Multiple Imputation of Missing Data Using SAS®. Cary, NC: SAS Institute Inc.

2. Horton, N.J. and Lipsitz, S.R. (2001), "Multiple Imputation in Practice: Comparison of Software Packages for Regression Models With Missing Variables," Journal
3. Kenward MG. The handling of missing data in clinical trials. Clin. Investig. (Lond.) 3, 241–250 (2013).
4. Rubin, D.B. 1987. Multiple Imputation for Nonresponse in Surveys. New York: John Wiley & Sons, Inc.
5. SAS Institute Inc. 2015. SAS/STAT® 14.1 User's Guide. Cary, NC: SAS Institute Inc.
6. Schafer, J. L. 1996. *MIX: Multiple Imputation for Mixed Continuous and Categorical Data*. Software library for
7. S-PLUS. Written in S-PLUS and Fortran-77. Available at <http://www.stat.psu.edu/~jls/misoftwa.html>.

Технічні науки

ЯКЩО У ЛІТАКА ЗАБРАТИ КРИЛА

Шахова О.В.

викладач першої категорії

Кременчуцький льотний коледж

Харківського національного університету

внутрішніх справ

Літальні апарати можуть бути таких незвичайних форм і таких дивних компоновок, що це ні на що не схоже, наприклад, літака можна просто "відірвати" крила і він буде літати. Всерйоз, є такі апарати, у яких можна замінити крила колесами, лопатями, відрами або навіть цілий літак зробити круглим, як літаюча тарілка. Можна "схрестити" літак з вертольотом, літак з кораблем або навіть зібрати літаючий велосипед. Іноді взагалі незрозуміло, як все це правда літає.

Про таких екстравагантних апаратах я і хочу вам розповісти, вам точно не буде нудно в такому аеропорту.

Спочатку трохи теорії. Що нам потрібно, щоб літати?

Зрозуміло, що без підйомної сили тут не обійтися, вона виникає завдяки набігаючому потоку повітря. Здається, що крило найважливіша складова літака і без нього він не полетить, але ні, існують літаки взагалі без крил. Шах і мат аеродинаміці.

Як вам винахід німецького авіаконструктора Олександра Ліпеша? В кінці 50-х років він вирішив, що всі ці заморочки з крилами для слабаків і просто прибрав їх, так з'явився унікальний проект АероДайн. Підйомну силу цього «свістолёту» створювала реактивна струмінь двигуна, спрямована трохи вниз. Думайте все залишилося тільки на кресленнях? О ні. Був створений безпілотний прототип і у випробуваннях він літав, зависав в повітрі і взагалі поведився як красень, але така схема виявилася нікому не потрібна, занадто багато палива їла, і це не єдиний безкрилий літак.

АероДайн

У шістдесяті НАСО відчувала експериментальний літальний апарат M2F1, в рамках для космічного апарату. Тут підйомну силу створює сам фюзеляж. Через зовнішній вигляд такі апарати називали літаючими ваннами, і правда схоже, тільки лійки не вистачає. У порівнянні з класичними схемами характеристики літаючих ванн звичайно ж ніякі, але такий вигляд можна виправдати тим, що при поверненні з космосу при вході в атмосферу швидкість величезна і звичайне крило просто відвалиться під дією набігаючого потоку повітря, так як

при таких великих швидкостях, як це ні дивно, крило можна зробити апарат нестійким. Таку аеродинамічну схему називають несучий фюзеляж. Було побудовано кілька подібних апаратів. Швидше за такі апарати можна назвати планерами, ніж літаками, адже піднімалися вони не самі.

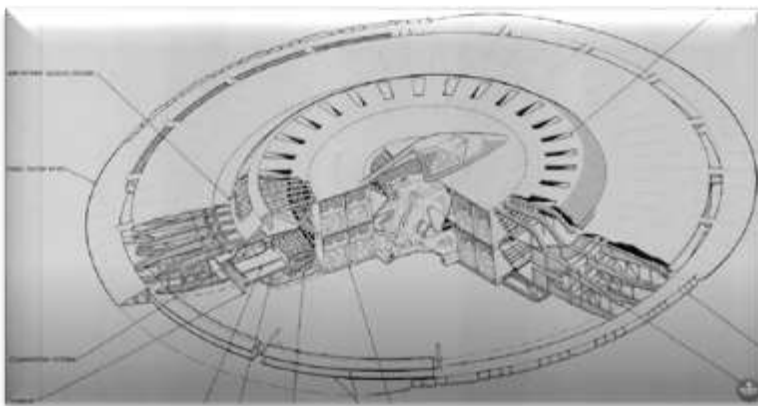
Літальний апарат M2F1

Несучий фюзеляж частіше застосовується для зниження навантаження на крило, як, наприклад, у цього милого літачка. Так, можливо це той самий літак який все малювали в дитинстві, але його фюзеляж може створювати до 30 відсотків підйомної сили. До речі теж смішні прізвиська "літаючий сарай" або "літаюча коробка від взуття".

"Літаючий сарай"

Можна піти далі і взагалі абстрагуватися від звичного вигляду літака і уявити такий, у якого немає ні фюзеляжу, ні крила, ні оперення. Так-так, вийде літаюча тарілка. Правда зараз їх називають більш політкоректне "дисколіт". У 2012 році національний архів США розсекретив документи і креслення 50-х років ось такого дисколіт під робочою назвою проект 1794. Апарат повинен був розганятися до скажених 4000 кілометрів на годину. Було проведено багато успішних випробувань, в тому числі в аеродинамічній трубі, але з невідомих причин проект так і не реалізували, напевно вирішили, що з такою технікою краще гармоніюють зелені чоловічки, ніж люди, але як мінімум одну модель дисколіт для ВПС США все-таки побудували, правда вона могла рухатися тільки на повітряній подушці, створюваної під нею, і вище півтора метрів не піднімалася. В цілому дисколіти занадто складні і ненажерливі, з поганою аеродинамікою, тому логічне, що вони виявилися нікому не потрібні. Якщо маєте бажання побудувати у себе в гаражі літаючу тарілку, держайте, креслення є у відкритому доступі.

Проект 1794

THE IMPORTANCE OF COMMUNICATION EXERCISES IN
OVERCOMING CERTAIN DIFFICULTIES IN THE
EDUCATIONAL PROCESS DURING THE GLOBAL
TRANSITION TO A DISTANCE LEARNING METHOD.

*L. Shilina,
EFL teacher*

*National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

Key words: *communication exercises, overcoming difficulties,
educational process, global transition, distance learning methods.*

Since the second half of the 20th century, mankind has been observing and taking an active part in the accelerated development of not only science, technology, medicine, but also all other branches of human activity, including education and everyday life. This became especially noticeable in the last decades of the 20th and early 21st centuries. Many serious scientific and technical discoveries have become available to a person even at the level of his/her daily life, making his/her old dreams come true.

Digitalization has embraced almost the entire world, when virtually everyone at any moment can talk to a subscriber, not only anywhere in the world, but also in a launched spacecraft. A person can perform previously unthinkable surgical operations, having access and using the most technically sophisticated medical equipment, including robots that help to successfully carry out operations that save lives.

Scientific and technological development did not ignore the discoveries that have helped and are being successfully used now in the field of education and without which schools and universities would not be able to function now. The communication technologies on which distance learning methods are based in all universities around the world are helping to solve educational issues during the global coronavirus 20 pandemic.

And here humanity is faced with another problem, which is based on the laws of human psychology. We are witnessing a serious dilemma. A person can live, develop, feel like a person only in the human community. But one of the ways to protect the population of our planet is the self-isolation of people. It turns out that in spite of all the rules and requirements of medicine, the laws of human psychology do not allow people to isolate themselves from society.

This unshakable rule of psychology began to be especially felt in the education system, which quickly reoriented itself and switched to conducting classes on a distance basis. But the rule of psychology continues to be the rule [1, c. 143]. It is intolerable for young people to be isolated. Their dream of being a student does not match the rules of medicine.

In this ordeal that befell the entire global education system, educators and teachers can offer their help. Fortunately, the education system has long and, as it turned out, has been conducting discussions about distance learning for a long time. Certain exercises and teaching methods were developed and proposed.

At present, in the distance education mode, such exercises can diversify, significantly revitalize classes and, most importantly, unite the student group with joint work.

Preparing for the lesson, the teacher selects certain communication exercises depending on the level of knowledge of the student group, while teaching a foreign language and giving the opportunity to communicate with each other.

Such classes are especially important for 1st year students. They get to know each other, learn to express their opinions in a foreign language, enrich their vocabulary on a specific topic, learn to overcome the language barrier without seeing the interlocutor, which is very difficult.

What exercises can the teacher choose? It can be:

1. Describe and guess a word related to a specific topic;
2. Describe and guess a phrase that names a well-known object / phenomenon;

3. Come up with 3 sentences, of which 2 are true, 1 is not true;
4. Name the maximum number of synonyms that mean, for example, "Hello,..."
5. Name the maximum number of phrases containing the verbs "Go, do, play ..."

At a more advanced level of training, role-playing games (RPG) can be recommended. Recently, RPGs have been widely used by teachers in the process of teaching foreign languages, and not only [2, №1]. Few question their significance. But for their conduct, careful preliminary preparation is required. It is desirable to carry them out during the final lessons [3, 38, c. 2].

For their successful implementation, it is necessary to understand their advantages and disadvantages, the pedagogical role in the educational process, the readiness of students for this type of activity, as well as psychological aspects.

Thus, the use of various psychological and pedagogical methods by the teacher for the selection of exercises in distance learning in a foreign language can help student youth overcome difficulties due to lack of communication during the period of forced isolation of the population caused by the global pandemic.

Литература:

1. Lozova O. M. Psychological aspects of the development of earthy movi: navch. - method. posib. / O.M. Lozova.-K., 2010.-143s.
2. Semenova T.V. Role-playing games in teaching foreign languages // Foreign languages at school. - 2005.-№1.
3. Creation and implementation of role-playing games in English; methodical recommendations for teachers (Text): comp. I. B. Vasilieva, V. M. Shaforostova; State Un. School of Economics.-M.: Publishing house. House of the State University Higher School of Economics, 2005.-38, (2)c.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ

Шило С.Л.,

завідувач заочного відділення

Дніпрорудненський індустріальний коледж,

м.Дніпрорудне, Запорізька область, Україна

Нині ми вже не можемо ігнорувати стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і їх величезний вплив на спосіб життя та фахову діяльність українців. Сучасна молодь належить до «цифрового покоління», яке володіючи мобільними інформаційними пристроями, використовує Інтернет не тільки для повсякденного спілкування, але і для навчання та творчості. Швидке впровадження ІКТ не лише у суспільне життя, а й у освітній процес сприяє розвитку нових перспектив в освіті. Це зумовлює зміни у традиційних підходах надання освітніх послуг, їх удосконалення і модернізацію. Вивчаючи матеріали останніх досліджень і публікацій з теми «Інтерактивний освітній простір», можна говорити про постановку проблеми у загальному виді. Розглядаються питання розвитку та впровадження інтерактивних форм, методів та засобів навчання у закладах вищої та передвищої освіти. Висвітлюються аспекти створення та оцінювання ефективності інформаційного електронного середовища навчального закладу. Обґрунтовується впровадження інновацій в навчальний процес освіти. У науковій літературі проблемі використання інтерактивних методів навчання присвячено чимало досліджень. Велику роль в становленні і розвитку активних методів навчання відіграють роботи Бірштейна М., Буркова В., Ефімова В., Жукова Р., Самолкіна А., Сисоєва С., Шевчук С., Шевчук О., Скороходова В. та ін. Разом з тим, цілком очевидним є нереальність самостійно опанувати бажаними весь арсенал сучасних інструментів. Тому закономірним є поширення інтерактивних технологій дистанційного навчання. Проте не існує

якоїсь однієї найкращої методики навчання. У зв'язку з цим, викладачам доцільно використовувати у навчальному процесі такі засоби та методи навчання, котрі були б націлені на активізацію творчого потенціалу студента, його бажання навчатися. «У ХХІ столітті неграмотні не ті, хто не вміє читати і писати, а ті, хто не вміє вчитися, а ще – забувати те, чого навчився, й перевчатися», - стверджує Елвін Тоффлер, американський соціолог та футуролог. Переважна більшість науковців висловлює думку про доцільність «змішування теорій, підходів та методів навчання». Застосування ІКТ у навчанні стало настільки органічним елементом, що сучасний освітній процес пропонується розуміти як «змішану модель» навчальних практик і методів поряд із застосуванням інноваційних технічних засобів навчання [2, с. 3]. Під змішаним навчанням розуміють цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок, що здійснюється освітніми установами різного типу у рамках формальної освіти, частина якого реалізується у віддаленому режимі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій і технічних засобів навчання, які використовуються для зберігання і доставки навчального матеріалу, реалізації контрольних заходів, організації взаємодії між суб'єктами навчального процесу (консультації, обговорення), під час якого має місце самоконтроль студента за часом, місцем та темпом навчання [2, с.5]. Отже, основними інструментами змішаного навчання виступають технічні засоби та інформаційно-комунікаційні технології.

Які ж основні проблеми впровадження змішаного навчання у закладах освіти? Сьогодні суспільство активно користується мобільними пристроями для доступу до освітніх ресурсів, більшість яких виконують базові функції портативних комп'ютерів і можуть бути використані для отримання та обробки навчальної інформації. Вони стають більш доступними, зручними у користуванні, з часом урізноманітнюються та удосконалюються. Крім того, інтернет-технології забезпечують можливість доступу до інформації у будь який час та у будь-якому місці. Існують проблеми з технічними засобами в закладах освіти,

особливо з інтернет мережами. Проте, на основі досвіду використання нових мережевих технологій в освіті викристалізовується проблема створення нового навчально-методичного матеріалу на основі інноваційних методик навчання з використанням ІКТ, яка полягає не у доступі до навчальної інформації, а у способах її подання. І для вирішення цього питання викладач має вільно володіти інструментарієм існуючих інтернет-сервісів.

Оскільки, постає необхідність у принципово нових інтегрованих методиках навчання, які базуються на інтернет-технологіях і завдяки яким процес навчання стає особистісно-орієнтованим, а програмне забезпечення, інформаційні ресурси доступними у будь-який час.

Інтеграція ІКТ здійснює вплив не тільки на методику навчання, а й змінює роль викладача в освітньому процесі. Викладач перестає бути носієм інформації, він виступає швидше у ролі інструктора, помічника, консультанта, підтримує оригінальні знахідки, які стимулюють активність, ініціативу та самостійність. Цим породжується інтерес до предмету, з'являється бажання навчатися та отримувати знання. Тому, доцільною наразі є розробка методик-інструкцій вивчення навчального матеріалу, які спрямовані переважно на практичну складову навчального процесу. Оскільки, для студента знайомство з теоретичним матеріалом є більш зручним через практичну сторону проблеми. З метою розробки навчального та навчально-методичного матеріалу можна звернутися до сучасних технологій, які дозволяють педагогам розміщати власні електронні навчальні матеріали, надаючи доступ до них, а також використовувати розробки інших авторів не порушуючи авторських прав. Використання інтернет-технологій має ряд переваг як для викладача, так і для студента:

- забезпечення інтерактивної взаємодії між учасниками навчального процесу;

- створення навчальних матеріалів для наочного представлення навчальної інформації, їх зберігання на спеціально

призначених ресурсах, з можливістю швидкого доступу до них;

- здійснення контролю та корекції знань та вмінь отриманих у процесі навчання;
- побудова власної траєкторії процесу пізнання;
- доступ до інформації з різних інтернет-ресурсів на персональні мобільні пристрої у будь-який час;
- якісне підвищення рівня знань у процесі самонавчання, розвиток індивідуальних здібностей (уява, пам'ять, мислення);
- підвищення інтересу до навчання та популяризація знань.

Реалізувати такі можливості дозволяють хмарні технології.

Наприклад, сервіси для створення:

- мультимедійних інтернет-презентацій (Calameo, Prezi, SlideShare, SlideBoom, PowToon, Emaze, Presentit і т.д.);
- шкал часу (Dipity, Timerime, Timetoast, WhenInTime, FreeTimeline, Ourstory, Capzles і т.д.);
- ментальних карт (MindMaps, Mind42, Xmind, DropMind, MindMeister, 9 Mindomo, Bubbl.us, SpiderScribe і т.д.);
- анімацій, візиток, календарів (artPad, Blingee, Glogster, Mapwing, VectorPaint, ThingLink і т.д.);
- інфографіки (Creately.Com, Easel.Ly, Visual.Ly, Draw.Lo і т.д.).

Згадані сервіси надають можливість використовувати, опрацьовувати та передавати дані незалежно від місця знаходження користувача, забезпечуючи при цьому зв'язок між учасниками освітнього процесу.

Отже, перспективними напрямками наступних наукових пошуків можна визначити дослідження методичних особливостей інтернет-технологій для забезпечення впровадження змішаного навчання у діяльність закладів освіти.

Україна зробила значний крок на шляху до демократизації освіти та наближення її до європейських стандартів, а саме, застосування у навчальному процесі новітніх інтерактивних методів, таких, як: методу проблемного викладення матеріалу,

презентації, дискусії, роботу в міні-групах, мінідослідження, ділові та рольові ігри, методу блідопитування, анкетування, бізнес-тренінгів, ситуаційних вправ тощо. Саме комунікативна складова між групою і викладачем є невід'ємним атрибутом цих методик та визначає рівень засвоєння пройденого матеріалу. Головним пріоритетом системи передвищої освіти в Україні повинно стати рішення задачі підготовки висококваліфікованих кадрів на основі використання принципу врахування інтересів слухача. У зв'язку з цим, викладачам доцільно використовувати у навчальному процесі такі засоби та методи навчання, котрі були б націлені на активізацію творчого потенціалу студента, його бажання навчатися. Згідно цієї вимоги, одним з найактуальніших напрямків розвитку інтерактивних технологій є опанування в навчальному процесі відповідних програмних продуктів так званих систем управління навчанням (LCMS, MOODL), які використовуються більш ніж у 200 країн світу; систем для проходження тестування; чату для викладачів, різного роду навчальних матеріалів в електронному вигляді тощо.

Так, скажімо, за допомогою системи MOODLE можна створювати електронні навчальні курси і проводити як аудиторне (очне) навчання, так і навчання на відстані (заочне/дистанційне).

Вона надає можливість:

- реалізувати модульну організацію навчального процесу за вимогами Болонської декларації;
- реалізувати повнокомплектне науково-методичне забезпечення дисциплін;
- інтегруватися до європейського науково-освітнього простору;
- створити Internet-середовище для електронних форм навчання;
- створити центр дистанційної освіти;
- забезпечити оперативний контроль навчального процесу тощо.

Також за допомогою даної системи учасникам навчального процесу, викладачам і студентам, створюються нові можливості підвищення ефективності процесу навчання.

Для викладачів:

- мати у структурованій формі навчально-методичне забезпечення дисципліни;

- мати зручний інструмент для обліку та контролю навчальної діяльності студентів; встановлювати потрібні терміни виконання студентами завдань;

- мати програмне забезпечення, що задовольняє європейські стандарти з організації навчального процесу; використовувати текстові, графічні, аудіо- та відео-матеріали при організації навчального процесу тощо.

Для студентів дані можливості полягають в:

- доступі до логічно структурованого та укомплектованого навчально-методичного матеріалу, що покращує умови для самостійного опанування змістом дисципліни;

- мати засоби для самотестування і виконання завдань;

- брати реальну участь у науково-методичній роботі кафедр;

- розширеному доступі до Internet-ресурсів;

- дистанційно опановувати навчальний матеріал тощо.

Отже, застосування інтерактивних технологій і методів навчання в підготовці майбутніх фахівців сприяє активізації участі студентів в опануванні навчальних матеріалів з відповідних дисциплін, встановленні безперервного контролю процесу засвоєння учбового матеріалу, підвищення ролі і значення викладача в організації учбового процесу. Тому подальший розвиток вищої освіти в Україні є базовою складовою соціально-економічного зростання держави її конкурентоспроможності на світових ринках.

Сучасний стан розвитку інформаційних технологій чинить значний вплив не лише на процес підготовки студентів, а й на самих студентів, оскільки, заходячи в аудиторію, ми на сьогодні маємо справу з студентами, так званого «покоління Z», першого

цифрового покоління, що народилося після 2000 року. Основними рисами цього покоління є залежність від електронних гаджетів та Інтернету, що має як значні переваги, так і недоліки. Зокрема, сьогоднішні студенти яскраво виражені «візуали», тобто націлені на образне засвоєння інформації, також вони мають значні проблеми з концентрацією уваги та сприйняттям аудіоінформації. Проблемним аспектом є, й те, що студенти, з одного боку, мають доступ до значної кількості інформації, з іншого боку, наявність значного обсягу інформації вимагає від студентів аналітичного та критичного мислення, що дозволило б не «потонути» в інформаційному потоці. Крім цього, постійна заглибленість в інформаційний простір та взаємодія студентів в соціальних мережах, створює ілюзію спілкування, та значно звужує їх комунікативні навички в реальному світі. При цьому, напрацювання саме комунікативних навичок є запорукою майбутньої професійної компетенції та успішної кар'єри фахівця в галузі міжнародних відносин.

Також майбутній експерт у зазначеній галузі повинен мати значні аналітичні здібності, що актуалізує необхідність застосування викладачем нових форм та методів при взаємодії з студентами та зміни акцентів в процесі їх підготовки. Такими методами є інтерактивні методи, оскільки саме слово «інтерактив» (від англійського «Interact» де «inter» – взаємний, «act» – діяти) передбачає взаємодію та діалог всередині групи.

В цілому, інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету: створити комфортні умови навчання, за яких кожен слухач (той, якого навчають) відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не тільки на свідомість слухача, але і на його почуття, волю (дії, практику). Науковцями доведено, що лекція засвоюється на 5%, читання – 10%, відео /аудіювання – 20%, демонстрація – 30%, дискусія в групі – 50%, практика через дію – 75%. [1, с. 11].

Проблемі вдосконалення підготовки фахівців у системі освіти приділяється достатньо уваги. Останнім часом реалізується концепція безперервної освіти, яка передбачає зміни за трьома напрямками: чому вчити (зміст), у якій послідовності (структура) і яким способом вчити (технологія). Аналіз наукової літератури свідчить про те, що система підготовки фахівця у вищій та передвищій школі найбільш ефективна тоді, коли як її організаційно-методичного інструментарій використовуються різноманітні педагогічні технології (Н. Е. Касаткіна, Б. П. Невзоров, Л. Г. Семушкіна, Т. І. Шамова та ін.). Таким чином, застосування інтерактивних методів навчання при підготовці студентів дає змогу забезпечити не лише якісне засвоєння лекційного матеріалу, а й забезпечити підготовку високопрофесійних фахівців у відповідній галузі, сформувавши в них необхідні компетенції, відточивши їх до сталих навичок.

Право кожної особи на отримання освіти за здібностями гарантується у статті 26 Загальної декларації прав людини. У Європейській конвенції про права людини записано, що нікому не може бути відмовлено у цьому праві, однак воно вимагає державного регулювання.

Література:

1. Ализарчик Л.Л., Голяс В.О. Применение интернет-технологий при изучении математических дисциплин. Вестник ВДУ. 2016. №3(92). С. 74-82.
2. Бугайчук К.Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. Інформаційні я. 2016. Том 54. №4. С. 1-18. URL: (дата звернення: 28.02.2019)
3. Гусак Л.П. Застосування інтерактивних технологій у процесі вивчення «вищої та прикладної математики» студентами закладів вищої освіти. Інтерактивний освітній простір ЗВО: матеріали міжвуз. наук.-практ. вебінару (Вінниця, 23 березня 2018 р.). Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2018. С. 41-43.

4.Гулівата І.О., к.пед.н., доцент, Бондар М.В., к.пед.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ Інтерактивний освітній простір ЗВО: матеріали міжвуз. наук.-практ. Вебінару, 04 березня 2019 р

УДК 377.8

Педагогічні науки

КВАЗІПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФОРМА ОВОЛОДІННЯ ПРОФЕСІЙНИМИ КОМПЕТЕНТНОСТЯМИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Яценко В.К.,

викладач математики

*Коростишівського педагогічного
фахового коледжу імені І.Я.Франка,*

м. Коростишів, Україна

Головна мета освітньої діяльності педагогічного закладу вищої освіти – підготовка майбутніх учителів. Тому у процесі професійної підготовки важливо, щоб студенти не тільки засвоїли необхідні знання і уміння з навчальних дисциплін, набували досвіду у здійсненні певного виду діяльності, наприклад, проектно-дослідницької, а й навчилися передавати набуті знання і вміння учням. Іншими словами студент, майбутній учитель, повинен навчитися вчити, при цьому здійснювати це з творчим підходом. Це передбачає не тільки знання форм організації навчального процесу, способів передачі знань і формування умінь, а й організацію особистісно зорієнтованої взаємодії суб'єктів навчальної діяльності, реалізацію у професійній сфері накопиченого в процесі навчання досвіду творчої діяльності з використанням інноваційних технологій, умінь знаходити нестандартні цікаві шляхи вирішення педагогічних задач.

За дослідженням Н. Захарченко, «квазіпрофесійна діяльність є перехідною від навчальної до професійної і передбачає

застосування методу ділової гри» [6, с. 38]. У діловій грі моделюється предметний (імітація конкретних умов і динаміки виробництва й моделювання професійної діяльності фахівців) і соціальний зміст (формування фахівця) майбутньої діяльності. У діловій грі студент виконує квазіпрофесійну діяльність, яка містить у собі характерні ознаки як навчальної, так і майбутньої професійної діяльності. Засвоєння знань, формування умінь, навичок здійснюються як би накладеними на канву професійної діяльності у її предметному і соціальному аспектах. Ці знання засвоюються не абстрактно (про запас, не для майбутнього застосування), а в реальному для учасника процесі інформаційного забезпечення його ігрових дій, у динаміці розвитку сюжету ділової гри, у формуванні цілісного образу професійної ситуації.

Квазіпрофесійна діяльність вносить в існуючий освітній процес нові якості в силу наступних своїх особливостей: 1) системного змісту навчального матеріалу, представленого в імітаційній моделі навчання; 2) відтворення структури і функціональних ланок майбутньої професійної діяльності в ігровій навчальній моделі; 3) наближення студентів до реальних умов, виникнення потреб в знаннях і їх практичне застосування, що забезпечує осмисленість навчання, особистісну активність здобувачів освіти, можливості переходу від пізнавальної мотивації до професійної; 4) сукупності навчального і виховного ефектів; 5) забезпечення переходів від організації і регуляції діяльності викладачем до саморегуляції і самоорганізації діяльності самими студентами; 6) широких можливостей використання інформації як функції засобу регуляції квазіпрофесійної діяльності, що перетворює цю інформацію в знання [0].

Отже, квазіпрофесійна діяльність передбачає моделювання певного відрізка професійної діяльності, створення реальних педагогічних ситуацій, імітацію студентами професійної діяльності. Саме квазіпрофесійна діяльність здатна забезпечити логічний перехід від навчальної діяльності, до навчально-професійної (в період педагогічної практики) і професійної діяльності.

Квазіпрофесійна діяльність повною мірою відповідає спрямованості педагогічної освіти на формування у майбутніх фахівців професійної готовності в єдності ціннісно-орієнтаційного, теоретико-методологічного, операційно-діяльнісного компонентів [4, с. 83]. Так, квазіпрофесійна діяльність сприяє освоєнню студентами ціннісно-гносеологічних основ педагогіки, збагачення мотивами і навичками особистісно-професійного саморозвитку, підвищує інтерес до педагогічної діяльності (ціннісно орієнтовний компонент); забезпечує оволодіння студентами знаннями і вміннями у професійно значущих предметних галузях, розвиток педагогічного мислення, його рефлексивної, креативної спрямованості (теоретико-методологічний компонент); формує готовність студентів до проектування і реалізації професійно-педагогічної діяльності із застосуванням ефективних педагогічних засобів (освітніх технологій, методів, прийомів, форм), для вирішення педагогічних проблем, конструктивної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу, до самоврядування в різноманітних ситуаціях соціальної взаємодії, актуалізує творчий потенціал студентів (операційно діяльнісний компонент).

Ефективність застосування квазіпрофесійної діяльності на заняттях, на думку І. Синевич, «залежить від чіткого визначення, взаємоузгодження її цільового, змістовного і операційно-діяльнісного компонентів. У завданнях квазіпрофесійної діяльності, яку організовують в процесі вивчення всієї навчальної дисципліни, повинні знайти відображення усі види педагогічної діяльності» [7, с. 55]. Завдання окремого заняття формуються з урахуванням місця і ролі досліджуваної теми в процесі предметно-професійної підготовки майбутнього учителя.

Відповідно до завдань визначається зміст квазіпрофесійної діяльності. Він повинен включати всі види педагогічної діяльності, залучаючи студентів у вирішення таких професійних завдань, як діагностика навченості / вихованості учнів і складання їх педагогічної характеристики, постановка завдань уроку / заходів у системі уроків / заходів, аналіз педагогічної ситуації і

постановка завдань педагогічної діяльності, розробка плану-конспекту, самоаналіз уроку, розробка змісту і методики реалізації розповіді / бесіди на задану тему та інше. Наприклад, зміст діяльності студентів на тому ж занятті за темою «Закономірності і принципи виховання учнів» можуть складати завдання на опис, аналіз, оцінку, коригування, проектування, перенесення (згідно з поданими вище завданнями заняття).

Організація квазіпрофесійної діяльності на занятті повинна здійснюватися за допомогою таких методів, які будуть забезпечувати не лише успішне оволодіння студентами професійно значущими знаннями і уміннями, а й розвиток професійних мотивів, професійно важливих якостей, професійного мислення, набуття досвіду емоційно-вольової регуляції.

Квазіпрофесійна діяльність допомагає студентам підвищити свій інтерес до обраної ними професійної діяльності, актуалізувати свій творчий потенціал, зняти психологічну напругу і страх, який часто виникає у студентів перед педагогічною практикою в школі. Сутність квазіпрофесійної діяльності полягає в тому, що «вона протікає в реальних умовах і забезпечує єдність вищеназваних контекстів» [0, с. 52]. Квазіпрофесійна діяльність є однією з форм контекстного навчання і передбачає моделювання певного відрізка професійної діяльності, створення реальних педагогічних ситуацій. Шляхом включення до квазіпрофесійної діяльності студенти вчаться вирішувати різні професійні завдання і питання педагогічної взаємодії. Квазіпрофесійну діяльність можна розглядати як виразний перехідний етап між власне навчальною діяльністю і навчально-професійною діяльністю. Вона підвищує рівень підготовки студентів до педагогічної практики і вирішує проблему побоювання виступати перед аудиторією.

На наш погляд, включення студентів педагогічного закладу вищої освіти у квазіпрофесійну діяльність має ґрунтуватися на особистісно зорієнтованій педагогічній взаємодії, гуманно-ціннісному відношенні суб'єктів освітнього процесу один до одного. Тільки в цьому випадку можна говорити про створення

особливого квазіпрофесійного середовища, у якому відбувається більш ефективна реалізація творчого дослідницького потенціалу студентів - майбутніх учителів.

В умовах змішаного навчання квазіпрофесійна діяльність набуває ще більшою значущості, тому що комплексна її організація дає можливість студентові відчувати себе на місці педагога в умовах академічного середовища.

Література:

1. Басалаева Н. В. Особенности смыслообразования в условиях квазипрофессиональной деятельности: дис. ... канд. психол. наук. Барнаул, 2006. 191 с.

2. Басалаева Н. В. Особенности смыслообразования в условиях квазипрофессиональной деятельности: дис. ... канд. психол. наук. Барнаул, 2006. 191 с.

3. Бондар В. І. Теорія, методика, технологія і педагогічна техніка : сутність, зв'язки, взаємозбагачення. Наукові записки : зб. наук. статей НПУ ім. М. П. Драгоманова. К. : НПУ, 2000. Ч. 1. С. 3-9.

4. Бочарникова Т. Ф. Квазіпрофесійна діяльність як чинник успішного формування професійно-педагогічної спрямованості майбутніх учителів іноземних мов. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2014. Вип. 34. С. 80-84.

5. Вербицкий А. А., Ильязова М. Д. Инварианты профессионализма: проблемы формирования: монография. М.: Логос, 2011. 288 с.

6. Захарченко Н. В. Педагогічні умови використання ділових ігор у підготовці економістів: дис. ... кандидата пед. наук :13.00.04 / Захарченко Н. В. Вінниця, 2006. 235 с.

7. Синевич І. С. Структура та зміст квазіпрофесійного досвіду. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Педагогічні науки. 2019. № 2. С. 53-60.

8. Тарасюк Л.Н. Практическая подготовка бакалавров в университетах Великобритании. О качестве практической

подготовки студентов высшей школы. Сборник статей / Под науч. ред. д-ра технич. наук, профессора Н.А. Селезневой. М.:Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2003. 171 с.

NOTES

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

